

Κεν. Βιβ. Ε11

ΑΝΤΙ

Περίοδος Β'
Τεύχος 373
Παρασκευή
20 Μαΐου 1988
Δρχ. 150

- Ο Κ. ΑΚΡΙΒΑΚΗΣ
ΚΑΙ ΤΑ ΔΟΛΑΡΙΑ
ΤΗΣ ΜΠΑΝΓΚΟΚ
- Κ. ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗ:
ΤΑ ΚΙΝΗΜΑΤΑ
ΤΗΣ ΔΕΚΑΕΤΙΑΣ ΤΟΥ '60
- ΡΑΔΙΟ-ΚΟΜΜΑΤΙΣΜΟΙ:
ΤΟ ΝΕΟ ΜΕΤΩΠΟ
- ΤΑ ΜΕΤΑ
ΤΡΙΤΣΗ
ΠΑΙΔΕΜΑΤΑ
ΤΗΣ
ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΜΠΟΣΤ: ΠΩΣ ΜΕΤΕΦΕ
ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ ΜΟ
ΜΗΝΥΜΑ
ΣΤΟΝ Κ. ΖΙΦΚΩΦ





ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΕΔΡΟΣ

Γ. Γενναδίου 3 - τηλ. 36.02.007

Γιάννης Ρίτσος



3x111 ΤΡΙΣΤΙΧΑ

Η δεκοχτούρα απ' τα χαράματα φωνάζει:
18, 18, 18. Κάλεσμα; Κλάμα;
Εγώ ένα 3 της αντιπαραθέτω.

3x111 Τρίστιχα, λοιπόν, ο Ρίτσος αντιπαραθέτει άλλη μια φορά στο μαύρο. Στίχοι που ζητούν να καθι-
λώσουν το φως μέσα απ' τις λάμπες
της ελάχιστης στιγμής. Σ' αυτόν τον μικρόκοσμο αποτυπώνεται πάν-
τα ο κόσμος, από κει ξεπηδά και το θαύμα της ίδιας της ποίησης.
«Στο διάφανο φτερό ενός εντόμου / μελέτησα τη γεωγραφία / της τέ-
χνης», λέει ο ποιητής.

Τάσος Λειβαδίτης



ΠΟΙΗΣΗ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

1972-1977

Στο δεύτερο τόμο
του Τάσου Λειβαδίτη περιέχονται
τα παρακάτω
έργα του:

Νυχτερινός επισκέπτης και άλλα διηγήματα

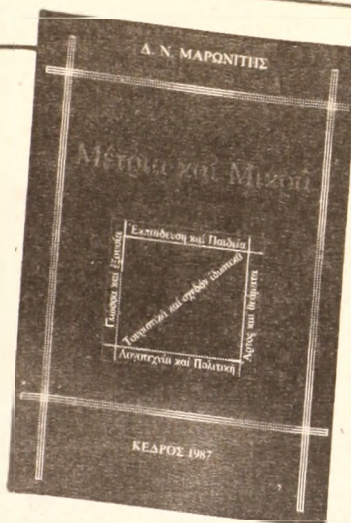
Οι τρεις

Ο διάβολος με το κηροπήγιο

Σκοτεινή πράξη

Βιολί για μονόχειρα

Δ. Ν. Μαρωνίτης



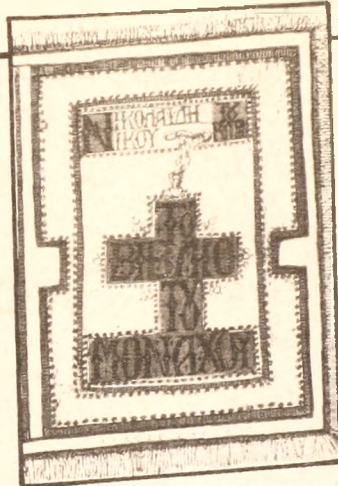
ΜΕΤΡΙΑ ΚΑΙ ΜΙΚΡΑ

Η όποια ιδιορρυθμία αυτού του τόμου,
σε σχέση με τους προηγούμενους ή και
παράλληλους συγγενείς του, βρίσκεται
ίσως σε δύο, αποκλίνοντα μεταξύ τους,
σημεία: ορισμένα τουλάχιστον κείμενα
παραπέμπουν σ' ένα χώρο προσωπικό-
τερο και σχεδόν ιδιωτικό· κάποια άλλα
υπερασπίζονται, με μεγαλύτερο φανατι-
σμό από άλλοτε, τη δημόσια αμηχανία

του διανοούμενου στον τόπο μας. Η λέξη «αμηχανία» είναι μάλλον με-
τριοπαθής, αφού υπονοεί συχνά πραγματική απελπισία ή και αγανάκτη-
ση απέναντι στην αύξουσα άρνηση για μια μορφή διαλόγου που ενδιαφέ-
ρεται λιγότερο για τα παθολογικά του υποκείμενα και περισσότερο για
το ζητούμενο αντικείμενό του.

Νίκος Νικολαΐδης ο Κύπριος

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ



Με το βιβλίο αυτό εγκαινιάζεται η έκ-
δοση ολόκληρου του έργου του σπου-
δαίου αυτού λογοτέχνη και ζωγράφου
που πέθανε πριν 30 χρόνια στην Αίγυ-
πτο. Στο Βιβλίο του Μοναχού ο λογο-
τέχνης και ο ζωγράφος συνεργάστη-
καν για να παρουσιάσουν ένα εξαιρε-
τικό στην πρωτοτυπία του έργο, τόσο
στην εμφάνιση όσο και στο περιεχόμε-
νο. Ο Στρατής Τσίρκας, που τόσο είχε

αγαπήσει τον άνθρωπο και το έργο του είχε πει: «Πρόκειται για θεμέ-
λιο του ουμανισμού, δηλαδή της ανθρωπιάς και του καλλιεργημένου
ύφους στα νεοελληνικά γράμματα, θεμέλιο και παρουσία, ένα βιβλίο
που με την έκδοσή του η λογοτεχνία μας πλουτίζεται με τον αισθητικό-
τερο τρόπο».

Μίκης Θεοδωράκης



ΟΙ ΔΡΟΜΟΙ ΤΟΥ ΑΡΧΑΓΓΕΛΟΥ

Ο ΕΦΙΑΛΤΗΣ
ΤΟΜΟΣ ΙΙΙ

Ο Μίκης Θεοδωράκης παρου-
σιάζει τον τρίτο τόμο της συ-
νταξιακής αυτοβιογραφίας
του: «Οι Δρόμοι του Αρχάγγε-
λου».

Αυτή τη φορά καλύπτει την εποχή στο Μακρονήσι 1949-
1950, όπου του δίνεται η ευκαιρία να εκφράσει τις σχέσεις του
για την πολιτική κατάσταση.

Ειρήνη Σπανίδου



ΤΟ ΦΙΔΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

Παιδί ενός υπερήφανου, θάναυσου και
αυταρχικού πατέρα και της όμορφης αλ-
λά απόμακρης κι απογοητευμένης γυ-
ναίκας του, η Άννα αγωνίζεται να με-
γαλώσει μέσα στην Ελλάδα του 1950 - σ'
ένα τοπίο καταρρημαγμένο από τον πόλε-
μο και τον εμφύλιο. Ο πατέρας της φέρ-
νει στο σπίτι διάφορα ζώα - φίδια, ένα
κοράκι, ένα ελάφι, μια σκύλα - προσπα-
θώντας να χαράξει πάνω της τη δικιά του σκληρή αντιμετώπιση της ζωής
και να την πλάσει σύμφωνα με το δικό του άτεγκτο αντρικό πρότυπο. Η
Άννα όμως, που μ' έκπληκτα μάτια παρακολουθεί κι αναρωτιέται για
όλα γύρω της, που λαχταράει γι' αγάπη, δγάζει τα δικά της συμπεράσμα-
τα από τις έντονες συγκρούσεις μαζί του.

Ο ΜΑΗΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ

Η ΜΑΓΙΑΤΙΚΗ καθηγητική εξέγερση οδηγείται πλέον αφεύκτως στην κορύφωσή της —την απεργία διαρκείας που αρχίζει τη Δευτέρα. Παρά τις απειλές της κυβέρνησης, παρά τις προσπάθειες της ΠΑΣΚ να διασπάσει το μέτωπό τους, οι λειτουργοί της εκπαίδευσης φαίνονται αποφασισμένοι να τηρήσουν την απόφαση που με συντριπτική πλειοψηφία πήραν στις γενικές συνελεύσεις τους —ενάντια στη συγκρατημένη πρόταση του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ που ήθελε μόνο πενθήμερη απεργία. Αυτή η αντίδραση της «βάσης», που ξεπερνά σε αποφασιστικότητα και τόλμη την ηγεσία, θα επέτρεπε από μόνη της να χαρακτηρίσουμε την κινητοποίησή τους ως «Μάη των καθηγητών».

ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ όμως μόνο γι' αυτό: οι καθηγητές με τη στάση τους εξεγείρονται απέναντι στην καθολική μιζέρια που χαρακτηρίζει το εκπαιδευτικό μας σύστημα. Η κοινωνική τους υποβάθμιση δεν είναι παρά συνακόλουθο της καθίζησης της Παιδείας - ένα κράτος που δεν ενδιαφέρεται για

τα σχολεία, μοιραία θα αδιαφορεί και για τους δασκάλους. Η κινητικότητα τους είναι η απάντηση στο τέλμα που κυριαρχεί στην εκπαίδευση, η αντίδραση σε ένα σύστημα που εξαφανίζει τους μαθητές αλλά παράγει υποψήφιους. Η εξέγερση των καθηγητών έχει βαθιές ρίζες — ρίζες που κουράστηκαν να μετατρέπουν σε χυμούς τις ακαθαρσίες του εκπαιδευτικού συστήματος.

Η ΙΣΟΠΕΔΩΤΙΚΗ επίκληση του «ενιαίου φτωχολογίου», του πασοκικού σοσιαλισμού της μιζέριας, δεν πείθει ούτε τους καθηγητές, ούτε τους γονείς, ούτε τους μαθητές. Μάταια ακόμη προσπαθεί η κυβέρνηση, επικαλούμενη την «αγωνία των χαμένων εξετάσεων» να συγκινήσει: μόνο οι εισαγωγικές για τα ΑΕΙ μετράνε εν Ελλάδι — και οι τελειόφοιτοι είναι μάλλον χαρούμενοι που θα τους μείνει παραπάνω καιρός να διαβάσουν.

Η ΣΥΓΚΡΟΥΣΗ προβλέπεται σκληρή και αβέβαιο είναι το αποτέλεσμα της. Ίσως οι καθηγητές να μην κερδίσουν όλα όσα διεκδικούν —η κυβέρνηση διαθέτει ισχυρά όπλα. Ακόμη όμως και σ' αυτή την περίπτωση, απλά και μόνο λόγω της εξέγερσής τους, η Παιδεία μας θα βγει κερδισμένη. Και οι ίδιοι θα μπορούν να κοιτάνε άφοβα τους μαθητές τους στα μάτια.

αντι



• Περίοδος Β'
• Χρόνος 15ος
• Τεύχος 373
Παρασκευή 20 Μαΐου 1988
δρχ. 150

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ
ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ
Τηλ: 72.32.713 - 72.32.819

ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Οι περίεργες επικοινωνίες του κ. Γιώτα	10
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
Ραδιοκόμματα στα ερτζιανά	12
Δ. ΖΑΚΥΝΘΙΝΟΣ	
Αρραβωνιάσματα κυβέρνησης - ΣΕΒ	14
Γ. ΣΚΑΡΒΕΛΑΚΗΣ	
Η Τουρκία στο Αιγαίο	16
Γ.Κ. ΦΙΛΙΠΠΟΥ	
Μετά είκοσι έτη...	17
Β. ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΥ	
Τέσσερις επί Μπανγκόκ και ο κ. Ακριβάκης	18
Β. ΖΗΣΗΣ	
Όταν ο κ. Ακριβάκης ανεβαίνει στο ΚΑΛΑΜΙ	19
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ	
Οι εξετάσεις της κυβέρνησης	22
Γ. ΚΑΡΑΜΠΑΤΣΟΣ	
Εξουσίαζε και μη ερευνά	24
ΚΥΡΙΑΖΗΣ ΠΙΤΙΛΑΚΗΣ	
Πανεπιστήμια 1982-1988	25

Γ. ΤΟΥΝΤΑΣ - ΚΙΚΗ ΤΣΑΜΑΝΔΟΥΡΑΚΗ	
Το επίπεδο Υγείας του ελληνικού πληθυσμού	28
ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΟΥΝΤΑΣ	
Το στερημένο ΕΣΥ	30
ΡΕΠΟΡΤΕΡ	
Η ΑΜΙ στην Υγεία	32
ΚΟΡΝΗΛΙΟΣ ΚΑΣΤΟΡΙΑΔΗΣ	
Τα κινήματα της δεκαετίας του '60	34
ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΒΕΙΚΟΣ	
Η εξέγερση των σπουδαστών του '68	38
ΜΠΟΣΤ	
Πώς μετεφέρθη τό προσωπικόν μου μήνημα πρὸς τόν κ. Ζίβκωφ	48
ΠΑΝΑΡΧΑΙΟΣ	
Η πλειστόκαινος περίοδος	52
ΜΟΝΙΜΕΣ ΣΤΗΛΕΣ	
ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ	
ΑΝΤΗΝΩΡ	
Συναντήσεις, ερμηνείες και ενημερώσεις	4
ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ	6
ΑΝΤΙΘΕΣΕΙΣ	8
ΓΕΛΟΙΟΓΡΑΦΙΑ	
Γ. ΙΩΑΝΝΟΥ	11
ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ	21
ΑΝΤΙΣΤΡΟΦΕΣ	41
ΕΠΙΣΗΜΑΙΝΟΥΜΕ	
Κινηματογράφος, Εικαστικά, Αρχαιολογία, Αρχιτεκτονική, Θέατρο, Βιβλίο, Χορός, Περιβάλλον, Μουσική, Ειδήσεις	42
ΔΙΑΛΟΓΟΣ	55
ΤΟΥ ΤΥΠΟΥ	58

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: ΚΩΣΤΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ



Συναντήσεις ερμηνείες και ενημερώσεις

ΤΑ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΟΦΟΡΑ των δήμων Αττικής είχαν καταλάβει, την περασμένη Τρίτη, το κέντρο της Αθήνας. Μετείχαν και αυτά — «ο καθείς και το όπλο του»... — στις εκδηλώσεις διαμαρτυρίας της Ένωσης Δήμων και Κοινοτήτων, με βασικό αίτημα τη χορήγηση έκτακτης οικονομικής βοήθειας στους ΟΤΑ... Την ίδια περίπου στιγμή — και ενώ οι σωροί των σκουπιδιών, στους δρόμους της Αθήνας, έφταναν ως τον έβδομο ουρανό — οι νοσοκομειακοί γιατροί αποφάσιζαν νέα 48ωρη απεργία (για τις 26 και 27 Μαΐου). Παράταση της απεργίας, για τρεις ακόμα μέρες, αποφάσιζε, όμως, και το διοικητικό συμβούλιο της ΓΕΝΟΠ/ΔΕΗ, ενώ «κλιμάκωση του αγώνα» (με νέο πρόγραμμα στάσεων εργασίας) αποφάσιζαν, επίσης, οι οδηγοί της ΕΑΣ.

ΤΟ ΟΓΚΟΥΜΕΝΟ αυτό απεργιακό κύμα, που αγκαλιάζει εκατοντάδες χιλιάδες εργαζόμενους, δεν εμπόδισε, ωστόσο, τη νέα συνάντηση Παπανδρέου - Σαρτζετάκη, που πραγματοποιήθηκε, ξαφνικά, το πρωί της Τρίτης και που τροφοδότησε σενάρια περί «ανασχηματισμών», «πρώτων εκλογών», κ.ά. Ποιοι λόγοι, όμως, υπαγόρευσαν τη νέα αυτή συνάντηση του πρωθυπουργού με τον Κύριο Πρώτο Πολίτη της χώρας; Και γιατί ο πρωθυπουργός, φεύγοντας από το Προεδρικό Μέγαρο, απέφυγε κάθε επικοινωνία με τους δημοσιογράφους; Στα ερωτήματα αυτά έδωσαν απαντήσεις ο κυβερνητικός εκπρόσωπος Γιάννης Ρουμπάτης και το σεβάσμιο συγκρότημα της «Αυριανής». Ο κυβερνητικός εκπρόσωπος διαβεβαίωσε ότι η συνάντηση είχε συμφωνηθεί πριν από 10 περίπου μέρες (κατά την ορκωμοσία του Απ. Κακλαμάνη ως υπουργού Παιδείας), ότι η κυβέρνηση δεν ήταν υποχρεωμένη να προαναγγείλει τη συνάντηση αυτή, ότι οι σχέσεις Σαρτζετάκη - Παπανδρέου «είναι ομαλές» (δεν

είπε: «είναι ΤΩΡΑ ομαλές»...) και ότι το κλίμα της συνάντησης ήταν «αυτό που είναι πάντοτε»! (Αν, κατά τύχη, θυμάσθε, το κλίμα μιας άλλης συνάντησης, δεν έχει και τόση σημασία!).

ΤΗΝ «ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ» Ρουμπάτη συμπλήρωσε το απόγευμα η προεδρία της Δημοκρατίας: «Κατά τη συνεργασία που διήρκεσε μια ώρα και ένα τέταρτο, — ανέφερε η σχετική ανακοίνωση — ο πρωθυπουργός ενημέρωσε τον πρόεδρο της Δημοκρατίας για τρέχοντα εσωτερικά και εξωτερικά θέματα»... Ποια ήσαν, όμως, τα θέματα αυτά; Η «Καθημερινή» αποτάθηκε στον γραμματέα της προεδρίας της Δημοκρατίας (ο κ. Παπακαρυάς, όπως είναι γνωστό, παραμένει πάντοτε στη θέση του...) με την παράκληση να εξειδικεύσει τα «εσωτερικά» και «εξωτερικά θέματα» επί των οποίων ενημερώθηκε ο Κύριος Πρόεδρος από τον πρωθυπουργό. Το γραφείο, όμως, του κ. Παπακαρυά δήλωσε αναρμοδιότητα και παρέπεμψε στο Γραφείο Τύπου, το οποίο, φυσικά, δεν απάντησε!

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ανακοίνωση, όμως, με την οποία η Προεδρία της Δημοκρατίας ενημέρωνε για τη συνάντηση Παπανδρέου - Σαρτζετάκη, υπήρχε και άλλη παράγραφος, που έλεγε ότι ο κ. Πρόεδρος «δέχθηκε σε αποχαιρετιστήρια ακρόαση τον απερχόμενο πρόεδρο της Ινδίας κ. Μπένι Πρασάντ Αγκαρβάλ»! Το «παράδοξο του πράγματος» — παράδοξο για έναν άνθρωπο σαν τον κ. Σαρτζετάκη, που τηρεί το πρωτόκολλο με προσήλωση ειδωλοάτρη... — επισημάνθηκε από αρκετές εφημερίδες. Πώς και γιατί ο Κύριος Πρόεδρος ενσωμάτωσε, στην ίδια ανακοίνωση, δυο ετερόκλητες συναντήσεις; Ήθελε, μήπως, να «πάρει το αίμα του πίσω», για το γεγονός ότι η κυβέρνηση τον άφησε ακάλυπτο, για την «προβοκάτσια της Κίνας»; Ήθελε να αποδείξει ότι παραμένει Ακλόνητος στη θέση του, ότι δεν είναι ευεπίφορος σε πιέσεις και ότι, όπως δέχεται έναν αποχωρούντα Ινδό πρόεδρο, με ανάλογα αισθήματα δέχεται και τον υπεύθυνο πρωθυπουργό της χώρας;

ΤΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΗ Παπανδρέου - Σαρτζετάκη ανάλαβαν να ερμηνεύσουν, όμως, και οι δυο ομογάλακτες του Ταύρου! Οι ίδιες αυτές εφημερίδες που, εδώ και είκοσι μέρες κυκλοφορούσαν με τίτλους όπως: «Σαρτζετάκη κάνεις λάθη - Ξεχείλισε το ποτήρι της υπομονής του κόσμου» και του έδιναν — από μέρους της κυβέρνησης — ένα δεκάλογο εντολών (Να παύσεις να είσαι τυπολάτρης, να μην εμπλέκεσαι σε θέματα που δεν είναι της αρμοδιότητάς σου, να εγκαταλείψεις την ιδέα της υπονόμευσης, κλπ.), ανακάλυψαν τώρα ότι οι σχέσεις του πρωθυπουργού με τον κ. Σαρτζετάκη είναι «αρμονικότερες» (όπως ήσαν πάντοτε...) και ότι η συνάντηση της Τρίτης 17 Μαΐου, στο Προεδρικό Μέγαρο, είναι «μια πρόσθετη απόδειξη της εύρυθμης λειτουρ-

γίας του πολιτεύματος» — άρα και η ρήξη της 9ης Μαρτίου τώρα δικαιώνεται!

ΝΤΑΒΟΣ: Η ΕΛΛΑΔΑ ΤΙ ΠΗΡΕ;

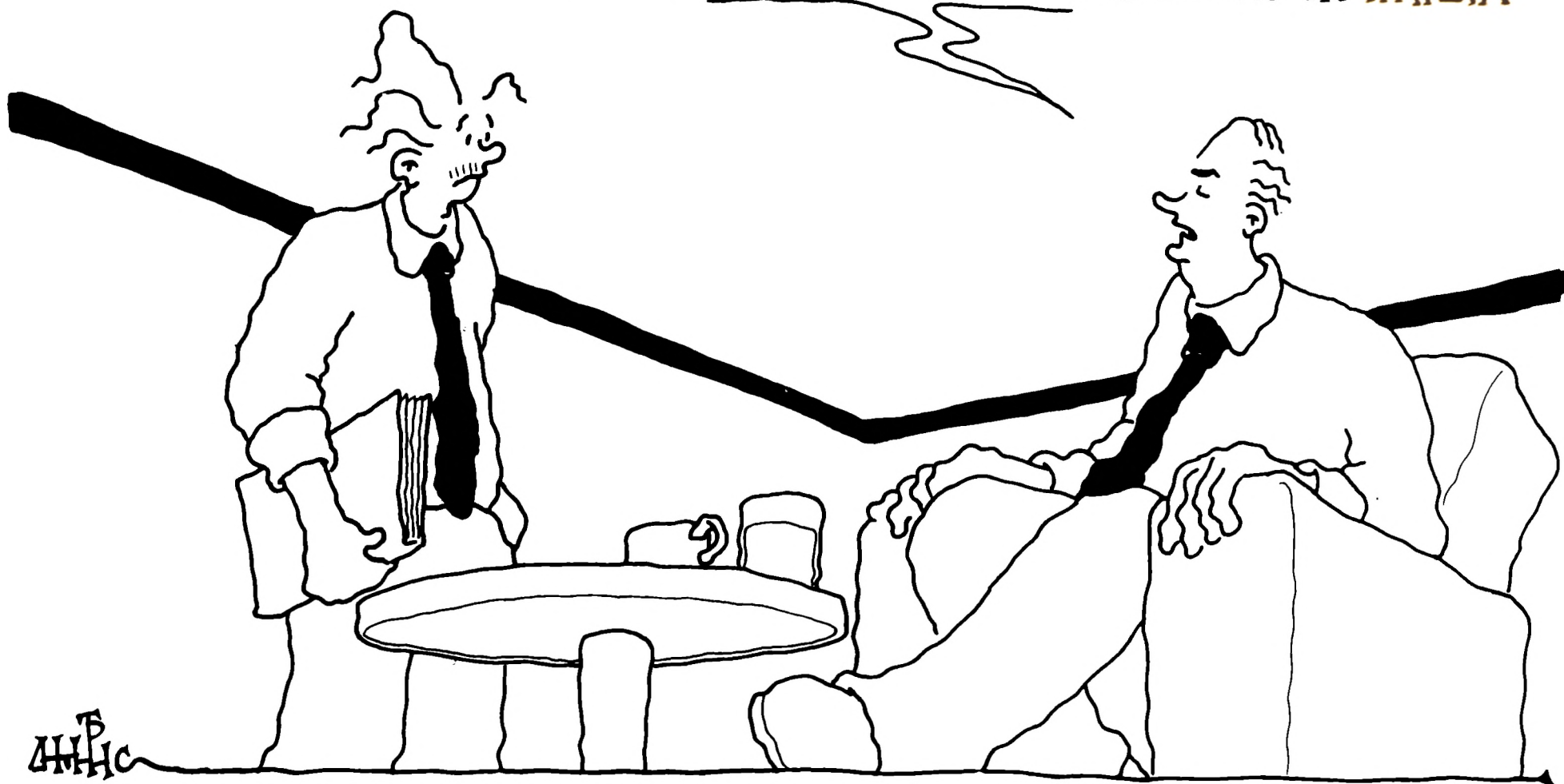
ΣΤΟ ΜΕΤΑΞΥ και ενώ ο εμπαιγμός του απλού πολίτη (σε ό,τι αφορά τις σχέσεις Σαρτζετάκη - Παπανδρέου) συνεχίζεται, ο πρωθυπουργός θα άρχιζε, από χθες, τις συναντήσεις του με τους αρχηγούς των πολιτικών κομμάτων — «για να ενημερώσει, αλλά και για να ακούσει τις απόψεις τους» — λίγο πριν από την επίσκεψη Οζάλ στην Αθήνα. Τις συναντήσεις αυτές, το «ΑΝΤΙ» αδυνατεί να καλύψει, μια και το τεύχος κλείνει Τετάρτη βράδυ. Ωστόσο, είναι κοινός τόπος ότι η κίνηση αυτή του πρωθυπουργού, προς του τέσσερις αρχηγούς (Κ. Μητσοτάκη, Χ. Φλωράκη, Κ. Στεφανόπουλο και Λ. Κύρκο) δεν είναι άσχετη με την προσπάθεια του Α. Παπανδρέου να επιτύχει ευρύτερη συναίνεση («συναντήληψη») για τους μέχρι τώρα χειρισμούς του, στο Νταβός και στις Βρυξέλλες, στα πλαίσια του ελληνοτουρκικού διαλόγου, που άρχισε.

Ο ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ φαίνεται να ανησυχεί όχι τόσο για τις αντιδράσεις που προκαλεί η εν όψει επίσκεψη Οζάλ σε ορισμένη μερίδα της ελληνικής και της κυπριακής κοινής γνώμης («επιτέλους, την ελληνική εξωτερική πολιτική — φέρεται να λέει — δεν θα την καθορίζουν οι λογής Ματαφιάδες»), όσο για ορισμένες πολύ συγκεκριμένες πληροφορίες ή εκτιμήσεις που υποβάλλουν ότι:

— Ο Οζάλ θα έλθει στην Αθήνα με άδειες αποσκευές. Η προσδοκία ότι ο Τούρκος πρωθυπουργός θα συνοδεύσει την επίσκεψή του εδώ με μια «χειρονομία καλής θελήσεως» — διάβαζε με μια εξαγγελία μερικής αποχώρησης των τουρκικών στρατευμάτων από την Κύπρο — φαίνεται να μην ανταποκρίνεται στα πράγματα. (Πληροφορίες από αμερικανικές πηγές δεν αποκλείουν τη μερική αυτή αποχώρηση, αλλά την τοποθετούν, χρονικά, μετά την επίσκεψη Οζάλ στην Αθήνα...).

— Η τουρκική πλευρά, και ειδικότερα ο υπουργός Εξωτερικών Μεσούτ Γιλμάζ, επιμένει ότι το Κυπριακό δεν είναι ελληνοτουρκικό θέμα, ότι δεν περιλαμβάνεται στη διαδικασία του Νταβός και ότι — κατά συνέπεια — η βελτίωση των ελληνοτουρκικών σχέσεων θα πρέπει να προηγηθεί οποιασδήποτε προσπάθειας για την προσέγγιση του Κυπριακού. Η ελληνική πλευρά δέχεται ότι το Κυπριακό δεν είναι ελληνοτουρκικό θέμα, πλην αναφέρεται στη διεθνή πτυχή του, που συνδέεται με τη συνεχιζόμενη, επί 14 χρόνια, τουρκική κατοχή της Βόρειας Κύπρου. Η ελληνική πλευρά υποστηρίζει ότι η «θέση Γιλμάζ» είναι αντίθετη προς τη «θέση Οζάλ», αλλά δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι, κατά την παραμονή του στην

ΕΙΝΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙ ΑΔΙΚΟ ΝΑ ΒΑΣΑΝΙΖΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΠΙΕΣΟΥΝ ΑΛΛΑ...ΤΟ ΠΡΟΤΙΜΟΥΜΕ ΑΠ' ΤΟ ΝΑ ΒΑΣΑΝΙΖΟΥΝ ΕΜΑΣ ΓΙΑ ΝΑ ΠΙΕΣΟΥΝ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ



Αθήνα, ο Τούρκος πρωθυπουργός θα εναντιωθεί στον υπουργό του επί των Εξωτερικών, για να ευθυγραμμισθεί με τις ελληνικές θέσεις!

— Η Ουάσιγκτον αρνείται να εγγράψει το Κυπριακό στην ατζέντα της προσεχούς συνάντησης Ρέγκαν - Γκορμπατσόφ, στη Μόσχα, με βασικό επιχείρημα ότι το Κυπριακό δεν είναι θέμα που εμπίπτει στις σχέσεις Ανατολής - Δύσης. (Στην ουσία η Ουάσιγκτον δεν θέλει να αναγνωρίσει στη Σοβιετική Ένωση δικαίωμα «ενεργού ενδιαφέροντος» σε μια υπόθεση που τη θεωρεί «ενδοδυτική διαφορά»). Η στάση αυτής της Ουάσιγκτον, όμως, μειώνει, εκ των πραγμάτων, την «επίτυχία» (;) που σημείωσε η ελληνική πλευρά στις ελληνοαμερικανικές διαπραγματεύσεις για τις βάσεις και που έγκειται σε κάποια αόριστη αναφορά περί «ελληνικής εδαφικής ακεραιότητας». (Η αναφορά αυτή θα είναι στοιχείο που θα μπει στο προοίμιο της νέας ελληνοαμερικανικής συμφωνίας).

ΤΟΥΤΩΝ δοθέντων, ο πρωθυπουργός θα βρεθεί, οπωσδήποτε σε δύσκολη θέση όταν ερωτηθεί από τους πολιτικούς αρχηγούς: «Στο Νταβός η Άγκυρα πήρε πιστοποιητικό καλής διαγωγής. Η Ελλάδα τι πήρε;». Αν, στα παραπάνω αυτά, προστεθεί το γεγονός ότι οι παραβιάσεις του ελληνικού εναέριου χώρου συνεχίζονται από την τουρκική πολεμική αεροπορία —η Άγκυρα, και μετά το Νταβός, διαμήνυσε στην Αθήνα ότι το βάθος του

ελληνικού εναέριου χώρου είναι έξι μίλια... —και ότι σε κανένα άλλο μείζον θέμα— όπως είναι λ.χ. η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας— δεν διαγράφεται οποιαδήποτε αλλαγή της τουρκικής συμπεριφοράς ο καθείς μπορεί να αντιληφθεί την αγωνία του Έλληνα πρωθυπουργού και την προσπάθειά του να βρει «συναντίληψη» από τα ελληνικά κόμματα. Όσο για τη στάση των ελληνικών κομμάτων, που δεν εναντιώνονται, φυσικά, στην έναρξη του διαλόγου, αλλά στη σπουδή, στους χειρισμούς και στους δοξαστικούς τόνους της ελληνικής κυβερνητικής πλευράς, πολλά θα εξαρτηθούν από το βαθμό και την ποιότητα της ενημέρωσης. Και, κυρίως, από το αν η κυβέρνηση κατανοεί την ανάγκη χάραξης ενιαίας εθνικής στρατηγικής, στα μεγάλα εθνικά θέματα — στρατηγικής που δεν σημαίνει, βέβαια, «εμείς αποφασίζουμε και σεις συμφωνείτε», αλλά ισότιμο διάλογο και αξιοποίηση όλων εκείνων που μπορούν να συμβάλουν στη διαμόρφωση της ενιαίας αυτής στρατηγικής.

Άνοιξη και στο Αφγανιστάν...

ΤΟ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ σημάδεψαν και πολλά άλλα γεγονότα: Σημειώνουμε, επί τροχάδην: Την έναρξη της αποχώρησης των σοβιετικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν (ο «Ριζοσπάστης», τιλοφόρησε: «Αφγανική άνοιξη», η οποία, προ-

φανώς, διαφέρει από την «Άνοιξη της Πράγας»...), την απόφαση για απεργία διαρκείας των καθηγητών (την ώρα που σύρονται οι γραμμές αυτές, είναι άγνωστο τι απέδωσε η νέα συνάντηση καθηγητών - Κακλαμάνη), το φινάλε του πρωταθλήματος Α' Εθνικής με ΜΑΤ και άγριο ξύλο και την πρόταση του Εκτελεστικού Γραφείου της ΕΑΡ προς το ΚΚΕ, για μια τετ-α-τετ συνάντηση Λεωνίδα Κύρκου και Χαρίλαου Φλωράκη. Κάπου, προς στιγμή, η επιστολή της ΕΑΡ, «χάθηκε» στα άδυτα των αδύτων του Περισού... Αργότερα όμως ανακοινώθηκε ότι «η επιστολή βρέθηκε» και ότι δεν υπάρχει αντίρρηση για την αιτούμενη συνάντηση «φτάνει να υπάρχει συγκεκριμένο αντικείμενο της συνάντησης και κάποια σχετική προετοιμασία». Η ΕΑΡ απάντησε λέγοντας ότι «και το περιεχόμενο της συνάντησης προσδιορίσαμε και την καλή μας πίστη αποδείξαμε». Συνεπώς...

ΑΝΤΗΝΩΡ

ΣΗΜ. ΑΝΤΙ: Την ανανεωτική προσπάθεια του περιοδικού (νέα διάταξη ύλης, κλπ.) πλήρωσε, μεταξύ άλλων, και ο Αντήνωρ... Έτσι, στο προηγούμενο άρθρο του, με τίτλο «Ο Πρόεδρος, τα ρόδα και ο παράδεισος», οι αναφορές στο άρθρο 49 του Συντάγματος δεν δημοσιεύθηκαν στην κανονική τους θέση, με αποτέλεσμα να δημιουργηθούν ορισμένες ασάφειες και κενά. Ζητούμε κατανόηση...

ημερο δηκτης

ΔΕΥΤΕΡΑ 2.5.88 · ΤΡΙΤΗ 17.5.88

ΔΕΥΤΕΡΑ, 2.5.88

Οι αποκλειστικές πληροφορίες του Ημεροδηκτη επαληθεύονται: βλοσυρός και συνοφρυωμένος ο κ. Σαρτζετάκης υποδέχεται στο μέγαρό του ένα χαζοχαρούμενο Παπανδρέου. Ο Πρώτος ζητά ν' αλλάξουν υπουργοί. Πριν προλάβει ο Μεγάλος ν' απαντήσει οιμωγές και κραυγές φθάνουν στ' αυτιά τους. «Γιατί δέρνεις τους υπηκόους Μου;» ρωτά ο Πρώτος. «Τούρκοι, Κύπριοι, Αρμένιοι και Κούρδοι είναι. Δεν θέλουν τον Έβερτ της Πόλης, ονόματι Νταλάν», καθισχύαζει ο Μεγάλος. «Της Βασιλεύουσας», διορθώνει ο Πρώτος. Ακολουθεί σιωπή. Ο Μεγάλος κοιτά το ρολόι του, «Με περιμένουν Αμερικανοί Γερουσιαστές», λέει και σηκώνεται. «Έχουν απεργία και τα λεωφορεία θα αργήσω», συμπληρώνει. «Θα πας με ΡΕΟ, μη βιάζεσαι», «Πώς ξέρεις ότι πάω στη Μάρα;», παρακούει ο Μεγάλος εμβρόντητος. «Σάρα, μάρα και κακό συναπάντημα είναι οι υπουργοί σου, κι όχι οι Γερουσιαστές», παραξηγεί κι ο Πρώτος. «Ναι, κακό συναπάντημα Μάρας - Πανσελήνου», ψελλίζει ο Μεγάλος. «Σεληνιασμένος είσαι και φαίνεσαι» λέει ο Πρώτος. Ο Μεγάλος γίνεται μπαρούτι: «Και βέβαια είμαι αηδιασμένος». Βροντά πίσω του την πόρτα και φεύγει.

Πανσέληνος αλλά η Μάρα είναι ήσυχη: «Δεν τη γλυτώσαμε επειδή με ikέτευσε ο Παπανδρέου», εξηγεί. «Καλύτερη η αργή καταστροφή που φέρνουν αυτοί οι δύο, παρά η γρήγορη δική μου». Διαβολική μάγισσα...

Υπουργός και καθηγητές σε «κούκο μονό».

ΤΡΙΤΗ, 3.5.88

Επί τρεις ώρες ο κ. Σαρτζετάκης ανακρίνει εξαντλητικά το Προεδρείο της ΕΣΗΕΑ. Εν τέλει οι δημοσιογράφοι ομολογούν τα πάντα και ορκίζονται ν' αλλάξουν δουλειά.

Χάριν του κ. Νταλάν η αστυνομία ξαναδέρνει και τα τουρκικά αεροπλάνα παραβιάζουν τον ελληνικό εναέριο χώρο. Απτόητος ο κ. Παπανδρέου δέχεται τον Κωνσταντινουπολίτη δήμαρχο στο Κασπί.

Με τις ευλογίες των βουλευτών ΝΔ-ΠΑΣΟΚ η υπόθεση των υποκλοπών μπαίνει στο ράφι. Πολύς θόρυβος για το τίποτα.

«Προβλήματα μας δημιουργεί ο κ. Τρίτσης», διαβεβαιώνει τους εκπροσώπους των ιδιωτικών εκπαιδευτικών ο κυρ-Μέντιος. Θα ιδιωτεύσει λοιπόν ξανά ο Αντώνης.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 4.5.88

Η Αθήνα εξακολουθεί πάντα να νταλανίζεται.

Πέθανε ο προδικτατορικός βουλευτής της ΕΔΑ, ο «γιατρός» της Λευκάδας, Ξ. Γρηγόρης σε ηλικία 87 χρονών. Μακάρι να φτάσουμε στα χρόνια του και να του μοιάσουμε στη γεναιοκαρδία του. Τιμώντας την παγκόσμια αντικαπνιστική ημέρα ο υπογράφων το έριξε στην τράκα σήμερα.

Να μην έρθει ο κ. Οζάλ στην Ελλάδα, προτείνει ο Λ. Κύρκος από τη Λάρισα. Μας φτάνουν οι

οζαλίσκες που πηγαινοέρχονται.

ΠΕΜΠΤΗ, 5.5.88

Σωρηδόν οι ΕΛΜΕ, οι τοπικές ενώσεις των καθηγητών ψηφίζουν για απεργία διαρκείας στη διάρκεια των εξετάσεων και όχι μόνο για πενήνήμερη, όπως προτείνει η ΟΛΜΕ. Μετά 20 έτη οι καθηγητές τιμούν το Μάη κι όχι οι φοιτητές.

Η πολωνική αστυνομία εισβάλλει στο χαλυβουργείο «Λένιν» που το έχουν καταλάβει οι απεργοί εργάτες. Οι απανταχού λενινιστές χειροκροτούν.

Ο υπουργός Εξωτερικών της Κύπρου κ. Ιακώβου συναντάται ανεπισημως με τον Τούρκο ομόλογό του κ. Γιλμάζ στο Στρασβούργο, ενώ ο κ. Γιλμάζ ετοιμάζεται να επισκεφθεί επισήμως το ψευδοκράτος Ντενκτάς. Μυστηριώδη διπλωματικά μυστήρια.

Οι εργαζόμενοι στη ΔΕΗ απεργούν και η βυθισμένη στο νέφος Αθήνα κινδυνεύει να βυθιστεί και στο σκότος — αν γλιτώσει από τα βλήματα που εκρήγνυνται στη Μαλακάσα.

Η Εισαγγελία Εφετών ζητά να ασκηθεί δίωξη για κακούργημα (πλαστογραφία) κατά του γραμματέα του Υπουργικού Συμβουλίου Κ. Ζώρα, διάσημου για τα αντικαραμανλικά άρθρα του στην «Αυριανή».

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 6.5.88

Το «Αντί» σε μια απελπισμένη προσπάθεια ν' ανταγωνιστεί τον Ημεροδηκτη κυκλοφορεί ανανεωμένο. Κούνια που τους κούναγε.

«Δεν εννοούσα τον Τρίτη!» βρυχάται από τηλεφώνου ο Πρώτος προς τον Μεγάλο. «Άλλοι έπρεπε να φύγουν από την κυβέρνηση! Και πρώτος - πρώτος αυτός που τον κάνεις Τρίτη στη θέση του Τρίτη!». Μάταια εξηγεί ο πρωθυπουργός ότι έδωσε τον Τρίτη για να ευχαριστήσει τους μαθητές και να τους στρέψει κατά των καθηγητών. Ο Πρόεδρος δεν καταλαβαίνει τίποτα.

«Εκ παραδρομής» πλαστογράφησε ο κ. Ζώρας, μας πληροφορεί ο κ. κυρ-Μέντιος. Άλλο έγγραφο έπρεπε να είχε πλαστογραφήσει.

ΑΤΑ 1,5% μας δίνει ο κ. Ρουμελιώτης. Σε όλα του γαλαντόμος, γενναιοδωρος και ανοιχτή καρδιά αυτός ο άνθρωπος.

«Εμένα γιατί δεν με γράφει;», ρώτησε η Μάρα βλέποντας πως το ημερολόγιο ανέφερε στους εορτάζοντες τον Ιώβ τον Πολύαθλο, τον Σεραφείμ Λεβαδίας και τον όσιο Δονάτο. «Κι εγώ πολύαθλη είμαι», είπε. Με ιώβια υπομονή ευχήθηκα

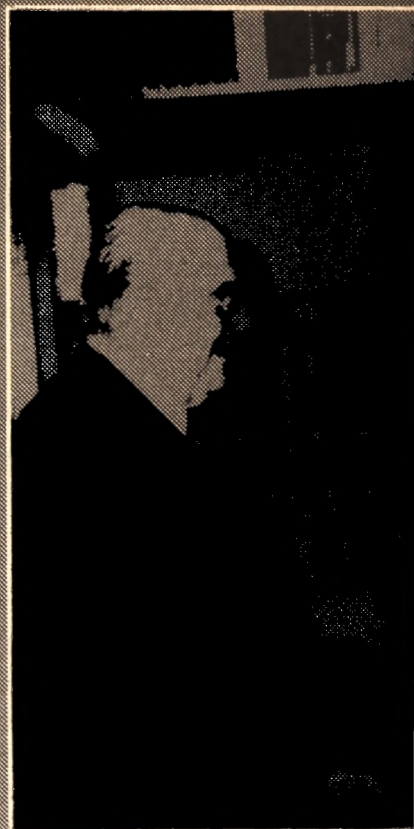
χρόνια πολλά και υποσχέθηκε πως στο εξής θα την γράφουν όλα τα ημερολόγια — αρχής γενομένης από τούτο.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 7.5.88

Έκτακτα μέτρα κατά του νέφους σήμερα κι έτσι δεν πήγα στη λαϊκή αγορά της Καλλιδρομίου. Έφυγα για το χωριό μου. Οι εκπρόσωποι της ΕΛΜΕ αντιθέτως έρχονται στην Αθήνα και αποφασίζουν απεργία διαρκείας στις εξετάσεις.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 8.5.88

Ο Μιτερράν πέτυχε καθαρή νίκη επί του Σιράκ 54%-46%. Ο Βαρδινογιάννης μετά δυσκολίας στα πέναλτυ κέρδισε από τον Κοσκωτά το Κύπελλο.



Αιφνιδίως, αργά τη νύχτα, το ΚΚΕ παραδίδει απάντηση στην πρόταση διαλόγου της ΕΑΡ —ίνα πληρωθεί ο λόγος «της νύχτας τα καμώματα τα βλέπει η μέρα και γελά».

Ο κ. Παπανδρέου ανακοινώνει ότι θα ενημερώσει χωρισμένως τους κ., Μητσοτάκη, Φλωράκη, Στεφανόπουλο, Κύρκο, περί των ελληνοτουρκικών. Περίεργη κίνηση.

ΔΕΥΤΕΡΑ, 9.5.88

Ενώπιον του δυστροπούντος κ. Σαρτζετάκη, ο κ. Κακλαμάνης ορκίζεται να διαλύσει την απεργία των καθηγητών. Ο κ. Τρίτσης δηλώνει ότι θα πολεμήσει για ορθοδοξία, γλώσσα, ελληνισμό από άλλα μετερίζια. Καλό βόλι.



Ανακοινώνεται και επισήμως αυτό που φοβόντουσαν όλοι: Από 1ης Ιουνίου φως, νερό, τηλέφωνο, Ολυμπιακή, τραίνα, ταχυδρομεία ακριβαίνουν από 6%-15%.

Γυναίκα τραυματίζει με μαχαίρι στην κοιλιά τον επίδοξο βιαστή της —λίγο πιο ψηλά από εκεί που έπρεπε.

Αρκεί απλή απόφαση του νομάρχη για να μετατραπούν σε οικόπεδα οι κλήροι που δίνονται σε ακτήμονες. Ο κ. Ποττάκης θα μείνει στην ιστορία ως ο μεγαλύτερος οικοπεδοφάγος.

Μοιράζονται 29 νέες άδειες για ραδιοσταθμούς. Ο Ημεροδότης δεν θέλει.

ΤΡΙΤΗ, 10.5.88

Συζήτηση περί υγείας στη Βουλή. Οι βουλευταί χασμώνονται οι ασθενείς θνήσκουν.



Ο χαζοχαρούμενος κι ο βλοσυρός.

Ο Μιτεράν ορίζει τον πρώην ανταγωνιστή του Μ. Ροκάρ ως πρωθυπουργό. Αριστεριστής το '68, πρωθυπουργός το '88. Μπορώ κι εγώ να ελπίζω.

Η κ. Μερκούρη κάνει διάφορα νταβοτζιλίκια στην Πόλη.

Ο κ. Κακλαμάνης συνεδριάζει αδιακόπως τους καθηγητές για να τους εξοντώσει και να μην απεργήσουν.

Εκλογές στη Δανία και οι ακροδεξιοί διπλασιάζουν ψήφους και έδρες. Με τις υγείες μας.

ΤΕΤΑΡΤΗ, 11.5.88

Παγιδευμένο αυτοκίνητο εκκρήγνυται στη Λευκωσία. Τρεις νεκροί. Πάλι καλά.

Για να κρατά τους τύπους, η κυβέρνηση ανακοίνωσε τα προκαταρκτικά του πενταετούς το οποίοι ήδη διανύομεν.

Ανακοινώνονται τα μέτρα για τον αναμενόμενο θερινό καύσωμα: τα νεκροταφεία θα λειτουργούν και τα Σαββατοκύριακα!

ΠΕΜΠΤΗ, 12.5.88

Η Πάτρα στο δρόμο που άνοιξε η Λάρισα: εξέγερση υπέρ της Παναχαϊκής που μηδενίστηκε —η επανάληψη όμως της ιστορίας είναι κωμωδία.

Συνάντηση Κύρκου - Φλωράκη προτείνει η ΕΑΡ. Στον Περισσό, στην Κουμουνδούρου ή στα μαρμαρένια αλώνια;

Παρά το «πρέσιν» του κ. Κακλαμάνη η απεργία διαρκείας των καθηγητών είναι αναπόφευκτη.

Το περιοδικό «Χρόνος» αποκαλύπτει ότι το 1974 ο κ. Ζώρας έβριζε τον Παπανδρέου και εξυμνούσε τον Καραμανλή. Γεννημένος για γραμματέας υπουργικού Συμβουλίου αυτός ο άνθρωπος όλων των εποχών. Υπέρ της τελέσεως των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα, τάσσεται η τουρκική κυβέρνηση. Αυτοί την Κύπρο, εμείς τους Ολυμπιακούς.

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ, 13.5.88

Αφίχθη σήμερα εκ του Νοσοκομείου Κορίνθου ο Τάκης. Δεν χαίρει ακόμη άκρας υγείας, αλλά λίαν συντόμως. Τους ιατρούς που όχι μόνο τον ανέχθηκαν αλλά και τον περιποιήθηκαν τόσο καιρό, τους ευχαριστούμε.

Η ΠΑΣΚ δεν εμφανίζεται στη συνεδρίαση του Δ.Σ. της ΟΛΜΕ. Η ελεγχόμενη από την ίδια παράταξη Ομοσπονδία των Δασκάλων αποφασίζει απεργία κατά των καθηγητών. «Αηδίασα», λέει η Μάρα. «Φεύγω».

Μετά και τη χθεσινή αποκάλυψη ο κ. Ζώρας διώκεται για πλαστογραφία —άγνωστο ποια από όλες.

Δεν θα πάει να ενημερωθεί από τον Α. Παπανδρέου ο Κ. Μητσοτάκης. Θεριό ανήμερο.

ΣΑΒΒΑΤΟ, 14.5.88

Από τη λαϊκή της Καλλιδρομίου αγόρασε ελιές θρούμπες, τσάι του βουνού και ρίγανη. «Μόνο αυτά θα μου λείψουν», είπε.

Οι πασοκίτες παραιτούνται από το Δ.Σ. της ΟΛΜΕ αλλά δεν φαίνεται να μπορούν να εμποδίσουν τον απερχόμενο



Γενική επιστράτευση για την αντιμετώπιση της καθηγητικής εξέγερσης.

Μάη των καθηγητών.

Απανωτές τουρκοαμερικανικές παραβιάσεις στο Αιγαίο και «τύφλωση» των ελληνικών ραντάρ. Η κ. Μερκούρη στην Άγκυρα ανακηρύσσεται επισήμως σε οζαλίσκη.

ΚΥΡΙΑΚΗ, 15.5.88

Δι' ασήμαντον αφορμήν τα έκαναν γυαλιά - καρφιά τα ΜΑΤ στο γήπεδο της ΑΕΚ. Το γαρ πολύ της Άνοιξης αυξάνει την αδρεναλίνη.

Οι δημοσιογράφοι του «ΡΙ-ζοσπάστη» ήσαν οι πρώτοι που έμαθαν, στη διάρκεια κομματικής του σύναξης, ότι ο κ. Φλωράκης αποδέχεται να συναντηθεί με τον κ. Κύρκο.

Ξέχασα χθες να σας γράψω πως ο κ. Μιτεράν διέλυσε τη Βουλή και στη Γαλλία έχουν εκλογές στις 5 Ιουνίου. Εμείς εδώ δεν έχουμε ψυχή κ. Σαρτζετάκη;

ΔΕΥΤΕΡΑ, 16.5.88

Έφυγε πρωί - πρωί, έτσι ξαφνικά όπως είχε έρθει — για τη Μάρα ο λόγος. Πέταξε, θυμωμένη, με άγνωστες διαθέσεις, προς άγνωστη κατεύθυνση. Δεν άντεχε να δει τη σημερινή νέα σελήνη στην Αθήνα.

Δεν πρόλαβε καλά - καλά να αντικαταστήσει τον εντός εβδομάδος εκδιωχθέντα προηγούμενο του αττικάρχη και ο κ. Λαμπρόπουλος βρίσκεται σε διαθεσιμότητα πληρώνοντας τα χθεσινά σπασμένα των ΜΑΤ στη Φιλαδέλφεια.

Συζήτηση Κακλαμάνη - ΟΛΜΕ - Τσοβόλα από τηλεοράσεως. Συμπέρασμα: η απεργία θα γίνει.

Πέθανε σε ηλικία 73 χρόνων ο παπά - Πυρουνάκης. Με αφορισμό από την επίσημη εκκλησία έφυγε - ήταν ο τελευταίος τιμητικός του τίτλος.

Δεν συζητήσαν περί ανέ-

μων και υδάτων αλλά περί του νέφους στη Βουλή. Το ίδιο κάνει όμως.

Ξανάρχισε η δίκη Νάσιουτζικ.

ΤΡΙΤΗ, 17.5.88

Ομαλή συνεύρεση πρωθυπουργού - Προέδρου. Χαμόγελα μποροστά στους φακούς - τα υπόλοιπα τα ξέρουν οι δυό τους.

Ο κ. Γιλμάζ στο ρόλο του κακού: δεν δέχεται κουβέντα για το Κυπριακό. Ευτυχώς που υπάρχει και ο καλός Οζάλ να παίρνουν ανάσα οι νταβοτζήδες.

Νέα παράταση, πεντάμηνη, ζητά η πασοκική πλειοψηφία της Επιτροπής για το φάκελο της Κύπρου. Σίγουρα, δεν θα χρειαστεί να τσακωνόμαστε για «ντομάτες και πορτοκάλια» στις εκλογές.

Τα σκουπιδιάρικα παραλαύνουν στο κέντρο της Αθήνας ως μηχανοκίνητες δυνάμεις των Δήμων της Αττικής που απεργούν. Κρίμα που δεν μάζεψαν και τα διάφορα σκουπίδια που κυκλοφορούν.

Η Μάρα τηλεφώνησε! «Μπορεί η Αθήνα να είναι άθλια, αλλά έχει το ομορφότερο φεγγάρι». Ίσως η Πανσέληνος την ξαναφέρει πίσω...

Ο ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΗΜΕΡΟΔΗΚΤΗΣ



Αποχαιρετισμός με τη Μάρα...



SIC ή μη υπεισέρχεσθε ΕΠΙ της ουσίας

Οι αναγνώστες του ANTI ενδεχομένως θυμούνται μια κριτική του Γ. Γιατρομα-νωλάκη που δημοσιεύθηκε πέρσι τον Οκτώβριο και αφορούσε ένα πανεπιστημιακό «σύγγραμμα» κάποιου λέκτορος του Πανεπιστημίου Αθηνών. Στην κριτική του ο Γ.Γ. αποδεικνυε (παραθέτοντας μάλιστα 13 αυτοτελή αποσπάσματα) πως το εν λόγω «σύγγραμμα» κακοποιούσε με τον βαναυσότερο τρόπο την επιστήμη της Μυθολογίας αλλά και την ίδια την ελληνική γλώσσα. Στο τέλος της κριτικής του ο Γ.Γ. έθετε ορισμένα ερωτήματα σχετικά με την ποιότητα κάποιων πανεπιστημιακών συγγραμμάτων, διερρωτώμενος αν τελικά οι φοιτητές πρέπει να προστατευθούν από τέτοιου είδους βιβλία που όχι μόνο επιστημονικά δεν είναι αλλά και τη νοημοσύνη των αυριανών επιστημόνων θέτουν σε κίνδυνο. Δύο βδομάδες αργότερα, ο φιλόλογος και κριτικός Κ. Γεωργουσόπουλος έγραψε, με αφορμή το άρθρο του Γ.Γ., ένα σχόλιο στα ΝΕΑ, με τον τίτλο «Ντροπή», όπου μνηστικόριζε την κατάντια των ΑΕΙ που ανέχονται να προσφέρονται στους τροφίμους τους τέτοια πνευματικά «άχυρα» και μάλιστα με δαπάνες του κράτους.

Ο συγγραφέας κ. λέκτωρ αντί να απαντήσει στις δύο κριτικές, όπως όφειλε και όπως συνηθίζεται, συνέταξε ιδιοχείρως —καθότι δηλώνει και νομικός— μήνυση επί συκοφαντική δυσφημήσει (!) επικαλούμενος το χουντικό νόμο περί τύπου 346/1969 και ζητούσε το κεφάλι των δύο κριτών του, επιφυλασσόμενος μάλιστα να ζητήσει όποια χρηματική αποζημίωση θα έκρινε ο ίδιος πως θα ικανοποιούσε την τρωθείσα επιστημονική τιμή του! Έτσι η υπόθεση έφτασε στο ακροατήριο και εκδικάσθηκε στις 11 Μαΐου στο Α' Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών.

Θα χρειαζόταν πολύς χώρος για να περιγράψει κάποιος την πολύωρη δίκη όπου ο μηνυτής και οι μάρτυρες κατηγορίας απαιτούσαν την καταδίκη των κριτι-

κών με το επιχείρημα, πάνω-κάτω, ότι μια κριτική ή πρέπει να είναι επαινετική ή να μη γράφεται καθόλου. Πολλά ακούστηκαν που θύμιζαν παπαδοπούλεια καθαρεύουσα και ιδεολογία. Το «ANTI» λ.χ. χαρακτηρίστηκε ως *ανυπόληπτο έντυπο σκοτεινών δυνάμεων* και τονίσθηκε πως τα του πανεπιστημίου αφορούν μόνο τους πανεπιστημιακούς ενώ όσοι είναι απ' έξω καλά θα κάνουν να μη μιλούν. Το λατινικό επίρρημα *sic* θεωρήθηκε υβριστικό και τα αποσιωπητικά άξια να οδηγήσουν κάποιον στην αγχόνη.

Η υπεράσπιση (Χριστ. Αργυρόπουλος και Αντρέας Κίτσος - Μυλωνάς δικηγόροι και Σταθόπουλος, πρύτανης, Μπαμπινιώτης, Χρυσάφης, Παναγόπουλος, Πλωρίτης, Ζάννας, Καλλιγιάς, Καραπαναγιώτης, Ντουνιά, μάρτυρες) δεν άφησαν κανένα περιθώριο στον μηνυτή κ. λέκτορα και η αθώωση υπήρξε πανηγυρική.

Θα μπορούσε βέβαια, να αναρωτηθεί κανείς, αν, το σωτήριο έτος 1988, μια κριτική, όσο αυστηρή και σκληρή κι αν είναι, θα μπορούσε να προκαλέσει την καταδίκη πολιτών με βάση τον περί τύπου νόμο του 1969. Ενδεχομένως να μην υπήρξε αυτός ο κίνδυνος. Όσοι όμως παρακολούθησαν τη δίκη και άκουσαν τις απόψεις και τα ελληνικά του κ. μηνυτή και κάποιων μαρτύρων του, αντελήφθησαν πως το πανεπιστήμιο εξακολουθεί να στεγάζει και να μισθοδοτεί άτομα για τα οποία ο χρόνος έχει σταματήσει οριστικά σε κάποιες περασμένες δεκαετίες. Όσο για την επιστημονική τους συγκρότηση καλύτερα κανείς να μην *«υπεισέρχεται επί της ουσίας»*, όπως είπε και ο αξιότιμος κ. λέκτωρ της Φιλοσοφικής Σχολής.

Πρόθυμος υπηρέτης

Ο κ. Ζώρας γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου ήταν την περίοδο 1974-75 φανατικός καραμανλικός. Στις επιστολές του μάλιστα, που αποκάλυψε το περιοδικό «Χρόνος», έλεγε ότι ο σημερινός πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου «αποδείχθη νούλα μέσα στη Βουλή» και χαρακτηριζε δηλώσεις των Α. Παπανδρέου, Γ. Μαύρου και Γ. Ζιγδη ότι έφταναν στα «όρια της γελοιότητας», ενώ αποφαινόταν ότι ο Α. Παπανδρέου «ως κοινοβουλευτικός άνδρας απέτυχε».

Ο κ. Ζώρας το 1988 έγραψε στην «Αυριανή» ως γραμματέας του Υπουργικού Συμβουλίου ένα άρθρο - κατηγορητήριο εναντίον του Κ. Καραμανλή με παρόμοια φρασεολογία για όλη την πολιτεία του τέως προέδρου.

Ο κ. Ζώρας εξυμνούσε όμως και τον Ανδρουτσόπουλο της χούντας. Φαίνεται ότι πρόκειται για περίπτωση που δουλεύει για όποιον είναι στην εξουσία. Δικαίωμα του, όπως και δικαίωμά του είναι να αλλάζει απόψεις, να είναι φιλοκαραμανλικός, μετά φιλοπαπανδρεϊκός, μετά ό,τι

προκύψει και εν γένει, όπου φυσάει ο άνεμος ή καλύτερα με όποιον είναι στην εξουσία.

Η περίπτωση του Ζώρα, δεν είναι όμως ούτε η μόνη, ούτε η μοναδική στο ΠΑΣΟΚ. Είναι ωστόσο κραυγαλέα γιατί είναι στην κορυφή της εξουσίας και γιατί ο ίδιος ενέχεται στην υπόθεση της πλαστογραφίας απόφασης τριών υπουργών, ενώ εκκρεμεί η δικαστική απόφαση για αυτή την πράξη του. Πώς τώρα ένας άνθρωπος που αλλάζει με τέτοια ευκολία χρησιμοποιήθηκε σε μια τόσο υψηλή θέση είναι υπόθεση που αφορά τους προστάτες και τα κατά καιρούς αφεντικά του. Αυτό που αφορά την κοινή γνώμη και τη δημοκρατική ευαισθησία είναι γιατί η σημερινή ηγεσία χρησιμοποιεί και «θέλγεται» από τέτοιες περιπτώσεις, που δεν είναι λίγες.

Στο ΠΑΣΟΚ φαίνεται ότι αυτά είναι «ψιλά γράμματα» γιατί προέχουν άλλα. Και σε αυτά που προέχουν έχουν φαίνεται θέση και είναι χρήσιμοι όλοι, όσοι προσκυνούν την εξουσία, ανεξάρτητα από το παρελθόν και τις απόψεις τους, όλοι, όσοι είναι πρόθυμοι υπηρέτες, όλοι, όσοι μπορούν και επιζούν με κάθε κατάσταση. Ο καθεὶς εφ' ὧ ἐτάχθη...

Απεργίες και κυβέρνηση

Μπορεί, εξαιτίας των εξετάσεων, οι καθηγητές να συγκέντρωσαν το σύνολο του ενδιαφέροντος του Τύπου αυτές τις μέρες. Δεν είναι όμως μόνο οι καθηγητές που διαμαρτύρονται. Απεργούν ακόμη οι εργαζόμενοι στη ΔΕΗ, οι γιατροί στα νοσοκομεία, οι εργαζόμενοι στις συγκοινωνίες (ΕΑΣ και ΗΛΠΑΠ). Το κόστος, ιδιαίτερα της απεργίας στη ΔΕΗ, είναι τεράστιο. Αυτό, όπως και τα αιτήματα των εργαζομένων σε άλλους κλάδους ουδόλως όμως συγκινούν την κυβέρνηση.

Οι απεργίες αυτές ανεξάρτητα με το πώς αντιμετωπίζονται δείχνουν ότι αρχίζει να αναπτύσσεται σε πολλούς εργασιακούς χώρους και κυρίως σε όσους έχουν να κάνουν με τη λειτουργία δημοσίων υπηρεσιών μια κοινωνική διαμαρτυρία με άγνωστες ακόμη συνέπειες, αλλά υπαρκτή με χαρακτηριστικά που ξεπερνούν μια συνήθη απεργία διαμαρτυρίας.

Υπόβαθρο είναι η οικονομική κατάσταση των εργαζομένων και κλαδικά αιτήματα. Συνδέονται ευθέως όμως με την προοπτική των εξαγγελιών και της πολιτικής, που ακολούθησε και εφαρμόζει η κυβέρνηση σε τομείς όπως η υγεία ή η λειτουργία των δημοσίων επιχειρήσεων. Οι απεργίες αυτές εκφράζουν από αυτή την άποψη τη δυσπιστία της πλειοψηφίας των εργαζομένων για την κυβερνητική πολιτική. Η κυβέρνηση είναι απομονωμένη από τα εργατικά συνδικάτα και τους εργαζόμενους σε κρίσιμους τομείς όπως η υγεία. Δεν έχει αξιοπιστία και πο



λιτεύεται ως συνδικαλιστής της εξουσίας απέναντι στα προβλήματα που θέτουν οι εργαζόμενοι.

Πρόκειται για μια κατάσταση αποσύνθεσης και διάλυσης όλων των στοιχείων που υποτίθεται συγκροτούσαν μια πολιτική με προοπτική. Γι' αυτό και η κυβέρνηση καταφεύγει όλο και περισσότερο σε σπασμωδικές ενέργειες, όπως κάνει στο χώρο της εκπαίδευσης ή σε άνευ περιεχομένου συζητήσεις, όπως αυτή στη Βουλή για την υγεία. Είναι κινήσεις της τελευταίας στιγμής με στόχο να κερδίσει χρόνο, να εντυπωσιάσει και να περισώσει καταστάσεις μέχρι τις εκλογές.

Οι παράγοντες και η βία στα γήπεδα

Τα τελευταία γεγονότα της βίας στα γήπεδα είναι ιδιαιτέρως ανησυχητικά. Μετά την εξέγερση στη Λάρισα και τα επεισόδια στην Πάτρα και κυρίως μετά τα όσα έγιναν στο γήπεδο της ΑΕΚ την τελευταία αγωνιστική του πρωταθλήματος, με τη συνέχεια που είχαν στο απόγευμα της Τετάρτης στο ματς κυπέλλου μπάσκετ μεταξύ ΑΕΚ και Άρη, η βία στα γήπεδα ξεπέρασε πλέον το χώρο του ποδοσφαίρου και εισέβαλε και σε άλλα αθλήματα.

Για τα κοινωνικά αίτια της βίας στα γήπεδα έχουν γραφεί πολλά. Όμως οι τελευταίες περιπτώσεις ξεπέρασαν τη βία

των συνηθισμένων επεισοδίων. Ομάδες ΜΑΤ στη Ν. Φιλαδέλφεια σύμφωνα με τα ρεπορτάζ των εφημερίδων και τις εικόνες που έδειξε η τηλεόραση ξεκαθάρισαν λογαριασμούς με φανατικούς οπαδούς, αλλά απ' ό,τι φαίνεται ξακαθαρίζουν και λογαριασμούς με αφορμή τα γεγονότα αυτά και στην Αστυνομία.

Οι ευθύνες όμως δεν περιορίζονται μόνο εκεί. Χρόνια τώρα παράγοντες των ομάδων, πρόσφατα και πρόεδρος ΠΑΕ, όπως οι Γ. Κοσκωτάς και Γ. Βαρδινογιάννης, αθλητικοί παράγοντες και υπουργοί καλλιεργούν και συντηρούν ένα κλίμα που ευνοεί, αν δεν υποθάλπει τη βία. Συνεπικουρος έρχεται και ο αθλητικός Τύπος μαζί με τις αθλητικές σελίδες των εφημερίδων που πριμοδοτούν αυτό το κλίμα.

Σε όλα αυτά προστίθενται δωροδοκίες, καταγγελίες για στημένα παιχνίδια, συναλλαγές μεταξύ ποδοσφαιρικών παραγόντων και αθλητικών παραγόντων, αντιθέσεις, παρεμβάσεις του κράτους, ευνοϊκές για μια ομάδα ή παράγοντα, αλλαγές νόμων και κανονισμών κλπ.

Είναι φυσικό επομένως, οι καχυποψία να υπάρχει παντού. Αν δεν αλλάξουν νοοτροπία οι παράγοντες ομάδων και αθλητικής ηγεσίας, αν δεν σταματήσει ο Τύπος να τροφοδοτεί και να ενισχύει έμμεσα αυτό το κλίμα, αν δεν σταματήσουν οικονομικοί και πολιτικοί παράγοντες να «τζίράρουν» με τον τρόπο που το κάνουν στο ποδόσφαιρο τότε επεισόδια σαν αυτά θα συνεχίζονται.

του
Γιάννη
Ιωάννου

ΑΝΤΙ: Ειδικό τεύχος για τον κινηματογράφο

Περνάει κρίση ο ελληνικός κινηματογράφος; Τι φταίει και οι ελληνικές ταινίες δεν έχουν θεατές; Φταίνε μήπως τα κακά σενάρια; Κι οι σκηνοθέτες; Έχουν κι αυτοί ευθύνη για μια τέχνη που φαίνεται να αφορά όχι παθιασμένους δημιουργούς αλλά δημοσίους υπαλλήλους; Υπάρχει μέλλον; Και πού βρίσκεται αυτό; Μήπως στα γραφεία του Ελληνικού Κέντρου Κινηματογράφου;

Τέτοια ερωτήματα στοχεύει να απαντήσει ένα τεύχος του ΑΝΤΙ, που θα κυκλοφορήσει εκτός σειράς την επόμενη Παρασκευή, 27 Μαΐου, και θα είναι αφιερωμένο στο σημερινό πρόσωπο του ελληνικού κινηματογράφου. Στο τεύχος αυτό μιλούν και γράφουν για τον ελληνικό κινηματογράφο οι σκηνοθέτες Δ. Αβδελιώτης Μ. Γαβαλά, Φ. Κουτσάφτης, Θ. Μαραγκός, Γ. Πανουσόπουλος, Στ. Τζιτζής, Στ. Τορνές, Στ. Τσιώλης, Ν. Φατούρος, ο Αλέξης Δαμιανός, οι τεχνικοί Θ. Αρβανίτης, Γ. Στάμου και ο διανομέας Σωκρ. Καψάσκης.

Το τεύχος (τη σύνταξη του οποίου επιμελήθηκαν οι Χρ. Βακαλόπουλος, Αντ. Κιούκας, Ηλ. Κανέλλης) φιλοδοξεί να αποτελέσει μια πρόταση για να εντοπισθούν κατ' αρχήν, τα αδιέξοδα του κινηματογράφου μας, χωρίς γκρίνιες, χωρίς μεμψιμοιρίες.

Και προβολές

Όμως, με την ευκαιρία του έκτακτου αυτού τεύχους το ΑΝΤΙ, οργανώνει και ένα τριήμερο προβολών στον κινηματογράφο ΠΑΛΛΑΣ. Το πρόγραμμα των προβολών αυτών έχει ως εξής:

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 27: Ταξίδι του μέλιτος του Γ. Πανουσόπουλου, Ένας ερωδός για τη Γερμανία του Στ. Τορνέ, Μέχρι το πλοίο του Αλ. Δαμιανού.

ΣΑΒΒΑΤΟ 28: Το δέντρο που πληγώναμε του Δ. Αβδελιώτη, Ακατανίκητοι εραστές του Στ. Τσιώλη (αβάν-πρεμιέρ), Μελόδραμα του Ν. Παναγιωτόπουλου.

ΚΥΡΙΑΚΗ 29: Φωτογραφία του Ν. Παπατάκη, Βίος και Πολιτεία του Ν. Περράκη, και ...μια ταινία έκπληξη. (Ώρες έναρξης: 7, 9 και 11 κάθε βράδυ, τρεις ταινίες με ένα εισιτήριο...).

Σας περιμένουμε...

ΟΙ ΠΕΡΙΕΡΓΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ ΤΟΥ κ. ΓΙΩΤΑ

Το FBI διεξάγει ανακρίσεις, για τους χαλασμένους ασυρμάτους που πούλησε η E-SYSTEMS στον αμερικανικό στρατό. Ο ελληνικός στρατός όμως, αγοράζει τους ίδιους ασυρμάτους και ο κ. Γιώτας αποπληροφορεί τον Τύπο όταν το ANTI αποκαλύπτει το σκάνδαλο.

Δεν μπορούμε παρά να εκφράσουμε την απογοήτευσή μας για το πώς χειρίζεται τον Τύπο η σημερινή ηγεσία του υπουργείου Άμυνας —αλλά και τη λύπη μας για την αποπληροφόρηση στην οποία αναγκάζεται να καταφεύγει για να διασώσει τις πολύτιμες όπως φαίνεται σχέσεις της σημερινής κυβέρνησης με τους εμπόρους όπλων.

Στο προηγούμενο τεύχος (σελ. 9) προειδοποιήσαμε τον κ. Χαραλαμπίδου και τον αναπληρωτή του κ. Γιώτα ότι «νέο σκάνδαλο απειλεί το υπουργείο» τους. Πρόκειται για την προμήθεια 1.000 περίπου, ασυρμάτων, τύπου VRC-12 οι οποίοι δεν λειτουργούν. Οι ασύρματοι αυτοί αγοράστηκαν από την αμερικανική εταιρεία E-SYSTEMS —η οποία εκπροσωπείται στην Ελλάδα από την ΑΧΧΟΝ του γνωστού στους αναγνώστες του ANTI κ. Θωμά Λιακουνάκου— παρά το γεγονός ότι, όπως καταγγείλαμε έγκαιρα, είχαν απορριφθεί από τον αμερικανικό στρατό.

Όπως γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος για να αγοραστούν οι χαλασμένοι ασύρματοι και για να πειστούν να τους προτιμήσουν οι αξιωματικοί που γνώριζαν ότι τους είχε απορρίψει ο αμερικανικός στρατός χρειάστηκε να γίνουν τρεις επαναληπτικοί μειοδοτικοί διαγωνισμοί. Τελικά, η E-SYSTEMS και η ΑΧΧΟΝ πούλησαν τους χαλασμένους ασυρμάτους, αφού μείωσαν τις αρχικές τιμές τους κατά 30% και το χρόνο παράδοσης στο μισό.

Η ηγεσία του υπουργείου Άμυνας δεν

αναρωτήθηκε φυσικά για ποιο λόγο η αμερικανική εταιρεία μείωσε τόσο πολύ τις αρχικές της τιμές, ούτε έλαβε υπόψη της τις καταγγελίες του ANTI, οι οποίες μάλιστα πρόσφεραν το υλικό για να υποβληθεί σχετική επερώτηση στη Βουλή. Έτσι, οι ασύρματοι έφτασαν στην Ελλάδα, έγινε ο απαραίτητος τεχνικός έλεγχος, στο ΚΕΠΟΙΥ (Κέντρο Ποιοτικού Ελέγχου Υλικών) και οι τεχνικοί αξιωματικοί διαπίστωσαν με τα επιστημονικά όργανά τους, όσα κατάγγειλε πριν από ένα χρόνο το ANTI, και εισηγήθηκαν είτε να ακυρωθεί η αγορά, είτε οι ασύρματοι να επιδιορθωθούν με έξοδα της εταιρείας. Η εισήγηση του ΚΕΠΟΙΥ επικυρώθηκε και από το ΚΓΕΠΕ (Κεντρική Επιτροπή Γνωμοδοτήσεως).

Παρόλα αυτά η ηγεσία του ΓΕΣ και του υπουργείου Άμυνας δεν πείστηκε ότι οι ασύρματοι είναι ελαττωματικοί —προφανώς οι επικοινωνίες της κυβέρνησης με κάποιους κύκλους προηγούνται των επικοινωνιών του στρατού— και άρχισε να πιέζει για να παραλειφθούν οι ασύρματοι όπως είναι και ευρίσκονται.

Στο σημείο αυτό αρχίζει η παραπληροφόρηση. Το υπουργείο Άμυνας, αντί να απαντήσει στην καταγγελία του ANTI, την ίδια ημέρα με αυτήν που κυκλοφόρησε το προηγούμενο τεύχος του περιοδικού εκδίδει μια ανακοίνωση στην οποία αναφέρονται τα εξής:

«Τον Οκτώβριο του 1986 υπογράφηκε σύμβαση με την ASSOCIATED INDUSTRIES η οποία δεν ενεργοποιήθηκε από υπαιτιότητα της εταιρείας αυτής η σύμβαση αυτή καταγγέλλθηκε και ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη επαναληπτικός διαγωνισμός. Εξ' άλλου, επειδή διαπιστώθηκαν παράτυπες ενέργειες και παραλείψεις αρμοδίων της διεύθυνσης προμηθειών του Γενικού Επιτελείου Στρατού, διατάχθηκε η διενέργεια ένορκης διοικητικής εξέτασης από την οποία προέκυψαν πειθαρχικές ευθύνες ορισμένων αξιωματικών, οι οποίοι θα ελεγχθούν με τις ισχύουσες διατάξεις».

Η αποπληροφόρηση είναι προφανής. Το υπουργείο Άμυνας αντί να απαντήσει στη συγκεκριμένη καταγγελία για την E-SYSTEMS και την ΑΧΧΟΝ τις καλύπτει κι αυτές και τις παρανομίες του ΓΕΣ και αποκαλύπτει μια παραπλήσια ιστορία ήσσονος σημασίας, επειδή η ιστορία της Associated Industries αφορά μόνον τις βάσεις για την εγκατάσταση των ασυρμάτων VRC-12 και άλλωστε οι βάσεις αυ-

τές δεν αγοράστηκαν ποτέ. Ενώ οι ασύρματοι αγοράστηκαν και πληρώσαμε για αυτό 800 περίπου εκατομμύρια. (Φανταστείτε, τώρα πόσα θα πληρώναμε αν δεν ήταν χαλασμένοι).

Οι ευθύνες του υπουργείου Άμυνας στη συγκάλυψη του νέου αυτού σκανδάλου και το μέγεθος της αποπληροφόρησης στην οποία κατέφυγε για να καλύψει τους αξιωματικούς του ΓΕΣ που ενέχονται στην υπόθεση —σύμφωνα με τις πληροφορίες μας φτάνουν στο βαθμό του στρατηγού— αλλά και για να προστατέψει τελικά τα συμφέροντα κάποιων γνωστών και μη εξαιρετέων αποκαλύπτονται και από το γεγονός ότι αυτές τις ημέρες το FBI ερευνά την ίδια υπόθεση.

Διαβάζουμε στο φύλλο της 22.4.1988 των New York Times:

«Διεξάγεται ανάκριση σε βαθμό κακουργήματος για να διαπιστωθεί αν η κατασκευάστρια των ασυρμάτων του στρατού E-SYSTEMS κάλυψε επανειλημμένως τα κατασκευαστικά ελαττώματα χιλιάδων ασυρμάτων, πλαστογραφώντας τα αποτελέσματα δοκιμών ελέγχου...»

«Ανακριτές του στρατού και του FBI πήραν πρόσφατα καταθέσεις 15 πρώην υπαλλήλων της εταιρείας αυτής οι οποίοι εξέθεσαν λεπτομερώς τους τρόπους με τους οποίους καλύφθηκαν τα ελαττώματα 3.500 ασυρμάτων.»

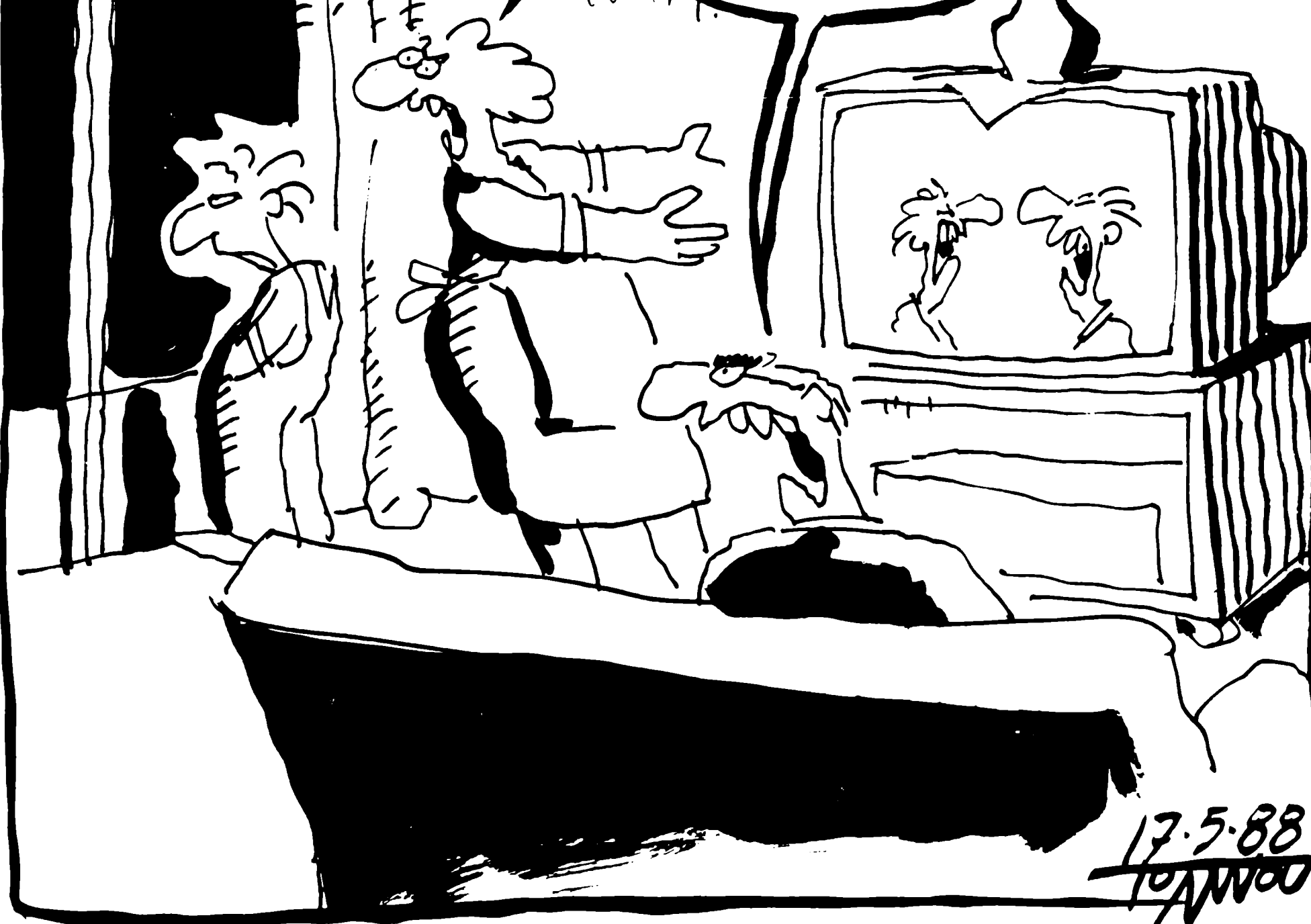
«Το 1985 ο αμερικανικός στρατός ακύρωσε δυο συμβόλαια για την αγορά ασυρμάτων από την E-SYSTEMS λόγω της ανικανότητας της εταιρείας να επιδιορθώσει «πολυάριθμα κατασκευαστικά ελαττώματα» των ασυρμάτων VRC-12. Η E-SYSTEMS πούλησε 10.000 περίπου, από τους ασυρμάτους αυτούς σε ξένες χώρες...».

Όλα τα στοιχεία της υπόθεσης αποδεικνύουν ότι Η Ελλάδα αγόρασε ένα τμήμα από αυτούς τους 10.000 χαλασμένους ασυρμάτους που δεν παρέλαβε ο αμερικανικός στρατός και έμειναν στα αδιάθετα των αποθηκών της E-SYSTEMS όπου βρέθηκε η ΑΧΧΟΝ για να τους πλασάρει στον ελληνικό στρατό.

Δεν νομίζουμε ότι χρειάζεται να γράψουμε κι άλλα για την υπόθεση αυτή. Περιμένουμε μόνο, με αρκετή περιέργεια είναι η αλήθεια, τι θα απαντήσει αυτή τη φορά ο κ. Γιώτας και κυρίως τι θα βρει να πει για να δικαιολογήσει πώς αποκάλυψε το «σκανδαλάκι» των βάσεων των ασυρμάτων και «ξέχασε» το σκάνδαλο των ίδιων των ασυρμάτων.

ΤΙ ΘΑ ΠΕΙ
ΔΕ Σ' ΕΝΔΙΑΦΕΡΕΙ!
ΕΔΩ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ ΚΑΙ Η
ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, ΣΚΟΤΟΝΟΝΤΑΙ
ΓΙΑ ΧΑΡΗ ΣΟΥ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΜΟΡΦΩΣΗ ΣΟΥ
ΚΙ ΕΣΥ ΟΥΤΕ ΓΥΡΙΖΕΙΣ ΝΑ
ΤΟΥΣ ΔΕΙΣ;

ΦΤΑΙΜΕ
ΕΜΕΙΣ ΠΟΥ ΤΟΝ
ΣΤΕΛΝΟΥΜΕ ΣΧΟΛΕΙΟ
ΤΟΝ ΑΧΑΡΙΣΤΟ!



17.5.88

ΙΩΑΝΝΟΥ

του Γιάννη Ιωάννου

του Γιάννη Φλώρου

Με τη χορήγηση των 29 πρώτων αδειών λειτουργίας ιδιωτικών και τοπικών ραδιοσταθμών έχουμε μια πρώτη εικόνα της νηπιακής περιόδου της ονομαζόμενης «ελεύθερης ραδιοφωνίας».

Το κρατικό ραδιόφωνο απέκτησε πλέον ανταγωνιστές. Ήδη μετά τη λειτουργία των τοπικών - δημοτικών ραδιοσταθμών μπήκαν στην μπάντα των FM και οι ιδιωτικοί με πρώτο το ραδιοφωνικό σταθμό «TOP FM» του Συγκροτήματος Λαμπράκη.

Ποιοι είναι όμως οι πρώτοι 29 που πήραν άδεια λειτουργίας; Αν χωρισθούν σε κατηγορίες με βάση τους φορείς που εκπροσωπούν διαμορφώνεται προς το παρόν η εξής κατάσταση:

Τοπικοί - δημοτικοί ραδιοσταθμοί: Έχουν πάρει άδεια οι Δήμοι: Αθηναίων, Ναυπλιέων, Ζωγράφου, Αργυρούπολης και Αλίμου για κοινό σταθμό, Πειραιά, Άνω Λιοσίων, Μαρκόπουλου, Ηρακλείου Αττικής και οι διαδημοτικοί σταθμοί Δυτικής Αττικής και Β' Πειραιά. Τέλος, οι κοινότητες Πύργου Τριφυλλίας και Λυκαίου Αρκαδίας.

Εφημερίδες - Εκδότες: Έχουν πάρει άδεια το Ανεξάρτητο-Ράδιο Τ.Υ. ΤΟΠ ΑΕ (Λαμπράκης), Απογευματινή Α.Ε., Γραμμή ΑΕ (Κοσκωτάς), Χρ. Καλογρίτσας («Πρώτη»), Ν. Σταφυλλίδης και Θ. Καρτερός ΟΕ («Ριζοσπάστης» - «Ράδιο Ρ»), Ράδιο Αθήνα ΕΠΕ (Κουρής - «Αυριανή») και Ράδιο Θεσσαλονίκη ΕΠΕ που όπως θα δούμε έχει σχέση με τον προηγούμενο.

Ιδιώτες: Ραδιοτηλεοπτικές Επιχειρήσεις ΑΕ (Μίνως Κυριακού), Ραδιοτηλεοπτικές παραγωγές Αθηνών ΑΕ (Λαγου-

δόντης), Κανάλι 15 - ΑΕ Επιχειρήσεων Οπτικοακουστικών Μ.Μ.Ε. (Ρ. Κούνδουρος), Β. Λιάτσης - Ν. Τσίλης και ΣΙΑ, Αφοι Γεωργιάδη ΟΕ και Ραδιοκύμανση ΕΠΕ. Οι τρεις τελευταίοι θα εκπέμπουν στη Θεσσαλονίκη.

Διάφοροι: Κέντρο Μελετών και Αυτομόρφωσης, Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος, Σύνδεσμος Προώθησης Ελληνικών Προϊόντων και HELLEXPO - Διεθνής Έκθεση Θεσσαλονίκης Α.Ε.

Ποιες είναι όμως οι σχέσεις αυτών των σταθμών με τα κόμματα, την κυβέρνηση και ποιοι ιδιώτες έχουν πάρει άδεια μέχρι τώρα;

Τοπικοί - δημοτικοί: Υπάρχουν οι λειτουργούντες και γνωστοί μέχρι τώρα: Της Αθήνας (9 84 FM) - δήμαρχος ο Μ. Έμπερτ (ΝΔ). Του Πειραιά (Κανάλι 1) - δήμαρχος ο Α. Ανδριανόπουλος (ΝΔ). Διαδημοτικός Δυτικής Αττικής (Δίαυλος 10) - η πλειοψηφία των δημάρχων ανήκουν στο ΚΚΕ (7 ΚΚΕ, 2 ΠΑΣΟΚ, 1 ΝΔ). Του δήμου Άνω Λιοσίων (ΚΚΕ). Από τους υπόλοιπους δήμους, που πήραν άδεια οι δήμαρχοί τους ανήκουν: Ζωγράφου, Αργυρούπολης, Αλίμου και Ναυπλίου (ΠΑΣΟΚ), Μαρκοπούλου (ΝΔ), Β' Πειραιά (ΚΚΕ), Ηρακλείου Αττικής (ΕΑΡ).

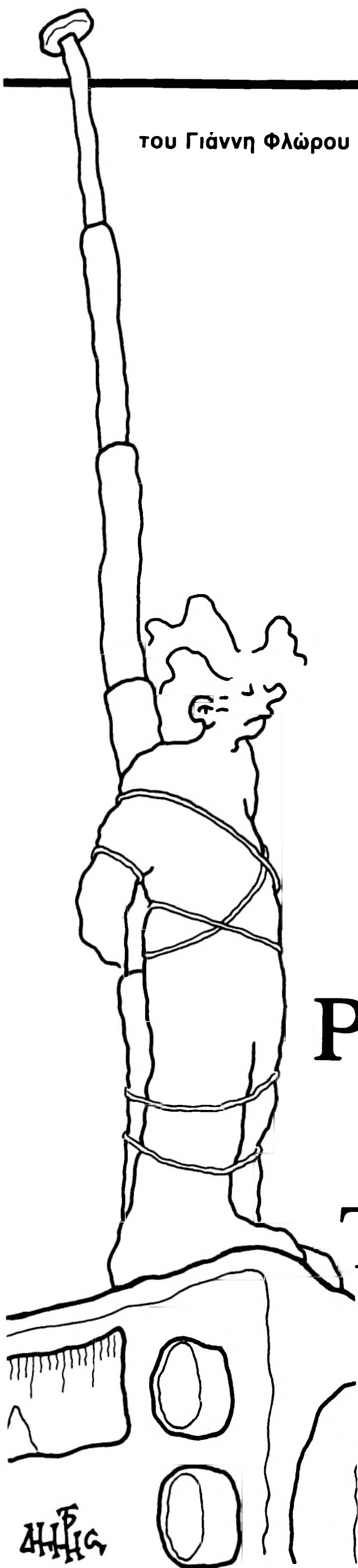
Εφημερίδες - Εκδότες: Στο χώρο των εφημερίδων - εκδοτών οι σταθμοί αναμένεται να εκπέμπουν στο αντίστοιχο «κλίμα» των εφημερίδων σε σχέση με τον πολιτικό χώρο που καλύπτουν είτε στην συμπολίτευση, είτε στην αντιπολίτευση. Στο χώρο αυτό μέχρι τώρα ο Κουρής («Αυριανή») θα λειτουργήσει και στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη. Ελέγχει το 51% των μετοχών στο «Ράδιο Αθήνα

ΡΑΔΙΟΚΟΜΜΑΤΑ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ ΤΩΝ ΕΡΤΖΙΑΝΩΝ

Το μονοπώλιο των κρατικών ραδιοσταθμών ανήκει στο παρελθόν. Ιδιώτες, εκδότες εφημερίδων και περιοδικών, Δήμοι, δήμαρχοι, κοινοτάρχες, εκκλησία, παλιοί ραδιοερασιτέχνες και διάφοροι φορείς πήραν ή πρόκειται να πάρουν άδεια λειτουργίας ραδιοσταθμών.

Ποιοι είναι αυτοί που θα ενημερώνουν, θα πληροφορούν και θα ψυχαγωγούν;

Ποιες σχέσεις έχουν με τα κόμματα και την κυβέρνηση;



ΕΠΕ», ενώ το 49% το έχουν ερασιτέχνες. Η αντίστροφη ακριβώς σχέση υπάρχει στο «Ράδιο Θεσσαλονίκη ΕΠΕ». Οι μετοχές εδώ κατανέμονται ως εξής: 49% έχει ο Χρ. Τζανεττάτος, ηλεκτρολόγος καταγόμενος από την Κεφαλλονιά (ο «άνθρωπος του Κουρή»), 50% ο Ελ. Μαρόγλου και 1% ο Στ. Διαμαντόπουλος, ιδιωτικός υπάλληλος. Οι δυο τελευταίοι προέρχονται από το σταθμό «Ράδιο Θεσσαλονίκη» που λειτουργούσε στη Θεσσαλονίκη πριν γίνει ο νόμος για την τοπική ραδιοφωνία. Στη Θεσσαλονίκη αναμένεται να επεκταθούν και άλλοι εκδότες. Ο Λαμπράκης π.χ. δεν κρύβει τα σχέδιά του, και για τη Θεσσαλονίκη. Οι υπόλοιποι εκδότες προς το παρόν θα εκπέμπουν στην Αθήνα. (Κοσκωτάς, Καλογρίτσας, «Απογευματινή», «ΡΙζοσπάστης»).

Ιδιώτες: Ο εφοπλιστής Κυριακού με τις «Ραδιοτηλεοπτικές επιχειρήσεις ΑΕ» θα εκπέμπει στην Αθήνα, αλλά έχει ήδη βάλει «πόδι» και στη Θεσσαλονίκη με την άδεια που πήραν η «Β. Λιάτσης - Ν. Τσίλης και ΣΙΑ». Οι τελευταίοι μαζί με τον Γαβριηλίδη είχαν τον ερασιτεχνικό σταθμό «Πανόραμα». Στην πορεία όμως διαχωρίστηκαν. Οι πρώτοι είχαν πάει στο σταθμό του Κούβελα, ενώ ο τελευταίος έμεινε στο «Πανόραμα» και μάλλον ο τίτλος θα ανήκει τώρα στους «Αφούς Γαβριηλίδη ΟΕ».

Η «Ραδιοκύμανση ΕΠΕ», και αυτή στη Θεσσαλονίκη ανήκει στον παλιό δημοσιογράφο του αθλητικού ρεπορτάζ Τουρώνη, (εργαζόταν στην εφημερίδα «Θεσσαλονίκη» και τώρα στην ΕΡΤ), αλλά στο σταθμό βασικός υπεύθυνος θα είναι ο γιός του. Ο σταθμός που ελέγχεται από τον Κουρή στη Θεσσαλονίκη, όπως γράφτηκε, δημιούργησε ήδη σκάνδαλο.

Θα στεγάζεται στον Πύργο του ΟΤΕ. Ένας συνδικαλιστής του ΟΤΕ έχει καταγγείλλει όμως ότι νοικιάσθηκαν παράτυπα δυο όροφοι του κτιρίου μέσα στο χώρο της ΔΕΘ (200 τμ.) με 80.000 δρχ. το μήνα. Αυτό έγινε, γιατί αν ξεπερνούσε το ενοίκιο το 1 εκ. δρχ. το χρόνο, ο ΟΤΕ θα ήταν υποχρεωμένος να κάνει διαγωνισμό, ενώ τώρα χρειάστηκε απλή πράξη, χωρίς διαγωνισμό. Το γεγονός έχει προκαλέσει την διαμαρτυρία των υπόλοιπων που θεωρούν την υπόθεση πρόκληση γιατί άδεια για σταθμό έχει και η ΔΕΘ, ενώ ο σταθμός του δήμου στεγάζεται σε άλλο κτίριο στον ίδιο χώρο και ο Διαδημοτικός Σταθμός (13 Δήμοι και 6 Κοινότητες) που έχει υποβάλλει αίτηση —αναμένεται να εγκριθεί— προσέφερε 250.000 ενοίκιο για τον αμφισβητούμενο χώρο, αλλά αναγκάστηκε τελικά να στεγασθεί σε ιδιωτικό κτίριο απέναντι από το Πανεπιστήμιο.

Στην Αθήνα εκτός των σταθμών των εκδοτών και των εφημερίδων (Λαμπράκης, Κοσκωτάς, Καλογρίτσας, «Απογευματινή», «ΡΙζοσπάστης») και αυτόν του

Κυριακού, που λέγεται ότι έχει στενές σχέσεις με κύκλους της ΝΔ, άδεια έχει πάρει και ο Λαγουδόντης («Ραδιοτηλεοπτική Παραγωγή Αθηνών ΑΕ»). Ο τελευταίος που είχε και έχει σταθμό, αλλά και καλωδιακή τηλεόραση στον Καναδά για τους ομογενείς λέγεται ότι έχει σχέσεις με κυβερνητικούς κύκλους. Έχουν κληθεί να βοηθήσουν πάντως, ως συνεργάτες του σταθμού, ορισμένοι από τα στελέχη του υφυπουργείου Νέας Γενιάς, της αρχικής περιόδου Λαλιώτη.

Τέλος, από τους ιδιωτικούς πάλι σταθμούς στην Αθήνα στο «Κανάλι - 15» εκτός του Ρ. Κούνδουρου θα μετέχουν στην ΑΕ δεκαπέντε άλλοι μέτοχοι χωρίς κανένας να διαθέτει πάνω από το 10% των μετοχών για να μην υπάρχει, όπως ισχυρίζονται, έλεγχος του σταθμού από ένα άτομο.

Διάφοροι: Το Κέντρο Μελετών και Αυτομόρφωσης ελέγχεται από τη Γ.Γ. Νέας Γενιάς (Γ. Σεφερτζής). Ο σταθμός του Συνδέσμου Προώθησης Ελληνικών Προϊόντων (ΣΠΕΠ) στην αίτησή του εμφανίζεται να υποστηρίζεται από βουλευτές όλων των κομμάτων με στόχο να προβάλει τα ελληνικά προϊόντα, αλλά στην πραγματικότητα ελέγχεται από την κυβέρνηση. Ο σταθμός της ΔΕΘ εμφανίζεται να υποστηρίζει τη Διεθνή Έκθεση, ενώ η εκκλησία θα έχει τη δική της φωνή στα ερτζιανά με το σταθμό της Ιεράς Συνόδου.

Πολυφωνία και πολυσυμφέροντα

Η κατάταξη των ραδιοσταθμών σε τοπικούς - δημοτικούς, ιδιωτικούς και διάφορους διαπλέκεται, όπως φαίνεται με σχέσεις που έχουν με κόμματα, την κυβέρνηση, αλλά και επιμέρους ή συνολικά ιδιωτικά συμφέροντα, όπως και προσωπικές πολιτικές φιλοδοξίες. Όλα αυτά, όπως είναι φυσικό, επηρεάζουν όμως και διαμορφώνουν μια αντίστοιχη με τον καθημερινό Τύπο κατάσταση στη μάχη των FM, που τώρα αρχίζει.

Οι άμεσες ή έμμεσες σχέσεις με τους δημάρχους και τα κόμματα και οι σκοπιμότητες που μπορεί να υπηρετηθούν στην κατηγορία των τοπικών - δημοτικών σταθμών είναι η μια πλευρά. Μια άλλη πλευρά στην κατηγορία των ιδιωτικών σταθμών (εκδοτών και ιδιωτικών - μη εκδοτών) είναι τα ιδιωτικά συμφέροντα, αλλά και οι σχέσεις των εκδοτικών συγκροτημάτων με την κυβέρνηση ή τα κόμματα με τις αντίστοιχες σκοπιμότητες, όσο και αν οι επενδύσεις στο ραδιόφωνο είναι υποπολλαπλάσιες σε σχέση με τις επενδύσεις στην τηλεόραση.

Έτσι εκτός από τους κρατικούς σταθμούς που ελέγχονται από την εκάστοτε κυβέρνηση, υπάρχουν προς το παρόν οι σταθμοί των Δήμων, οι ιδιωτικοί σταθμοί, οι σταθμοί των εκδοτών -προεκτάσεις των άλλων δραστηριοτήτων τους στο

χώρο του Τύπου και της ενημέρωσης και οι σταθμοί κομματικών εφημερίδων («ΡΙζοσπάστης»).

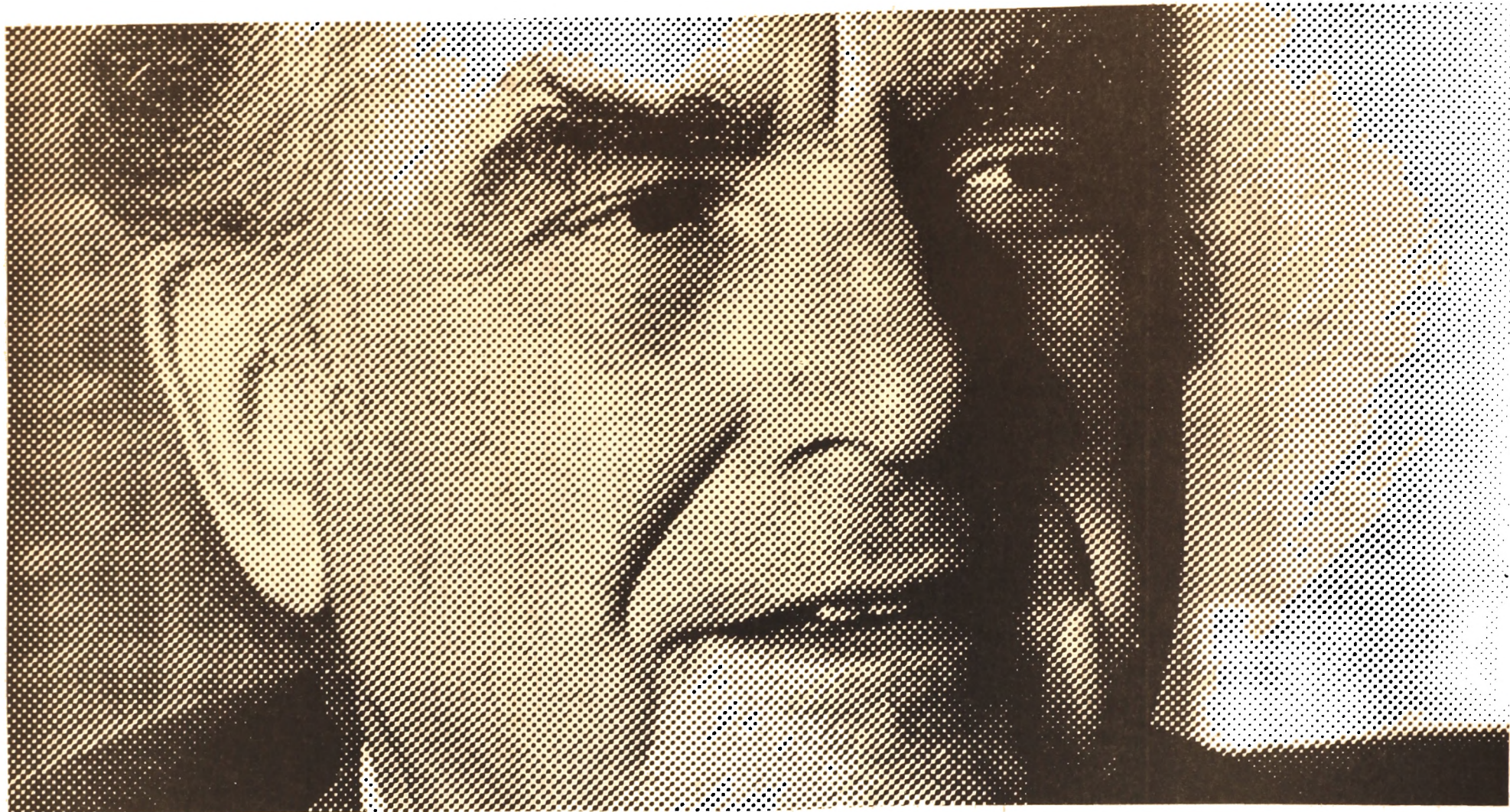
Το ραδιόφωνο αποκτά ξαφνικά ένα νέο πρόσωπο. Η πολυφωνία θα «χορεύει» και στα FM, ενώ τα νήματα της ενημέρωσης, από το ραδιόφωνο, δεν θα κινούνται πλέον μόνο από το κρατικό μονοπώλιο. Στο ραδιόφωνο, δηλαδή στην ενημέρωση - πληροφόρηση και την ψυχαγωγία μπήκαν Δήμοι και δήμαρχοι, παραδοσιακοί και νεοεμφανιζόμενοι εκδότες εφημερίδων και περιοδικών, κομματικές εφημερίδες, ιδιώτες με άλλες —πέραν του Τύπου— δραστηριότητες (εφοπλιστές κ. άλ.), φορείς ελεγχόμενοι από το κράτος, δυνάμεις όπως η εκκλησία και αναμένεται συνέχεια.

Θα φανεί αυτές τις μέρες μετά τη συνεδρίαση της Επιτροπής που χορηγεί τις άδειες (ο πρόεδρος της και πρόεδρος του Σ.τ.Ε.Θ. Κουρουσόπουλος έλειπε στο εξωτερικό), και μαζί θα έχει ολοκληρωθεί η «μάχη» για τα FM.

Θα ικανοποιηθεί το αίτημα πέντε ραδιοερασιτεχνών που έχουν υποβάλλει αίτηση για σταθμό μικρής εμβέλειας, σύμφωνα με πληροφορίες, ενώ η Επιτροπή πρέπει να λύσει προβλήματα που δημιουργούνται με τις εκπομπές αιτούντων στις γειτονικές χώρες πριν δώσει τις άδειες.

Τι «νέο» και τι διαφορετικό από το υπάρχον στο χώρο του ραδιοφώνου μετά τη λειτουργία των δημοτικών θα δώσει αυτή η πολυφωνία, που όχι μόνο την είχαν αρνηθεί οι κυβερνήσεις της ΝΔ, και του ΠΑΣΟΚ, μέχρι τώρα, αλλά και την κυνήγησαν με τις διώξεις των ραδιοερασιτεχνών, μένει να φανεί. Όπως και αν οι νέοι σταθμοί «αντέξουν», έχουν συνέχεια και δεν υποταχθούν στην ομοιομορφία καθώς δείχνουν οι ενδείξεις. Όπως επίσης αν ο σταθμός π.χ. του Δήμου Αθηναίων χρησιμοποιηθεί για να υπηρετήσει τις φιλοδοξίες και τα σχέδια του δημάρχου κ. Έβερτ ή οι σταθμοί Πειραιά, Θεσσαλονίκης τα σχέδια των Ανδριανόπουλου - Κούβελα ή της παράταξής τους ή οι άλλοι δημοτικοί σταθμοί τους στόχους του ΠΑΣΟΚ ή του ΚΚΕ. Το ίδιο ισχύει και για τους σταθμούς των εφημερίδων και των εκδοτών μόνο που εδώ, όπως και στους ιδιωτικούς, προστίθενται και άλλα που ξεπερνούν τα όσα σχετίζονται με τους κομματικούς ή κυβερνητικούς στόχους.

Όσο για τους «εραστές της νύχτας και του ραδιοφώνου» και τους χιλιάδες ακροατές προς το παρόν φαίνεται να ακούνε τα πάντα γυρίζοντας και ψάχνοντας στην μπάντα των FM. Μετά την ευφορία της σημερινής πολυφωνίας και όσο θα πλησιάζουμε στις εκλογές η μάχη των «ραδιο-κομμάτων» θα αποσαφηνίζεται. Μέχρι τότε πάντως καλή ακρόαση ό,τι και αν ακούτε... ■



Η γέφυρα βιομηχάνων -
κυβέρνησης στήθηκε στα
ήρεμα νερά της
σταθεροποιητικής
πολιτικής και της αύξησης
των κερδών των δυο

ΑΡΡΑΒΩΝΙΑΣΜΑΤΑ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ - ΒΙΟΜΗΧΑΝΩΝ ΜΕ ΠΡΟΙΚΑ ΤΑ ΚΕΡΔΗ

τελευταίων χρόνων. Η νέα
φρουρά του ΣΕΒ, με
επικεφαλής τον Στ.
Αργυρό, πρώτος καρπός
μιας ανέφελης συμβίωσης.

του Δ. Ζακυνθινού

Σταθμό στην οικονομική πορεία του τόπου μπορεί κάλλιστα να θεωρηθεί το 1988, έτος έναρξης των θερμών σχέσεων κυβέρνησης - κεφαλαίου μετά από μία τριετία χλιαρών σχέσεων που διαδέχθηκε την ίσου χρονικού διαστήματος περίοδο των «πολικών» σχέσεων που συμπίπτει με τα τρία πρώτα χρόνια διακυβέρνησης της χώρας από το ΠΑΣΟΚ.

Πράγματι, το θερμόμετρο των σχέσεων κυβέρνησης - Κεφαλαίου (με μικρό και Κεφαλαίο το κάπα) ανέβηκε τους τελευταίους μήνες φθάνοντας σε σημεία «καύσωνος» (με θύματα τους εργαζόμενους) στην Ετήσια Συνέλευση (12.5) του ΣΕΒ, όπου σύσσωμη η κυβέρνηση αντάλλαξε φιλοφρονήσεις με τους απερχόμενους από το ΔΣ του Συνδέσμου, αλλά και με το νέο αίμα που εκλέχτηκε μετά από τις σχετικές διαβουλεύσεις, που είχαν οι δυο πλευρές. Ας σημειωθεί ότι οι φιλοφρονήσεις που εισέπραξε ο πρωθυπουργός Ανδρέας Παπανδρέου, ξεπέρασαν ακόμα και εκείνες που είχαν γίνει, από τους βιομηχάνους προς τον πρώην υπουργό Εθνικής Οικονομίας κ. Κ. Σημίτη όταν τους διαβίβασε την απόφαση της κυβέρνησης να εφαρμοσθεί το διετές πρόγραμμα σταθεροποίησης της οικονομίας... Τότε —επί Σημίτη— υπήρχε η ελπίδα για αύξηση των κερδών του κεφαλαίου. Τώρα επί Παπανδρέου —Ρουμελιώτη υπάρχει η βεβαιότητα των ήδη αυξημένων κερδών της τελευταίας διετίας αλλά και των επερχόμενων διετιών. Κέρδη λοιπόν για το Κεφάλαιο και το κεφάλαιο. Αλλά με τι αντίκρουσμα;

Είναι σαφές ότι ο πρωθυπουργός Α. Παπανδρέου γνωρίζει ότι η παροχή κινήτρων και προνομίων προς το κεφάλαιο πρέπει να συνεχισθεί, ώστε να αυξήσει τα κέρδη του και να μην του δημιουργήσει «πονοκεφάλους», τουλάχιστον μέχρι να κερδίσει και τις επόμενες εκλογές. Και είναι επίσης σαφές ότι αφού σε αυτό το παιχνίδι θα κερδίσουν και οι δυο κάποιος θα χάσει. Και ο τρίτος αυτός δεν μπορεί να είναι άλλος παρά ο εργαζόμενος. Θα ήταν άδικο να μην σημειώσουμε πόσο δίκιο είχε ο Λεωνίδας Κύρκος όταν σε συγκέντρωση της προηγούμενης Παρασκευής (14/5) στην Ηλιούπολη είπε ότι «Η κυβέρνηση τη στιγμή ακριβώς που διαμορφώνει άριστες σχέσεις με τον κόσμο της βιομηχανίας και εισπράττει προσωρινά εγκώμια συγκρούεται με όλες τις κατηγορίες των εργαζομένων»... αναφερόμενος προφανώς στις απεργιακές κινητοποιήσεις που αφήνουν όμως ασυγκίνητη την κυβέρνηση.

Προς τι όμως ο ενθουσιασμός του Κεφαλαίου και κεφαλαίου; Όπως τονίζεται στο έντυπο του ΣΕΒ «Η ελληνική βιομηχανία κατά το 1987» —επί λέξει— «φαίνεται ότι επανήλθε οριστικά η μακροχρόνια τάση αύξησης των επιχειρήσεων» που σημαίνει ότι κάποιοι όχι βέβαια άσχετοι με την οικονομία και την παραοικονομία ίδρυσαν νέες επιχειρήσεις. Μόνο το 1986 ιδρύθηκαν, με ελάχιστα ίδια κεφάλαια και μεγάλη ξένη συμμετοχή (διάβαζε τραπεζικά δάνεια) 235 ΑΕ και ΕΠΕ. Όσο για το «παλιό αίμα» σε αντιδιαστολή με το νέο κέρδισε ούκ ολίγα τα τελευταία χρόνια ενώ υπάρχουν ήδη όλες οι προϋποθέσεις για να κερδίσει ακόμα περισσότερα. Αλλά ας αφήσουμε και πάλι να μιλήσουν οι ίδιοι οι βιομήχανοι για τα κέρδη τους. Άλλωστε αυτούς αφορούν αφού δεν πρόκειται να τα μοιράσουν στους εργαζόμενους.

Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία του ΣΕΒ, σχηματοποιείται ο εξής πίνακας:

Κέρδη - Ζημιές ΑΕ και ΕΠΕ (σε δις δρχ.)

Έτος	Αριθμός Επιχειρήσεων	Κέρδη (+) ή ζημιές (-)
1979	2.680	+ 13.1
1980	2.860	+ 14.4
1981	3.074	+ 12.0
1982	3.176	- 15.2
1983	3.157	- 11.7
1984	3.113	- 38.5
1985	3.166	- 30.8
1986	3.263	- 1.6

Στον πίνακα μπορεί να φαίνεται ότι είχαν ζημιές οι βιομηχανίες αλλά για άρση των παρεξηγήσεων πρέπει να προσφύγουμε και πάλι στα όσα λένε οι ίδιοι, για τα κέρδη που απεκόμισαν τα τελευταία δυο χρόνια. Τα κέρδη αυτά είναι το μεγάλο ατού του Παπανδρέου για τις εκλογές και όχι οι βάσεις ούτε ο ελληνοτουρκικός διάλογος. Να τι λένε οι ίδιοι οι ενδιαφε-

ρόμενοι στο δελτίο: «Η ελληνική βιομηχανία κατά το 1987»:

«Στα στοιχεία αυτά περιλαμβάνονται πάντως και οι «προβληματικές» επιχειρήσεις».

Άρα όπως προκύπτει από τα παραπάνω στοιχεία 35 μόνον, προβληματικές επιχειρήσεις που ελέγχονται από το δημόσιο «κατορθώνουν» παρά τις χρηματοδοτικές ενέσεις του Οργανισμού Ανασυγκρότησης Επιχειρήσεων (ΟΑΕ) να αυξάνουν κάθε χρόνο τις ζημιές τους. Το

Η γέφυρα

Έντονο παρασκήνιο διαδραματίστηκε τόσο μεταξύ των ισχυρών του ΣΕΒ, όσο και μεταξύ κυβέρνησης και ΣΕΒ για την ανάδειξη του νέου ΔΣ του συνδικαλιστικού οργάνου των βιομηχάνων, με νικητή και τους δυο φυσικά. Όποιος παρατηρήσει προσεχτικά τη σύνθεση του νέου ΔΣ του ΣΕΒ θα διαπιστώσει ότι αποτελείται από μεσαίους αλλά κυρίως επιτυχημένους επιχειρηματίες.

Η νέα φρουρά που ανταποκρίνεται πλήρως στις απαιτήσεις των καιρών «ανασυγκρότηση - ανανέωση» τα έχει βρει κιόλας με τους κυβερνητικούς κύκλους.

Τη γέφυρα που στήθηκε αργά, αλλά σταθερά τα τελευταία δυόμισι χρόνια την έχουν περάσει ήδη κυβέρνηση και βιομήχανοι και για να μην μείνει καμιά αμφιβολία οι τελευταίοι προβάλλουν σαν συνομιλητή του 40χρονου υπουργού Εθνικής Οικονομίας Παν. Ρουμελιώτη τον ηλικίας 43 μόλις χρόνων κ. Στέλιο Αργυρό. Ο νέος ισχυρός άνδρας του βιομηχανικού κόσμου είναι καθ' όλα τεχνοκράτης όπως και ο συνομιλητής του. Έχει άριστες σχέσεις με αρκετά κυβερνητικά στελέχη και μέλη του ΠΑΣΟΚ και διατέλεσε μεταξύ άλλων μέλος του ΔΣ της Τράπεζας Επενδύσεων, Μέλος του ΔΣ της ΜΕΤΕΚ, μέλος του ΔΣ του ΚΕΠΕ, Πρόεδρος του ΔΣ και διευθύνων σύμβουλος της Βιομηχανίας Φωσφορικών Λιπασμάτων. Μέλος δηλαδή ΔΣ οργανισμών που ελέγχονται από το δημόσιο. Τώρα είναι εντεταλμένος σύμβουλος στα Κλωστήρια Πρεβέζης ΑΕ.

1985 παρουσίασαν ζημιές συνολικού ύψους 42,7 δις δρχ. και το 1986 τις φτάσανε στα 44,3 δις δρχ. Εξάλλου οι βιομηχανίες που ανήκουν κατά πλειοψηφία στο δημόσιο, 59 τον αριθμό παρουσίασαν και αυτές αύξηση των ζημιών μεταξύ 1985 και 1986. Το 1985 οι ζημιές των 59 ήταν 16,9 δις δρχ. Ένα χρόνο μετά έφτασαν τα 24,3 δις δρχ.

Συμπέρασμα. Το σύνολο των ζημιών 94 επιχειρήσεων ελεγχόμενων με τον έναν ή τον άλλο τρόπο έφτασαν τα 68,6 δις δρχ.

Στο αντίθετο ακριβώς ρεύμα βρίσκουμε τις ιδιωτικές επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τα στοιχεία που μας παραθέτουν οι ίδιοι οι βιομήχανοι, οι ιδιωτικές επιχειρήσεις, ΑΕ και ΕΠΕ, αυξήσανε σημαντικά τα κέρδη τους, την ίδια χρονική περίοδο που οι «δημόσιες» αυξήσανε τις ζημιές τους. ο αριθμός των βιομηχανικών ΑΕ και ΕΠΕ που έκλεισε το 1986 με καθαρά κέρδη ανήλθε σε 2.259 μονάδες, έναντι 2.018 μονάδων κατά το προηγούμενο έτος. Οι επιχειρήσεις αυτές έκλεισαν με συνολικό ύψος κερδών 105,3 δις δρχ. έναντι 69,3 δις δρχ. το 1985. Ανά μέση κερδοφόρα επιχείρηση τα κέρδη ανήλθαν σε 46,6 εκ. δρχ. έναντι 34,3 εκ. δρχ. το 1985. Είναι πάντως αξιοσημείωτο το γεγονός ότι τα κέρδη αυτά δεν κατασπαταλήθηκαν όπως θα περίμενε κανείς από τους βιομήχανους. Δεν ξέρουμε βέβαια τι έκαναν το 57,3% των κερδών τους... πάντως οι ίδιοι μας πληροφορούν ότι το 42,7% παρακρατήθηκε με τη μορφή αποθεματικών, κρατήσεων και υπολοίπων που μεταφέρονται στις επόμενες χρήσεις. Σε απολυτούς αριθμούς το σύνολο των αποθεματικών ανήλθε σε 45 δις δρχ. Αν έχουμε καλή μνήμη το όφελος των επιχειρήσεων από τον περιορισμό του εργατικού κόστους με την εφαρμογή του σταθεροποιητικού προγράμματος κατά συντηρητικούς υπολογισμούς ξεπέρασε τα 250 δις δρχ. Από αυτά μόνον τα 45 δις δρχ. παρακρατήθηκαν με τη μορφή αποθεματικών κτλ.

Σύμφωνα πάντα με τα στοιχεία της ίδιας έκθεσης:

«Για τη διανομή μερισμάτων διετεθή κατά το 1986 το 30.6% των καθαρών κερδών των κερδοφόρων βιομηχανιών, έναντι 31.6% κατά το προηγούμενο έτος. Παρά τη μικρή μείωση όμως του ποσοστού και λόγω της αύξησης του συνολικού απολύτου ποσού, τα διανεμηθέντα μερίσματα ανήλθαν σε 32.2 δις. δρχ. το 1986, έναντι 21.9 δις. δρχ. το 1985. Τέλος, από τα συνολικά κέρδη οι φόροι μη διανεμηθέντων κερδών απερρόφησαν, το 1986, 28.1 δις. δρχ. έναντι 20.7 δις. δρχ. το 1985».

Είναι σαφές ότι δεν χρειάζεται καμιά πρόσθετη επιχειρηματολογία, πέρα από εκείνη που χρησιμοποιούν οι ίδιοι οι βιομήχανοι για να αποδειχθεί ότι τα κέρδη του Κεφαλαίου έχουν αυξηθεί σημαντικά αλλά και ότι οι προοπτικές περαιτέρω αύξησής τους είναι εξίσου λαμπρές με το αμέσως προηγούμενο παρελθόν.

Το ειδύλλιο λοιπόν κυβέρνησης - Κεφαλαίου όχι μόνο έχει αρχίσει, αλλά μετατρέπεται σε «σφοδρό έρωτα». Είναι ένα ειδύλλιο που προσθέτει ένα ακόμα «ατού» στην κυβερνητική πολιτική και τις νέες σχέσεις κυβέρνησης - βιομηχάνων, που συμπορεύονται πλέον στην ίδια γέφυρα των «καλύτερων ημερών» που στήθηκε τα δυο τελευταία χρόνια μεταξύ των δυο πλευρών. ■

ΠΩΣ Η ΤΟΥΡΚΙΑ ΜΕΘΟΔΕΥΕΙ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΣΤΟ ΑΙΓΑΙΟ



του Γιώργου Σκαρβελάκη

Το τουρκικό τμήμα της ελληνοτουρκικής πολιτικής επιτροπής φτάνει στην Αθήνα την ερχόμενη εβδομάδα (με επικεφαλής αυτή τη φορά τον υπουργό Εξωτερικών κ. Μεσούντ Γιλμάζ) για τη δεύτερη συνεδρίαση της επιτροπής, αλλά το ελληνικό τμήμα περιμένει ακόμα τις οδηγίες της κυβέρνησης για το πώς θα διαπραγματευτεί.

Κύριο θέμα των συζητήσεων της επιτροπής θα είναι και πάλι οι στρατιωτικές ασκήσεις στο Αιγαίο, εφόσον το θέμα της υφαλοκρηπίδας έχει μετατεθεί στο «αόρατο μέλλον» και το Κυπριακό δεν πρόκειται να θιγεί παρά μόνον στη νέα συνάντηση Παπανδρέου - Οζάλ.

Ειδικότερα, η ελληνοτουρκική πολιτική επιτροπή πρέπει να συζητήσει αυτή τη φορά την απάντηση της ελληνικής

πλευράς στις προτάσεις που έκανε η Άγκυρα για το θέμα των ασκήσεων στην προηγούμενη συνεδρίαση. Ενώ, όμως οι Τούρκοι έρχονται πανέτοιμοι, έχοντας μελετήσει διεξοδικά τις πιθανές απαντήσεις της Αθήνας στις προτάσεις τους, η ελληνική απάντηση δεν έχει ακόμα βρεθεί.

Στην προηγούμενη συνεδρίαση της επιτροπής (Αθήνα, αρχές Απριλίου), η ελληνική αντιπροσωπεία πρότεινε να «παγώσουν» οι στρατιωτικές ασκήσεις στο Αιγαίο, προκειμένου να εμπεδωθεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης. Οι Τούρκοι δεν δέχθηκαν φυσικά την ελληνική πρόταση και αντιπρότειναν ένα ολοκληρωμένο «πακέτο προτάσεων» το οποίο μάλιστα χαρακτήρισαν ως «παραχώρηση», αλλά η ελληνική πλευρά δεν απάντησε. (Για το θέμα αυτό βλέπε αναλυτικό ρεπορτάζ στο τχ. 371 του ΑΝΤΙ).

Καλά πληροφορημένοι διπλωματικοί κύκλοι δηλώνουν ότι την ερχόμενη εβδομάδα η ελληνική αντιπροσωπεία θα επιμείνει στην προηγούμενη θέση της για «πάγωμα» των ασκήσεων. Η «αδιάλλακτη» αυτή στάση, όμως, στην οποία εμμένουν τα στρατιωτικά μέλη της ελληνικής αντιπροσωπείας (η προσωπική επικοινωνία του κ. Α. Παπανδρέου, με τον υπαρχηγό του ΓΕΑ και μέλος της επιτροπής αντιπτέρρχο κ. Χ. Σταυρακάκη είναι γνωστή) θεωρείται, από διπλωματικούς κύκλους, ως εκ των προτέρων καταδικασμένη σε αποτυχία, επειδή δεν πρόκειται να τη δεχθεί η άλλη πλευρά.

Η καθυστέρηση στην υιοθέτηση κάποιων ευπρόσπων ελληνικών θέσεων εξηγείται εν μέρει και από την πρόσφατη παραίτηση του διευθυντή ελληνοτουρκικών σχέσεων του υπουργείου Εξωτερικών, πρέσβη κ. Δ. Σέρμπου. Τα αίτια της παραίτησης του κ. Σέρμπου, που ήταν και ο επικεφαλής της ελληνικής αντιπροσωπείας στην προηγούμενη συνεδρίαση της πολιτικής επιτροπής πρέπει να αναζητηθούν παοκλειστικά στη διχογνωμία διπλωματικών και στρατιωτικών μελών της ελληνικής αντιπροσωπείας και στην προτίμηση που επέδειξε η κυβέρνηση στις απόψεις των στρατιωτικών.

Οι τουρκικές προτάσεις

Τα κύρια σημεία των τουρκικών προτάσεων είναι τα εξής:

- Πάγωμα των ασκήσεων στο χρονικό διάστημα 15.7 έως 1.9 καθώς και τις περιόδους Χριστουγέννων, Πάσχα και Εθνικών Εορτών.
- Μικρή σταδιακή μείωση των ασκήσεων, έτσι ώστε να μειωθεί ο αριθμός των ημερών που δεσμεύονται για ασκήσεις.
- Να μη δεσμεύονται ταυτόχρονα όλοι οι τομείς στους οποίους έχουν χωρίσει το Βόρειο Αιγαίο, όπως γίνεται δηλαδή μέχρι σήμερα, αλλά μόνο μια περιοχή ανά άσκηση (βλ. χάρτη).
- Και το σημαντικότερο, να καταργηθεί ως χώρος διεξαγωγής ασκήσεων ο τομέας 6 και μέρος των τομέων 5 και 7 (βλ. χάρτη) για να απεγκλωβιστεί η Λέσβος, οι επικοινωνίες της οποίας κόβονται κάθε φορά που γίνονται ασκήσεις.

Διπλωματικοί κύκλοι αναγνωρίζουν ότι μια αποδοχή των τουρκικών προτάσεων, θα οδηγούσε ίσως στη βελτίωση της κατάστασης που επικρατεί σήμερα στο Αιγαίο. Το ερώτημα όμως είναι ότι δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι η Τουρκία δεν θα εκμεταλλευτεί την αποδοχή των προτάσεων για να συνεχίσει «νομίμως» πλέον, την καταχρηστική άσκηση του δικαιώματός της για ασκήσεις. Στο κάτω κάτω θα δημιουργήσει έτσι ένα καθεστώς πάγιας παρουσίας και σε λίγο καιρό θα ομιλεί για «κεκτημένα δικαιώματα».

ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΣΙ ΕΤΗ...

του Γ.Κ. Φιλίππου

Ναι στη συνάντηση και με το Λεωνίδα Κύρκο, όπως με τους ηγέτες όλων των κομμάτων ήταν η απάντηση του Χαρίλαου Φλωράκη στην πρόταση του ΕΓ της ΕΑΡ για συνάντηση Κύρκου - Φλωράκη, αλλά με προϋποθέσεις και αφού καθορισθεί το αντικείμενο της συνάντησης. Ο Χ. Φλωράκης αρνήθηκε πάντως ότι έλαβε τέτοια πρόταση το ΚΚΕ —την πληροφορήθηκε, είπε, από τον Τύπο— η ΕΑΡ επιμένει ότι την είχε στείλει από την Παρασκευή (13/5), ενώ ο Χ. Φλωράκης έκανε τις δηλώσεις σε κομματική συνέλευση συντακτών του «Ριζοσπάστη» Δευτέρα (16/5).

Είχαν προηγηθεί πρόταση της ΕΑΡ για διάλογο και ενότητα πριν ένα μήνα περίπου σε όλα τα κόμματα της Αριστεράς και του ΠΑΣΟΚ συμπεριλαμβανομένου, επιμονή του ΚΚΕ στη «συμπαράταξη» και επιστολή προς τα κόμματα της Αριστεράς (πλην ΠΑΣΟΚ) του ΚΚΕ στις αρχές της περασμένης εβδομάδας.

Η «πρόταση» της ΚΕ του ΚΚΕ που παρέδωσαν οι Μίμης Ανδρουλάκης και Γ. Σταματάκης εκ μέρους του ΚΚΕ στον Αρ. Μανωλάκο του ΕΓ της ΕΑΡ, την Κυριακή 8 Μαΐου και στη συνέχεια στα άλλα κόμματα της Αριστεράς ήταν ουσιαστικά η απάντηση στην πρόταση διαλόγου που είχε απευθύνει η ΕΑΡ προς τα κόμματα της Αριστεράς. Βέβαια η πρόταση του ΚΚΕ δεν διευκρίνιζε ότι παίρνει θέση πάνω σε αυτή, είχε όμως την ίδια δομή με την αντίστοιχη της ΕΑΡ αφήνοντας στο τέλος το κεφάλαιο του σοσιαλισμού και διατυπώνοντας προσεκτικά σημεία τριβής, όπως η ΕΟΚ, οι βάσεις, κλπ.

Η πρωτοβουλία αυτή του ΚΚΕ για «τις κατευθύνσεις και το πλαίσιο για μια πολιτική συμφωνία της Αριστεράς» λίγο πριν την ΚΕ της ΕΑΡ με ένα από τα θέματα που δεν βρίσκει σύμφωνους την ηγεσία της, προκάλεσε την απάντηση του ΕΓ της ΕΑΡ για συνάντηση Λ. Κύρκου - Χ. Φλωράκη. Στη συνάντηση αυτή το ΕΓ της ΕΑΡ ζητά «να διευκρινιστούν ασάφειες που αφορούν τόσο τη διαδικασία όσο και τη θεματολογία του διαλόγου», αλλά και να γίνει «μια ανταλλαγή απόψεων και επί των σημαντικών θεμάτων που εκκρεμούν όπως η επίσκεψη Οζάλ, η επικείμενη ανάληψη της προεδρίας της ΕΟΚ, από την Ελλάδα κλπ.».

Η ΕΑΡ που δεν θεωρεί ως προϋπόθεση για διάλογο τη δέσμευση και αποδοχή της πρότασης για συνεργασία —«μόνο αν υπήρχε πολιτική βούληση συνεργασίας» τόνιζε αντίθετα ο «Ριζοσπάστης» θα είχαν λόγο «συναντήσεις και συζητή-

σεις σε όλα τα επίπεδα»— αφήνει ανοικτό με την πρότασή της αυτή και το θέμα της συνεργασίας. Αυτό δημιουργεί αντίστοιχα προβλήματα στο ΚΚΕ με αυτά που διαιρούν την ΕΑΡ. Ορισμένα στελέχη του ΚΚΕ υποστηρίζουν ότι «συμπαράταξη» στην οποία δεν θα μετέχει κυρίως η ΕΑΡ δεν είναι χρήσιμη και σε αυτή την περίπτωση το κόμμα πρέπει να κατεβεί με τον τίτλο του. Πολλοί όμως εκφράζουν ανοικτά την αντίθεσή τους στη «συμπαράταξη» είτε με την ΕΑΡ, είτε χωρίς και επιμένουν να κατέβει το κόμμα με τον τίτλο του και επικεφαλής τον Χ. Φλωράκη.

Και στα δυο κόμματα όμως γνωρίζουν ότι: στην μεν ΕΑΡ η συνεργασία της Αριστεράς μένει ανοικτή προς διερεύνηση, αλλά ότι και προκαλεί εσωτερικές τριβές· στο δε ΚΚΕ ότι η πρόταση για συνάντηση οξύνει αντιθέσεις —ορισμένοι λένε ότι το ΠΓ του ΚΚΕ είναι μοιρασμένο στη μέση— επειδή δεν υπάρχει συμφωνία για μια τέτοια συνάντηση. Μια εκδοχή μάλιστα υποστηρίζει ότι η κατάσταση στο ΚΚΕ δεν έχει ωριμάσει ακόμα για μια συνάντηση «πρόσωπο με πρόσωπο» Χ. Φλωράκη - Λ. Κύρκου. Έτσι εξηγούσαν παρατηρητές και τον τρόπο με τον οποίο απάντησε ο Χ. Φλωράκης στην πρόταση για συνάντηση. Αφενός καλύπτει τους υποστηρίζοντες τη «συμπαράταξη» με την ΕΑΡ και συνεπώς τη συνάντηση και αφετέρου καλύπτει —θέτοντας προϋποθέσεις— τους αντιτιθέμενους στην όποια «συμπαράταξη» και στη συνάντηση Λ. Κύρκου - Χ. Φλωράκη.

Από ό,τι προκύπτει πάντως από την αρθρογραφία του «Ριζοσπάστη» και της «Αυγής» είναι ότι το ΚΚΕ μιλώντας μέχρι τώρα για «συνεργασία της Αριστεράς» την ταυτίζει με την «συμπαράταξη» = την κοινή εκλογική κάθοδο. Οι επιθέσεις από τον «Ριζοσπάστη» στην «Αυγή» για άρνηση της «συμπαράταξης» και το άρθρο του Π. Λαφαζάνη στον «Κυριακάτικο Ριζοσπάστη» είναι ενδεικτικά της «ισοροπημένης» και προς τις δύο πλευρές —υπέρ και κατά της συμπαράταξης στάσης— που κρατά το ΚΚΕ. Ορισμένα στελέχη της ΕΑΡ εκτιμούν ότι αυτή η επιθετική τακτική του «Ριζοσπάστη» δεν είναι άσχετη με την άποψη της αντίθεσης στη «συμπαράταξη με ή χωρίς την ΕΑΡ», που προαναφέραμε.

Από την άλλη πλευρά, προς το παρόν, και η ΕΑΡ επιμένει στις αποφάσεις του ιδρυτικού της συνεδρίου χωρίς να αρνείται τη συνεργασία και το διάλογο, για τον οποίο όμως δεν δέχεται κατά κανένα τρόπο ως προϋπόθεση την λογική της

Η πρόταση της ΕΑΡ για συνάντηση Κύρκου - Φλωράκη δοκιμάζει το ΚΚΕ. Η πρόταση για συνεργασία της Αριστεράς του ΚΚΕ ταλανίζει την ΕΑΡ. Επιστολές, προτάσεις και αντιπροτάσεις καλύπτουν αντιθέσεις και διαμορφώνουν συσχετισμούς

πρότασης για «συμπαράταξη» στην οποία φαίνεται ότι επιμένει το ΚΚΕ.

Είναι ωστόσο πολύ νωρίς να διατυπωθούν προβλέψεις για τα αποτελέσματα που θα έχει στην Αριστερά αυτή η κινητικότητα επιστολών, προτάσεων και αντιπροτάσεων για συναντήσεις ή ομάδες εργασίας που θα προετοιμάσουν συναντήσεις. Αυτό που προς το παρόν φαίνεται είναι ότι δοκιμάζονται συσχετισμοί στο εσωτερικό των κομμάτων χωρίς να υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι βρισκόμαστε μπροστά στην προοπτική μιας συνεργασίας ή ενότητας της Αριστεράς.

Στο ΚΚΕ η δοκιμασία αυτή ξεπερνάει το ουσιαστικό, εξαιτίας του τρόπου που αντιμετωπίζει το ΚΚΕ την «άλλη πλευρά», θέμα της συνάντησης Κύρκου - Φλωράκη και φτάνει στην ίδια την πολιτική που διαμόρφωσε με την πρόταση της «συμπαράταξης».

Σε αυτό το σημείο που εμπλέκονται και άλλα στοιχεία, όπως η «περεστρόικα» του ΚΚΕ, η διαδοχή και η στάση απέναντι στο ΠΑΣΟΚ, διαμορφώνονται ορατές πλέον διαφοροποιήσεις, έστω και αν δεν εκφράζονται παρά μέσα από όρους προσιδιάζοντες στο «τυπικό» των ΚΚ. Αυτό το συμβολικό «μετά 20 έτη» είναι από αυτή την άποψη κρίσιμο, όσο και η παραπάνω από την ανταλλαγή επιστολών και μηνυμάτων.

Παρακάμπτοντας τις τακτικές κινήσεις εντός των «ορισμένων χώρων» που επέλεξε το ΚΚΕ για να παραχθεί η «συμπαράταξη» και την «μη προϋπόθεση» που ευθέως θέτει η ΕΑΡ για διάλογο και συνεργασία της Αριστεράς, σε ό,τι αφορά τη «συμπαράταξη», μένει να δούμε την πολιτική, που τελικά θα διαμορφωθεί για τη συνεργασία της Αριστεράς. Εκεί πιθανόν να κριθεί και το περίφημο ποσοστό «2 + 1» του ΠΑΣΟΚ, που του είναι απολύτως αναγκαίο για να μπορεί να έχει την ελάχιστη αυτοδυναμία με το ισχύον εκλογικό σύστημα στη νέα Βουλή. ■

ΤΕΣΣΕΡΙΣ ΚΥΡΙΕΣ ΣΤΗΝ ΜΠΑΝΓΚΟΚ ΜΕ ΤΗΝ ΟΑ

Όπου ο κ. Ακριβάκης αποδεικνύεται γενναιόδωρος και ιπποτικός

Journal BANK OF AMERICA MARCH 1987									
Date		Text		Debit		Credit		Balance	
				Credit	Debit	Credit	Debit	Credit	Debit
2/13		Balance b/d from Page 2				98172.34		98172.34	
2/13		Cash Trans. from Athens - 10000.00				465101.32		144273.66	
2/13		1/10 comm. - 10, 1987 - 0.00				150.00		144123.66	
2/13		Balance b/d from Athens - 10000.00				65.00		144058.66	
2/13		Balance b/d from Athens - 10000.00				20.00		144038.66	
2/13		Balance b/d from Athens - 10000.00				198.35		143840.31	
2/13		Balance b/d from Athens - 10000.00						143840.31	

Journal BANK OF AMERICA MARCH 1987									
Date		Text		Debit		Credit		Balance	
				Credit	Debit	Credit	Debit	Credit	Debit
		Balance b/d from Page 1				63751.64		63751.64	
16/3		Balance b/d from Athens - 10000.00				196.30		63947.94	
16/3		Balance b/d from Athens - 10000.00				80.00		64027.94	
16/3		Balance b/d from Athens - 10000.00				156.50		64184.44	
16/3		Balance b/d from Athens - 10000.00				104.69		64289.13	
16/3		Balance b/d from Athens - 10000.00				139.65		64428.78	
16/3		Balance b/d from Athens - 10000.00				179.85		64608.63	
16/3		Balance b/d from Athens - 10000.00						64608.63	

Journal BANK OF AMERICA MARCH 1987									
Date		Text		Debit		Credit		Balance	
				Credit	Debit	Credit	Debit	Credit	Debit
16/3		Balance b/d from Athens - 10000.00				150.00		64758.63	
16/3		Balance b/d from Athens - 10000.00				10000.00		74758.63	
16/3		Balance b/d from Athens - 10000.00				200.00		74958.63	
16/3		Balance b/d from Athens - 10000.00						74958.63	

Οι καταχωρήσεις στο λογαριασμό της ΟΑ στη Σιγκαπούρη, σύμφωνα με τις οποίες πέραν το Μάρτη δόθηκαν στη σύζυγο του κ. Ακριβάκη 14.000 δολάρια. Με ποια αιτιολογία δόθηκαν αυτά τα χρήματα; Και επιστράφηκαν ποτέ;

του Β. Ολυμπιακού

Πέραν το Μάρτη, η σύζυγος του προέδρου της ΟΑ κ. Ακριβάκη, η σύζυγος του διευθυντού του Πολιτικού Γραφείου του πρωθυπουργού κ. Α. Λιβάνη, η σύζυγος του βουλευτού κ. Δ. Μαρούδα και κάποια άλλη κυρία, της οποίας μας διαφεύγει η ταυτότητα, αποφάσισαν να κάνουν τουρισμό στην εξωτική Μπανγκόκ και στους φανταστικούς ταφτάδες της. Άλλωστε, η κ. Μάργκαρετ Παπανδρέου είχε πάει ήδη εκεί και η κ. Έφη Σαρτζετάκη θα πήγαινε τον επόμενο χρόνο. Αυτές έτσι θα έμεναν;

Αποφάσισαν, λοιπόν, να μη μείνουν καθυστερημένες και έβγαλαν τέσσερα

εισιτήρια για την Μπανγκόκ, μέσω Σιγκαπούρης. Κάποιες κακές γλώσσες που λένε ότι το αντίτιμο των εισιτηρίων δεν καταβλήθηκε ποτέ στην ΟΑ ελέγχονται, φυσικά, ως ανακριβείς. Όπως και κάποιες άλλες που ισχυρίζονται ότι η ΟΑ όχι μόνο δεν πληρώθηκε τα τέσσερα εισιτήρια, αλλά πλήρωσε κι από πάνω την πτήση Σιγκαπούρη - Μπανγκόκ, διαδρομή την οποία, ως γνωστόν, δεν καλύπτει.

Τελοσπάντων. Οι τέσσερις κυρίες έφτασαν κάποτε στην εξωτική Μπανγκόκ και άρχισαν να επισκέπτονται τους ταφτάδες. Ήταν δε πολύ τυχερές που δεν είχαν Εκείνον μαζί τους και απόλαυσαν έναν θαυμάσιο καιρό. Εμείς όταν φτάσα-

με μαζί Του στην πρωτεύουσα της Ταϊλάνδης άρχισε να βρέχει καταρρακτωδώς και δεν μπορούσαμε να πάμε πουθενά.

Κάποια στιγμή όμως τέλειωσαν —όχι οι ταφτάδες— αλλά τα χρήματα των τεσσάρων κυριών. Τι να κάνουν, λοιπόν, ζήτησαν χρήματα από τη βάση. Και ο κ. Ακριβάκης, στοργικός σύζυγος και ακόμα πιο καλός φίλος διέταξε τον πράκτορα της ΟΑ στη Σιγκαπούρη, να στείλει στις τέσσερις άφραγκες κυρίες 14.000 δολάρια. Δική του δεν είναι η εταιρεία;

Πράγματι ο πράκτορας πήγε στην Bank of America, στις 25.3 και στις 30.3.87 και έστειλε τα δολάρια στις κυρίες.

Αν και πράκτορας όμως είναι καλός υπάλληλος και αγαπά τους εργοδότες του και παρόλο που ο κ. Ακριβάκης του είχε πει, από το τηλέφωνο, ότι θα του έδινε τα χρήματα στην Ελλάδα και μάλιστα σε ελληνικό νόμισμα —που ως γνωστόν είναι πιο ισχυρό από τα δολάρια, έστω και Σιγκαπούρης— πέρασε το ποσό που έδωσε στην κ. Ακριβάκη στο λογαριασμό της ΟΑ.

Όταν οι λογαριασμοί έφτασαν στην Ελλάδα ο κ. Ακριβάκης, η τιμιότητα του οποίου είναι γνωστή, εξοργίστηκε, «Δεν μπορώ να δεχτώ τέτοιο πράγμα», φώναξε «η Ολυμπιακή δεν μπορεί να πληρώσει τα έξοδα της συζύγου μου» και κατέβαλε αμέσως το αντίτιμο σε υποκατάστημα της Εθνικής Τράπεζας στην Αθήνα. «Μην το κάνεις» του είπαν οι στενοί συνεργάτες του «θα κατηγορηθείς έτσι για λαθραία εξαγωγή συναλλάγματος».

Αλλά ο πρόεδρος της ΟΑ ήταν ανένδοτος. «Δεν μπορώ να εκτεθώ» είπε, και αντικατέστησε τον πράκτορα της Σιγκαπούρης. Τέτοια τιμιότητα.

Εμείς, φυσικά, όταν μάθαμε από πρώτο χέρι την ιστορία δεν θέλαμε να την πιστέψουμε. Είχαμε άλλη γνώμη για τον κ. Ακριβάκη, παρασυρμένοι από την ανάμιξη του στη γνωστή υπόθεση της αγοράς νέων αεροσκαφών της ΟΑ. Και δεν πιστέψαμε την ιστορία ούτε όταν είδαμε έγγραφα που δημοσιεύουμε σήμερα. Πώς είναι δυνατόν να υπάρχουν έγγραφα όταν ο ίδιος ο κ. Ακριβάκης διέταξε να καταστραφούν;

Τα μεταφράζουμε όμως, για να αντιληφθούν και οι αναγνώστες μας το μέγεθος

της σκευωρίας κατά του κ. Ακριβάκη:

Γράφει, λοιπόν, η καταχώρηση στη δεύτερη σελίδα του λογαριασμού 3441 της Ολυμπιακής, με ημερομηνία 25.3.87: «Cash drawn for OA's president's wife to BKK... 10.000». Η φράση σημαίνει «μετρητά που αποσύρθηκαν για τη σύζυγο του προέδρου της ΟΑ στην Μπανγκόκ». (σ.σ.

το ΒΚΚ είναι ο κωδικός της Μπανγκόκ στην αεροπορική γλώσσα).

Στην ίδια σελίδα η επόμενη καταχώρηση του λογαριασμού της ΟΑ γράφει: Expenses incurred - OA President's wife... 4.000». Και σημαίνει «έξοδα της συζύγου του προέδρου της ΟΑ... 4.000».

Επικοινωνήσαμε, φυσικά, με τον κ. Ακριβάκη και του θέσαμε υπόψη τα έγγραφα. Μας έκαμε την ακόλουθη δήλωση: «Δεν έδωσα εντολή για να δοθούν σε οποιονδήποτε χρήματα στην Μπανγκόκ και να καταβληθεί το αντίστοιχο ποσό στην Ελλάδα. Βεβαίως θα διερευνήσω περαιτέρω το θέμα».

Κλείσαμε το τηλέφωνο προβληματισμένοι. Αν δεν έδωσε ο κ. Ακριβάκης τέτοια εντολή τότε γιατί λέει ότι θέλει «να διερευνήσει το θέμα»; Μήπως την έδωσε και δεν θυμάται, ή την έδωσε κάποιος άλλος για λογαριασμό του; Τι γίνεται τέλος πάντων με αυτή την ιστορία;

Οι τέσσερις κυρίες της Μπανγκόκ είχαν πάρει την άγουσα για το τυπογραφείο, όταν ο κ. Ακριβάκης καταγγέλθηκε στη Βουλή για παράνομη εξαγωγή συναλλάγματος και διασπάθιση του δημοσίου συναλλάγματος με αφορμή τα 14.000 δολάρια που πήρε από την Ο.Α. η κ. Ακριβάκη στην Μπανγκόκ. Φαίνεται ότι ο επερωτών βουλευτής πήρε πολύ σοβαρά την υπόθεση και ερωτά μάλιστα τους αρμόδιους υπουργούς «αν σκοπεύουν να παραπέμπουν στον αρμόδιο εισαγγελέα την περίπτωση».

Δεν γνωρίζουμε ποιος είναι ο αρμόδιος εισαγγελέας. Ο αρμοδιότερος, όμως, υπουργός είναι ο κ. Τσοβόλας. Περιμένουμε, λοιπόν, την απάντησή του, αν και η ουσία της υπόθεσης δεν βρίσκεται στις νομικές ευθύνες.

Η υπόθεση αυτή —και αφορά μόνο 14.000 «ψωροδολάρια»— αποδεικνύει για μια ακόμα φορά ότι κάποιοι δεν θέλουν να καταλάβουν ότι «η γυναίκα του Καίσαρα δεν φτάνει να είναι τίμια, πρέπει και να φαίνεται». Και επιμένουν να μεταχειρίζονται τα κρατικά ταμεία σαν την προσωπική τους Τράπεζα.

Αν ένας άλλος, ο οποιοσδήποτε, Έλληνας «ξέμενε» από λεφτά στη Μπανγκόκ, θα του έδινε η Ολυμπιακή έστω και ένα δολάριο; Εμένα πάντως δεν μου έδωσε κανείς.



ΟΤΑΝ Ο Κ. ΑΚΡΙΒΑΚΗΣ ΑΝΕΒΑΙΝΕΙ ΣΤΟ ΚΑΛΑΜΙ

του Βασίλη Ζήση

Επανερχόμαστε ακόμα μια φορά για να αποκαλύψουμε νέα στοιχεία σχετικά με το σκάνδαλο της αγοράς αεροσκαφών της «Ολυμπιακής» απαντώντας στον «ενδιάμεσο» της διοίκησής της, στο «Καλάμι». Είμαστε, όμως, υποχρεωμένοι γιατί αντί να απαντήσουν στις συγκεκριμένες καταγγελίες μας ο κ. Ακριβάκης και το διευθυντικό κατεστημένο της Ο.Α. προτιμούν να ανεβαίνουν στο «Καλάμι» και να υπαγορεύουν τίτλους όπως «ΑΝΤΙφάσκει πάλι ο Ζήσης» και φράσεις όπως «ο κ. Ζήσης γουστάρει να ταξιδέψει με μπόινγκ». Παράδειγμα το φύλλο της 12.5.88 του εντύπου του κ. Ν. Κακαουνάκη που όπως και το προηγούμενο, μας αφιερώνει μια ολόκληρη σελίδα.

Οι συντάσσουσιν παρόμοια κείμενα όπως εκείνα του «Καλαμιού» δεν παραθέτουν, φυσικά, κανένα στοιχείο για να τεκμηριώσουν τις συκοφαντίες τους. Το μοναδικό «επιχείρημα» είναι το εξής: «Εφόσον το ΑΝΤΙ είναι κατά της αγοράς νέων αεροπλάνων και επικρίνει την Αίρμπας, τότε είναι με το μέρος της Μπόινγκ». Για την ταμπακιέρα φυσικά ούτε λέξη. Η Ολυμπιακή, το «Καλάμι» και τα άλλα φερέφωνά τους δεν τολμούν να απαντήσουν σε όσα με συγκεκριμένα στοιχεία αποκάλυψε το ΑΝΤΙ σε τέσσερα στη σειρά τεύχη του.

Δεν αξίζει, όμως, τον κόπο να απαντήσουμε πάλι στις ανακρίβειες και τις συκοφαντίες του εντύπου του κ. Ν. Κακαουνάκη. Έχουμε όμως να πούμε μερικά πολύ συγκεκριμένα πράγματα για τις σχέσεις του εντύπου του κ. Κακαουνάκη με

τον κ. Ακριβάκη. Ας αρχίσουμε από τα φαιδρά:

Καρπούζια και Καλάμια

Στο φύλλο της 7.1.88 το «Καλάμι» αναφερόμενο στον κ. Ακριβάκη, έγραψε: «Έμπαινε καρπούζια, έμπαινε και κάντα όλα λίμπα». Και ο κ. Καρπούζας (για όσους δεν το γνωρίζουν πρόκειται για το υποκοριστικό του κ. Ακριβάκη) τα 'κανε όντως λίμπα.

Στο φύλλο της 30.12.87, εξάλλου, μπορούμε να θαυμάσουμε το πρόσωπο του κ. Ακριβάκη μέσα σε άρθρο με τον τίτλο «Η εργασιακή ειρήνη φέρνει εκατομμύρια στην ΟΑ». Περί των χρεών, των απεργιών, του ελλείμματος (πόσα δισεκατομμύρια είναι αλήθεια κ. Ακριβάκη; Πέντε, όπως ισχυρίζεστε, ή πολύ περισσότερα;) ουδείς λόγος. Οι δημόσιες σχέσεις να είναι καλά. ►

Αλλά ας προχωρήσουμε στα σοβαρά, παραπέμποντας στην εφημερίδα «Ο μηχανικός αεροπλάνων» που εκδίδει ο ΟΠΤΑΟ, ο σύλλογος δηλαδή πτυχιούχων μηχανικών της Ολυμπιακής, η οποία γράφει στο τελευταίο τεύχος της:

«... Η επιτροπή Τζινιέρη (σ.σ. δηλαδή η επιτροπή αγοράς των αεροπλάνων) έχει ήδη σπάσει στα δύο, αφού τα περισσότερα μέλη της (σ.σ. αυτοί δηλαδή που το «Καλάμι» κατηγορούσε σαν άσχετους κτλ.) διαπιστώνουν πως τους ήθελαν σαν διακοσμητικό στοιχείο προκειμένου να τους φορτώσουν την ευθύνη μιας προαποφασισμένης αγοράς.

Μέλη της επιτροπής στην αρχή αντιστάθηκαν στις πιέσεις (που γινόντουσαν) κύρια με τις μεθοδευμένες διαρροές σε όλο τον Τύπο. Δεν ήταν μάλιστα και λίγες οι φορές που δίνονται και στημένες πληροφορίες για να υπάρξουν συγκεκριμένες απαντήσεις. Υπήρξαν έντυπα που είχαν αποκλειστικότητες όσον αφορά το θέμα της αγοράς των αεροσκαφών της ΟΑ.

Το εβδομαδιαίο σατιρικό έντυπο «Καλάμι», είχε την αποκλειστικότητα σε αυτό το ζήτημα, όπου τα γραφεία του, μεταξύ των άλλων τα επισκέφθηκε ακόμα και ο πρόεδρος της ΟΑ κ. Ακριβάκης, μια ημέρα πριν την κυκλοφορία της 17ης Μάρτη, που δημοσίευσε σε ολόκληρη καταχώρηση την επιστολή Παγιατάκη - Φίσερ».

Σε άλλο φύλλο, η ίδια εφημερίδα γράφει: «Βλέπουμε, λοιπόν, σατιρική εφημερίδα επί αρκετό καιρό να ασχολείται με την αγορά των αεροπλάνων υποστηρίζοντας μάλιστα και συγκεκριμένο τύπο (AIRBUS)».

Στη θέση λοιπόν των αβανταδωρών της «Μπόινγκ» που βλέπει στο ΑΝΤΙ το Καλάμι έχουμε το διευθυντή της ΟΑ κ. Ακριβάκη που πηγαίνει αυτοπροσώπως στα γραφεία του αξιόπιστου και αντικειμενικού εντύπου σε μια εποχή που μαίνεται η διαμάχη για τα νέα αεροπλάνα όταν είναι γνωστός υπέρμαχος της αγοράς των «Αίρμπας» και μια ημέρα πριν το έντυπο αυτό δημοσιεύσει την επιστολή Φίσερ - Παγιατάκη.

Υπενθυμίζουμε ότι η δημοσίευση της επιστολής Φίσερ - Παγιατάκη στο «Καλάμι» λίγες ημέρες πριν από τη συνεδρίαση του ΚΥΣΥΜ για την αγορά των νέων αεροπλάνων της ΟΑ έδωσε το πρόσχημα στο διευθυντικό κατεστημένο της ΟΑ να ισχυριστεί ότι η επιτροπή αγοράς «διχογνωμούσε». Το ΚΥΣΥΜ βέβαια, πρόθυμο να αναβάλει μια αγορά που δεν κατέληγε όπως ορισμένοι ήθελαν, δεν σκέφτηκε ότι δεν είναι δυνατόν να υπάρχουν δυο τεχνικές αξιολογήσεις για μια συγκεκριμένη αγορά (όπως δεν είναι δυνατόν το 1 + 1 να κάνει κατά περίπτωση είτε 2 είτε 3) όπως δεν αναρωτήθηκε για ποιο λόγο οι κ. Φίσερ και Παγιατάκης πήραν ανοικτά το μέρος της «Αίρμπας» πριν ακόμα ανοικτούν οι τελικές προσφορές, που α-

πέδειξαν ότι η «Μπόινγκ» είναι κατά πολύ φτηνότερη.

Τα στοιχεία που έχουμε στη διάθεσή μας αποδεικνύουν ότι η ΟΑ αν χρειάζεται άλλα αεροσκάφη τα χρειάζεται μόνον στις καλοκαιρινές περιόδους αιχμής. Αυτή η ανάγκη, όμως, μπορεί να καλυφθεί και με άλλους τρόπους εκτός από την αγορά των υπερατλαντικών Α-310 και Β-767. Μπορούν, για παράδειγμα, να αγοράσουν πολύ φτηνότερα δικινητήρια των 50-70 θέσεων, μια αγορά που θα τους επιτρέψει να αποδεσμεύσουν από τα νησιά τα Β-737 και να τα χρησιμοποιήσουν στο εξωτερικό, εκεί δηλαδή που θέλουν τα νέα αεροσκάφη των 40 δισεκατομμυρίων.

Η ΟΑ και τα φερέφωνά της δεν απαντούν φυσικά στα ερωτήματα αυτά. Προτιμούν, αντίθετα, να στέλνουν για δημοσίευση στο ΚΑΛΑΜΙ ανώνυμες επιστολές «τεχνικών» της εταιρείας, οι οποίες όμως δεν κατορθώνουν να κρύψουν τη βλάχικη προφορά των συντακτών τους, που παριστάνουν τους Μακρυγιάννηδες της σύγχρονης Ελλάδας. Τα ερωτήματα όμως του ΑΝΤΙ είναι και ερωτήματα άλλων πιο αρμόδιων, όπως ο Σύλλογος Ελλήνων Αεροναυπηγών, που σε επιστολή του της 16.12.87 η οποία κοινοποιήθηκε και στον ίδιο τον πρωθυπουργό ρωτούσε τα εξής:

- «Βάσει ποιας μελέτης η ΟΑ ζήτησε αγορά αεροσκαφών μεγάλων αποστάσεων με 200 θέσεις;
- Βάσει ποιας μελέτης το ΚΥΣΥΜ έδωσε το Ο.Κ. για την αγορά των αεροσκαφών αυτού του τύπου;
- Γιατί η επιτροπή αγοράς δεν έχει στη διάθεσή της το πιο βασικό στοιχείο, τη μελέτη σκοπιμότητας;
- Μήπως η αρχική αίτηση της ΟΑ για αγορά τέτοιου τύπου αεροσκαφών δεν ισχύει πλέον αφού έχουν διαφοροποιηθεί οι ανάγκες της, με τα τέσσερα Β-747 που διαθέτει σήμερα και με την έλλειψη δρομολογίων μεγάλων αποστάσεων που θα μπορούσαν να εκτελέσουν δικινητήρια των 200 θέσεων»;

Αλλά τα αναπάντητα ερωτήματα για την αγορά της ΟΑ μένουν πάντα αναπάντητα, παρόλο που αυξάνουν. Ανάλογα βέβαια αυξάνουν και οι... αβανταδόροι της «Μπόινγκ». Έτσι μετά την επιτροπή αγοράς για την αμερικανική εταιρεία δουλεύουν τώρα το ΑΝΤΙ και ο Β. Ζήσης, ο Σύλλογος Μηχανικών της ΟΑ, ο Σύλλογος Αεροναυπηγών, το ΤΕΕ, το ΚΚΕ, που κατέθεσε στη Βουλή επερώτηση με την οποία καταγγέλλει τις μεθοδεύσεις υπέρ της «Αίρμπας», η «Πρώτη», ο «ΡΙζοσπάστης» και άλλοι...

Βέβαια, το γεγονός ότι το ΑΝΤΙ αποκάλυψε τη μεθοδευση υπέρ της «Αίρμπας» αποδεικνύοντας ότι η «Μπόινγκ» είναι κατά πολύ φτηνότερη σε μια αγορά όπου οι δύο ανταγωνιζόμενοι τύποι είναι ισότιμοι, θεωρήθηκε «παρέμβαση του ΑΝΤΙ υ-

πέρ της αμερικανικής εταιρείας». Νομίζουν, έτσι, ότι μπορούν να καλύψουν το σκάνδαλο και δεν θέλουν να θυμούνται ότι κάποιοι άλλοι επισκέπτονται τα γραφεία του «Καλαμιού».

Χρειάζονται αεροπλάνα;

Όσον αφορά την ανανέωση του στόλου της ΟΑ το ΑΝΤΙ δεν υποστηρίζει ότι ο εθνικός αερομεταφορέας πρέπει να μείνει εσαεί με τα αεροσκάφη που διαθέτει αυτή τη στιγμή. Θεωρεί, όμως, απαράδεκτη και ύποπτη τη σπουδή του διευθυντικού κατεστημένου της ΟΑ να αγοράσει τα νέα αεροσκάφη, χρεώνοντας την εταιρεία με άλλα 40 δισεκατομμύρια, τη στιγμή που επικρατεί χάος σε όλα τα άλλα ζητήματα της εταιρείας. Το μόνο που δεν χρειάζεται η Ολυμπιακή αυτή τη στιγμή είναι αεροπλάνα.

Αν θέλουν να μας πείσουν ότι ενδιαφέρονται για τον εκσυγχρονισμό της εταιρείας γιατί δεν κάνουν κάτι πρώτα για το χάος που επικρατεί σε όλους τους άλλους τομείς της (π.χ. χρέη 180 δις, ελλείμματα, τομέας «τσάρτερς», πρακτορεία, μη αποδοτικές γραμμές, υπέρογκες δαπάνες, υπερβολικός αριθμός προσωπικού και νέοι διορισμοί, ελλείψεις σε τεχνικούς, για να αναφερθούμε μόνο σε λίγα από αυτά;). Μήπως επειδή η αγορά των νέων αεροσκαφών που έφτασε να θεωρείται πανάκεια για τα προβλήματα της εταιρείας αποδίδει άμεσα και καλύτερα και όχι βέβαια για την ίδια την Ολυμπιακή;

Τα ψεύδη στα οποία καταφεύγουν για να ανατρέψουν την εικόνα που έχει αποκαλυφθεί περιλαμβάνουν και το επιχείρημα ότι τα νέα αεροσκάφη πρέπει οπωσδήποτε να αγορασθούν αμέσως επειδή «μέσα στο 1989 πρέπει να αντικατασταθούν, λόγω θορύβου, τα έξι 707, για να διορθωθούν οι μηχανές τους χρειάζονται για κάθε σκάφος 15 εκ. δολάρια και είναι εντελώς ασύμφορο, και μέχρι το 1990 πρέπει να παροπλιστούν άλλα πέντε 720» (βλ. «Καλάμι»). Ούτε τα στοιχεία αυτά είναι αληθινά. Για να μετατραπούν, οι κινητήρες των 707 και να ανταποκριθούν έτσι στις περί θορύβου προδιαγραφές, χρειάζονται τρία μόνο εκατομμύρια δολάρια κατά σκάφος, δηλαδή 15 συνολικά και όχι 15 για το καθένα. Και ούτε υπάρχει ακόμα καμιά νομοθεσία που να επιβάλει τον παροπλισμό των 727 μέχρι το 1990. Υπάρχουν, βέβαια, σχετικά αιτήματα των οικολόγων στην ΕΟΚ.

Ας υποθέσουμε, όμως, ότι η ΟΑ χρειάζεται οντως νέα αεροπλάνα. Τότε όμως γιατί επιλέχθηκε μόνον ο τύπος τον οποίο θέλουν να αγοράσουν; Βάσει ποιου συλλογισμού η ΟΑ και το ΚΥΣΥΜ θεωρούν ότι θέλουν τα «Μπόινγκ» ή τα «Αίρμπας», τα οποία μάλιστα σε λίγο θα έχουν ολοκληρώσει την κατασκευαστική τους ηλικία; Γιατί δεν μας λένε για ποιες γραμμές τα θέλουν και για ποια περίοδο του χρόνου;

ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ

ΑΓΩΝΙΕΣ. Αν ο ανασχηματισμός θα είναι περιορισμένος, τότε οι εκλογές θα γίνουν στο τέλος της τετραετίας, επιμένουν κυβερνητικοί κύκλοι. Αν, αντίθετα, είναι σαρωτικός —όταν θα διαβάσετε αυτές τις γραμμές ίσως να έχει ήδη συντελεσθεί— θα διαβάσετε



σύντομα σενάρια περί πρόωγων εκλογών. Πάντως η πλειοψηφία των βουλευτών του ΠΑΣΟΚ, που δεν έχουν άλλο θέμα συζήτησης, αναμένει τον 14ο ανασχηματισμό ή την Πέμπτη 2 ή την Παρασκευή 3 Ιουνίου.

ΠΡΟΤΙΜΗΣΕΙΣ. Η άποψη των κ. **Αλευρά** και **Λιβάνη** να γίνει ο ανασχηματισμός μετά το κλείσιμο της Βουλής (το αργότερο μέχρι την Παρασκευή 27 Μαΐου) επικράτησε της άποψης του κ. **Κουτσόγιωργα**, ο οποίος πρότεινε άμεσο ανασχηματισμό. Φαίνεται ότι ο κ. Α. Παπανδρέου αποφασίζει μετά τις συναντήσεις του με τον κ. Σαρτζετάκη.

ΠΤΩΣΗ ΣΤΡΑΤΗΓΩΝ. Ο υπουργός Δημόσιας Τάξης κ. **Α. Δροσογιάννης** υπέβαλλε την παραίτησή του στον πρωθυπουργό, ήδη από την περασμένη εβδομάδα. Δεν γνωρίζουμε αν ο κ. Α. Παπανδρέου την έκανε αποδεκτή. Φαίνεται όμως ότι τις ίδιες αμφιβολίες είχαν και τα ΜΑΤ γι' αυτό και έσπασαν στο ξύλο τους φιλάθλους στη Νέα Φιλαδέλφεια.

ΥΠΟΝΟΜΕΥΣΕΙΣ. Με τα προβλήματα που δημιουργεί συνεχώς και πιο έντονα η προπαγάνδα των Σκοπίων ασχολήθηκε πρόσφατα, σε ειδική και αποκλειστική του συνεδρίαση, το ΚΥΣΕΑ. Δεν γνωρίζουμε, ακόμα, που κατέληξε η συνεδρίαση αυτή, αλλά είναι γεγονός ότι τα **Σκόπια** αντλώντας προφανώς τα δικά τους συμπεράσματα από το Νταβός, παίζουν συνεχώς στο «μακεδονικό».

ΠΟΔΟΣΦΑΙΡΟΠΟΙΗΣΗ. Τελευταίο παράδειγμα μια βιντεοκασέτα που κυκλοφόρησε αυτές τις ημέρες στην Αυστραλία, με την ευκαιρία προφανώς της επίσκεψης που πραγματοποιεί εκεί ο αντιπρόεδρος της κυβέρνησης κ. Γιάννης Χαραλαμπίδης. Η κασέτα διακινείται από τα γιουγκοσλαβικά σωματεία και περιέχει κυρίως σκηνές τραβηγμένες στα ελληνικά γήπεδα όπου πρωταγωνιστούν γνωστοί εθνικόφρονες «φιλάθλοι» κραυγάζοντας «έξω οι Βούλγαροι από την Ελλάδα» και παλαισιώνεται με το ανάλογο προπαγανδιστικό υλικό.

ΕΝ ΤΩ ΠΟΛΛΩ ΤΟ ΕΥ. Δύο είναι οι «γραμμές» που συγκρούονται στην κυβέρνηση για το θέμα της **ραδιοφωνίας**. Η μια και η πλέον «μακιαβελική» προτείνει να δοθούν άδειες για την ίδρυση και λειτουργία σταθμού σε όσους ζητήσαν. «Θα ξεμπερδέψουμε έτσι μια και καλή και κυρίως δημοκρατικά με το θέμα αυτό, εφόσον ο ένας θα πέφτει επάνω στον άλλο και θα ακούγονται μόνον οι ισχυρότεροι, που είναι και δικοί μας. Η άλλη «γραμμή», πιο «χωροφυλακιστική», προτιμά οι άδειες να δοθούν επιλεκτικά, κατά τα ισχύοντα. Εμείς πάντως απλώς αναμένουμε μια και έχουμε υποβάλλει αίτηση για σταθμό.

ΠΡΟΒΟΚΑΤΣΙΕΣ. «Ας είναι καλά ο Κωστής» έλεγε τις προάλλες στενός συνεργάτης του πρωθυπουργού αναφερόμενος στην πρόσφατη επίσκεψη του κ. Μητσοτάκη

στην Κρήτη. Σε μια στιγμή κατά την οποία οι συγκεντρωσιάρχες του ΠΑΣΟΚ ήταν έτοιμοι να παραιτηθούν, λόγω του μικρού πλήθους που θα κατόρθωναν να συγκεντρώσουν στην προσεχή ομιλία του αρχηγού τους στο Ηράκλειο (28.5) εμφανίστηκε και πάλι ξαφνικά «ο από μηχανής Θεός» ο κ. Μητσοτάκης, ο οποίος πήγε στο Ηράκλειο όπου δεν θέλουν να τον δουν ούτε ζωγραφιστό. Αποτέλεσμα; Οι αδιάφοροι πριν από λίγο οπαδοί του ΠΑΣΟΚ συσπειρώθηκαν.

ΑΦΡΑΓΚΙΕΣ. Μετά την Κρήτη, ο κ. Μητσοτάκης πετάχτηκε μέχρι τη Γερμανία, όπου έβγαλε, όπως λέγεται δίσκο. Τα **οικονομικά** του κόμματος της αντιπολίτευσης είναι χάλια τον τελευταίο καιρό, εκλογές έρχονται και τα λεφτά από τα «Λέοπαρντ» τελείωσαν.

ΚΟΛΠΑ. «Δεν βλέπουμε καμιά πρόοδο στο Κυπριακό, μην ελπίζετε τίποτα» έλεγαν αυτές τις ημέρες σε κορυφαίο πολιτικό παράγοντα της Κύπρου απεσταλμένοι της Ουάσιγκτον, αλλά και του Λονδίνου. Οι ίδιοι πρότειναν ως μοναδική λύση «ένα Καμπ Νταίβιντ».

ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΕΣ. Στην Αθήνα, όσοι από την κυβέρνηση δεν χειροκροτούν μόνο, διαμηνύουν στον πρωθυπουργό ότι το κλίμα αναμονής που δημιουργείται εν όψει της επίσκεψης του **Τουργκούτ Οζάλ**, είναι μεγάλο λάθος, γιατί δίνει την πρωτοβουλία των κινήσεων στον Τούρκο πρωθυπουργό. Έτσι εφόσον όλοι περιμένουν τώρα «τι θα πει ο Οζάλ» αυτός αποκτά τη δυνατότητα να περάσει κάποιο τέχνασμα —όπως π.χ. την αποχώρηση ενός αριθμού των στρατευμάτων κατοχής— σαν

σοβαρή υποχώρηση.

ΑΝΤΙΚΑΤΑΣΤΑΣΗ. Για την «Ολυμπιακή» προορίζεται ο διοικητής της Εμπορικής Τράπεζας κ. **Μπούμης**, ο οποίος συναντήθηκε τη Δευτέρα με τον πρωθυπουργό. Αν η πληροφορία επαληθευθεί προβλέπονται έντονες διαμάχες με τα σωματεία της εταιρείας, που ίσως βοηθήσουν ορισμένους να προωθήσουν την ιδιωτικοποίηση της εταιρείας.

ΕΠΤΑ ΕΠΙ ΖΑΛΟΚΩΣΤΑ. Εκτός του κ. Γ. Α. Παπανδρέου, που επιθυμεί την υψηλή εποπτεία του Τύπου, τη θέση του υφυπουργού Τύπου διεκδικούν οι κ. **Γιάννης Ρουμπάτης** —αν γλιτώσει από τον κ. Σαρτζετάκη—, ο κ. **Αντώνης Κούρτης**, ο κ. **Θανάσης Τσούρας**, ο κ. **Φ. Πετσάλνικος**, ο γνωστός σε όλους μας πλην του θυρωρού του που δεν τον βλέπει τελευταία καθόλου ο κ. Γιώργος Κατσιφάρας, ο πρόεδρος του πειθαρχικού του ΠΑΣΟΚ κ. **Δ. Παγορόπουλος** —πάει, δεν την γλιτώνω αυτή τη φορά τη διαγραφή— και τελευταίος, αλλά όχι και καταϊδρωμένος ο κ. **Δ. Μαρούδας**.

ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ. Πότε, πώς και από πού ξεκίνησαν οι σχέσεις **Παπανδρέου - Σαρτζετάκη**; Πόσο καθοριστική ήταν η πρόταση **Κουτσόγιωργα** για την επιλογή του Κυρίου Προέδρου; Γιατί οι σχέσεις **Σαρτζετάκη - Αλευρά** υπήρξαν πάντα προβληματικές; Από πότε χρονολογούνται οι σχέσεις **Σαρτζετάκη - Τρίτση**; Ποιος δικηγόρος τους έφερε για πρώτη φορά σε επαφή και για ποιο λόγο;

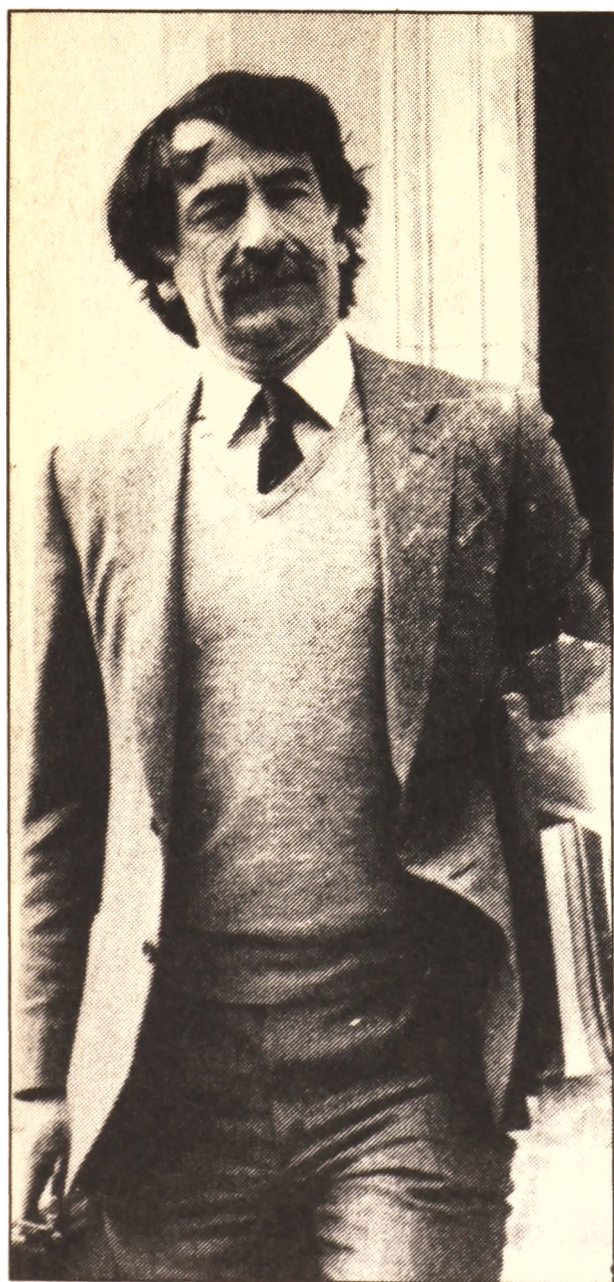
Οι απαντήσεις στα ερωτήματα αυτά αποτελούν ένα απίστευτο σενάριο που προσπαθούμε να ανασυνθέσουμε.



ΟΙ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΥ

Αν ο Μάιος του 1988 μείνει στην ιστορία των εκπαιδευτικών αγώνων, ως «Μάης των καθηγητών» δεν θα είναι γιατί στήθηκαν οδοφράγματα, έγιναν διαδηλώσεις, βγήκαν ανατρεπτικά συνθήματα, ξεσηκώθηκε η νεολαία, ακολούθησαν και άλλα κοινωνικά στρώματα ή οι εργάτες κατέλαβαν τα εργοστάσια. Αυτά βρίσκονται είκοσι χρόνια ακριβώς πίσω και έχουν γίνει εξώφυλλα, ταινίες, αφιερώματα και πολλά άλλα.

Η εξέγερση των καθηγητών απειλεί τις εξετάσεις, το βάθρο του εκπαιδευτικού συστήματος, και διαμέσου αυτού απειλεί να ταραξει την ηρεμία όλων: κυβέρνησης, κομμάτων, γονέων, και μαθητών. Αυτός είναι και ο λόγος που η κυβέρνηση έσπευσε να ζητήσει τη βοήθεια των κομμάτων, τη συναίνεση της κοινής γνώμης, τη συμπράσταση του Τύπου. Αναβολή των εξετάσεων την αφήνει έκθετη και μαζί αφήνει έκθετη και την εκπαιδευτική πολιτική, που υποτίθεται θα αναμόρφωνε και εκσυγχρόνιζε το εκπαιδευτικό σύστημα.



Υποστηρίζεται βέβαια ότι οι καθηγητές «εκβίασαν» την κατάσταση, θέλουν να τινάξουν στον αέρα το ενιαίο μισθολόγιο —το οποίο παρουσιάζεται ως η άρση των κοινωνικών αδικιών— θέλουν να «τα πάρουν αυτοί» αδιαφορώντας για τους υπόλοιπους «φουκαράδες» συναδέλφους τους, δημόσιους υπαλλήλους. Και παρουσιάστηκαν στοιχεία, δόθηκαν επιδόματα, μετρήθηκαν «διατακτικές», ώρες εργασίας καισχόλης, παραγωγής και τεμπελιάς για να στηριχθούν όλα αυτά.

Μισθοί για παρίες

Πράγματι η κυβέρνηση αντιμετωπίζει προβλήματα με το ενιαίο μισθολόγιο αν ανταποκριθεί στο αίτημα των καθηγητών για την αύξηση των 20.000 δρχ. Όμως αυτή είναι η μία πλευρά. Η άλλη είναι η ίδια η οικονομική κατάσταση ενός εκπαιδευτικού που διορίζεται συνήθως μετά τη συμπλήρωση των 32 χρόνων του και ξεκινά για να ζήσει σε μια πόλη με μισθό έστω 60.000, αλλά ενοίκιο για δυάρι το μισό του μισθού του. Η κυβέρνηση φοβάται ότι μια υποχώρησή της σε αυτό το αίτημα των καθηγητών θα είναι το έναυσμα και για άλλους κλάδους των δημοσίων υπαλλήλων να ζητήσουν τα ίδια. Εμμένοντας όμως σε αυτές τις απόψεις και προσπαθώντας να δώσει την αντίστροφη εικόνα ότι οι καθηγητές θα πάρουν διαμέσου άλλων δρόμων τις αυξήσεις (επιδόματα, εξετάστρα, «διατακτική» κλπ.), δεν κάνει τίποτα λιγότερο από το να ανατρέπει αυτή η ίδια το ενιαίο μισθολόγιο, που υπερασπίζεται.

Αυτή η στάση υποδηλώνει και την πολιτική με την οποία αντιμετωπίζει η κυβέρνηση τους δημόσιους υπαλλήλους αλλά και τους καθηγητές. Δείχνει κυρίως όμως την πολιτική που έχει απέναντι στην παιδεία. Η «αριθμητική» της κυβέρνησης δεν υπολογίζει την κύρια πλευρά που είναι το κόστος της παιδείας, το κόστος, δηλαδή, που έχει η οποιαδήποτε προσπάθεια εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Αυτό το κόστος δε χωρά μέσα στη λογική μιας επιδοματικής πολιτικής, ούτε αντιμετωπίζεται με τη στάση που έδειξε η κυβέρνηση απέναντι στο αίτημα των καθηγητών π.χ. για «διατακτική», να μπορούν δηλαδή να αγοράζουν βιβλία κάνοντας σωστά τη δουλειά τους.

Αυτό ακριβώς το κόστος της παιδείας η κυβέρνηση το αντιμετωπίζει με την πιο στεία, λαϊκίστικη και υποτιμητική αντίληψη για όποιον καταλαβαίνει ότι εκπαιδευτική μεταρρύθμιση χωρίς κόστος δεν

Οι καθηγητές έφεραν την κυβέρνηση σε αδιέξοδο. Ποια διέξοδο όμως μπορεί να έχει ένα εκπαιδευτικό σύστημα που στηρίζεται αποκλειστικά στις εξετάσεις; Και ποια διέξοδο έχει μια πολιτική που φέρνει τους εργαζόμενους στην εκπαίδευση να παρουσιάζουν την εικόνα του δημόσιου υπαλλήλου της δεκαετίας του '50;

είναι παρά μια τρυπα στο νερό. Έφερε λοιπόν αριθμούς, έδειξε άριστες γνώσεις λογιστή μικρομεσαίας επιχείρησης, μέτρησε πόσα χάνει και πώς τα αναπληρώνει ως ο αποκλειστικός πληρεξούσιος και εφ' όρου ζωής διαχειριστής των φόρων που πληρώνει ο πολίτης. Αντιμετώπισε κοντολογίς τα οικονομικά αιτήματα των καθηγητών —ένα από τα στοιχεία του κόστους της παιδείας— όπως ακριβώς θα έβλεπε ένα οικονομικό αίτημα των υπαλλήλων μιας βιοτεχνίας του περασμένου αιώνα όχι ο ιδιοκτήτης της, αλλά ο λογιστής της.

Προς θεού! Τις εξετάσεις

Αφήνοντας, προς το παρόν, κατά μέρος αυτό το ζήτημα, η κυβέρνηση έδειξε ότι εκείνο που την ανάγκασε να κινητοποιηθεί με τον τρόπο που αναφέραμε πριν ήταν και είναι οι εξετάσεις. Η διάλυση των εξετάσεων ή έστω το προσωρινό βγάλσιμο από τη ροή ενός εκπαιδευτικού συστήματος, που δεν έχει να επιδείξει άλλον συνδετικό κρίκο και συνεκτικό ιστό παρά μόνο τις εξετάσεις, με την απεργία των καθηγητών σε αυτές, φέρνει στην επιφάνεια με τον πιο τραγικό τρόπο τα αδιέξοδά του και την αδυναμία του να

ανταποκριθεί σε ό,τι υποτίθεται υπηρετεί. Αυτός ο κίνδυνος της πλήρους κατάρρευσης της πολιτικής που ακολουθεί η κυβέρνηση στην εκπαίδευση, αλλά και της εμφάνισης των αντιφάσεων του ισχύοντος εκπαιδευτικού συστήματος ήταν που οδήγησε τον κ. Κακλαμάνη να προσφύγει και στη βοήθεια των κομμάτων.

Η ΝΔ, αλλά και το ΚΚΕ —για διαφορετικούς λόγους— ήταν και είναι σε δύσκολη θέση όμως να παρέμβουν άμεσα επειδή οι καθηγητές δεν οδηγήθηκαν σε αυτή τη γραμμή απεργίας από την παρέμβαση των κομμάτων. Όταν η συντριπτική πλειοψηφία των ΕΛΜΕ αποφάσιζε διαφορετικά από ό,τι η ΟΛΜΕ η διάσταση συνδικαλιστικής ηγεσίας και καθηγητών που πήρε άλλες διαστάσεις πλέον δεν επέτρεπε άμεση, παρά έμμεση παρέμβαση, που έγινε. Και αξίζει πράγματι, αν το θελήσουν ποτέ συνδικαλιστές της ΝΔ, και του ΚΚΕ, να μιλήσουν για το τι έγινε σε συζητήσεις με την ηγεσία των κομμάτων τους. Ίσως τότε να κατανοηθούν ορισμένα για το τι σημαίνει αντιπολίτευση της ΝΔ —για να κατανοηθεί περισσότερο η λαϊκίστικη συνδικαλιστική ατάκα του κ. Τσοβόλα «είναι δεξιός»— και το τι «κόστος» έχει από την άλλη πλευρά για την Αριστερά η αυτονομία του συνδικαλιστικού κινήματος.

Η ανατροπή των κομματικών συσχετισμών στην ΟΛΜΕ και τους καθηγητές είναι μια άλλη διάσταση —ελπιδοφόρα για το συνδικαλιστικό κίνημα— της έκρηξης των καθηγητών. Όταν 69 ΕΛΜΕ απορρίπτουν τις αρχικές προτάσεις της ΟΛΜΕ σε σύνολο 76 δείχνει μια κατάσταση που διαμορφώνεται σε χώρους εργαζομένων με νέα στοιχεία. Αυτό, στους καθηγητές, δεν οφείλεται μόνο στα οικονομικά αιτήματα. Οφείλεται και σε διαδικασίες μέσα στο ίδιο το σχολείο, σε αλλαγές κοινωνικές, σε αλλαγές της νεολαίας, αλλά και στην υποβάθμιση εκπαιδευτικών διαδικασιών μάθησης.

Διάλογος συνενοχής

Η κυβέρνηση ουσιαστικά δεν θέλησε διάλογο με τα κόμματα, που και θεμιτός και αναγκαίος είναι, αλλά και λύσεις μπορεί να δώσει. Απλά επεδίωξε τακτικά να καταστήσει συνενόχους για το θέμα των εξετάσεων και την από τα δεξιά και την από τα αριστερά αντιπολίτευσή της. Έφτιαχνε έτσι την άμυνά της για την πιθανότητα άλλων εκρήξεων εξαιτίας της αναβολής των εξετάσεων σε γονείς και μαθητές. Για ένα «μπάχαλο» στις εξετάσεις που θα πυροδοτούσε πιθανόν και

άλλες εκρήξεις σε αυτό καθαυτό το εκπαιδευτικό σύστημα έπρεπε να φταίνε όλοι. Τα κόμματα γιατί δεν «φρονιμάτισαν» τους «οπαδούς» —λες και είναι «χούλιγκανς»— οι καθηγητές γιατί εκβίασαν και είχαν παράλογα αιτήματα, η κυβέρνηση γιατί έκανε την ύστατη έστω στιγμή «τα πάντα», αλλά δεν βρήκε ανταπόκριση.

Μετά από ένα τέτοιο «μπάχαλο» βέβαια οι δυνατότητες να αποκατασταθεί στο όνομα της κοινής συναίνεσης η διαταραχθείσα συνέχεια του εκπαιδευτικού συστήματος είναι περισσότερο εύκολη. Έτσι όπως είναι η κατάσταση, οι γονείς θα μπορούσαν να ρίξουν την ευθύνη στους καθηγητές, οι καθηγητές στην κυβέρνηση, τα κόμματα στην κυβέρνηση και η τελευταία σε όλους. Λύση η επάνοδος στα ίδια.

Το περίεργο είναι ότι σ' όλη την «αναστάτωση» ελάχιστες ήταν οι φωνές που ακούστηκαν για το εκπαιδευτικό πρόβλημα μιας χώρας που είναι στην ΕΟΚ, πλησιάζει σε έτη «μυθικά», όπως 1992 και 2.000 και μεταρρυθμίζει το εκπαιδευτικό σύστημα βαπτίζοντας τις Πανελλήνιες - Πανελλαδικές ή το αντίστροφο ή συζητά περί της επανόδου ή όχι των αρχαίων ελληνικών στα Γυμνάσια όταν για ένα σοβαρό ποσοστό των νέων δεν υπάρχουν καν οι προϋποθέσεις να αποκτήσει την αναγκαία για το σήμερα γνώση, είτε με Αρχαία, είτε χωρίς Αρχαία.

Κατά τα άλλα πολλοί έχουν διδαχθεί αρκετά από το συνδικαλισμό των φοιτητικών συνελεύσεων. Και απ' ό,τι φαίνεται εθήτησαν —στα ιδιαίτερα— και η κυβέρνηση και το ΠΑΣΟΚ. Όντως οι κινήσεις Κακλαμάνη και ΠΑΣΚ Εκπαιδευτικών αποτελούν παράδειγμα. Μόνο που ο συνδικαλισμός δεν είναι πολιτική, ούτε το αντίστροφο.

Οι καθηγητές κέρδισαν

Υπάρχει και είναι πλέον πιθανή η προοπτική να βρεθεί λύση στα οικονομικά αιτήματα των καθηγητών με κάποιες μορφής συμβιβασμό. Είτε ορισμένα αιτήματα θα ικανοποιηθούν, είτε θα συνεχισθούν οι διαπραγματεύσεις με παράλληλη αναβολή των εξετάσεων. Όποια πάντως μορφή και αν έχει ο συμβιβασμός με αυτή την κινητοποίηση των εκπαιδευτικών, κυβέρνηση και κόμματα οφείλουν να δουν με άλλη σκοπιά το εκπαιδευτικό πρόβλημα.

Τα αδιέξοδα που συσσωρεύθηκαν στην παιδεία σε όλες τις βαθμίδες της από την κατώτατη μέχρι την ανώτατη οδη-

γούν σε όξυνση όλων των αντιφάσεων του εκπαιδευτικού συστήματος. Μια μεταρρύθμιση επομένως, που δεν θα αντιμετωπίζει αυτές τις αντιφάσεις και δεν θα αλλάζει το χαρακτήρα της εκπαίδευσης, δεν θα αποτελεί παρά μπαλώματα στο διάτρητο ήδη εκπαιδευτικό σύστημα. Γεύσεις αδιεξόδων φέτος υπήρξαν πολλές: από την φοιτητική έκρηξη του φθινοπώρου ως τις εκλογές των πρυτάνεων που αναμένονται. Μεταρρύθμιση όμως που θα έχει προοπτική και μέλλον δεν γίνεται χωρίς κόστος. Όχι μόνον, ούτε αναγκαστικά οικονομικό.

Η έκρηξη των καθηγητών θα μείνει λοιπόν στην ιστορία των εκπαιδευτικών αγώνων. Έστω και στα «ψιλά». Για το αν και πώς θα βοηθήσει ή βοήθησε να βελτιωθεί το εκπαιδευτικό σύστημα είναι ένα άλλο ζήτημα. Εκείνο ωστόσο που χρειάζεται να επισημανθεί είναι ότι μια ήττα των καθηγητών θα είναι ήττα και των εργαζομένων. Και οι αρνητικές επιπτώσεις δεν είναι μόνο στις οικονομικές διεκδικήσεις. ■



ΕΞΟΥΣΙΑΖΕ ΚΑΙ ΜΗ ΕΡΕΥΝΑ

Ο υπουργός Παιδείας μεταβάλλεται σε απόλυτο ρυθμιστή των μεταπτυχιακών σπουδών και της έρευνας

Στις 19 Απριλίου 1988 δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως ο νόμος 1771, με τα άρθρα 9 και 10 του οποίου ρυθμίζονται θέματα πανεπιστημιακής έρευνας και μεταπτυχιακών σπουδών.

Ειδικότερα με το άρθρο 9 συνιστάται στο υπουργείο Παιδείας Επιστημονικό Συμβούλιο Πανεπιστημιακής Έρευνας και Μεταπτυχιακών Σπουδών (συντόμως «Συμβούλιο»), το οποίο θα αποτελεί επιστημονικό σύμβουλο του υπουργού Παιδείας για όλα τα σχετικά θέματα. Το Συμβούλιο θα επικουρείται στο έργο του από Ειδικές Επιστημονικές Επιτροπές (συντόμως «Επιτροπές»), κάθε μια των οποίων θα αντιστοιχεί σε μια επιστημονική ενότητα.

Οι εξουσίες και ο έλεγχος

Με το άρθρο 10 καθορίζονται τα της ιδρύσεως και λειτουργίας των Ακαδημαϊκών Ερευνητικών Ινστιτούτων (συντόμως «Α.Ε.Ι.»), τα οποία θα είναι Ν.Π.Ι.Δ. και θα ανήκουν οργανικά στα Α.Ε.Ι. συνδεόμενα με ένα ή περισσότερα Τμήματά των.

Το Συμβούλιο θα γνωμοδοτεί:

- Για τις ειδικεύσεις των μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών (Μ.Π.Σ.) που είναι αναγκαίο, σκόπιμο και εφικτό να αναπτυχθούν σε κάθε επιστήμη ή και διεπιστημονικά, καθώς επίσης για τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την έναρξη της λειτουργίας ενός Μ.Π.Σ.

- Για την ίδρυση, συγχώνευση, κατάτμηση, μεταφορά, μετατροπή, μετονομασία ή και κατάργηση ενός Α.Ε.Ι., για τα Τμήματα του Α.Ε.Ι. με τα οποία θα συνδέεται το Ινστιτούτο, για τους επιστημονικούς τομείς στους οποίους θα αναπτύσσονται τα ερευνητικά του προγράμματα και για τα Μ.Π.Σ. με τα οποία θα συσχετίζονται οι τομείς αυτοί.

Όσον αφορά τα θέματα της οργάνωσης και λειτουργίας των Μ.Π.Σ. αυτά θα καθορισθούν με Π.Δ., όπως προβλέπει ο Ν.1566/85. Επίσης με Π.Δ. θα ιδρύονται και τα Α.Ε.Ι., σύμφωνα με το Ν.1771/88. Πέραν αυτών των Π.Δ. ο υπουργός Παιδείας με αποφάσεις του θα ορίζει:

1. Τις επιστημονικές ενότητες των επιτροπών.
2. Το μέλος του διδακτικού ερευνητικού προσωπικού (Δ.Ε.Π.), κάθε πανεπιστημιακού Τμήματος, που θα ενταχθεί σε μια Επιτροπή, μεταξύ τριών μελών Δ.Ε.Π. του Τμήματος, που υποδεικνύονται από το σύνολο των μελών του Δ.Ε.Π. του Τμήματος.

3. Απ' ευθείας ως μέλη των Επιτροπών, μέλη Δ.Ε.Π. ελληνικών Α.Ε.Ι. ή ερευνητές

σε ελληνικά Ερευνητικά Κέντρα ή Ινστιτούτα ή και Έλληνες επιστήμονες που εργάζονται σε Α.Ε.Ι. ή και σε Ερευνητικά Κέντρα ή Ινστιτούτα του εξωτερικού.

4. Τον επιστημονικό υπεύθυνο κάθε Επιτροπής, μεταξύ των μελών της, ο οποίος και θα τη διευθύνει.

5. Τα επιπλέον μέλη Δ.Ε.Π. που απαιτούνται για να συμπληρωθεί ο αριθμός των μελών μιας Επιτροπής, στην περίπτωση που τα πανεπιστημιακά Τμήματα, τα οποία υποδεικνύουν μέλη Δ.Ε.Π. στην Επιτροπή, είναι λιγότερο από τρία. Αυτά τα μέλη που ορίζει ο υπουργός Παιδείας προέρχονται από διπλάσιο αριθμό των απαιτούμενων και υποδεικνύονται επιπροσθέτως από κάθε Τμήμα.

6. Απ' ευθείας οποιοδήποτε μέλος Δ.Ε.Π. ενός Τμήματος, ως μέλος της Επιτροπής, εφ' όσον το Τμήμα έχει υποδείξει μικρότερο αριθμό μελών Δ.Ε.Π. από τον απαιτούμενο.

7. Τον πρόεδρο του Συμβουλίου, ο οποίος μπορεί να είναι μέλος Δ.Ε.Π. ελληνικού Α.Ε.Ι. ή Έλληνας επιστήμονας του εξωτερικού.

8. Τον αριθμό των μελών του Συμβουλίου, τις επιστημονικές ενότητες στις οποίες θα αντιστοιχούν, καθώς και τα συγκεκριμένα μέλη μεταξύ των επιστημονικών υπευθύνων των επιτροπών.

Επίσης με αποφάσεις του ο υπουργός Παιδείας:

- Θα διορίζει το Διευθυντή του Α.Ε.Ι.

- Θα παρατείνει ή θα παύει τη λειτουργία ενός Α.Ε.Ι.

- Θα εγκρίνει τους εσωτερικούς κανονισμούς λειτουργίας των Α.Ε.Ι.

- Θα εγκρίνει τη χρηματοδότηση συγκεκριμένων ερευνητικών προγραμμάτων.

Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο υπουργός Παιδείας είναι δυνατόν να γίνει αποφασιστικός ρυθμιστής της πορείας των μεταπτυχιακών σπουδών και της πανεπιστημιακής έρευνας. Είναι δε ενδεχόμενο το Συμβούλιο, που εισήγαγε ο

Ν.1771/88, να χρησιμοποιείται ως άλλοθι, από τον εκάστοτε υπουργό Παιδείας, για την λήψη καταλυτικών αποφάσεων επί της δομής και λειτουργίας των Μ.Π.Σ. και της έρευνας. Και οι οποίες θα έχουν επιπτώσεις στην όλη λειτουργία των Α.Ε.Ι., μια που τα Α.Ε.Ι. θα παίξουν —κατά τη γνώμη μου— καθοριστικό ρόλο στη μορφή και στην εξέλιξη των Α.Ε.Ι.

Δυστυχώς το στοιχείο αυτό δεν έτυχε της δέουσας προσοχής των ενδιαφερομένων. Βεβαίως, υπάρχει και η πιθανότητα το Συμβούλιο να μετεξελιχθεί στην «περίφημη» Ακαδημία Γραμμάτων και Επιστημών (Ε.Α.Γ.Ε.), που προβλέπει σχετική διάταξη του Ν.1268/82, η οποία δεν έχει ενεργοποιηθεί ακόμη, λόγω σφοδρής αντιδράσεως της πανεπιστημιακής κοινότητας.

Ποια είναι τα αντίμετρα;

Προς αποφυγή λοιπόν πιθανών παρενεργειών στην Ανώτατη Παιδεία από την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του Ν.1771/88 (άρθρα 9 και 10) θα πρέπει:

- Το Συμβούλιο θα ενταχθεί μέσα στα πλαίσια ενός αναδιοργανωμένου Συμβουλίου Ανώτατης Παιδείας (Σ.Α.Π.), να έχει αποφασιστικές αρμοδιότητες και για τη σύνθεσή του τον πρώτο και τελευταίο λόγο να τον έχουν τα Α.Ε.Ι. Έτσι, το Συμβούλιο θα αποκτήσει και τη δυνατότητα της απαιτούμενης αντικειμενικής αξιολογήσεως των διεξαγομένων Μ.Π.Σ. και της πανεπιστημιακής έρευνας.

- Τα Α.Ε.Ι. να λειτουργούν με την αποκλειστική ευθύνη των Α.Ε.Ι., χωρίς οποιαδήποτε εξωτερική παρέμβαση, έστω και αυτής του διορισμού του Διευθυντή. Ας σημειωθεί ότι σύμφωνα με το Ν.1674/86 μεταβιβάζεται με Π.Δ. (τα οποία ήδη προ μηνός έχουν δημοσιευθεί) στους Πρυτάνεις των Α.Ε.Ι. η αρμοδιότητα της εκδόσεως των κατά το νόμο απαιτούμενων πράξεων διορισμού, προσλήψεως, μονιμοποιήσεως και ανανεώσεως συμβάσεως προσωπικού κάθε κατηγορίας και κατά συνέπεια των μελών Δ.Ε.Π. Επομένως δεν υπάρχει λόγος ο διορισμός του Διευθυντή του Α.Ε.Ι. να γίνεται από τον υπουργό Παιδείας.

Βεβαίως, το θέμα της εγκρίσεως της χρηματοδοτήσεως τόσο των Μ.Π.Σ. όσο και της πανεπιστημιακής έρευνας, από κονδύλια του κρατικού προϋπολογισμού, θα πρέπει να παραμείνει στην αρμοδιότητα του υπουργού Παιδείας, εφ' όσον τα σχετικά κονδύλια προέρχονται από κοινωνικούς πόρους.

Γεώργιος Καραμπατζός
Επίκουρος Καθηγητής

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑ . 1982-1988 . Η ΔΥΣΚΟΛΗ ΠΟΡΕΙΑ

του Κυριαζή Πιτιλάκη

Επικουρου Καθηγητή της Πολυτεχνικής Σχολής του ΑΠΘ

Τους τελευταίους μήνες έχουμε γίνει μάρτυρες μιας έντονης κινητικότητας γύρω από τα θέματα της Παιδείας, και μάλιστα όχι μόνον της τριτοβάθμιας. Τα προβλήματα της Παιδείας βρίσκονται συνεχώς στο προσκήνιο της επικαιρότητας, απόδειξη ότι κάτι δεν πάει καλά. Ο αναγκάσιος διάλογος προχωράει με αγκομαχητά, συχνά παραμένει στο επίπεδο του μονόλογου μερικών επώνυμων και του υπουργείου ή ακόμη σταματά σε συζητήσεις ενόψει εκλογικών αναμετρήσεων. Γενικά μπορεί να χαρακτηριστεί σαν τελείως ανεπαρκής για το τόσο μεγάλο και σύνθετο θέμα που είναι η Παιδεία ενός λαού, ενός έθνους.

Απ' όλες τις μεριές ακούγονται κρίσεις και επικρίσεις. Η Ανώτατη Παιδεία δείχνει να προχωρά ουσιαστικά στα τυφλά, έρμαιο αντίρροπων δυνάμεων, όπου λίγοι ξέρουν πολύ καλά τι θέλουν και οι πολλοί είτε αδρανούν, λίγο ή πολύ βολεμένοι, είτε αδυνατούν να αρθρώσουν ένα πρόγραμμα δουλεμένο σε όλες του τις λεπτομέρειες. Έτσι πολύ συχνά βρισκόμαστε σε ένα και το αυτό κείμενο μπροστά σε καταφανώς αλληλοσυγκρουόμενες θέσεις. Χαρακτηριστικό παράδειγμα το σύνθημα «ναι στην τεχνολογία αιχμής» σε συνδυασμό με την πραγματικότητα της εκρηκτικής αύξησης των εισακτέων στα πολυτεχνεία με τη δεδομένη τους υποδομή.

Ένας ιδιότυπος λαϊκισμός με σπέρματα σοσιαλιστικών οραμάτων και αρκετή δόση εθνικισμού προσπαθεί μάταια να συνταιριασθεί με την τεχνοκρατική αναγκαιότητα των καιρών.

Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι η διάχυτη ανησυχία για το πού πάμε. Και το 1992 πλησιάζει γοργά. Ίσως μάλιστα να είναι ήδη αργά για ριζικές αλλαγές, καθώς είναι γνωστό ότι κάθε επένδυση στην Παιδεία χαρακτηρίζεται από εξαιρετικά μακροχρόνια απόδοση. Εάν λοιπόν θέλουμε να βλέπουμε τα πράγματα ρεαλιστικά, είναι απόλυτα αναγκαίο να δεχθούμε κατ' αρχήν την ύπαρξη του

συγκεκριμένου νόμου και πριν προχωρήσουμε σε οποιαδήποτε βελτίωση ή ακόμη και μεταρρύθμισή του, να κάνουμε, οι άμεσα και έμμεσα εμπλεκόμενοι, μια ουσιαστική και νηφάλια αποτίμησή του. Αποτίμηση με γνώμονα όχι κάποια συμφέροντα μικρών ή μεγάλων ομάδων πίεσης, αλλά τα μακροχρόνια συμφέροντα του λαού μας, που σήμερα πια δεν έχει ούτε την πολυτέλεια της έστω και πολιτισμικής απομόνωσης.

Η Παιδεία δεν σηκώνει αυτοσχεδιασμούς και βιαστικές λύσεις. Ένας νόμος για την Ανώτατη Εκπαίδευση δεν είναι δυνατόν να αλλάξει με τη συχνότητα αλλαγής στη διακυβέρνηση της χώρας.

Είναι λοιπόν αναγκαίο να αρχίσουμε αμέσως τη διαδικασία αξιολόγησης της διαμορφωμένης κατάστασης στα πανεπιστήμια και με ένα ουσιαστικό διάλογο να καταλήξουμε, σε ένα ή δυο χρόνια, σε κάτι ώριμο και πλήρες, που να μπορεί, χωρίς πολλούς κλυδωνισμούς, να οδηγήσει την Ανώτατη Παιδεία για τα επόμενα 25 χρόνια.

Το κείμενο που ακολουθεί εντάσσεται ακριβώς σε αυτήν την προσπάθεια αξιολόγησης της πεντάχρονης εφαρμογής του Νόμου 1268 για τα Α.Ε.Ι. Φυσικά δεν φιλοδοξεί να εξετάσει το σύνολο των προβλημάτων. Θίγει μερικά θέματα που όμως έχουν κάποια ιδιαίτερη βαρύτητα. Συγκεκριμένα ασχολείται με μερικές πτυχές προβλημάτων που σχετίζονται με:

- τον αριθμό εισακτέων
- τη στελέχωση των πανεπιστημίων
- τις αρμοδιότητες Τομέων και Τμημάτων
- το εξαμηνιαίο σύστημα σπουδών.

Εμπάτε φοιτητές...

Το πρώτο και καταλυτικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν σήμερα τα περισσότερα πανεπιστημιακά τμήματα είναι η αδυναμία τους να κρατήσουν ένα υψηλό επίπεδο σπουδών μπροστά στους εκρηκτικούς αριθμούς των φοιτητών. Συχνά

το πρόβλημα εξετάζεται από δυο καθαρά μηχανιστικές σκοπιές. Θεωρείται δηλαδή ότι είναι πρόβλημα αναγκαίας υλικοτεχνικής υποδομής και σχέσης αριθμού διδασκόντων προς αριθμό φοιτητών.

Δυστυχώς όμως δεν είναι ακριβώς έτσι. Απλά και μόνο φαντασθείτε τι κομφούζιο μπορεί να δημιουργηθεί όταν 10 ή 15 αυτοδύναμοι διδάσκοντες, διδάσκουν και βαθμολογούν το ίδιο μάθημα σε 400, ας πούμε, φοιτητές. Η αναλογία μπορεί να είναι ικανοποιητική, όμως δεν πρόκειται πλέον για πανεπιστημιακή διδασκαλία και σπουδές. Υποχρεωτικά θα καθορισθεί διδακτέα και διδαχθείσα ύλη, ένα και μοναδικό σύγγραμμα, και θα οδηγηθούμε και πάλι σε αυτό που προσπαθούμε τόσες δεκαετίες να αποτινάξουμε από τα ελληνικά πανεπιστήμια. Το σερβίρισμα τυποποιημένης γνώσης και τη μονοσήμαντη σχέση διδάσκοντος και διδασκόμενου.

Επιπλέον η απότομη αύξηση του αριθμού των διδασκόντων, εφόσον φυσικά γίνει αποδεκτή η παραπάνω λογική, θα έχει πολύ σοβαρότερες μακροχρόνιες επιπτώσεις πάνω στη μορφή και το περιεχόμενο του ελληνικού πανεπιστημιακού συστήματος. Στο θέμα όμως αυτό θα αναφερθούμε παρακάτω.

Σε ό,τι αφορά την αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή και εκεί τα πράγματα δεν είναι καθόλου εύκολα. Τα εργαστήρια που χρειάζονται όλοι αυτοί οι φοιτητές δεν γίνονται από τη μια μέρα στην άλλη. Δεν πρόκειται μόνο για το άψυχο υλικό. Δεν επαρκεί ούτε το έμψυχο υλικό (παρασκευαστές κλπ.). Και στο τέλος - τέλος η ημέρα έχει 10 εργάσιμες ώρες, η εβδομάδα 5 ημέρες και το πραγματικό σύνολο των εκπαιδευτικών εβδομάδων δεν ξεπερνά τις 10 ± 12 σε κάθε εξάμηνο. Μέσα σε αυτές τις ώρες πρέπει να μπουν 6 έως 8 μαθήματα, διάφορα φροντιστήρια, ατομικές και ομαδικές εργασίες, όπως και τα περίφημα εργαστήρια σε ομάδες 5 έως 10 φοιτητών. Καταλαβαίνετε ότι είναι εκ των πραγμάτων αδύνατο να γίνει σωστή δουλειά όταν στο συγκεκριμένο μάθημα είναι γραμμένοι 300 ή και 400 φοιτητές.

Επίσης κάποτε επιτέλους πρέπει να εξετασθεί έγκαιρα και η δυνατότητα απασχόλησης των χιλιάδων εξειδικευμένων πτυχιούχων που φυσικά μπήκαν στα πανεπιστήμια όχι μόνο για τη μόρφωση. Σήμερα σε κάθε 10.000 Έλληνες αναλογούν 13 εισαγόμενοι στο πρώτο έτος σπουδών των Τμημάτων Πολιτικών Μηχανικών στα τέσσερα πολυτεχνεία της χώρας. Εάν δεχθούμε ότι στον ίδιο επαγγελματικό χώρο θα κινούνται εν μέρει και οι απόφοιτοι άλλων τμημάτων (αρχιτέκτονες, τοπογράφοι) όπως και απόφοιτοι των ΤΕΙ, και αν συνυπολογίσουμε και όσους σπουδάζουν στο εξωτερικό, δεν

θα είναι υπερβολή αν καταλήξουμε σε έναν αριθμό 4 μηχανικών (δομικής βιομηχανίας) ανά 1.000 κατοίκους. Δηλαδή, σε μια εικοσαετία θα αντιστοιχεί περίπου ένας μηχανικός στους 15 κατοίκους, αυτής της χώρας. Θα καταντήσει με άλλα λόγια να εφαρμόζει τις γνώσεις του μόνο στις καλοκαιρινές κατασκευές κάστρων στις αμμουδιές. Ευτυχώς που τουλάχιστον αυτές είναι αρκετές.

Είναι λοιπόν απόλυτα αναγκαίο και πραγματικά επείγον να εξετασθεί ορθολογικά το θέμα του αριθμού και της κατανομής των εισακτέων. Δεχόμενοι σαν παράβατη αρχή το δικαίωμα στη μόρφωση του κάθε Έλληνα και Ελληνίδας, πρέπει να μπορέσουμε να διαχωρίσουμε τη μόρφωση και την απόκτηση ενός πτυχίου που συναρτάται με την απαίτηση επαγγελματικής αποκατάστασης. «Επαγγελματικές σχολές», όπως είναι για παράδειγμα τα πολυτεχνεία, οι ιατρικές ή ακόμη και τα τμήματα εκείνα που θα βγάζουν καθηγητές της μέσης εκπαίδευσης, πρέπει να δέχονται έναν περιορισμένο και ορισμένο αριθμό σπουδαστών. Παράλληλα δε θα πρέπει να δοθούν οι δυνατότητες οργάνωσης σχολών γενικής μόρφωσης. Η οποιαδήποτε αύξηση ή μείωση να γίνεται ύστερα από εμπεριστατωμένη εισήγηση ειδικών που να λαμβάνει υπόψη, πριν από οτιδήποτε άλλο τις μελλοντικές ανάγκες της χώρας, την αγορά εργασίας, και τις δυνατότητες εκπαίδευσης του κάθε τμήματος.

...και αλέστε τους δασκάλους

Το δεύτερο θέμα αφορά στη στελέχωση των πανεπιστημίων σε διδακτικό και ερευνητικό προσωπικό.

Το βασικό πρόβλημα που θα αντιμετωπίσουμε σε μερικά χρόνια είναι ο γεροντικός μαρασμός των πανεπιστημίων. Με τις υπάρχουσες δομές και τις επικρατούσες συνθήκες, τα πανεπιστήμια θα αδυνατούν να ανανεώσουν, έστω και βιολογικά, το δυναμικό τους. Σε δέκα χρόνια ο νεώτερος πανεπιστημιακός θα είναι σπάνια ετών. Ο στόχος λοιπόν του άμεσου, εδώ και τώρα, διπλασιασμού των μελών Δ.Ε.Π. θα έχει σίγουρα καταστροφικές επιπτώσεις, διότι με τις υφιστάμενες δομές και πρακτικές, αφενός δεν θα έρθει πολύ νέο αίμα, απλά θα ενταχθούν μαζικά, έστω και με κάποιο γρήγορο διδακτορικό, οι εναπομείναντες βοηθοί και επιστημονικοί συνεργάτες, αφετέρου δε θα κορεσθεί ακόμη περισσότερο ο χώρος, ώστε να καθίσταται αδύνατη η σταδιακή φυσιολογική ανανέωση με το πέρας του χρόνου.

Το πανεπιστήμιο χρειάζεται διαρκή ανανέωση, πρέπει να είναι ανοικτό σε νέες ιδέες και μεθόδους. Εκφραστές αυτών των πραγμάτων δεν μπορεί να είναι άλλοι από τους διδάσκοντες και τους ερευνητές. Όταν ένας πανεπιστημιακός χώρος αναπνέεται συνεχώς από μόνος του χωρίς να εμβολιάζεται με νέο αί-

μα, συνήθως οδηγείται στο μαρασμό. Φυσικά υπάρχουν και οι εξαιρέσεις όπου με την παρουσία κάποιων φωτισμένων επιστημόνων δημιουργείται «σχολή», η οποία οφείλει να διατηρηθεί και να ευδοκίμηση.

Πολλή συζήτηση γίνεται γύρω από το θέμα των κρίσεων των μελών του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού. Προτείνονται διάφορες εναλλακτικές λύσεις καθώς έχει διαπιστωθεί μια εκ νέου καταδυνάστευση των κατώτερων βαθμίδων από τις ανώτερες. Όλες οι προτεινόμενες λύσεις ξεκινούν από την αρχή της άρσης των σχέσεων εξάρτησης. Σαν αρχή είναι σωστή. Ίσως όμως δεν κτυπάει στο στόχο. Το ζητούμενο δεν είναι το πώς θα πάψει η σχέση εξάρτησης οπότε αυτόματα θα ανθίσουν τα 1000 λουλούδια. Το ζητούμενο είναι η σωστή και σύγχρονη παραγωγή γνώσης και η μετάδοσή της στους σπουδαστές. Αυτή είναι η δουλειά των πανεπιστημιακών δασκάλων. Και φυσικά δεν μπορεί να δώσει κανείς ότι δεν υπάρχει εκ των πραγμάτων ιεράρχηση της γνώσης τόσο στην παραγωγή όσο και στη μετάδοση, με επακόλουθο και την πανεπιστημιακή ιεραρχία. Το πέραςμα από τη μια βαθμίδα στην άλλη είναι ένα τεχνικό πρόβλημα. Ο εκδημοκρατισμός της πανεπιστημιακής ζωής, η αλλαγή νοοτροπίας, η βαθειά παιδεία και ο σεβασμός της αξιοπρέπειας του καθενός είναι αυτά που πρέπει να επιδιώξει η πολιτεία με τον οποιονδήποτε νόμο ή εγκύκλιο. Αν αυτά εξασφαλισθούν τότε το θέμα των κρίσεων θα λυθεί από μόνο του. Μέχρι τότε είναι αδύνατο να αλλάξει ριζικά το σύστημα των κρίσεων. Απλά μπορεί να γίνει περισσότερο δίκαιο και να μειώσει το άγχος που φαίνεται να διακατέχει το σύνολο του προσωπικού των δυο κατώτερων βαθμίδων.

Ένα ακόμη θέμα που σχετίζεται με την ποιοτική και ποσοτική αναβάθμιση της παρεχόμενης και παραγόμενης γνώσης είναι και η οικονομική κατάσταση των περισσότερων πανεπιστημιακών. Οι μισθοί είναι επεικώς αναξιοπρεπείς, με αποτέλεσμα να ανοίγεται ο δρόμος σε πολλά κακά, τόσο για την παρεχόμενη όσο και για την παραγόμενη γνώση.

Το τρίτο θέμα που θα συζητήσουμε είναι οι αρμοδιότητες των Τομέων και των Τμημάτων σε ό,τι αφορά την προκήρυξη νέων θέσεων.

Οι Τομείς σήμερα έχουν, πολύ σωστά, αρκετή αυτονομία σε πολλά θέματα διοίκησης και διαχείρισης του χώρου τους. Διαμορφώνεται όμως ο εξής κίνδυνος. Σε θέματα προκηρύξεων νέων θέσεων αποφασίζει ουσιαστικά ο Τομέας. Η απόφαση όμως αυτή καταλήγει τελικά σε έναν καθηγητή της πρώτης βαθμίδας. Το Τμήμα μέσα από το διαμορφωμένο πλέγμα σχέσεων πολύ συχνά αρκείται στην επικύρωση της απόφασης. Φυσικά δεν μπορεί κανείς να παραβλέψει ότι οπωσδήποτε οι Τομείς είναι εξ αντικειμένου οι

πλέον αρμόδιοι εισηγητές. Ούτε ακόμη μπορεί κανείς να αρνηθεί στον οποιονδήποτε πανεπιστημιακό το δικαίωμα και το καθήκον να προχωρήσει την επιστήμη εκεί που αυτός θεωρεί καλύτερα. Και μάλιστα η πολιτεία πρέπει να του εξασφαλίσει τις δυνατότητες.

Δεν είναι όμως δυνατόν να μην υπάρχει παράλληλα και κυρίαρχα κάποιος ισχυρός κορμός που να υπηρετεί άμεσα βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα την κοινωνία. Λείπει με άλλα λόγια ο ουσιαστικός διάλογος γύρω από τους χώρους στους οποίους οφείλει να εξελίσσεται η επιστήμη και έρευνα. Από τη συνδιαλλαγή μεταξύ λίγο ή πολύ ίσων, όπου φυσικά στις προκηρύξεις και τις επιλογές επικρατούσαν κάθε είδους κριτήρια από τα πιο ανιδιοτελή μέχρι τα πιο ιδιοτελή, έχουμε περάσει σε αρκετές περιπτώσεις στην απόφαση του ενός. Δεν είναι λίγες οι περιπτώσεις όπου και με τη διαδικασία που ακολουθείται στις εξελίξεις των μελών Δ.Ε.Π., προκηρύσσονται θέσεις με παραπλήσιο γνωστικό αντικείμενο. Υπάρχει λοιπόν κίνδυνος να οδηγηθούν μεγάλες περιοχές της επιστήμης σε στρεβλούς και στείρους χώρους, να κορεσθούν κάποιες περιοχές και άλλες να μείνουν κυριολεκτικά απάτητες.

Δάσκαλε που δίδασκες...

Όλο και πληθαίνουν οι ενδείξεις ότι το παλιό καθεστώς των μεγαλοϊδιοκτητών της γνώσης τείνει να δώσει τη θέση του σε ένα καθεστώς μικρομεσαίων μικροϊδιοκτητών επιμέρους γνώσης. Το πρώτο σύστημα έχει δεχθεί την κριτική του. Είναι καιρός να αρχίσει και η κριτική της κατάστασης που μοιάζει να διαμορφώνεται με το νέο σύστημα, έτσι ώστε να διορθωθούν έγκαιρα τα όσα λάθη διαπιστωθούν.

Μια πρόταση για το ξεπέραςμα του προβλήματος θα ήταν να υποχρεωθούν τα Τμήματα να καταρτίζουν, σε συνεργασία με επαγγελματικούς φορείς, κάποια πενταετή ας πούμε προγράμματα, φτιαγμένα με έμπνευση, γνώση, ρεαλισμό και το σπουδαιότερο καθορίζοντας στόχους. Σε αυτό τουλάχιστον το σημείο η πολιτεία έχει αποδείξει την ευαισθησία της. Δυστυχώς δεν νομίζω ότι τα διάφορα πανεπιστημιακά τμήματα έχουν ανταποκριθεί με ανάλογη θερμότητα. Καταρτίστηκαν πενταετή προγράμματα βελτίωσης της υποδομής, χωρίς όμως να συνοδεύονται, στις περισσότερες περιπτώσεις, από καθορισμό και ανάλυση των στόχων. Ίσως αυτή η μικρή ανταπόκριση να οφείλεται στην παραδοσιακή, και δυστυχώς συχνά επαληθευόμενη, δυσπιστία του Έλληνα απέναντι στην πολιτεία. Από κάπου όμως πρέπει να ξεκινήσει μια αλλαγή. Όταν το κάθε Τμήμα και ο κάθε Τομέας διαθέτουν ένα εμπεριστατωμένο πρόγραμμα στόχων και δραστηριοτήτων, τότε το πρόβλημα των προκηρύξεων νέων θέσεων, λύνεται αυτόματα. Για όσους ή-

δη υπηρετούν στα πανεπιστήμια και επιθυμούν εξέλιξη, ένα τέτοιο πρόγραμμα θα τους αναγκάσει να διαφοροποιήσουν λίγο ή πολύ το αντικείμενο των δραστηριοτήτων τους, διδακτικών και ερευνητικών.

...και να Ξερες το Νόμο

Το τέταρτο και τελευταίο θέμα αφορά στο εξαμηνιαίο σύστημα σπουδών.

Με το σύστημα αυτό σίγουρα οι σπουδές εντατικοποιούνται, πράγμα που δεν είναι κακό. Γεννάται όμως το ερώτημα μήπως οι σπουδές παραφορτώνονται άσκοπα. Θα προσπαθήσουμε να επισημάνουμε μερικά αρνητικά σημεία του συστήματος.

α. Σε συνδυασμό με την επιταγή του Νόμου 1268 το κάθε μέλος Δ.Ε.Π. να έχει αυτοδύναμο μάθημα, έχουν δημιουργηθεί πάρα πολλά μαθήματα. Όταν λοιπόν δεν υπάρχει κάποιος ισχυρός προγραμματισμός (π.χ. υποχρεωτικά πακέτα μαθημάτων ή κατευθύνσεις), τότε παρατηρείται το φαινόμενο πολλά μαθήματα να «δυναμώνουν» τεχνητά, κάτω από την καθ' όλα νόμιμη και ευκατὰ διάθεση του κάθε διδάσκοντα να ανεβάσει το επίπεδο του μαθήματός του. Συχνά όμως κάτι τέτοιο δεν χρειάζεται και έτσι οι φοιτητές χάνονται σ' έναν λαβύρινθο, χωρίς να μπορούν να ξεδιαλύνουν το ουσιώδες από το δευτερεύον. Ας αφήσουμε το γεγονός

ότι σε αρκετές σχολές, ιδίως πενταετούς φοίτησης, το πλήθος και το περιεχόμενο των μαθημάτων επιλογής είναι τόσο ευρύ, που σίγουρα το πτυχίο τους θα μπορούσε να θεωρηθεί ισοδύναμο ενός master's. Αυτό δεν είναι κακό. Δημιουργεί όμως μια σειρά προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπισθούν.

β. Με το σύστημα των εξαμήνων και σε συνδυασμό με όλα τα άλλα προβλήματα του πανεπιστημίου (αριθμός φοιτητών, υλικοτεχνική υποδομή, τρόπος εξετάσεων, δυνατότητες μεταφοράς μαθημάτων κλπ.) έχει διαπιστωθεί μια σημαντική επιμήκυνση του μέσου χρόνου σπουδών. Στα Πολυτεχνεία από τα 5,5 χρόνια έχουμε φθάσει σε πολλές περιπτώσεις τα 6,5 έως 7 χρόνια. Τα σχόλια περιττεύουν.

γ. Με το σύστημα των μαθημάτων κορμού (υποχρεωτικά σε όλους) και επιλογών, με τρόπο που οι επιλογές προοδευτικά αυξάνονται και τα μαθήματα κορμού στα τελευταία εξάμηνα συνεχώς περιορίζονται, ένα μεγάλο μέρος των φοιτητών επιλέγει την οδό της ήσσονος προσπάθειας, διαλέγοντας τις «εύκολες» επιλογές, που όμως συχνά είναι τελείως άσχετες μεταξύ τους. Αναρωτιέται λοιπόν κανείς ακόμη και περί της ισοτιμίας των πτυχίων.

Η μόνη λύση που μπορεί να άρει τις παραπάνω διαπιστώσεις είναι να υιοθετηθούν κατευθύνσεις και υποχρεωτικές

δέσμες επιλογών, χωρίς βέβαια να αλλάξει η γενικότητα του πτυχίου. Απλά μπορεί αυτό να συνοδεύεται από μια βεβαίωση ότι ο συγκεκριμένος φοιτητής εντρυφήσε περισσότερο στην α' γνωστική περιοχή.

Τελειώνοντας θα ήθελα να εκφράσω την ευχή, οι πρυτανικές εκλογές που γίνονται αυτόν τον καιρό, να δώσουν την ευκαιρία για την έναρξη ενός ουσιαστικού διαλόγου και να αποτελέσουν την απαρχή ενός βαθιού, σοβαρού και εμπεριστατωμένου προβληματισμού πάνω στη φύση και τις αναγκαίες δομές της Ανώτατης Παιδείας. Προβληματισμό που να καταλήξει σε ένα καλύτερο σύστημα από αυτό που ισχύει σήμερα και το σπουδαιότερο, σε ένα σύστημα που να μπορέσει να οδηγήσει με ασφάλεια και χωρίς κλυδωνισμούς την Ανώτατη Παιδεία τα προσεχή 25 χρόνια. Δεν είναι δυνατόν να αλλάζουν κάθε τόσο εξεταστικά συστήματα, δομές κλπ. Τα πανεπιστήμια πρέπει να βρουν μια ήρεμη ισορροπία ώστε να έχουν επιτέλους το χρόνο να ασχοληθούν αποκλειστικά με σοβαρότερα πράγματα και να νιώσει η κοινωνία ότι επιτελούν πλήρως τον ουσιαστικό τους ρόλο.

Θεσσαλονίκη, Απρίλιος 1988



Τα βιβλία της «γνώσης»

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»
ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΞΕΧΩΡΙΖΟΥΝ

ΠΑΜΠΛΟ ΝΕΡΟΥΔΑ

ΕΚΑΤΟ
ΕΡΩΤΙΚΑ ΣΟΝΕΤΑ
(CIEN SONETOS DE AMOR)

Δίγλωσση έκδοση

Μετάφραση από τον Γιώργο Γουναρόπουλο
Πρώτη Μετάφραση

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΓΝΩΣΗ»

ΠΑΜΠΛΟ ΝΕΡΟΥΔΑ

ΕΚΑΤΟ
ΕΡΩΤΙΚΑ ΣΟΝΕΤΑ
(CIEN SONETOS DE AMOR)

Δίγλωσση έκδοση

Περιλαμβάνονται τέσσερα σχέδια των Πάμπλο Πικάσο και Γιώργου Γουναρόπουλου.

εκδόσεις «γνώση»

Κεντρική Διάθεση: Ζωοδόχου Πηγής 29, 106 81 Αθήνα, Τηλ. 362.0941 - 362.1194 - 778.6441

Η συζήτηση στη Βουλή για το ΕΣΥ επτά χρόνια μετά την άνοδο του ΠΑΣΟΚ στην κυβέρνηση και τέσσερα χρόνια μετά την ψήφιση του αντίστοιχου νόμου δεν προσέφερε κανένα στοιχείο για το ξεπέρασμα της κρίσης του συστήματος υγείας. Τα προβλήματα παραμένουν,

πολλές διατάξεις του ΕΣΥ δεν εφαρμόστηκαν και όσες εφαρμόστηκαν σκόνταψαν. Η ενοποίηση των υπηρεσιών Υγείας δεν προχώρησε, ενώ τα νοσοκομεία είναι στην ίδια κατάσταση.

Στις σελίδες που ακολουθούν γίνεται μια αποτίμηση για το τι έγινε στο ΕΣΥ παρουσιάζονται στοιχεία για την υγειονομική περίθαλψη και αποκαλύπτεται πώς, εξαιτίας της πολιτικής που ακολουθεί η κυβέρνηση, διευκολύνονται πολυεθνικές εταιρείες εμπορίου της υγείας να διεισδύουν στη χώρα μας.

Από τη μικρή αυτή έρευνα του ANTI ο αναγνώστης έχει μια εικόνα των περιθωρίων του ΕΣΥ. Αν και γίνανε κάποιες βελτιώσεις είναι ελάχιστες συγκρινόμενες τόσο με τους στόχους που είχαν βάλει οι εμπνευστές του, όσο και με το μέγεθος των πραγματικών αναγκών.

**των Γιάννη Τούντα
και Κικής Τσαμανδουράκη**

Το επίπεδο υγείας του ελληνικού πληθυσμού μπορεί να χαρακτηριστεί σαν ιδιαίτερα ικανοποιητικό. Η βελτίωση της υγείας των Ελλήνων κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα ήταν θεαματική. Η χώρα μας κατέχει σήμερα μια από τις υψηλότερες θέσεις διεθνώς όσον αφορά τους δυο βασικούς δείκτες υγείας που είναι το προσδόκιμο επιβίωσης στη γέννηση (μέσος χρόνος ζωής) και η βρεφική θνησιμότητα (θάνατοι παιδιών ηλικίας 0-1 ετών ανά 1000 γεννήσεις). Οι άνδρες σήμερα στην Ελλάδα θα ζήσουν κατά μέσο όρο περίπου 73 χρόνια και οι γυναίκες περίπου 78 χρόνια. Το 1986 η βρεφική θνησιμότητα στη χώρα μας ήταν 12,2‰.



ΤΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΥΓΕΙΑΣ



Στην πρόσφατη συζήτηση στη Βουλή για την υγεία έγινε προσπάθεια από τον κ. Παπανδρέου να εμφανισθεί η ικανοποιητική αυτή κατάσταση της υγείας των Ελλήνων σαν επίτευγμα του ΕΣΥ. Η προσπάθεια αυτή μπορεί να εξυπηρετεί κομματικές σκοπιμότητες, καταπατά όμως βάνουσα κάθε έννοια επιστημονικής δεοντολογίας και δεν αντιστοιχεί στην πραγματικότητα.

Ως γνωστόν το επίπεδο υγείας ενός λαού εξαρτάται από τέσσερεις βασικούς παράγοντες. Από το *περιβάλλον*, την *ατομική συμπεριφορά*, την *κληρονομικότητα* και τις *υπηρεσίες υγείας*. Οι δυο πρώτοι παράγοντες που περιλαμβάνουν το κλίμα, τη διατροφή, τις καπνιστικές συνήθειες, τις συνθήκες διαβίωσης και εργασίας και πολλά άλλα, είναι πολύ πιο καθοριστικοί, κυρίως σε ό,τι αφορά το μέσο χρόνο ζωής, απ' ό,τι η κληρονομικότητα και οι υπηρεσίες υγείας. Γι' αυτό στην Ελλάδα, που έχουμε ένα εξαιρετικό κλίμα και που το διατροφικό πρότυπο μέχρι πρόσφατα ήταν πολύ υγιεινό, είχαμε και έχουμε ένα καλό επίπεδο υγείας παρά το γεγονός ότι οι υπηρεσίες υγείας έπασχαν και πάσχουν τόσο ποσοτικά όσο και ποιοτικά. Στο σημείο αυτό αρκεί να αναφερθεί ότι τα καρδιαγγειακά νοσήματα (κυρίως η ισχαιμία του μυοκαρδίου - έμφραγμα) που αποτελούν τη βασικότερη αιτία θανάτων στις ανεπτυγμένες χώρες, παρουσιάζονται στην Ελλάδα σε σχετικά περιορισμένη συχνότητα, χάρη στη διατροφή μας και κυρίως χάρη στο ελαιόλαδο. Αναλύοντας κατά αιτίες τη γενική θνησιμότητα (θάνατοι ανά 100.000 πληθυσμό) προκύπτει ότι:

- 44% των θανάτων οφείλεται στα καρδιαγγειακά νοσήματα
- 20% στους καρκίνους
- 6% στα αναπνευστικά νοσήματα
- 5% στα ατυχήματα
- 4% στα ενδοκρινολογικά και μεταβολικά νοσήματα.

Στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες τα καρδιαγγειακά νοσήματα ευθύνονται για το 55-60% περίπου των θανάτων. Ελαττώνοντας σημαντικά το μέσο χρόνο ζωής μια που πλήττονται όχι μόνο οι ηλικιωμένοι αλλά και οι μεσήλικες.

Εκτός όμως από την εξάρτηση του επιπέδου υγείας ενός λαού από το περιβάλλον και τη συμπεριφορά (ατομική και συλλογική) ένας ακόμα πιο σημαντικός λόγος που δεν αφήνει περιθώρια συσχέτισης του ΕΣΥ με το επίπεδο υγείας του ελληνικού πληθυσμού, έχει να κάνει με τη συνεχή τάση βελτίωσης των δεικτών υγείας στις τελευταίες δεκαετίες. Όπως φαίνεται και από τον πίνακα της βρεφικής θνησιμότητας (Πίνακας 1) η μείωσή της είναι συνεχής από το 1960 μέχρι σήμερα. Μόνο μια μεγαλύτερη πτώση της καμπύλης μετά την εφαρμογή του ΕΣΥ θα δικαιολογούσε τους πανηγυρισμούς του κ. Παπανδρέου. Κάτι τέτοιο, όχι μόνο δεν συμβαίνει αλλά αντίθετα παρουσιάζεται μια μείωση της γωνίας πτώσης. Δεν είναι λοιπόν το ΕΣΥ αλλά η ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου που έχει παίξει τον καθοριστικό ρόλο. Και δυστυχώς απ' ό,τι φαίνεται η ανάπτυξη αυτή μάλλον δεν πάει καλά τα τελευταία χρόνια, επιβραδύνοντας και τη βελτίωση της υγείας μας.

Από την άλλη μεριά, αντί να πανηγυρίζουμε θα έπρεπε να ανησυχούμε για τη συνεχή αύξηση που παρουσιάζουν τα τελευταία 20 χρόνια τα καρδιαγγειακά νοσήματα, οι καρκίνοι και τα ατυχήματα, (Πίνακας 2). Θα πρέπει να ανησυχούμε, γιατί οι αυξητικές αυτές τάσεις θα αρχίσουν να υπονομεύουν το επίπεδο υγείας του ελληνικού πληθυσμού και θα πρέπει να προβληματιζόμαστε γιατί η πολιτική υγείας και πριν και μετά το ΕΣΥ, αδυνατεί να περιορίσει τα ανησυχητικά αυτά φαινόμενα.

Αυτό που τελικά δεν έκανε ούτε το ΕΣΥ του ΠΑΣΟΚ ούτε η πολιτική της ΝΔ, ήταν η ανάπτυξη ενός συστήματος υγείας με το βάρος στην πρόληψη και την πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας

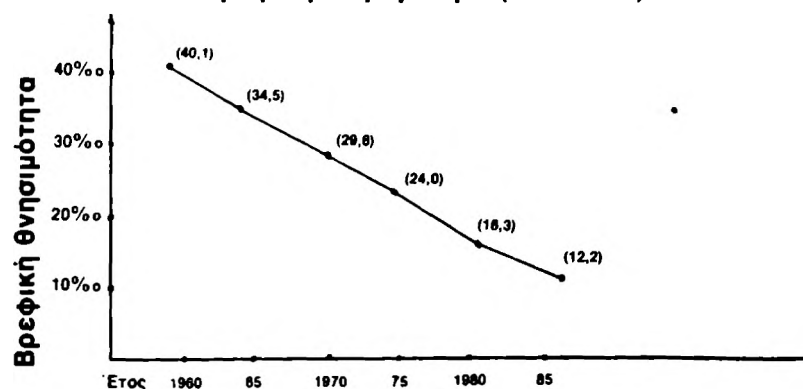
ΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

ΕΡΕΥΝΑ: ΥΓΕΙΑ

αντί για την εμμονή στη θεραπεία και στο νοσοκομείο. Φαίνεται, ότι οι κρατούντες, οι νυν και οι τέως, δεν έχουν συνειδητοποιήσει επαρκώς ότι οι σύγχρονες απειλές για την υγεία μας έχουν δύο βασικά χαρακτηριστικά. Δεν θεραπεύονται εύκολα αλλά μπορούν να προληφθούν σημαντικά μια που οι αιτίες τους, στη συντριπτική τους πλειοψηφία, βρίσκονται στο φυσικό και κοινωνικό μας περιβάλλον και στην ανθρώπινη συμπεριφορά. Τι έχει κάνει άραγε το ΠΑΣΟΚ τα τελευταία 7 χρόνια, για τη διατροφή μας, το κάπνισμα, την ατμοσφαιρική ρύπανση, την ασφάλεια στο οδικό δίκτυο, στις συνθήκες εργασίας και σε πολλά άλλα. Από σχεδόν τίποτα μέχρι τίποτα.

Και κάτι ακόμα: η μόνη επιστημονική μελέτη συγκριτικής αξιολόγησης της νοσοκομειακής περίθαλψης πριν και μετά το ΕΣΥ, πραγματοποιήθηκε από το εργαστήριο Υγιεινής και Επιδημιολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών, στο Ασκληπιείο Βούλας πριν από λίγο καιρό όταν είχαν παρουσιαστεί οι ξαφνικοί θάνατοι. Το εύρημα ήταν εντυπωσιακό. Οι θάνατοι ανά εισαγόμενους ασθενείς παρουσιάζουν αύξηση μετά την εφαρμογή του ΕΣΥ.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Βρεφική θνησιμότητα (1960-1986)



ΠΙΝΑΚΑΣ 2. Θάνατοι από ισχαιμία του μυοκαρδίου, καρκίνος και τροχαία ατυχήματα (1980-1985).

Αιτίες	1980	1985
Ισχαιμία	8.415	10.173
Καρκίνοι	16.217	18.213
Τροχαία	1.698	2.150

ΜΑΡΑΖΩΜΕΝΟ, ΠΑΡΑΛΥΤΟ ΚΑΙ ΣΤΕΡΗΜΕΝΟ ΤΟ Ε.Σ.Υ.

του Γιάννη Τούντα

Τέσσερα χρόνια από την εφαρμογή του ΕΣΥ έφθασαν για να διαψευσθούν σε μεγάλο βαθμό οι ελπίδες για το ξεπέρασμα της κρίσης του συστήματος υγείας. Οι βελτιώσεις είναι ελάχιστες συγκρινόμενες τόσο με τους στόχους των εμπνευστών του ΕΣΥ όσο και με το μέγεθος των πραγματικών αναγκών.

Η συγχώνευση των ταμείων υγείας των δεκάδων ασφαλιστικών φορέων δεν προχώρησε γιατί η κυβέρνηση δεν είχε την απαραίτητη πολιτική βούληση να παρακάμψει αντιδράσεις, που τροφοδότησε η ίδια με την πολιτική της και την αξιοπιστία της. Η πολυδιάσπαση παραμένει και η ενοποίηση των υπηρεσιών υγείας, που αποτελούσε ένα από τα συστατικά στοιχεία του ΕΣΥ παραπέμφθηκε στις καλές νδες.

Ανάλογη τύχη είχαν και οι διατάξεις για την αποκέντρωση και τη λαϊκή συμμετοχή. Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας (ΚΕΣΥ) μπόρεσε να συσταθεί, χωρίς όμως ή μέχρι σήμερα λειτουργία του να δικαιώσει τις προσδοκίες που συνόδευσαν τη δημιουρ-

γία του. Η ολομέλεια του οργάνου, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι διαφόρων φορέων, δεν απέκτησε ποτέ ουσιαστικό ρόλο. Όλο το βάρος μεταφέρθηκε στην εκτελεστική επιτροπή η οποία διορίζεται από τον υπουργό Υγείας και ως εκ τούτου, από την αρχή λειτούργησε σαν κυβερνητικό και κομματικό επιτελείο. Η αποδυναμωμένη αυτή λειτουργία του ΚΕΣΥ, υπέστη πρόσφατα και νέο μεγάλο πλήγμα, όταν λόγω διαφωνιών του σημερινού υπουργού Υγείας με την πλειοψηφία του οργάνου, του αφαιρέθηκαν όλες σχεδόν οι ουσιαστικές αρμοδιότητες.

Ενώ όμως το ΚΕΣΥ λειτούργησε έστω και προβληματικά, τα Περιφερειακά Συμβούλια Υγείας (ΠΕΣΥ) δεν μπόρεσαν ούτε να συσταθούν. Το γεγονός ότι δεν προχώρησε το δευτεροβάθμιο και το τριτοβάθμιο επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης, ώστε να χωρισθεί η χώρα στις διοικητικές περιφέρειες, δεν επέτρεψε να συγκροτηθεί το ΠΕΣΥ. Έτσι, συνεχίζεται η εξάρτηση από τις συγκεντρωτικές και γραφειοκρατικές υπηρεσίες του υπουργείου Υγείας στην Αθήνα.

Εκεί όμως που υπήρξε η μεγαλύτερη διάψευση των προσδοκιών ήταν ο χώρος της νοσοκομειακής περίθαλψης. Η κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ, παρά τις διακηρύξεις της για ένα μη νοσοκομειοκεντρικό σύστημα υγείας, έριξε όλο σχεδόν το βάρος της πολιτικής της στην αναβάθμιση των νοσοκομείων, ιδιαίτερα του κέντρου. Παρόλες όμως τις προσπάθειες και τα λεφτά που ξοδεύτηκαν η κατάσταση σήμερα στα νοσοκομεία ελάχιστα βελτιώθηκε σε σχέση με το παρελθόν, ενώ ορισμένα προβλήματα παρουσιάζονται περισσότερο οξυμένα.

Τα κρατικά νοσοκομειακά κρεβάτια αυξήθηκαν από 32.247 το 1981 σε 35.300 το 1987, ενώ ο στόχος του ΠΑΣΟΚ ήταν να ξεπεράσουν τα 42.000 κρεβάτια. Η δε μικρή αυτή αύξηση, συνοδεύτηκε από τη μείωση των ιδιωτικών κρεβατιών κατά 7.500. Έτσι συνολικά μειώθηκαν τα κρεβάτια κατά 4.500 περίπου, με αποτέλεσμα η αναλογία νοσοκομειακών κρεβατιών και πληθυσμού στην Ελλάδα να παραμένει η πιο χαμηλή στην Ευρώπη.

Ενώ όμως τα κρατικά κρεβάτια παρουσίασαν μικρή μόνο αύξηση, η ζήτηση αυξήθηκε πολύ περισσότερο. Το 1985 προσήλθαν στα εξωτερικά ιατρεία των μεγάλων νοσοκομείων της Αθήνας 1,2 εκατ. ασθενείς έναντι 800.000 το 1980. Επίσης, η συρροή ασθενών από την επαρχία στα νοσοκομεία της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης ακολούθησε τους ρυθμούς των προηγούμενων δεκαετιών. Γι' αυτό και αυξήθηκαν κατά πολύ οι λίστες αναμονής για διάγνωση και νοσηλεία, παρόλο που υπήρξε μια μικρή μείωση του μέσου χρόνου νοσηλείας από 13,04 μέρες το 1981 σε 11,24 μέρες το 1987. Το γεγονός αυτό έστρεψε πολλούς ασθενείς στον ιδιωτικό τομέα, αυξάνοντας τη ζήτηση και

τα κέρδη τόσο των ιδιωτικών κλινικών όσο και της ιδιωτικής ιατρικής.

Ούτε οι ειδικές Μονάδες των νοσοκομείων (νεογνικές, εγκαυμάτων, εντατικής θεραπείας κλπ.) μπόρεσαν να δημιουργηθούν σύμφωνα με τους σχεδιασμούς. Αν και προβλεπόταν από το νέο Οργανισμό όλων των μεγάλων νοσοκομείων, πολύ λίγες τέτοιες μονάδες, δημιουργήθηκαν. Από τις 63 προβλεπόμενες μονάδες εντατικής θεραπείας λειτουργούν μόνο 7, ενώ δεν λειτουργεί καμιά από τις προβλεπόμενες μονάδες εγκαυμάτων.

Στο χαμηλό επίπεδο λειτουργικότητας και παραγωγικότητας των δημόσιων νοσοκομείων συντελεί αποφασιστικά και η συνεχιζόμενη έλλειψη νοσηλευτικού προσωπικού. Ο στόχος των 30.000 νοσηλευτριών για το 1987 παρέμεινε και αυτός ανέφικτος μια που οι 20.000 νοσηλεύτριες του 1981 έχουν αυξηθεί μόνο κατά 2.000, χωρίς να έχει αναβαθμιστεί ουσιαστικά η εκπαίδευσή τους.

Τα μεγαλύτερα όμως προβλήματα παρουσιάσθηκαν στην εφαρμογή του θεσμού του νοσοκομειακού γιατρού πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης. Πρώτα απ' όλα, η κρίση των γιατρών, για την ένταξη στα νοσοκομεία του ΕΣΥ, έγινε από επιτροπές κρίσεις που σε αρκετές περιπτώσεις λειτούργησαν με κομματικά ή προσωπικά κριτήρια. Αποτέλεσμα ήταν να απομακρυνθούν από τα κρατικά νοσοκομεία πολλοί καταξιωμένοι επιστήμονες που μαζί με αυτούς που αρνήθηκαν να θέσουν υποψηφιότητα αποτέλεσαν μια σημαντική αφαίμαξη έμπειρου ιατρικού προσωπικού. Η μετακίνηση επίσης πολλών γιατρών από το ένα νοσοκομείο σε άλλο, οι εισόδος νέων γιατρών και η αναδιάταξη πολλών κλινικών, με τη δημιουργία καινούριων και την κατάργηση ορισμένων παλιών, δημιούργησε μια σημαντική σύγχυση και αρρυθμία στους ήδη επιβαρυσμένους ρυθμούς της νοσοκομειακής περίθαλψης, δημιουργώντας προβλήματα δυσλειτουργίας που ακόμα δεν έχουν ξεπεραστεί.

Πηγή επίσης σημαντικών προβλημάτων αποτέλεσαν οι μισθοί των νοσοκομειακών γιατρών. Η σημαντική μείωση των προηγούμενων αποδοχών τους δεν άργησε να οδηγήσει σε νέα άνοηση της παράνομης αμοιβής τραυματίζοντας την βασική αρχή του ΕΣΥ για δωρεάν και ισότιμη περίθαλψη. Ταυτόχρονα, όλο και πληθαίνουν οι περιπτώσεις νοσοκομειακών γιατρών που ξανανοίγουν τα ιδιωτικά τους ιατρεία με τη σιωπηλή ανοχή των αρχών, παρά τις αυστηρές απαγορεύσεις.

Η ανάπτυξη όμως της παράνομης ιδιωτικής πράξης δεν στάθηκε ικανή να εμποδίσει την επιβολή μιας δημοσιοϋπαλληλικής νοοτροπίας στους νοσοκομειακούς γιατρούς του ΕΣΥ. Το ωράριο καταπατείται σε μεγάλο βαθμό, το σύστημα προαγωγής κατ' αρχαιότητα που εφαρμόζεται περιορίζει τα κίνητρα για επιστημονικό έργο, ενώ τη μονιμότητα των προσληφθέντων γιατρών όχι μόνο δεν προάγει την επιστημονική τους εξέλιξη αλλά και δημιουργεί τεράστιο πρόβλημα για την ένταξη στο ΕΣΥ γιατρών από τις επερχόμενες γενιές. Ακόμα, με τις πολλαπλές μορφές σχέσεων εργασίας των νοσοκομειακών γιατρών, που αναγκάσθηκε το ΠΑΣΟΚ να καταφύγει για να καλύψει τα κενά που δημιούργησε η πολιτική του, καθώς και η διαλυτική συνύπαρξη σε πολλά νοσοκομεία γιατρών του ΕΣΥ με πανεπιστημιακούς γιατρούς που διατηρούν τα παλιά τους προνόμια, συμπληρώνουν την αρνητική εικόνα που χαρακτηρίζει σήμερα την νοσοκομειακή περίθαλψη στα πλαίσια του ΕΣΥ.

Επιπρόσθετα, η ποιότητα της νοσοκομειακής περίθαλψης υποβαθμίζεται και από την αδυναμία σύναψης προσωπικής σχέσης των ασθενών με τους γιατρούς του νοσοκομείου μια που διαφορετικοί γιατροί τους παρακολουθούν κάθε φορά στα εξωτερικά ιατρεία και διαφορετικοί γιατροί τους περιθάλπτουν σε κάθε τους εισαγωγή. Η απρόσωπη αυτή σχέση ασθενών με το νοσοκομείο, αποτελεί πλήγμα στην ποιότητα της παρεχόμενης περίθαλψης, ιδιαίτερα για τις περιπτώσεις χρόνιων νοσημάτων όπου απαιτείται μια συστηματική και μακροχρόνια παρακολού-

θηση εντός και εκτός νοσοκομείου.

Προβληματική επίσης παρουσιάζεται η κατάσταση στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας που παραμένει υποβαθμισμένη και κατακερματισμένη, χωρίς καμιά σύνδεση, με τη νοσοκομειακή περίθαλψη. Η παραμέληση της εξωνοσοκομειακής περίθαλψης φαίνεται και από τη χαμηλή συμμετοχή της στη συνολικές δαπάνες για την υγεία. Μόνο το 11% των δαπανών κατανέμονται στις εξωνοσοκομειακές υπηρεσίες, οι οποίες υποτίθεται ότι θα αποτελούσαν το επίκεντρο του ισχύοντος ΕΣΥ.

Στα αστικά κέντρα, όπου δεν έχουν δημιουργηθεί ακόμα Κέντρα Υγείας η πρωτοβάθμια περίθαλψη συνεχίζεται να ασκείται από τους ασφαλιστικούς φορείς, τους ιδιώτες γιατρούς και τα εξωτερικά ιατρεία των νοσοκομείων. Το 56% των πρωτοβάθμιων υπηρεσιών παρέχονται από τα ιατρεία του ΙΚΑ, που όπως όλοι γνωρίζουν, χαρακτηρίζονται από τη χαμηλή ποιότητα των υπηρεσιών τους.

Στις αγροτικές περιοχές, η πρωτοβάθμια περίθαλψη παρέχεται εκτός από τους ιδιώτες, γιατρούς και τα εξωτερικά ιατρεία των νοσοκομείων και από τα 112, λειτουργούντα Κέντρα Υγείας (ΚΥ) από τα 186 που προβλέπονταν, τα 1.069 εναπομείνοντα παλαιού τύπου αγροτικά ιατρεία, τους 118 υγειονομικούς σταθμούς και τα 44 υποτυπώδη παραρτήματα του ΙΚΑ. Πενήντα πέντε άλλα ΚΥ παραμένουν κλειστά, κυρίως λόγω έλλειψης προσωπικού.

Η στελέχωση των λειτουργούντων ΚΥ κάθε άλλο παρά ικανοποιητική μπορεί να θεωρηθεί. Μέχρι πρόσφατα είχαν διορισθεί μόνο 445 γιατροί και 265 οδοντίατροι. Το μεγάλο αυτό κενό οφείλεται τόσο στην έλλειψη επαρκών κινήτρων για την προσέλκυση των γιατρών στην επαρχία όσο και στην έλλειψη σχεδιασμού από πλευράς των υπευθύνων. Η ειδικότητα των γενικών γιατρών που θα στελέχωνε τα ΚΥ ακόμα δεν έχει αρχίσει να δίνεται.

Ανάλογα κενά παρουσιάζει και η στελέχωση των ΚΥ στα άλλα επαγγέλματα υγείας, η εκπαίδευση των οποίων στην ΠΦΥ παραμένει ακόμα υποτυπώδης. Αποτέλεσμα όλων αυτών είναι τα μεν αγροτικά ΚΥ, να λειτουργούν στην πλειοψηφία τους σαν μικρές υποβαθμισμένες θεραπευτικές μονάδες χωρίς να ασκούν αποτελεσματικά την ΠΦΥ, ενώ στα αστικά κέντρα η κατάσταση παραμένει η ίδια όπως και στο παρελθόν. Προσπάθειες για την ένταξη των υπηρεσιών του ΙΚΑ, στο ΕΣΥ έτσι ώστε να υπάρξει καλύτερη οργάνωση, των αστικών εξωνοσοκομειακών υπηρεσιών, σκόνταψε σε ενδοκυβερνητικές διενέξεις και εγκαταλείφθηκε προκαλώντας την απομάκρυνση του προηγούμενου υπουργού Υγείας.

Τέλος, όσον αφορά τις δαπάνες στον τομέα της υγείας, υπήρξε μια αύξηση των δημοσίων δαπανών για την υγεία από 3,8% του ΑΕΠ το 1981 σε 5,1% το 1986, ενώ το 1987 παρουσιάστηκε μια περαιτέρω σημαντική αύξηση. Οι αυξήσεις όμως, αυτές δεν έγιναν αισθητές από τον Έλληνα πολίτη. Η αλματώδης αύξηση του μέσου κόστους νοσηλείας λόγω αύξησης των μισθών, υψηλού κόστους της νέας τεχνολογίας, κακής διαχείρισης των νοσοκομείων κλπ., διεκδικεί το μεγαλύτερο μέρος των δαπανών, ενώ, οδηγεί ταυτόχρονα σε επικίνδυνα ύψη τα χρέη των νοσοκομείων που αναμένεται να φτάσουν στο τέλος του 1988 τα 50 δις δρχ. Ήδη, κατά τους τελευταίους μήνες έχουν ανασταλεί πολλά από τα προγραμματισμένα ή ημιτελή έργα στα νοσοκομεία και τα ποσά χρηματοδότησης απορροφούνται από τα λειτουργικά μόνο έξοδα.

Απέναντι σε αυτά τα μεγάλα προβλήματα, λύση δεν μπορεί να προέλθει ούτε με τις νεοφιλελεύθερες συνταγές, που είδαμε που οδήγησαν στο παρελθόν, ούτε με την εμμονή στην ολοκλήρωση του ισχύοντος ΕΣΥ μια που οι λαθεμένες επιλογές που το χαρακτηρίζουν το καθιστούν ανεφάρμοστο στο σύνολό του. Μόνο μια σύγχρονη δημοκρατική μεταρρύθμιση στην υγεία, που να οδηγεί σε ένα νέο θεσμικό πλαίσιο, μπορεί να οδηγήσει στο ξεπέρασμα της σημερινής κρίσης.

Η ΥΓΕΙΑ ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟ ΑΞΙΩΝ

του Ρεπόρτερ

Ποιος ελέγχει στην πραγματικότητα το θεραπευτήριο «Υγεία»; Η πολυεθνική AMI ή κάποιος άλλος με πολύ μακρύτερα χέρια; Το ANTI ερευνά την υπόθεση και αποκαλύπτει σήμερα πως το ξένο κεφάλαιο διεισδύει ανεξέλεγκτα στη «σοσιαλιστική» Ελλάδα, καταστρατηγώντας διεθνείς και ελληνικούς νόμους.

Η υπόθεση της αγοράς της πλειοψηφίας των μετοχών του νοσοκομείου «Υγεία» από την πολυεθνική AMI (American Medical International) είναι λίγο πολύ γνωστή στους αναγνώστες του ANTI από την αρθρογραφία στον καθημερινό Τύπο. Καταστρατηγώντας τον ελληνικό νόμο περί εισαγωγής συναλλάγματος, το νόμο του 1983 για το Εθνικό Σύστημα Υγείας (ΕΣΥ) —σύμφωνα με τον οποίο η πώληση των μετοχών ιδιωτικών κλινικών, επιτρέπεται μόνον μεταξύ των μετόχων τους— αλλά και τη νομοθεσία της ΕΟΚ η αμερικανική πολυεθνική απέκτησε τον έλεγχο της πλειοψηφίας των μετοχών του «Υγεία», προκαλώντας τις αντιδράσεις των άλλων μεγαλομετόχων του

νοσοκομείου, την ανάμιξη του εισαγγελέα και μια δικαστική διαμάχη που δεν έχει λήξει ακόμα.

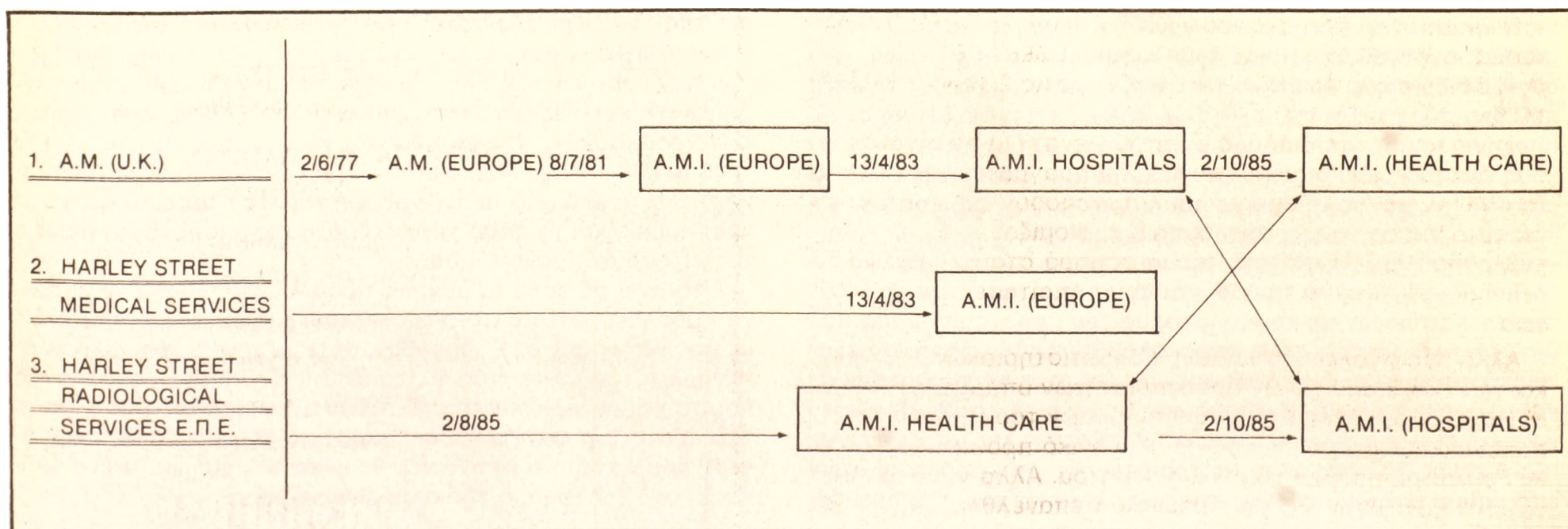
Αυτό καθ' αυτό το γεγονός, όμως, ότι δηλαδή μια πολυεθνική εταιρεία απέκτησε τον έλεγχο ενός από τα μεγαλύτερα και πλέον σύγχρονα ελληνικά θεραπευτήρια, σε μια εποχή κατά την οποία τα μεγαλοσυμφέροντα και οι μεγαλογιατροί αλώνουν το ΕΣΥ, ξεφεύγει από τα πλαίσια μιας διαμάχης μεταξύ των μεγαλομετόχων του «Υγεία» —δηλαδή της AMI και του Γ. Αποστολόπουλου του «Ιατρικού Κέντρου Αθηνών»— και αποκτά ευρύτερη πολιτική σημασία. Δυστυχώς, όμως, πέρα από κάποιες ήπιες αντιδράσεις των γραφείων Τύπου των πολιτικών κομμάτων και κάποια λόγια του Γ.Γ. του ΚΚΕ Χαρίλαου Φλωράκη στην τελευταία συζήτηση της Βουλής για την υγεία, το θέμα δεν απασχόλησε σε όλη την έκτασή του τον πολιτικό κόσμο.

Κι όμως, τα ερωτηματικά που συνοδεύουν την εξαγορά του «Υγεία» από την αμερικανική AMI και πολλά και σοβαρά και αναπάντητα είναι. Για ποιο λόγο, παραδείγματος χάριν, η AMI κατέβαλε δέκα ολόκληρα εκατομμύρια δολάρια και κυρίως κατέφυγε σε ένα σωρό παρανομίες για να αποκτήσει τον έλεγχο του «Υγεία»; Για να «ψαρεύει» ασθενείς στην Ελλάδα και να τους στέλνει στην Αγγλία, όπως αρκετά αφελώς είναι αλήθεια υποστήριξε μερίδα του Τύπου; Αν ο πραγματικός της σκοπός είναι μόνον αυτός, τότε γιατί να αγοράσει ολόκληρο νοσοκομείο στην Ελλάδα και να μπλεχτεί ταυτόχρονα σε μια επίπονη δικαστική διαμάχη; Δεν θα της έφτανε η ίδρυση ενός διαφημιστικού γραφείου στην Αθήνα και μια καλή καμπάνια από τον Τύπο;

Μήπως άραγε, η AMI εκτίμησε ότι η ανύπαρκτη ποιότητα που προσφέρουν στον ταλαίπωρο Έλληνα ασθενή τα υπάρχοντα κρατικά και ιδιωτικά θεραπευτήρια στην Ελλάδα δημιουργούν σοβαρές προϋποθέσεις κέρδους για μια πολύπειρη και οργανωμένη πολυεθνική σαν κι αυτή και αποφάσισε να επενδύσει στην Ελλάδα, παρακάμπτοντας το ΕΣΥ, που ούτως ή άλλως δεν πρόκειται να επιβιώσει για πολύ ακόμα; Ούτε αυτή η υπόθεση είναι αρκετά ασφαλής για έναν πολύ σημαντικό και κυρίως νομικό λόγο: η επένδυση στο «Υγεία» δεν είναι καθόλου επικερδής για την AMI επειδή δεν μπορεί να εξαγάγει κεφάλαια και κέρδη από την Ελλάδα, εφόσον δεν έχει εγκριθεί η εισαγωγή των κεφαλαίων που επένδυσε στο ελληνικό νοσοκομείο. Γιατί λοιπόν η AMI έκανε αυτή την καταστροφική, σύμφωνα με τα χρηματιστηριακά στάνταρτς επένδυση;

Αλλά υπάρχουν και άλλα ερωτήματα, τα οποία θα πρέπει να απαντηθούν από τη δημοσιογραφική έρευνα, εφόσον το ελλη-

Το ιστορικό της πλαστοπροσωπείας, που κρύβεται πίσω από την αγορά του «Υγεία»: τις πρώτες μετοχές του θεραπευτηρίου αγόρασε το 1983 η AMI Europe που έγινε AMI HOSPITAL και κατέληξε σε AMI Health Care. Συνεπώς η AMI έπρεπε να βρίσκεται στην Ελλάδα με το όνομα AMI Health Care, αλλά βρίσκεται ακόμα με το όνομα AMI Europe που είναι η... Harley Street Medical. Ποιους ελέγχει στην πραγματικότητα το «Υγεία»;



νικό δημόσιο δεν δείχνει και τόση προθυμία στην προστασία των συμφερόντων του: ένα από αυτά είναι και το εξής:

Γιατί η AMI αγοράζει στην Ελλάδα, σε μια στιγμή κατά την οποία αντιμετωπίζει σοβαρά οικονομικά προβλήματα και αναγκάζεται να πωλήσει τριάντα επτά από τα νοσοκομεία της σε όλο τον κόσμο· όπως έγραψε και ο αμερικανικός Τύπος της 10.5.88;

- Η αλήθεια φαίνεται, λοιπόν πως είναι άλλη. Μια σειρά νέων στοιχείων που έχει στη διάθεσή του το ANTI υποδεικνύουν ότι η εξαγορά του «Υγεία» από την AMI δεν εξυπηρετεί μόνον τα κέρδη της πολυεθνικής —που όπως δείξαμε προηγουμένως είναι πολύ αμφίβολα— αλλά κάτι άλλο και πολύ πιο σοβαρό. Άλλωστε, κάποιες αρκετά αξιόπιστες πηγές κάνουν, ήδη, λόγο, για ανάμιξη του αμερικανικού Πενταγώνου.

Το ANTI θα διερευνήσει την υπόθεση σε βάθος και θα επανέλθει σε επόμενο τεύχος του. Σήμερα αποκαλύπτει ένα από τα στοιχεία που έχει στη διάθεσή του και αποδεικνύει την πλαστοπροσωπεία και την καταστρατήγηση των νόμων, στην οποία κατέφυγε η AMI για να αποκτήσει τον έλεγχο του «Υγεία»:

- Η AMI αγόρασε το πρώτο πακέτο μετοχών του «Υγεία» το 1982 χρησιμοποιώντας μια αγγλική εταιρεία - φάντασμα, την AMI (EUROPE) της οποίας η προϊστορία είναι αρκετά σκοτεινή, όπως φαίνεται στο διάγραμμα που δημοσιεύουμε.

- Στις 13.4.83 η AMI (EUROPE) άλλαξε ταυτότητα και έγινε AMI HOSPITALS. Σημειώνουμε ότι την ίδια χρονιά η ελληνική Βουλή ψήφισε το νόμο περί ΕΣΥ ο οποίος απαγορεύει την πώληση των μετοχών των ιδιωτικών κλινικών σε τρίτους, πέραν των ήδη μετόχων. Δεν απαγορεύει όμως τη μεταβίβαση των εταιρειών στις οποίες ανήκουν οι μετοχές και αυτό έκανε η AMI, για λόγους που δεν γνωρίζουμε ακόμα, αλλά θα είχε ενδιαφέρον να μαθαίναμε.

- Στις 2.10.85 η AMI HOSPITALS έγινε με τη σειρά της η AMI HEALTH CARE. Αυτό σημαίνει ότι τον έλεγχο της πλειοψηφίας των μετοχών του «Υγεία» θα έπρεπε να τον έχει σήμερα η AMI HEALTH CARE. Συνεχίζει και τον έχει όμως η AMI EUROPE. Αν αυτό δεν είναι παραβίαση του νόμου, τότε τι είναι;

Αν υπήρχε μόνο μια AMI EUROPE θα ήταν πολύ εύκολο να βρούμε μια άκρη στην υπόθεση. Ανακαλύψαμε, όμως, ότι υπάρχουν δυο AMI EUROPE που ελέγχονται και οι δυο από την AMI. Η τελευταία αγόρασε πριν από χρόνια μια ακόμα αγγλική εταιρεία φάντασμα, την HARLEY STREET MEDICAL SERVICES η οποία στις 13.4.83 μετονομάστηκε σε AMI EUROPE. Υπενθυμίζουμε ότι όπως αναφέραμε προηγουμένως την ίδια ημερομηνία η πρώτη AMI EUROPE μετονομάστηκε σε AMI HOSPITAL.

Το «μπέρδεμα» έγινε αξεδιάλυτο όταν ανακαλύψαμε ότι υπάρχει και δεύτερη AMI HOSPITALS, όπως και δεύτερη AMI HEALTH CARE:

Η «μαμά AMI» έχει αγοράσει και τρίτη αγγλική εταιρεία φάντασμα, την HARLEY STREET RADIOLOGICAL SERVICES LTD η οποία στις 2.8.85 έγινε AMI HEALTH CARE και στις 2.10.85 AMI HOSPITALS.

Από όλο αυτό το δαίδαλο εταιρειών ένα είναι το σίγουρο: κανείς δεν γνωρίζει σήμερα ποιος στην πραγματικότητα ελέγχει το «ΥΓΕΙΑ» και όλοι μπορούν να κατανοήσουν εύκολα τι σημαίνει αυτό για την υγεία στον τόπο μας. Νομίζουμε, λοιπόν, ότι η κυβέρνηση έχει τώρα ένα ακόμα σοβαρό στοιχείο για να διερευνήσει την «υπόθεση ΥΓΕΙΑ» και να απαιτήσει πλήρη διαφάνεια.

Αλλά πέραν όλων αυτών των χρηματιστηριακών παιγνίων και των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων υπάρχει το συγκεκριμένο ζήτημα των πρωτοβουλιών του επιστημονικού προσωπικού του «ΥΓΕΙΑ». Το επιστημονικό προσωπικό πρέπει να δραστηριοποιηθεί με *ά λ λ α* κίνητρα. Αλλά για όλα αυτά το ANTI συνεχίζοντας την έρευνα θα επανέλθει. ■

ΕΡΕΥΝΑ: ΥΓΕΙΑ

ΚΥΚΛΟΦΟΡΕΙ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΤΟΥ
ΕΛΤΕ



Περιλαμβάνονται οι εισηγήσεις των: Γ. Τούντα, Γ. Κριμπά, Ν. Μανιού, Ν. Φίλια, Σπ. Δοξιάδη, Γερ. Πεντόγαλου, Άγγ. Χατζάκη, Έφης Λεοντίδου, Μ. Μυλωνάκη, Στ. Καφαντάρη, Ηλ. Κούβελα, Γ. Ευδοκίμиду, Θ. Χατζόπουλου, Άλκη Βατόπουλου, Φ. Σαλαμίνιου, Γ. Κυριόπουλου, Δ. Τριχόπουλου, Κ. Στεφανή και του υπουργού Γ. Γεννηματά.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»

Δεινοκράτους 131 • 115 21 ΑΘΗΝΑ Τηλ.: 72.49.300

ΑΙΟΛΟΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΦΑΝΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΡΟΜΟΥ

Κλασικές Ιστορίες Φαντασμάτων
Επιλογή: ΜΑΚΗΣ ΠΑΝΟΡΙΟΣ

P.A. ΣΤΙΒΕΝΣΟΝ
Δόκτωρ Τζέκυλ και κύριος Χάιντ

ΟΡΑΤΙΟΣ ΟΥΟΛΗΟΛ
Τό Κάστρο του Οτράντο

ΧΕΡΜΙΕΡΤ ΤΖΩΡΤΖ ΟΥΕΛΣ
Το νησί του Δόκτορος Μορώ

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ
Τρόμος του Ντάνγους

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ
Ο Ναός του Τρόμου

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ
Η ονειρική αναζήτηση της άγνωστης Καντάθ

ΧΑΟΥΑΡΝΤ ΦΙΛΙΠΣ ΛΑΒΚΡΑΦΤ
Η υπόθεση του Τσαρλς Ντέξτερ Γουόρντ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ-ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

Σόλωνος 114, 106 81 Αθήνα, ☎ 363.02.14

Κορνήλιος Καστοριάδης

ΜΑΗΣ 1968

Το άρθρο του **Κορνήλιου Καστοριάδη** που δημοσιεύεται εδώ γράφτηκε με αφορμή το βιβλίο των Λυκ Φερρύ και Αλαίν Ρενώ. «*Η σκέψη του '68*» (εκδ. Gallimard, 1985). Στο βιβλίο των Γάλλων συγγραφέων υποστηρίζεται ότι: α) οι ρίζες του σημερινού κύματος ατομισμού βρίσκονται στο Μάη του '68 και β) ιδεολογικά το κίνημα του Μάη αντιστοιχούσε και ανταποκρινόταν στις απόψεις των δημιουργών του στρουκτουραλισμού, του «θανάτου

των ανθρώπων», του «τέλους της ιστορίας» κτλ. - Αλτουσέρ, Λακάν, Φουκώ, Ντερριντά κλπ.

Το άρθρο του Κ. Καστοριάδη πρωτοδημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Rouvoirs*, (αρ. 39) το Νοέμβριο του 1986.

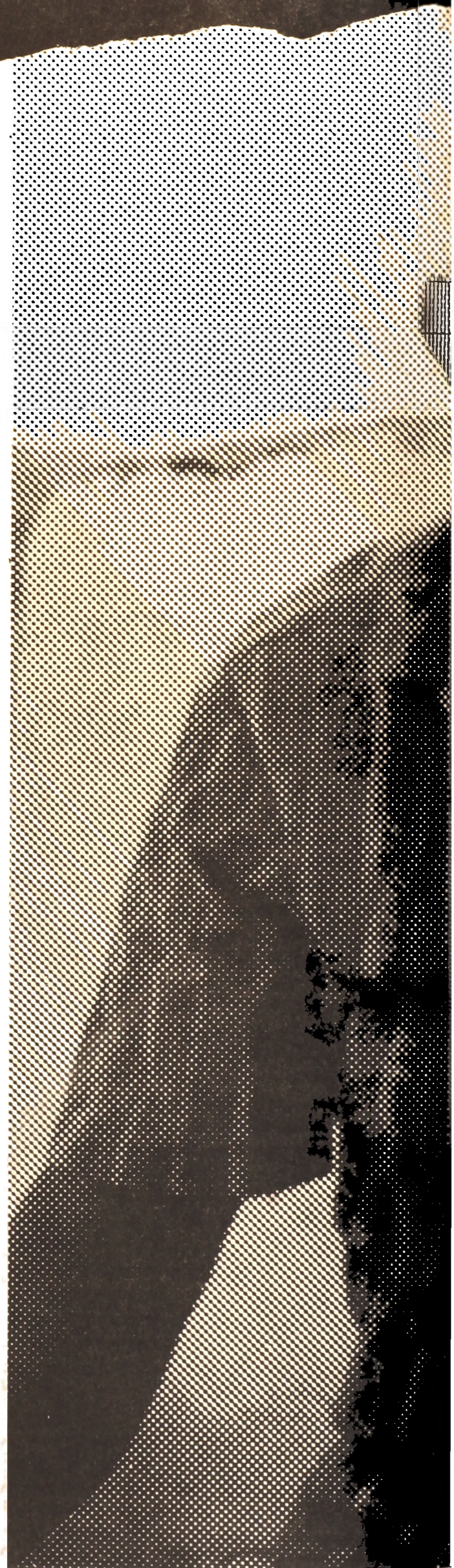
(Στο «Αντί» αναδημοσιεύεται με την άδεια του συγγραφέα του με συντομεύσεις και σε μετάφραση από τα γαλλικά του Μπάμπη Λυκούδη).

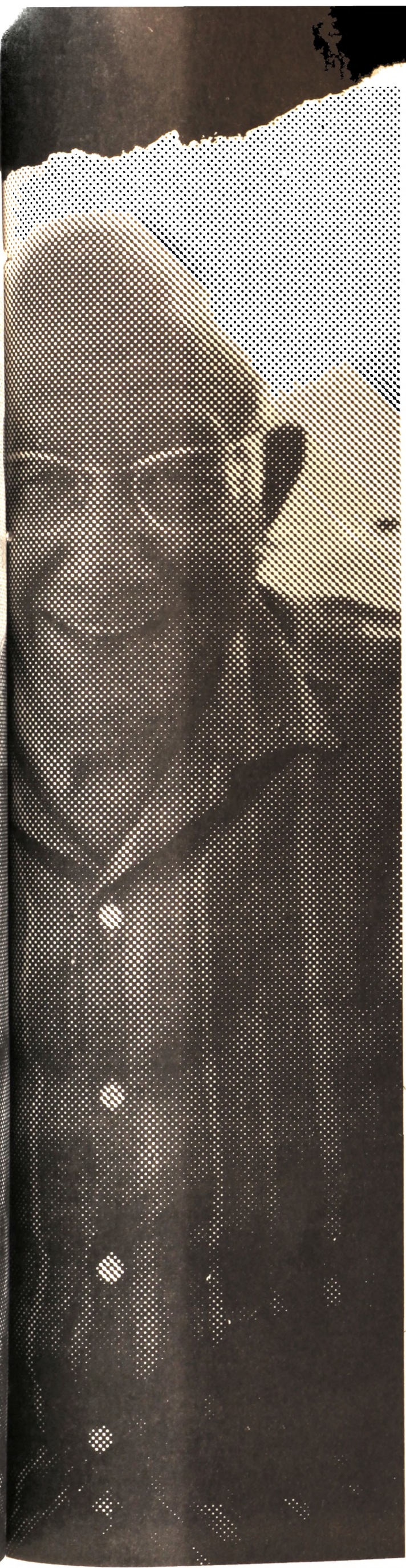
Με το κίνημα του Μάη συντελέστηκε μια τεράστιας έκτασης ανακοινωνικοποίηση, έστω και αν αποδείχτηκε παροδική. Οι άνθρωποι δεν αναζητούσαν τη ζεστασιά και τη μυρωδιά ο ένας του άλλου - ούτε ζητούσαν μονάχα να «είναι μαζί». Εμπνέονταν όλοι από τις ίδιες διαθέσεις: αρνητικά, μια τεράστια απόρριψη της κενής ματαιότητας και της στομφώδους βλακείας που χαρακτήριζαν τότε το ντεγκωλικό καθεστώς όπως χαρακτηρίζουν και σήμερα το καθεστώς Μιτεράν - Σιράκ· θετικά, την επιθυμία μεγαλύτερης ελευθερίας για τον καθένα και για όλους. Οι άνθρωποι ζητούσαν την αλήθεια, τη δικαιοσύνη, την ελευθερία, την κοινότητα. Δεν μπορούσαν να βρουν τις θεσμισμένες μορφές που θα ενσάρκωναν σε διάρκεια τις επιδιώξεις αυτές. Και —πράγμα που σχεδόν πάντοτε ξεχνιέται— ήσαν μειοψηφία μέσα στη χώρα. Η μειοψηφία αυτή κατάφερε να επιβληθεί για πολλές εβδομάδες, χωρίς τρομοκρατία και βία: απλώς επειδή η συντριπτική πλειοψηφία ντρεπόταν για τον εαυτό της και δεν τολμούσε να παρουσιαστεί δημόσια. Η μειοψηφία του Μάη θα μπορούσε ίσως να γίνει πλειοψηφία αν είχε προχωρήσει πιο πέρα από τη διακήρυξη και τη διαδήλωση. Αυτό όμως απαιτούσε μια δυναμική άλλου τύπου, στην οποία προφανώς δε θέλησε ούτε

μπόρεσε να μπει. Αν θέλει κανείς να καταλάβει πού βρισκόταν ο «ατομικισμός» τον Μάη του '68, ας αναλογιστεί αυτό που, μετά την τροποποίηση των συμφωνιών της Γκρενέλ, επισφράγισε τη συντριβή του κινήματος: τον επανεφοδιασμό των βενζινάδικων. Η τάξη αποκαταστάθηκε οριστικά, όταν ο μέσος Γάλλος μπόρεσε ξανά, μέσα στο αμάξι του, μαζί με την οικογένειά του, να τσουλίσει προς την εξοχική κατοικία του ή το χώρο όπου κάνει το πικ-νικ του. Αυτό που επέτρεψε, τέσσερις εβδομάδες αργότερα, να ψηφίσει 60% υπέρ της κυβέρνησης.

Ακόμα περισσότερο δεν μπορούμε ωραία και απλά να αγνοούμε, όπως είναι τώρα η μόδα, το «περιεχόμενο» του κινήματος, δηλαδή την *ουσία* των αιτημάτων και τη *σημασία* των τύπων και μορφών δραστηριότητας. Η «ιδεολογική» ατμόσφαιρα του Μάη —όπως και, ουσιαστικά όλων των κινήματων της δεκαετίας του '60— ήταν ένα μείγμα «παραδοσιακών επαναστατικών» ιδεών και κριτικής, ή ξεπεράσματος, συχνά υφέρποντος και συγκεχυμένου, των παραδοσιακών μορφών και περιεχομένων του «εργατικού» ή «σοσιαλιστικού» κινήματος. Αυτό φαίνεται ακόμη και στη σύγχυση και στις αυταπάτες πολλών από αυτούς που συμμετείχαν.

Ακόμη και οι χειρότεροι φανακισμοί





που εμφανίσθηκαν πριν, κατά και μετά τον Μάη, στηρίζονταν στην επιθυμία να πραγματοποιηθεί κάπου μια κατάσταση συλλογικής, αυτοοργανωμένης και αυθόρμητης δραστηριότητας. Όσοι ήταν «κινεζόφιλοι» δεν ήταν επειδή έλπιζαν ότι η Κίνα θα οικοδομούσε μια ναζιστική ή έστω και «λενινιστική» κοινωνία, αλλά γιατί ονειρεύονταν ότι στην Κίνα γινόταν μια αληθινή επανάσταση, ότι οι μάζες παραμέριζαν τη γραφειοκρατία, ότι οι «ειδικοί» είχαν ξαναμπεί στη θέση τους κλπ. Το ότι η επιθυμία αυτή μπόρεσε, στη συγκεκριμένη περίπτωση, να δημιουργήσει αυταπάτες «δυνάμει» εγκληματικές, είναι άλλο θέμα. Η «Μεγάλη Πολιτιστική Προλεταριακή Επανάσταση» όμως δοξαζόταν επειδή σήμαινε (νόμιζαν) απελευθέρωση της δραστηριότητας και της δημιουργικότητας του λαού — όχι επειδή ευνοούσε την εισαγωγή του ταιύλορισμού ή της βιομηχανικής τεχνικής.

Η κριτική ή η άρνηση των παραδοσιακών μορφών οργάνωσης χαρακτήρισαν το κίνημα· συμπληρωματικά, θα έπρεπε να καταλάβουμε τι σημαίνει, ως περιεχόμενο, μια μορφή όπως το sit-in ή η ανοιχτή συνέλευση. Κυρίως όμως θα έπρεπε να πάψουμε να εκκενώνουμε ωραία και απλά ή να φορτώνουμε λάθρα στο φορτηγό του ατομικισμού, τις σημαντικές τροποποιήσεις της κοινωνικής πραγματικότητας (και θέσμησης) που εισήγαγαν τα κινήματα της δεκαετίας του '60 και που αποτελούσαν *ρητό στόχο τους*. Μήπως η ελευθερία της αντισύλληψης ή της έκτρωσης κατολίσθησε από το πεδίο της αυτονομίας των υποκειμένων προς το πεδίο ενός χωρίς αρχές ηδονισμού, επειδή η κοινωνία εξελίχθηκε όπως εξελίχθηκε; Τα κινήματα της δεκαετίας του '60 δεν είχαν λοιπόν καμιά σχέση με τις τροποποιήσεις στις σχέσεις μεταξύ γονέων και παιδιών ή μεταξύ των δυο φύλων —ή μήπως θα έπρεπε να δούμε αυτές, τις τροποποιήσεις μαζί με τον Ρεζί Ντεμπραί, σα «νίκη της παραγωγικής λογικής», σα νίκη του «νόμου του εμπορευματικού αντικειμένου» και της «κεφαλαιοκρατικής ιδεολογίας»; Το γεγονός ότι οι μαύροι στις Ηνωμένες Πολιτείες κατάφεραν να αμβλύνουν κάπως τις φυλετικές διακρίσεις που υφίστανται, δεν παρουσιάζει κανένα ενδιαφέρον από την άποψη της ατομικής και κοινωνικής αυτονομίας; Και η αμφισβήτηση των παραδοσιακών περιεχομένων και μορφών διδασκαλίας, όπως και του παραδοσιακού τύπου σχέσης διδάσκοντος / μαθητού —με τα λίγα αποτελέσματά της που παραμένουν ακόμη εγγεγραμμένα στην πραγματικότητα— γιατί έχει αποσιωπηθεί εντελώς;

Μήπως έχουμε πια πλήρως προσχωρήσει στις θέσεις που πομπωδώς διατυμπάνιζε ο Αλτουσέρ, ήδη από τα 1964, απέναντι στα πρώτα σημάδια της φοιτητικής δυσαρέσκειας, ισχυριζόμενος ότι κανείς δε μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση το περιεχόμενο (ή τη δομή) της εκπαι-

δευσης, δεδομένου ότι έχει ως αποστολή της να μεταδώσει την επιστημονική και αντικειμενική γνώση; Ξεχάσαμε ότι, πριν από το 1968, για τις κατεστημένες εξουσίες όπως και για τις «αριστερές» οργανώσεις, ένα μόνο σχετικό με την εκπαίδευση πρόβλημα ήταν αποδεκτό: το πρόβλημα των υποτροφιών και των πιστώσεων για την παιδεία; Το γεγονός ότι σήμερα, χάρη στην Παλινόρθωση και στο όργανό της στον τομέα της παιδείας, τον κ. Σεβενεμάν, έχουμε επανέλθει στο μίσος της «παιδαγωγικής» και το γεγονός ότι το καθεστώς επωφελήθηκε από την αντίδραση που ξεσήκωσαν κάποιοι υπερθεματισμοί και εξτρεμισμοί —γελοίοι και επιζήμιοι, εδώ όπως και παντού— για να εξαλείψει τα βαθύτερα προβλήματα, δεν αλλάζει σε τίποτα το ζήτημα. Θα ήθελα να μου αμφισβητήσει κάποιος, έστω για ένα δευτερόλεπτο, με λογικά επιχειρήματα, το δικαίωμα των μαθητών να θέσουν, μόλις είναι ικανοί να το κάνουν, το ερώτημα: Γιατί και σε τι αυτό που μας μαθαίνετε είναι ενδιαφέρον και σημαντικό; Πολύ θα ήθελα να αναιρέσει κανείς την ιδέα ότι η αληθινή εκπαίδευση συνίσταται και στο να κάνουν τους μαθητές να έχουν το θάρρος και την ικανότητα να θέσουν αυτού του είδους τα ερωτήματα και να τα στηρίξουν με επιχειρήματα.

Πόσο παράδοξο να αποκαλείται σήμερα «σκέψη του '68»¹ ένα σύνολο συγγραφέων που η φήμη τους εξαπλώθηκε μετά την *αποτυχία* του Μάη '68 και των άλλων κινήματων της περιόδου, και οι οποίοι δεν έπαιξαν τον παραμικρό ρόλο ακόμη και στην πιο αόριστη «κοινωνιολογική» προετοιμασία του κινήματος, τόσο επειδή οι ιδέες τους ήταν εντελώς άγνωστες σ' αυτούς που συμμετείχαν όσο και γιατί ήταν διαμετρικά αντίθετες με τις τάσεις τους, εκφρασμένες ή όχι. Η διανομή στη διάρκεια της νύχτας των οδοφραγμάτων του Καρτιέ Λατέν, μιας ανθολογίας κειμένων των συγγραφέων που αναλύονται από τους Φερρύ και Ρενώ θα είχε προκαλέσει, στην καλύτερη περίπτωση, γέλιο ατελείωτο και, στη χειρότερη, θα είχε διαλύσει τους συμμετέχοντες και το κίνημα. Η πασίγνωστη φράση στους τοίχους της Σορβόνης: *Αλτουσέρ είσαι άχρηστος*, δε χρειάζεται σχόλια.

Κανένας εχέφρων άνθρωπος στο Παρίσι της δεκαετίας του '60, γνωρίζοντας τον άνθρωπο και τα γραφτά του, δε θα είχε ονειρευτεί ότι θα ήταν δυνατό να είχε ο Λακάν οποιαδήποτε σχέση με ένα πολιτικό και κοινωνικό κίνημα. Ο Φουκώ δεν έκρυβε τις αντιδραστικές του θέσεις μέχρι το 1968 (μιλούσε βέβαια λιγότερο για τον τρόπο που τις έθεσε σε εφαρμογή στη διάρκεια μιας φοιτητικής απεργίας στο Κλερμόν - Φεράν στα 1965). Η εξαίεψη του υποκειμένου, ο θάνατος του ανθρώπου που οι άλλες ηλιθιότητες της γαλλικής ιδεολογίας, όπως την έχω αποκαλέσει², κυκλοφορούσαν ήδη από χρόνια. ►

Το αναπόφευκτο σύστοιχό τους, ο θάνατος της πολιτικής, μπορούσε να αποσαφηνιστεί άνετα (και πράγματι αποσαφηνίστηκε από τον Φουκώ, λίγο μετά τον Μάη '68: καθώς κάθε πολιτική είναι μια «στρατηγική», μόνο στην εγκαθίδρυση αντι-εξουσιών μπορεί να καταλήξει, επομένως εξουσιών). Ο θάνατος της πολιτικής είναι ολοφάνερα ασυμβίβαστος, με τις δραστηριότητες στις οποίες επιδόθηκαν αυτοί που έλαβαν μέρος στα κινήματα της δεκαετίας του '60 - συμπεριλαμβανομένου και του Μάη του '68.

Είναι πασίγνωστο —και προκαλεί έκπληξη που οι συγγραφείς του *Η σκέψη του '68* δεν το λαμβάνουν καθόλου υπόψη τους— ότι τα πρώτα αγγελτήρια των διαφόρων θανάτων —του υποκειμένου, του ανθρώπου, του νοήματος ή της σημασίας, της ιστορίας, κλπ.— είχαν σταλεί πολύ καιρό πριν από τον Μάη '68 από τους εκπροσώπους μιας ψευδοεπιστημονικής ιδεολογίας, του στρουκτουλισμού: κατά χρονολογική σειρά, από τον Λεβύ - Στρως, Λακάν, Μπαρτ, Αλτουσέρ. Και, πολύ πριν από τον Μάη του '68, είχε ασκηθεί κριτική στο στρουκτουραλισμό, ιδιαίτερα από το συγγραφέα των γραμμών αυτών, τόσο στο περιεχόμενό του σαν τέτοιο όσο και στις πολιτικές του επιπτώσεις³.

Όσοι έζησαν αυτή την περίοδο μπορούν να μαρτυρήσουν ότι το να δρας πολιτικά στις αρχές της δεκαετίας του '60 σε επαφή με κάποιους φοιτητικούς ή πανεπιστημιακούς κύκλους του Παρισιού, συνεπάγονταν τοποθέτηση εναντίον του στρουκτουραλισμού εν γένει και του Αλτουσέρ ειδικότερα, ο οποίος εξάλλου, όπως είπα και παραπάνω, δεν περίμενε και πολύ για να αντεπιτεθεί και να δηλώσει, από τα 1964, ότι προγράμματα και δομές διδασκαλίας ήταν εκ φύσεως εκτός «ταξικής πάλης», δηλαδή εκτός του πολιτικού ζητήματος.

Οι άλλοι συγγραφείς της «γαλλικής ιδεολογίας» τοποθετούνταν ρητά (όπως ο Φουκώ) ή σιωπηρά στη στρουκτουραλιστική σφαίρα επιρροής. Όλοι είχαν πει ότι είχαν να πούνε (αν υποθέσουμε ότι είχαν να πούνε...) αρκετά πριν από τον Μάη του '68, και με αρκετή «επιτυχία» (στην παριζιάνικη διανόηση και από εκδοτική άποψη), ώστε οι ιδέες τους να έχουν τον καιρό να ασκήσουν «επίδραση» στους δρώντες, όμως κανένα σημάδι τέτοιας επίδρασης δε βρίσκουμε. Εκείνο που διαρκώς βρίσκουμε είναι η κριτική της κατεστημένης τάξης πραγμάτων, οι περίφημες επικλήσεις της φαντασίας (ποια θα μπορούσε να είναι η σχέση τους με τον Φουκώ, τον Ντερντά, τον Μπουρντιέ ή και τον Λακάν ακόμα!), βρίσκουμε σίγουρα συνηγορίες υπέρ της ελευθερίας και της «απόλαυσης», προπάντων όμως συνηγορίες του σοσιαλισμού και μιας καινούριας κοινωνικής τάξης.

Και δεν μπορούσε να είναι αλλιώς. Ο

Λακάν, για παράδειγμα, μιλούσε για το μη-είναι (*dès-être*) του υποκειμένου πριν, όπως και μετά το '68. Πριν όπως και μετά, κανείς δε μπορούσε να διανοηθεί (πλην ίσως από μερικούς αθώους Αμερικανούς πανεπιστημιακούς του Μιντλ Γουέστ), ούτε ότι ο Λακάν ήταν επαναστάτης ούτε ότι ήταν ατομικιστής.

Ήταν σαφώς, αποκλειστικώς και κατηγορηματικώς, λακανοστάτης και λακανιστής. Η κεντρική του θέση ήταν ότι η σχάση (το ρήγμα) του υποκειμένου σημαίνει δομική και άρα ανυπέρβλητη αλλοτρίωση. Το κεντρικό ζήτημα κάθε πολιτικής δραστηριότητας, παρόν στη διάρκεια του Μάη, είναι το ζήτημα της θέσμισης. Ζήτημα που με φροντίδα αποκρύπτεται στο λακανισμό από τους νεφελώδεις φανακισμούς του «Νόμου» και του «συμβολικού», οι οποίοι ακριβώς προτάσσονται για να καταστήσουν αδύνατη κάθε διάκριση ανάμεσα στη «θετική ισχύ» και στη «δικαίω ισχύ» και να σταματήσουν έτσι σύρριζα την αναρώτηση που προηγείται κάθε πολιτικής δράσης. Από αυτή την άποψη, μπορούμε εύκολα να δούμε ότι οι άλλοι συγγραφείς τους οποίους συζητούν ο Φερύ και ο Ρενώ, εξαρτώνται ουσιαστικά από τον Λακάν και ότι όλοι συμμερίζονται με αυτόν την ίδια παράκαμψη —ταυτόχρονα πονηρή και χυδαία— της στοιχειώδους ερώτησης: Ποια είναι λοιπόν, η θέση του δικού σας λόγου;

Τα αποτελέσματα του Μάη '68 στο μικρόκοσμο αυτό ήταν διπλά και φαινομενικά παράδοξα για να μην πούμε αντιφατικά. Αφενός, ο στρουκτουραλισμός διαλύθηκε, καθώς κανείς πια δεν τολμούσε να τον επικαλεστεί και οι πιο επιδέξιοι, όπως ο Φουκώ, διατείνονταν ότι δεν ήταν πια ή δεν ήταν ποτέ στρουκτουραλιστές. Αφετέρου, οι ίδιοι αυτοί συγγραφείς (και οι διάφοροι υποτελείς τους, αρχηγοί υποφατριών κλπ.) προωθήθηκαν ταχύτατα σε ένα επίπεδο «επιτυχίας» και διασημότητας ποιοτικά διαφορετικό.

Αυτό όμως οφείλεται επίσης, και κυρίως, στην αποτυχία του Μάη του '68 —και εδώ βρίσκεται η κολοσσιαία πλάνη των Φερύ και Ρενώ. Εκείνο που πρόσφεραν εκ των υστέρων οι ιδεολόγοι είναι αφενός μια νομιμοποίηση των *ορίων* (των περιορισμών, και τελικά: των ιστορικών αδυναμιών) του κινήματος του Μάη: δεν προσπαθήσατε να πάρετε την εξουσία και είχατε δίκιο, δεν προσπαθήσατε ούτε καν να συγκροτήσετε αντι-εξουσίες, και πάλι είχατε δίκιο, γιατί αντι-εξουσία σημαίνει εξουσία, κλπ.: αφετέρου μια νομιμοποίηση της οπισθοχώρησης, της εγκατάλειψης, της μη-στράτευσης ή της επιμέρους και μετρημένης στράτευσης: όπως και να είναι, η ιστορία, το υποκείμενο, η αυτονομία, δεν είναι παρά μύθοι της Δύσης. Τη νομιμοποίηση αυτή θα την διαδεχτεί άλλωστε ταχύτατα το άσμα των Νέων Φιλοσόφων μετά τα μέσα της δεκαετίας του '70: η πολιτική έχει στόχο

της το όλο, άρα είναι ολοκληρωτική, κλπ. (και εξηγεί έτσι και την επιτυχία του άσματος). Πριν αναδιπλωθούν στην «εξοχική κατοικία» και στον ιδιωτικό βίο, και για να προβούν σε αυτό, οι άνθρωποι ένωσαν την ανάγκη μιας μίνιμουμ, ιδεολογικής δικαίωσης (μια και όλος ο κόσμος δεν έχει, δυστυχώς, την ίδια θαυμαστή ανεξαρτησία έναντι των χθεσινών πράξεων και λόγων του, όπως ο τάδε ή ο δείνα, για παράδειγμα). Αυτό ακριβώς εξακολουθούσαν να προσφέρουν οι ιδεολόγοι, με ελαφρά τροποποιημένες συσκευασίες.

Όσο για τις ιδεολογικές γενεαλογίες του Μάη '68, στο μέτρο που θα μπορούσαμε να δώσουμε «συγκεκριμένες» καταβολές και στο μέτρο που το θέμα παρουσιάζει ενδιαφέρον, έχουν λεπτομερειακά περιγραφεί από τους Πιέρ Βιντάλ - Νακέ και Αλαιν Σναπ στο *Ημερολόγιο της φοιτητικής Κομμούνας* και συνοψίζονται εύστοχα από τους Ντανιέλ και Γκαμπριέλ Κον - Μπεντίτ, όταν γράφουν στον *Gauchisme* (σ. 18-19) ότι το βιβλίο αυτό θα μπορούσε να είχε αντικατασταθεί «από μια ανθολογία κειμένων που έχουν δημοσιευθεί στο *Socialisme ou Barbarie*, στο *L' internationale situationniste*, στο *Information et correspondance ouvrières*, στο *Noir et Rouge*, στις *Recherches libertaires* και, σε μικρότερο βαθμό, στα τροτσκιστικά περιοδικά».

Ο Μάης '68 και τα άλλα κινήματα της δεκαετίας του '60 δείχνουν την επίμονη επιβίωση και τη δύναμη του στόχου της αυτονομίας, που μεταφράστηκε τόσο στην άρνηση του καπιταλιστικο-γραφειοκρατικού κόσμου όσο και στις καινούριες ιδέες και πρακτικές που τα κινήματα αυτά επινόησαν ή διέδωσαν. Όμως μαρτυρούν επίσης τη διάσταση *αποτυχίας*, μέχρι τώρα φαινομενικά αδιαχώριστη από τα σύγχρονα πολιτικά κινήματα: τεράστια δυσκολία θετικής συνέχισης της κριτικής της κατεστημένης τάξης πραγμάτων, αδυναμία επωμισμού του στόχου της αυτονομίας, ως αυτονομίας ταυτόχρονα ατομικής και κοινωνικής μέσω της εγκαθίδρυσης συλλογικής αυτοκυβέρνησης. (Εξ ου και, μετά την κατάρρευση του κινήματος, οι πολλαπλοί και πολλαπλώς κωμικοί εκτροχιασμοί προς τις τροτσκιστικές και μαοϊκές μικρο-γραφειοκρατίες, προς τη μαο-σπόντεξ ρευστοποίηση ή προς τον ψευδο-«ανατρεπτικό» ιδεολογικό μηδενισμό).

Όμως η αποτυχία αυτή είναι παρούσα από την αρχή της σύγχρονης εποχής. Είναι οι αξιωματικοί που βάζουν τελικά γνώση στο στρατό των Roundheads και ο Κρόμβελ που γίνεται λόρδος προστάτης. Είναι η Νέα Αγγλία που ξαναπέφτει εντεύθεν, αντί να προχωρήσει εκείθεν, της γραμμής του Τζέφερσον (η Αμερική του Τοκβίλ είναι μια κοινωνία ταυτόχρονα εξιδανικευμένη και παρωχημένη). Είναι η Γαλλία που οπισθοχωρεί μπρος στη

Ο Μάης '68
και τα άλλα
κινήματα
της δεκαετίας
του '60 δείχνουν
την επίμονη
επιβίωση και τη
δύναμη του
στόχου της
αυτονομίας, που
μεταφράστηκε
τόσο στην
άρνηση του
καπιταλιστικ-
ογραφειοκρα-
τικού κόσμου
όσο και στις
καινούριες ιδέες
και πρακτικές
που τα κινήματα
αυτά επινόησαν
ή διέδωσαν

συνέχιση του τεράστιου έργου που άρχισε ανάμεσα στα 1789 και 1792 —εξ ου το ελεύθερο πεδίο που αφέθηκε στους Ιακωβίνους, κι έπειτα η Τρομοκρατία. Είναι η Ρωσία του 1917 όπου οι μπολσεβίκοι καταλαμβάνουν την εξουσία ερήμην του πληθυσμού και εγκαθιδρύουν το πρώτο ολοκληρωτικό καθεστώς της σύγχρονης εποχής.

Η αποτυχία αυτή, περιττό να το υπενθυμίσουμε, σπάνια είναι πλήρης. Τα κινήματα αυτά τις πιο πολλές φορές καταλήγουν στην τυπική θέσμιση ορισμένων δικαιωμάτων, ελευθεριών, εγγυήσεων, υπό τις οποίες ζούμε πάντοτε. Σε άλλες περιπτώσεις, χωρίς να εγκαθιδρύουν τίποτα με την τυπική έννοια, αφήνουν βαθιά ίχνη στη νοοτροπία και στην καθημερινή ζωή των κοινωνιών: τέτοια ήταν αναμφισβήτητα η περίπτωση της Κομμουνίας του Παρισιού του 1871, τέτοια είναι

σίγουρα, το υπενθύμισα πιο πάνω, η περίπτωση των κινήματων της δεκαετίας του '60.

Κατάσταση συνδεόμενη προφανώς με τον αντινομικό χαρακτήρα του πολιτικού φαντασιακού των Νέων Χρόνων. Φαντασιακό που από τη μια μεριά εγκυμονεί τον στόχο της αυτονομίας και της διαδοχικής της επέκτασης στα διάφορα πεδία θέσμησης του κοινωνικού· που, από την άλλη μεριά, δεν κατορθώνει παρά σπανιότατα και για πολύ λίγο, να αποδεσμευθεί από την παράσταση της πολιτικής —και της θέσμησης— ως αποκλειστικού φέουδου του κράτους και από την παράσταση αυτού του κράτους (που εξακολουθεί το ίδιο να ενσαρκώνει, ακόμα και στις πιο μοντέρνες κοινωνίες, την εικόνα μιας εξουσίας θείου δικαίου) ως μη ανήκοντος παρά στον εαυτό του. Έτσι στο σύγχρονο κόσμο μας, η πολιτική ως συλλογική δραστηριότητα (και όχι ως ειδικευμένο επάγγελμα) δεν μπόρεσε να παρουσιαστεί μέχρι τώρα, παρά μόνο ως σπασμός και παροξυσμός, ως κρίση πυρετού, ενθουσιασμού και λύσσας, ως αντίδραση στις καταχρήσεις μιας εξουσίας, πάντα εχθρικής και ταυτόχρονα αναπόφευκτης, εχθρός και μοίρα —κοντολογίς, μόνο ως «Επανάσταση». Μπορεί μερικοί να βρίσκουν πνευματώδη την ιδέα ότι το νόημα του Μάη '68 ήταν, τελικά η επέκταση των πωλήσεων βιντεο-κασετών πορνό.

Ίσως είναι λιγότερο πνευματώδες αλλά πιο γόνιμο, να δούμε στον Μάη και στα κινήματα του '60, τις πελώριες υποσχέσεις που εμπεριέχει δυνάμει η εποχή μας και τις τεράστιες δυσκολίες που δοκιμάζει η σύγχρονη ανθρωπότητα για να βγει από την ιδιώτευση, να πολιτικοποιηθεί, να αποφασίσει ότι η ενασχόληση με τις (συλλογικές) υποθέσεις της θα μπορούσε να είναι η συνηθισμένη και φυσιολογική της κατάσταση.

Η διάλυση των κινήματων της δεκαετίας του '60 σήμανε την απαρχή μιας φάσης οπισθοδρόμησης της πολιτικής ζωής στις δυτικές κοινωνίες, μιας φάσης της οποίας είμαστε μάρτυρες εδώ και δεκαπέντε περίπου χρόνια. Η οπισθοδρόμηση αυτή συμβαδίζει (είναι σχεδόν συνώνυμη με ένα καινούριο κύκλο γραφειοκρατικοποίησης, ιδιωτικοποίησης και επιρροής των μαζικών μέσων «πληροφόρησης») με μια ισχυρή επιστροφή των αυταρχικών πολιτικών τάσεων μέσα στα φιλελεύθερα ολιγαρχικά καθεστώτα.

Έχει δικαίωμα κανείς να θεωρήσει ότι τα φαινόμενα αυτά είναι προσωρινά ή διαρκή, ότι μεταφράζουν μια ειδική στιγμή της εξέλιξης της σύγχρονης κοινωνίας ή ότι είναι η συγκυριακή έκφραση αξεπέραστων γνωρισμάτων της ανθρωπίνης κοινωνίας. Δεν έχει όμως το δικαίωμα να ξεχνάει ότι χάρη σε αυτόν τον τύπο συλλογικής κινητοποίησης και μέσω

αυτού —που αντιπροσωπεύθηκε από τα κινήματα της δεκαετίας του '60— η δυτική ιστορία είναι αυτό που είναι και οι δυτικές κοινωνίες έχουν διαμορφώσει προσχώσεις των θεσμίσεων και των χαρακτηριστικών που τις κάνουν, ίσως, αφετηρία και εφαλτήριο για κάτι άλλο.

Εδώ βρίσκεται η μόνη σημαντική διαίρεση. Υπάρχουν αυτοί που θεωρούν —όπως εγώ— ότι τα περιθώρια ελευθερίας που εμπεριέχει το σύγχρονο καθεστώς δεν είναι παρά υποπροϊόντα προσχώσεων που έχουν δημιουργηθεί εδώ και αιώνες από κινήματα τέτοιου τύπου· ότι χωρίς τα κινήματα αυτά το καθεστώς όχι μόνο δε θα είχε ποτέ δημιουργήσει τις ελευθερίες αυτές, αλλά θα τις είχε κάθε φορά αδυσώπητα περιορίσει (όπως συμβαίνει σήμερα)· και, τέλος, ότι η ανθρωπότητα μπορεί σίγουρα να φτιάξει κάτι καλύτερο. Και υπάρχουν αυτοί που πιστεύουν —σπάνια τολμούν να το πουν, εκτός βέβαια από τη «δεξιά» αλλά τα επιχειρήματα και η συλλογιστική τους εκεί καταλήγουν— ότι έχουν βρει επιτέλους τη ζητούμενη μορφή ελεύθερης και δικαικής κοινωνίας (με μερικές ίσως μεταρρυθμίσεις που μένουν να γίνουν μέσα στην οποία και ζούμε). Η συζήτηση σταματά εδώ και ο καθένας κάνει τις επιλογές ή επικυρώνει τις επιλογές που έχει ήδη κάνει.

Αλλά παρόλα αυτά. Ακόμα και αν δεχτούμε ότι ζούμε το τέλος μιας περιόδου ιστορικής μέθης —που άρχισε, για δεύτερη φορά, εδώ και οχτώ αιώνες στις πρώτες αστικές κοινότητες της δυτικής Ευρώπης— το τέλος ενός ονείρου ελευθερίας και αυτοκυβέρνησης, αλήθειας και υπευθυνότητας. Ακόμα και αν δεχτούμε ότι είμαστε επιτέλους σήμερα σε θέση να δούμε, με νηφάλιες αισθήσεις, τη μορφή που βρήκε τελικά η πολιτική κοινωνία, την οριστική αλήθεια της ανθρωπίνης υπόστασης υπό τη μορφή του Πασκουά και του Φαμπιούς, του Ερνύ και του Λεοτάρ, του Πλαιημπόου και των βιντεοκλιπς, της ποπ-φιλοσοφίας και της «μεταμοντέρνας» ρωσικής σαλάτας. Ακόμα και αν είχαν έτσι τα πράγματα, θα ήταν αλλόκοτο να δούμε σε όλα αυτά το «νόημα» του 1776 και του 1789, του 1871, του 1917 και του Μάη του '68, γιατί, ακόμα και με αυτή την εφιαλτική υπόθεση, το νόημά τους θα παρέμενε η απόπειρα να δημιουργηθούν άλλες δυνατότητες της ανθρωπίνης ύπαρξης. ■

1. Από τους Λ. Φερύ και Α. Ρενώ στο βιβλίο που αναφέραμε.

2. Βλ. La psychanalyse: projet et élucidation στο *Topique*, αρ. 19 (Απρίλιος 1977), αναδημοσιεύθηκε στο *Carrefours du Labyrinthe* Παρίσι, Seuil, 1978.

3. Αναδημοσιεύθηκε στο *Institution imaginaire de la société*, Παρίσι, Seuil, 1975. Και, αναδρομικά, το άρθρο μου Les divertisseurs, που δημοσιεύθηκε καταρχάς, στον *Nouvel Observateur* και αναδημοσιεύθηκε στο *La société Française*, Παρίσι 10/18, 1979.



Ηριζική, λοιπόν, δομική αλλαγή του πανεπιστημίου δεν είναι κανονικά αυτοσκοπός και δεν μπορεί να απομονωθεί από τον όλο βασικό μετασχηματισμό του κοινωνικού σώματος. Έτσι, δεν είναι παράξενο που τα «καθαρά» πανεπιστημιακά προβλήματα στο φοιτητικό κίνημα δεν έχουν συνήθως το προβάδισμα. Κατά τη διάρκεια που το κίνημα αυτό παρουσιάζοταν ιδιαίτερα ορμητικό σε ορισμένες χώρες της Ευρώπης, ο αγώνας κατευθυνόταν ενάντια στην όλη ανελεύθερη κοινωνία που κάνει τους ανθρώπους καταδικασμένους σε καταναγκαστική εργασία ρουτίνας. Οι εξεγερμένοι σπουδαστές απέρριπταν τις αρχές της πειθαρχίας, της ιεραρχίας, της ηλιθίας εξειδίκευσης και της ψυχρής «ορθολογικής» οργάνωσης, αντιτείνοντας τον αυθορμητισμό, την αναρχία, τη γιορτή, την ποίηση, τον έρωτα. Πέρα απ' αυτό, οι φοιτητές συνειδητοποιούσαν ένα βασικό δεδομένο του σύγχρονου κόσμου, δηλαδή το διεθνή «ταξικό» αγώνα, που φέρνει αντιμέτωπα τα βιομηχανικά και τα προλεταριακά κράτη, σε μια σχέση εκμεταλλευτών και εκμεταλλευόμενων, κυρίαρχων και υποτακτικών. Έτσι δεν είναι παράξενο που στις φοιτητικές κινητοποιήσεις έπαιζαν μεγάλο ρόλο τα προβλήμα-

τα της διεθνούς πολιτικής και του ιμπεριαλισμού.

Αλλά κατά τη διάρκεια της φοιτητικής εξέγερσης, όπου η αντιστασιακή συνείδηση φαινόταν να αναπτύσσεται σαν παρασιτικό φυτό στο σώμα της καπιταλιστικής κοινωνίας, η αντίδραση προερχόταν από τους πολλούς πολίτες, που είναι ακριβώς πιασμένοι στα δίκτυα των καπιταλιστικών σχέσεων εξάρτησης. Γι' αυτούς, όπως λόγου χάρη αποδίδει επικριτικά τη μικροαστική κατακραυγή ο E. Fischer, «οι εξεγερμένοι φοιτητές δεν είναι παρά "σαματατζήδες" και "προνομιούχα αλητόπαιδα", που καλύτερα θα έκαναν να κάτσουν να διαβάσουν παρά να βγαίνουν στους δρόμους και να κάνουν διαδηλώσεις». Όπως η ανταρσία των νεαρών Halbstarken στη μεταπολεμική Δυτική Γερμανία κίνησε την αγανάκτηση των μικροαστών και το αίτημα της παραδειγματικής τιμωρίας τους («επί Χίτλερ κάτι τέτοια δεν θα περνούσαν!»), ανάλογα η φοιτητική εξέγερση θεωρήθηκε στα μάτια πιο πολύ των μικροαστών σαν πρόκληση που έπρεπε να παταχτεί. Οι φοιτητές επικρίνονταν σαν ξεχωριστά όντα που προκλητικά «ζητούν τα πάντα χωρίς να έχουν προσφέρει τίποτε» ή που, με τα λόγια του φιλόσοφου Mac Intyre, «δη-

μιούργησαν τις πρώτες χρηματοδοτούμενες από τις οικογένειές τους εξεγέρσεις, με εκδηλώσεις που είναι περισσότερο νέα έκδοση παιδικής σταυροφορίας παρά επαναστατικό κίνημα». Ο Raymond Aron χαρακτήριζε την εξέγερση του Μάη «ρομαντική επανάσταση», που θυμίζει τα γελοία οδοφράγματα του 1830 και του 1848. Ανάλογα ο Adorno στρέφονταν ενάντια στις «ψευτοεπαναστατικές» εκδηλώσεις των σπουδαστών με λόγια σαν αυτά: «απέναντι σ' εκείνους που κατέχουν τη βόμβα, τα οδοφράγματα είναι γελοία». Και θεωρούσε τον ενεργητισμό (Actionismus) ανορθόλογο «σε σχέση με την πραγματική δύναμη, που δεν νιώθει να έχει καθόλου γαργαλιστεί».

Την πολιτική δύναμη των φοιτητικών κινητοποιήσεων δεν θα έπρεπε μάλλον να την εκτιμούμε μηχανικά, αντιπαράσσοντάς την στη δύναμη της αστυνομίας και του στρατού, στη δύναμη των μεγάλων πολιτικών και στρατιωτικών, των πανίσχυρων μυστικών υπηρεσιών, των δικαστικών μηχανισμών κτλ. Ο Mac Intyre και ο Adorno, πολλοί καθηγητές, κοσμήτορες και πρυτάνεις αμερικανικών και ευρωπαϊκών πανεπιστημίων θα έπρεπε να νιώθουν τουλάχιστον αμηχανία μετά την ήττα π.χ. της αμερικανικής υπερ-

του Θεόφιλου Βέικου

Η εξέγερση της φοιτητικής νεολαίας, που μια από τις πιο εντυπωσιακές φάσεις της αποτελεί ο Μάης του 1968 στο Παρίσι, είναι το πιο δυνατό ίσως χτύπημα που δόθηκε ποτέ ενάντια στη δικτατορία των μεγάλων, τον καθηγητικό μονόλογο, την πανεπιστημιακή αυταρχικότητα, τον ακαδημαϊκό βεντετισμό, τη δόξα των υπογραφών. Το αρχικά απρόοπτο αλλά στη συνέχεια μεταδοτικό και σαρωτικό αυτό ξέσπασμα αποτελεί σίγουρα μια λίγο πολύ τρέχουσα πραγματικότητα στο σύγχρονο κοινωνικό κόσμο. Κι αυτό γιατί η αυταρχικότητα των καθηγητών, η απόσταση ανάμεσα σ' αυτούς και στους σπουδαστές, οι αναχρονιστικές μέθοδοι διδασκαλίας, το αυταρχικό σύστημα των εξετάσεων, οι πειθαρχικές διατάξεις, γενικά η «κλειστή κοινωνία»

20 ΧΡΟΝΙΑ ΜΕΤΑ

Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ

του πανεπιστημίου, που πνίγει ή αναστέλλει την κριτική και την αντιπολίτευση, αποτελούν μόνιμα χαρακτηριστικά του όλου καταπιεστικού και κλειστού κοινωνικού πλέγματος των σύγχρονων τεχνοδημοκρατών. Φανερά πρόκειται για ένα κίνημα που διαδηλώνει την αντίθεση της διανοούμενης νεολαίας προς τον αυταρχικό κόσμο των μεγάλων, την κατεστημένη τάξη πραγμάτων. Η διανοούμενη νεολαία φαίνεται να βρίσκεται στην καρδιά του κοινωνικού προβλήματος και, αν λέμε καμιά φορά πως η φοιτητική εξέγερση εξηγείται ειδικά μέσα στα πλαίσια του πανεπιστημιακού συστήματος θα πρέπει να εννοούμε στην πραγματικότητα κάτι πολύ ευρύτερο, μια και το σύστημα αυτό κάνει τουλάχιστο το σημερινό σπουδαστή να είναι, όπως λέει ο R. Boudon, «μια περιθωριακή ύπαρξη που περιμένει κοινωνική ταξινόμηση».

δύναμης στο Βιετνάμ, αν θα αναλογίζονταν τη στάση τους απέναντι στους εξεγερμένους σπουδαστές τους που καταφέρονταν βίαια ενάντια στον πόλεμο κατά του Βιετνάμ. Τότε αυτοί αισθάνονταν ικανοποιημένοι με την εντύπωση πως κατατρόπωναν με την πανοπλία της μορφωμένης λογικής τους τους φοιτητές που αγωνίζονταν ενάντια στον πόλεμο του Βιετνάμ, αποδειχνοντάς τους, όπως οι ίδιοι πίστευαν, σαν έφηβους αισθηματίες ή υπερανπτυγμένους μαθητές του Δημοτικού ντυμένους ανόητα με μακιαβελικά ρούχα.

Βέβαια, οι επαναστατικές ιδέες είναι απλές, ενώ η επαναστατική πράξη σύνθετη και πολύπλοκη. Παράδειγμα η θεωρία του Marcuse για τη σύγχρονη παγκόσμια επανάσταση και τη ριζική, δομική αλλαγή των ορμών και των αξιών, την «εξέγερση των ενστίκτων» που η επανάσταση αυτή προϋποθέτει. Το μαρκούζειο φάντασμα του ελεύθερου ανθρώπου δεν μπορούσε να είναι πολύ λειτουργικό στην εξέγερση της διανοούμενης νεολαίας που θα έπαιζε, όπως φαινόταν, ρόλο «καταλύτη» ή «προπονητή του επαναστατικού κινήματος». Πρόκειται για μια θεωρία της επανάστασης που λειτούργησε ως ιδεολογικό υπόβαθρο του φοιτητι-

κού κινήματος τόσο σε αμερικανικά όσο και σε ευρωπαϊκά πανεπιστήμια.

Η καπιταλιστική βιομηχανική κοινωνία, που βασίζεται στην οικονομική ανάπτυξη, στον αγώνα για κέρδος και στο χειρισμό των καταναλωτικών αγαθών, γεννά το αίσθημα του ματαιού και την τάση για ηθική εξέγερση και διαμαρτυρία. Ο άνθρωπος νιώθει μέσα σ' αυτό το «μονοδιάστατο» σύμπαν διασπασμένος, έχει καταντήσει στη θέση του απλού καταναλωτή, που δεν αισθάνεται πραγματική ανάγκη για τα πράγματα που πρέπει να αγοράζει. Τείνει να ονειρεύεται έναν πιο ανθρώπινο κόσμο, με ουσιαστικό περιεχόμενο και ανώτερη ποιότητα ζωής. Αναζητεί μια ελεύθερη ζωή, πέρα απ' αυτήν που προσφέρουν οι οργανώσεις και οι κρατούσες δομές, μια ζωή πλούσια με τα μέσα του αυθορμητισμού, της φαντασίας, της ποίησης και του έρωτα. Αλλά πώς θα ξυπνήσουν οι μεγάλες μάζες των πολιτών από τη νάρκη μιας κοινωνίας χωρίς κριτική, μιας κοινωνίας χωρίς αντιπολίτευση; Οι επαναστατημένοι φοιτητές και οι αγωνιζόμενοι νέοι άνθρωποι, διανοούμενοι και γυναίκες, αποτελούν φανερά μειονότητες. Μπορούν αυτοί να κάνουν τους συμπολίτες τους να συνειδητοποιήσουν τη νάρκωση και αλλοτριώ-

σή τους; Η επανάσταση των μικρών ομάδων μπορεί ν' αρχίσει με διαφωτιστική κίνηση και με άπλωμα σε άλλες ακραίες ομάδες που ζουν έξω από την περιοχή της καταναλωτικής κοινωνίας, άσχετα αν η αποξένωσή τους έχει μάλλον παραδοσιακά χαρακτηριστικά, όπως συμβαίνει λόγου χάρη με τους μαύρους, τους ξένους εργάτες, τους φτωχούς, τους εγκαταλειμμένους. Όλοι μαζί θα μπορούσαν να αποτελέσουν μια μεγάλη δύναμη, που είναι δυνατό να οδηγήσει τελικά στην καταστροφή του συστήματος, της απολιθωμένης και ατροφικής βιομηχανικής κοινωνίας. Πάνω στα ερείπιά του θα μπορούσε να οικοδομηθεί με ελεύθερη ανάπτυξη η αληθινά ανθρώπινη κοινωνία. Απαιτείται, όμως, βασικά «μια επανάσταση πριν από την επανάσταση», δηλαδή πριν από την κοινωνική επανάσταση χρειάζεται μια ριζική δομική αλλαγή των ορμών και αξιών, μια «εξέγερση των ενστίκτων».

Η θεωρία αυτή φάνταζε σε κύκλους πιο πολύ φοιτητικούς σαν η θεωρία που δίνει έκφραση, σχήμα και νόημα στο παρόν κοινωνικό δράμα. Οι δυσκολίες βρίσκονταν ουσιαστικά στη δυνατότητα εφαρμογής της: ήταν δύσκολο να φανταστεί κανείς πώς είναι δυνατό να χτυπη-

θεί στα θεμέλια και να καταρριφθεί η υπάρχουσα οργανωμένη, παντοδύναμη και πλούσια κοινωνία, που τα μέλη της στη μέγιστη πλειονότητά τους δεν θα εργαστούν για μια τέτοια αλλαγή. Μπορεί μόνο να αναγνωρίζει κανείς πως «το φάντασμα της ελευθερίας» είναι δυνατό να προξενεί τουλάχιστον μια ταραχή σ' όσους κοιμούνται μέσα στη φυλακή και βρίσκονται ναρκωμένοι στο βασίλειο της ανελευθερίας χωρίς διάθεση για κριτική και αντίσταση.

Ο Marcuse πίστευε πως το «φοιτητικό κίνημα λειτουργεί σήμερα σαν καταλύτης, σαν "προπονητής" του επαναστατικού κινήματος και παίζει στη σημερινή πραγματικότητα έναν εξαιρετικά αποφασιστικό ρόλο». Και οι ίδιοι οι επαναστατημένοι φοιτητές του Berkeley, του Βερολίνου και της Σορβόνης, οι Hippys, οι οπαδοί της νέας αριστεράς, τα μέλη του γυναικείου κινήματος, οι προοδευτικοί διανοούμενοι ξεκινούσαν ένα κίνημα που φάνταζε σαν προανάκρουσμα του επαναστατικού κατακλυσμού που θα σάρωνε τελικά το κυρίαρχο σύστημα.

Οι αναλογίες είναι, φυσικά, διαφορετικές και είναι παραπλανητική γενίκευση να μιλούμε για «παγκόσμια εξέγερση της σπουδαστικής νεολαίας», χωρίς να εντοπίζουμε κάθε εκδήλωση στο χώρο και στο χρόνο που γεννιέται. Αν οι ποικίλες επαναστατικές κινητοποιήσεις της διανοούμενης νεολαίας παρουσιάζουν σε διάφορες χώρες και σε διάφορους χρόνους κοινά χαρακτηριστικά, αυτά δεν πρέπει να τονίζονται σε βάρος των διαφορών, με σκοπό να δημιουργήσουν την εντύπωση ενός ενιαίου και διαρκούς επαναστατικού μετώπου.

Το κύριο ίσως κοινό γνώρισμα της φοιτητικής εξέγερσης κατά τη δεκαετία του '60 είναι πως η μέγιστη πλειονότητα των πολιτών υποστηρίζει μια πολιτική των υπολογισμών. Αντίθετα μια μειοψηφία νέων ανθρώπων, και πιο πολύ σπουδαστών, που είναι αποσυνδεδεμένοι από

Αλλά πώς θα ξυπνήσουν οι μεγάλες μάζες των πολιτών από τη νάρκη μιας κοινωνίας χωρίς κριτική, μιας κοινωνίας χωρίς αντιπολίτευση; Οι επαναστατημένοι φοιτητές και οι αγωνιζόμενοι νέοι άνθρωποι, διανοούμενοι και γυναίκες, αποτελούν φανερά μειονότητες. Μπορούν αυτοί να κάνουν τους συμπολίτες τους να συνειδητοποιήσουν τη νάρκωση και αλλοτρίωσή τους;

την παραγωγική και καταστροφική αυτή διαδικασία, έχει τα δικά της ενδιαφέροντα και ζει, όπως λέει ο Stuart Hampshire, κάτω από περιστάσεις ενός ιδιάζοντος καθεστώτος αναστολής: οι φοιτητές είναι σαν να οφείλουν χρέη και να τους δίνεται η δυνατότητα να πληρώσουν τα

χρέη τους αφού περάσει μια περίοδος χρόνου που διαρκεί όσο να πάρουν το πτυχίο τους και να εργαστούν. Η αποσύνδεση αυτής της μειονότητας από το μεγάλο σύνολο μπορεί να θεωρηθεί προσωρινή με την ιδέα ότι οι φοιτητές περνούν μια περίοδο αναστολής (moratorium), αλλά μπορεί επίσης να δεχτεί κανείς ότι πολλοί απ' αυτούς είναι δυνατόν να επιλέξουν την προέκταση αυτού του τρόπου ζωής (της αποσύνδεσής τους δηλαδή από το «σύστημα») και πέρα από τα χρόνια των σπουδών τους.

Γιατί στη μεταφοιτητική αυτή περίοδο ζωής παραμονεύει πάντοτε ο κίνδυνος του συμβιβασμού, της μεταστροφής προς τη συμβατικότητα και τη βολικότητα του συντηρητισμού. Έτσι, οι φοιτητικοί αγώνες είναι, καθώς περνούν, επιρρεπείς στην κριτική εκείνη που αντλεί επιχειρήματα από τη μεταεπαναστατική πράξη των διανοουμένων και προβάλλει τη δικαιολογία πως οι αγώνες ήταν απόρροια του συναισθηματισμού της ηλικίας εκείνης και όχι έκφραση «ρεαλισμού» και «ορθολογισμού» που επιβάλλει η «υπεύθυνη» επιστημονική, επαγγελματική ή πολιτική δραστηριότητα. Αλλά, η κριτική αυτού του τύπου, αν και εντυπωσιάζει το μεγάλο κοινό, μπορεί εύκολα να αμφισβητηθεί, γιατί περιορίζεται πιο πολύ στο να επισημαίνει ανακολουθίες στις στάσεις ατόμων, που διαδραμάτισαν κατά τα χρόνια των σπουδών τους ρόλο πρωταγωνιστών στις φοιτητικές κινητοποιήσεις, και όχι αντιφάσεις και κενά ανάμεσα σε κυρίαρχες ιδέες και σε πραγματικές τρέχουσες καταστάσεις ή ρήγματα στην όλη πορεία του φοιτητικού κινήματος. ■

ΜΑΙΡΗ ΠΕΝΩ



**Η ΜΑΣΚΑ
ΤΟΥ
ΑΠΟΛΛΩΝΑ**



ΚΑΛΕΝΤΖ

*Οι Μοίρες, με δάκρυα επλέξαν
το υφάδι της ζωής της Εκάβης και των άλλων γυναικών απ' το Ίλιο,
την ώρα που γεννιόταν.
Για σένα όμως Δίω, τρανές ελπίδες τρέφαμε
για έργα μεγάλα και θριάμβους.
Μα οι θεοί τα γκρέμισαν όλα.
Και τώρα, της πατρίδας σου το χώμα σε σκεπάζει,
τιμημένον απ' όλους.
Ω, πόσο σ' αγάπησα, Δίω!*

ΠΛΑΤΩΝ

**Εκδόσεις
ΚΑΛΕΝΤΖ**

Μαυρομιχάλη 5 (Α' όροφος)
Τηλ. 36.23.553
106 79 ΑΘΗΝΑ



Ένας κοινός φίλος

Δεν είναι προνομία του επιστολογράφου. Απλώς πρόλαβα άλλους συνεργάτες και καταχωρώ την επιστολή που τυχαία και αναπάντεχα βρέθηκε στο ράφι μου.

«Κύριε συντάκτη, σας παρακαλώ να μου συγχωρείτε τον τόνο, το θάρρος, αλλά και την έλλειψη ύφους. Είμαι ένας απλός αναγνώστης εντύπων: εφημερίδες, περιοδικά, βιβλία και επαγ-

γελματικά δελτία ενημερώσεως (καθότι είμαι υπάλληλος στο υποκατάστημα της γνωστής σας Τραπέζης στην Κυψέλη). Δεν μου συμβαίνει τίποτε εξαιρετικό. Εντούτοις πληροφορούμαι τα πλείστα όσα. Δεν εννοώ τα πολιτικά. Αυτά τα γνωρίζετε εσείς πολύ καλύτερα. Το δικό μου ωράριο είναι αυστηρώς καθορισμένο και ορισμένο λόγω επαγγέλματος, καταγωγής αλλά και εισοδήματος. Αφύπνιση, καφές και μαρμελάδα, ξεπαρκάρισμα μέρα παρά μέρα (καθότι τα μονάζυγά) παρκάρισμα ή και περπάτημα μέχρι Καλλιφρονά, καλημέρισμα στους συναδέλφους, ύστερα κρεμώ το σακκάκι μου και ετοιμάζω τον καφέ μου, ανάβω το τσιγάρο μου και περιληπτικώς αφηγούμαι αλλά και ακούω τους συναδέλφους για όσα συνέβησαν από την προηγούμενη το μεσημέρι ως την ώρα που κοιμηθήκαμε. Είναι πράγματι όλα συγκλονιστικά. Δεν ξέ-

ρω αν σας ενδιαφέρουν όλα αυτά αλλά θα μπορούσα να σας αφηγηθώ πάμπολλα και άκρως ενδιαφέροντα αλλά φοβούμαι ότι δεν είναι του είδους σας. Γενικώς ειπείν ανακαλύπτω ότι όσα συμβαίνουν καθημερινά είναι πάρα πολύ ενδιαφέροντα και τα κρυπτικά εκείνα που άλλοι περιγράφουν με αφήνουν έκθαμβο και χαίνοντα. Θα θέλατε μια ημέρα να περάσετε από το υποκατάστημα και να πιείτε ένα καφέ μαζί μου; Ο κ. προϊστάμενος μου είναι ευγενής και δεν πρόκειται να δημιουργήσει κανένα πρόβλημα. Δεν μπορώ να σας πω περισσότερα καθότι είναι και προχωρημένη η ώρα. Τους χαιρετισμούς μου. Διατελώ μετά τιμής, Στ. Γεωργάκης».

Έτσι απλά. Αυτά διαβάσαμε και αυτά αντέγραψα. Οι ανορθογραφίες δικές μου και τα τυπογραφικά λάθη, επίσης δικά μου.

Ο άλλος συντάκτης

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΚΑΒΕΛΑΚΗΣ

Αφιερωμένο στον Κ.Γ.

Αυτός...

ο χαφιάς ο Προυστ

Ο χρόνος τρελαίνει. Είναι βουνό που πέφτει καταπάνω σε κάθε σώμα και το συντρίβει. Είναι γιγάντιο κύμα που πνίγει κάθε συλλογισμό. Είναι ποταμός καυτής λάβας που κατακαίει κάθε περπατησιά, τρέξιμο, πορεία.

Έτσι, ο χρόνος γίνεται χρήμα, κρίμα, καπνός. Και μέσα από τον καπνό τρέλα που μας δυναστεύει, μας κυριαρχεί. Γι' αυτό όλα τρελά, αφιονισμένα, προδομένα, παραδομένα, δολο-ΦΟΝΙΚΑ. Πίσω: απέραντη σειρά η μνήμη. Βουλοπλέει στα βάθη της ανάμνησης. Αυτή πνιγμένη στην Άβυσσο του χρόνου εκχύνει δηλητήριο από το λασπώδη εγκέφαλο του ερπετού και όλοι φίδια φαρμακερά.

«Ο καρπός της γνώσης» τεράστιος, κυρίαρχος εφιαλτικός οδηγεί στον «καρπό της απόγνωσης». Στο αχανές πεδίο ασθενείας θανάτου.

— Και η σωτηρία;

— Μα, στο χρόνο Θεραπευτή.

Σ' αυτόν που 'ναι κόκκινη ανταύγεια και βάλαμο στην πληγή για το χρόνο που χάθηκε. Γι' αυτόν που γίνεται χρόνος του ΤΩΡΑ, χρόνος της σύγχυσης, της κρίσης, του σπασμού. Ένας χρόνος που τρελαίνει και αποθηριοποιεί. Ένας χρόνος φυγής και καταφυγής.

— Για πού;

— Μα, για το ηφαιστειό του που κατακαίει.

»Βέβαια, ο κάθε εξουσιαστής καλλιεργεί και παράγει το χρόνο του ΤΩΡΑ και κατασκευάζει τα πολλαπλά δεσμά μέσα σ' αυτόν. Αυτά που αποξενώνουν από το χρόνο της μνήμης και από το χρόνο της προοπτικής. Έτσι, οι μάζες των εξουσιαζόμενων υποταγμένες, εκστασιασμένες,

αποναρκωμένες, ανίσχυρες κρέμονται, χωρίς ενοποιό χρόνο, στα αδιέξοδα βάραιθρα της κάθε εξουσίας: παλεύοντας του χαμού.

Κοπάδια δημοκρατικά, σοσιαλιστικά, παρασοσιαλιστικά, φασιστικά και αντί, μετά, κατά, διά. Κοπάδια, κοπάαααδια... που βόσκουν και αλληλοσπαράσσονται μέσα στο εφιαλτικό λειβάδι του χρόνου του ΤΩΡΑ. Ενός χρόνου χωρίς ελευθερία και αλήθεια. Ενός χρόνου ύψιστης αγριότητας, που παράγεται από την εξουσία και αναπαράγεται από τους θεσμούς και τους εσμούς της. Επιβάλλεται, όμως, από τα μέσα επικοινωνίας της που εξαρτημένα από την εξουσία, υψώνουν το δράμα, πνίγουν το κλάμα, προσκυνούν το δηλητήριο.

Σύνθεση μαρτυρίου. Εικόνα μυστηρίου. Κι ανάμεσα στη σύνθεση και στην εικόνα, στο μαρτύριο και στο μυστήριο ο χρόνος του ΤΩΡΑ χαμένος κι όλοι και όλες να τον εξυμνούν με ύμνους ενστικτών, με ήχους καταναγκασμού.

— Μα, εμείς μπορούμε να αναζητήσουμε το «χαμένο χρόνο» του Προυστ.

— Ποιοι είστε εσείς οι «χαμένοι», ποιος ο χαμένος χρόνος και ποιος Αυτός... ο χαφιάς ο Προυστ; κραυγάζουν αμέτρητα στόματα εξουσιαζομένων, υποταγμένων, εκστασιασμένων, αποναρκωμένων, αποξενωμένων, παρά εξουσιαστικών.

Η απάντηση αιωρείται. Ωστόσο, οι εξουσίες παράγουν σχέδια, νομοσχέδια και τρέχουν ακάθεκτοι, μέσα από το χρόνο του ΤΩΡΑ, άγιοι την αιώνια εξουσιαστικότητα.

»Τα αυτοκίνητα τρέχουν με νέες ταχύτητες, τα αεροπλάνα με νέες υπερταχύτητες. Σπάζουν ήχους, τοίχους, μνήμες, ενότητες. Γύρω όλα σπασμένα και γκρεμισμένα και όλοι μέσα σε χαμό αναζητούν έναν καινούριο χρόνο ΑΝΤΙ-ΧΑΜΟΥ.

Αλλά ποιος μπορεί να 'ναι αυτοί ο ΛΥΤΡΩΤΗΣ χρόνος;

Ίσως, αυτός, να προκύψει από ένα «καινούριο ΣΥΜΠΑΝ» που (σύμφωνα με σύγχρονες επιστημονικές αντιλήψεις) μπορεί να έχει 6,8 και, ίσως, 10 διαστάσεις. Ένα σύμπαν αλλοιώτικο από το γνωστό μας τετραδιάστατο σύμπαν.

Στην περίπτωση όμως αυτή τι θα είναι και τι θα εκφράζει η έννοια του γενικού χρόνου του γνωστού μας σύμπαντος;

Είναι βέβαιο πως, τότε, ο γνωστός μας χώρος και χρόνος θα πάψουν να εκφράζουν, με τις περιορισμένες δυνατότητες των τεσσάρων τους διαστάσεων, αυτό το αποκαλυπτικό και αδιανόητο που θα μπορεί να εκφράζει το νέο αχανές σύμπαν των 6, των 8, των 10 διαστάσεων.

Ακόμα, είναι βέβαιο πως ο νέος ή οι νέοι χρόνοι που θα προκύψουν θα πάψουν να εκφράζουν τις θέσεις της όποιας κυβέρνησης ή παρά κυβέρνησης, τις αντιθέσεις του όποιου προέδρου Δημοκρατίας αλλά και τις επιθέσεις της όποιας τρομοκρατίας.

»Τώρα, οι υποταγμένοι, οι εκστασιασμένοι, οι αποναρκωμένοι πραγματοποιούν μια γιγάντια συγκέντρωση διαμαρτυρίας εναντίον των επιστημονικών απόψεων για τις νέες διαστάσεις του σύμπαντος.

Ταυτόχρονα φωνάζουν:

«Πέστε μας ποιοι είστε ΕΣΕΙΣ που μπορείτε να αναζητήσετε το χαμένο χρόνο, ποιος είναι ο χαμένος χρόνος και ποιος, τελικά, είναι ΑΥΤΟΣ... ο χαφιάς ο Προυστ;

Τότε, μια αόρατη φωνή αντιφωνάζει:

«Αυτοί που μπορούν να αναζητήσουν το χαμένο χρόνο είναι οι μη υποταγμένοι, ο χαμένος χρόνος είναι η κάθε στιγμή αίματος και ΑΥΤΟΣ... ο χαφιάς ο Προυστ είναι ο μέγας πλειοδότης ΧΡΟΝΟΣ. Ο χρόνος που τρελαίνει.

Αλλά ποιος σας είπε πως υπάρχει χρόνος;».



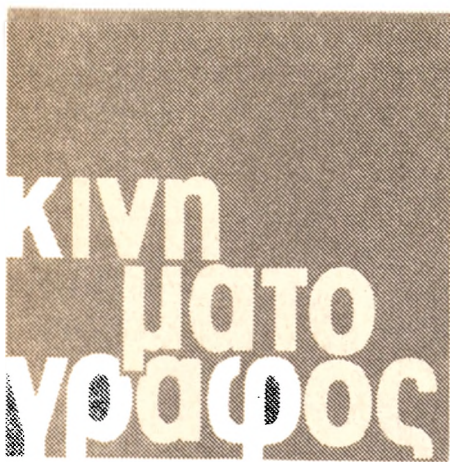
Η Ελλάδα ανήκει στους ...κράχτες;

Σαν να μην έφταναν οι πρόωρες ζέστες, η αυξημένη ρύπανση, η απειλή της τρύπας του όζοντος, το ζοφερό καλοκαίρι που προοιωνίζεται η χαμένη μας άνοιξη, να σου κι η τουριστική περίοδος και ό,τι συμπαρασύρει μαζί της.

Μια πρεμούρα για προσέλκυση υψηλών τουριστικών εισοδημάτων και για την εξαργύρωση σε τουριστικό συνάλλαγμα κάθε ελληνικού χαρακτηριστικού ορίζει την τουριστική πολιτική του κράτους. Αν μακρινή αντανάκλαση αυτής της πολιτικής είναι το ...ιδανικό της ανάληψης των Ολυμπιακών Αγώνων του 1996 από τη χώρα μας, άμεση συνέπεια είναι η εκχώρηση στην κερδοσκοπία, στη δραχμοθηρία, της πλειοψηφίας των επιχειρήσεων που δουλεύουν με τον τουρισμό.

Τόσο στα νησιά, όσο και στις υπόλοιπες τουριστικές περιοχές ο τουρισμός έχει αφεθεί στην επιδεξιότητα κραχτών που εξαργυρώνουν σε συνάλλαγμα κάθε τι που έχει απομείνει. Ακραία περίπτωση αυτής της πολιτικής, που ξεκινά από αυτούς που τη διαμορφώνουν, είναι η Πλάκα.

Και σ' αυτή τη ρύπανση, όχι μόνο του νέφους, οφείλουμε να αντισταθούμε.



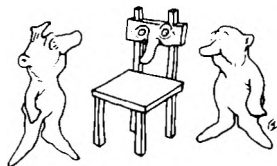
Για την καρέκλα ή για το σινεμά;

Πολύς θόρυβος γίνεται τις τελευταίες μέρες γύρω από το ποιος θα είναι ο νέος διευθυντής στο κινηματογραφικό φεστιβάλ της Θεσσαλονίκης. Η συζήτηση γίνεται για το πρόσωπο που θα αντικαταστήσει τον αποχωρήσαντα ε-

δώ και καιρό περυσινό διευθυντή Θανάση Ρεντζή και έχει καταλήξει, για τα καλλιτεχνικά τμήματα των εφημερίδων, να είναι ένα θέμα που έχει να κάνει μόνο με πρόσωπα —λες και πρόκειται για από μηχανής θεούς που μόλις εγκατασταθούν στην άνετη, πολυτελή και ...ανατομική πολυθρόνα του αρχηγείου του Φεστιβάλ θα λυθούν μονομιάς τα ζητήματα εύρυθμης λειτουργίας και οργάνωσής του, όλα όσα κάθε χρόνο θα έπρεπε να είναι το επίκεντρό του, όλα όσα κάθε χρόνο υποβαθμίζονται χάριν των δημοσίων σχέσεων, των μεθοδεύσεων, των παρασκηνίων, της μετατόπισης του ενδιαφέροντος από τις ταινίες στη μυθολογία για τις ταινίες.

Μπρος στο δίλημμα Ανδρέας Τύρος ή Αριστείδης Καρύδης - Φουκς, οι εφημερίδες καταναλώνουν πολύ μελάνι καθημερινά. Γεγονός που μας υποψιάζει ότι, για μια ακόμα

φορά θα βρεθούμε σε ένα φεστιβάλ κινηματογράφου χωρίς κρυσταλλωμένη φυσιογνωμία, χωρίς οργανωτική υποδομή, χωρίς σωστή οργάνωση του εμπορικού τομέα του (γιατί όμως καλούνται κάθε χρόνο τόσες πολυμελείς ξένες αντιπροσωπείες, αν όχι για να δουν και να αγοράσουν τις ταινίες μας;)... Όμως, αν το φεστιβάλ δεν είναι απλά μια κοσμική φιάστα, όπου τα χάσματα συγχωρούνται και συγχωνεύονται στην ατμόσφαιρα ευωχίας που επικρατεί, η οργάνωσή του και ο —αναγκαίος— διευθυντής του που θα κινεί τα νήματα της είναι ανάγκη να αρχίσει να εργάζεται στην κατεύθυνση της φυσιογνωμίας, της λύσης των οικονομικών προβλημάτων, της επιλογής των κατάλληλων συνεργατών, του προγραμματισμού και της αναγγελίας των παράλληλων εκδηλώσεων του φεστιβάλ (εκδηλώσεις που υπαγορεύει είτε η εμπορική πολιτική προώθησης των ταινιών στις αγο-



ρές είτε λόγοι παιδείας είτε λόγοι επετειακοί). Γι' αυτό το λόγο άλλωστε έχει νόημα η ύπαρξη των διευθυντών κι όχι για το ...ονόρε.

Το φεστιβάλ κινηματογράφου, με σαφή αντιχουντική φυσιογνωμία στην περίοδο της δικτατορίας (το «κράξιμο» στις ταινίες του Τζαίμς Πάρις έπεφτε σύννεφο), κατέληξε πανηγυράκι και κοσμική γιορτή τα τελευταία χρόνια, και επί προεδρίας Ρεντζή επεδιώχθηκε να αποτάξει κάθε ικμάδα ζωντανίας, μια που η περυσινή κυρίως διοργάνωση αφορούσε παρακινηματογραφικούς κύκλους παρά τους κινηματογραφιστές και τους προβληματισμούς τους. Χρέος της νέας διεύθυνσης είναι να το αναπροσανατολίσει. Γεγονός όμως που προϋποθέτει προβληματισμούς ουσιαστικούς για τη φυσιογνωμία του κι όχι διαμάχες για τη διευθυντική καρέκλα.

Μπορεί βεβαίως οι ιστορίες και τα παρασκήνια μιας διαμάχης να διαβάζονται σαν ρομάντζο, όμως ποιος θα κατανοήσει ότι ο κινηματογράφος είναι σοβαρή υπόθεση και είναι καιρός να σταματήσουν να το θεωρούν αρμόδιοι και ...μισοαρμόδιοι σαν παιχνίδι στρατηγικής, ελιγμών και προσωπικών ανταγωνισμών.

Ηλίας Κανέλλης



Συμφιλίωση μήπως ερωτική;

Στο ΑΝΤΙ 358 (σελ. 52-53 «Άνευ μαλακίας») σχολιάζα τη διαδικασία και τ' αποτέλεσμα του πρώτου διαγωνισμού για το μνημείο της «Εθνικής Συμφιλίωσης» στην Πλατεία Κλαυθμώνος που προκήρυξε ο Δήμος Αθηναίων, και που βγήκε άγονος.

Τώρα που δημοσιεύονται τ' αποτελέσματα του δεύτερου, επαναληπτικού διαγωνισμού που προκηρύχθηκε με τους ίδιους όρους, και με την ίδια επιτροπή κρίσης, καθώς και φωτογραφίες του βραβευμένου έργου, μόνο με δυσκολία συγκρατούμε τα γέλια μας, ενώ θα έπρεπε να κλαίμε.

Στην Εθνική Αντίσταση πρότειναν οι Έλληνες τα σθεναρά στήθη τους στον εχθρό, στην Εθνική Συμφιλίωση προτείνουν τα στρογγυλεμένα οπίσθιά τους. Μήπως πρόκειται κι εδώ για εθνική συμφιλίωση με τους Τούρκους;

Αν σκέπτεται ο κ. Έβερετ με ανάλογα γλυπτά να διακοσμήσει το κλεινόν άστυ, ένας Αθηναίος τουλάχιστον προτιμάει το πράσινο. Με τα 4.100.000 δρχ. των βραβείων πρασινίζουν πολλές πλατείες.

Σημειώνω ότι στο διαγωνι-



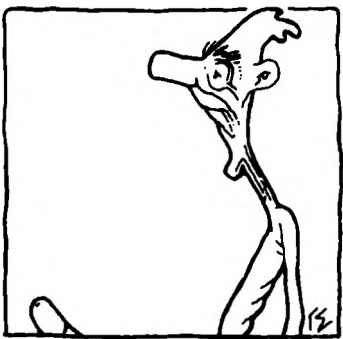
μό μετέσχαν και βραβεύθηκαν και πάλι (με δεύτερο ως 9ο βραβείο) 4 γλύπτες και γλύπτριες που είχαν πάρει μέρος (και βραβευθεί) στον πρώτο διαγωνισμό. «Το δις εξαμαρτείν ουκ ανδρός (ή γυναίκος) σοφού» έλεγαν οι αρχαίοι ημών πρόγονοι που λυπάμαι ότι πρέπει πάλι σε τέτοιες περιπτώσεις να τους θυμάμαι.

Α.Ξ.

Ασκητική σεξοθεραπεία

Φαίνεται ότι το σεξ εισέβαλε και θα κυριαρχήσει στις εικαστικές τέχνες γενικώς. Σε πρόσκληση «ντούμπλ-φάς» όπου ανά όψη διακρίνονται οι οφθαλμοί και μόνο δύο καλλιτεχνών —μιας γυναίκας και ενός άντρα— διαβάζουμε, μετά τα πληροφοριακά για τους καλλιτέχνες και τα εγκαίνια:

«Το Ιατρικό Σεξολογικό Ινστιτούτο και οι αίθουσες Τέχνης «Επίπεδα» με την ευκαιρία της έκθεσης των Π.Μ. και Α.Κ. σας προσκαλούν σε συζήτηση με θέμα "Ο ερωτισμός στη σύγχρονη ζωγραφική". Ομιλητής ο δρ. Θάνος Ασκητής - Ψυχίατρος σεξοθεραπευτής».



Όλα καλά και πολλά τα υποσχόμενα. Αλλά εκείνα τα «Επίπεδα» και εκείνος ο δρ. Ασκητής μας κρύωσαν κάθε διάθεση...

Γ.Φ.

● Αν ισχύει ότι η φωτογραφία από τη στιγμή της εφεύρεσής της αποτέλεσε το κύριο ντοκουμέντο της σύγχρονης ιστορίας, τότε έχετε κάθε λόγο να δείτε την έκθεση με φωτογραφίες που τραβήχτηκαν στην Ελλάδα από το 1839 ως το 1960, που θα παρουσιαστεί από τις 23 Μαΐου ως τις 3 Ιουνίου στην Ελληνοαμερικανική Ένωση (Μασσαλίας 22).

Το υλικό της έκθεσης έχει βασιστεί στο βιβλίο του Άλκη Ξανθάκη. «Η ιστορία της ελληνικής φωτογραφίας» (εκδόσεις Ε.Λ.Ι.Α.) που πρόσφατα εκδόθηκε και στα αγγλικά.

Την Πέμπτη 26/5, στις 8.00 το βράδυ, για το ίδιο θέμα θα μιλήσει ο συγγραφέας του βιβλίου και θα προβληθούν φωτεινές διαφάνειες.



Συνέδρια

I
Άκρως απογοητευτική, και πάλι, η γενική εντύπωση που αποκομίσαμε από το Η' Συμπόσιο Βυζαντινής και Μεταβυζαντινής Αρχαιολογίας και Τέχνης που διοργάνωσε η Χριστιανική Αρχαιολογική Εταιρεία (13-15 Μαΐου). Από τη συμφόρηση των 41 γενικών ανακοινώσεων έλειψε κάθε προβληματική για τα ιστορικά φαινόμενα, τους μετασχηματισμούς, τις οικονομίες, τους θεσμούς ή τις ιδεολογίες που προσδιορίζουν τις κοινωνίες του 15ου αιώνα —το ειδικό θέμα στο οποίο επικεντρώθηκαν οι περισσότερες ομιλίες.

Στη φλύαρη και σχολαστική εικονολογία που επικράτησε, περίπου μοναδική προσέγγιση η χρονολογική κατάταξη και τα τεχνολογικά παράλληλα, ενώ απουσίαζε η όποια αναγωγή σε μεθοδολογικά και ερμηνευτικά ζητήματα που προσδιορίζουν την ποιοτική εικαστική γλώσσα, την τεχνική και την ευρηματικότητα, χαρακτηριστικά της τέχνης αυτής της συγκεκριμένης περιόδου. Κακή και παρεξηγημένη ιστορία της τέχνης. Κάτι χειρότερο: με την

εξαιρέση ορισμένων, οι περισσότεροι ομιλητές απέδειξαν την απάθειά τους ως προς τους προβληματισμούς που απασχολούν τους βυζαντινολόγους των Βαλκανίων ή τους μεσαιωνολόγους της Δύσης. Επικίνδυνα πράγματα αυτά.

Και μια θλιβερή διαπίστωση, με αφορμή τις παρατηρήσεις του Δ. Κωνσταντίου στο τέλος της ανακοίνωσής του για τον μεσαιωνικό οικισμό της Ουζντινα (φωτογραφία): μόνο για το νομό Θεσπρωτίας μας είναι γνωστοί από τις πηγές 35 οικισμοί που υπάρχουν πριν από τα μέσα του 19ου αιώνα (Ε. Αντωνιάδη - Μπιμπίκου) και δεν έχουν εντοπισθεί ακόμα, ενώ 31 έχουν εντοπισθεί και διατηρούνται μέχρι σήμερα (Κοδερ κ.ά.). Έως πότε επιτέλους θα παριστάνουμε ότι αγνοούμε τις μεσαιωνικές και μεταμεσαιωνικές κοινωνίες του ελλαδικού χώρου; Και για ποιούς πραγματικούς λόγους;

II

Πιο ουσιαστική και μέσα στο πνεύμα και το γράμμα της έννοιας «Συμπόσιο» —τουλάχιστον απ' όσα επικρατούν στην διεθνή πρακτική— η οργάνωση του Β' Διεθνούς Συμποσίου για την Βυζαντινή Σφραγιδογραφία από το Νομισματικό Μουσείο Αθηνών (16-17 Μαΐου), με βασικό θέμα τα βυζαντινά μολυβδόβουλα.

Με αυτήν την ευκαιρία θυμίζουμε στους αναγνώστες του περιοδικού την πολύ ενδιαφέρουσα έκθεση που διοργάνωσε το Νομισματικό Μουσείο Αθηνών στην Γεννάδειο Βιβλιοθήκη για τον πρώτο αιώνα του Μουσείου (1829-1922). Ένας μικρός εύστοχος

κατάλογος («Από τους θησαυρούς του Νομισματικού Μουσείου Αθηνών») και ένας μεγαλύτερος και εκτενέστερος ως προς τον σχολιασμό («Ο πρώτος αιώνας του Νομισματικού Μουσείου 1829-1922») αποτελούν δυο καλά τεκμήρια για τις δραστηριότητες του Μουσείου. Η έκθεση λειτουργεί έως το τέλος Ιουνίου. Επισκέψεις: ώρες εργασίας της Γενναδείου Βιβλιοθήκης.

Όμως οι επιστημονικοί υπεύθυνοι του Νομισματικού είναι αεικίνητοι: αποτελούν πλήθος οι επιστημονικές δραστηριότητες που ορίζουν το χώρο τους —μια πραγματική όαση στο σύνολο των ελληνικών ξενέρωτων μουσείων. Πρόσφατα, αποφασίσθηκε και σχεδιάστηκε η δημιουργία μιας αυτοματοποιημένης τράπεζας νομισματικών δεδομένων. Η εφαρμογή του σχεδίου θα καταστήσει, ακόμη περισσότερο, το Νομισματικό Μουσείο κέντρο έρευνας και μελέτης με διεθνή εμβέλεια.

III

«Το νερό στις χώρες της Μεσογείου και της Μαύρης Θάλασσας από την Μυκηναϊκή εποχή έως τα χρόνια του Ιουστινιανού». Να και ένα ζωντανό διεπιστημονικό Συμπόσιο, το Α' Διεθνές, που διοργανώνεται από την Ελληνική Επιτροπή του Προγράμματος «Το νερό και οι άνθρωποι της Μεσογείου» στο πλαίσιο του Κέντρου της Βιέννης (Centre Européen de Coordination de Recherche et de Documentation en Sciences Sociales). Εργασίες: Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, 20-24 Μαΐου.

Φύλακες του Braudel και της γαλλικής γεωιστορίας αγρυπνείτε!

IV

Όχι προς Θεού δεν είμαστε σωβινιστές ούτε γλωσσάμυντορες, όπως είναι τελευταία του συρμού. Αλλά η απουσία της ελληνικής γλώσσας από το πλέον έγκυρο συνέδριο για την ελληνική κλασική αρχαιολογία, όπως το XIII Διεθνές (Βερολίνο, 24-30 Ιουλίου), είναι μπόοικο πράγμα, πως να το κάνουμε; Και σε ποιά γλώσσα θα μιλήσει η «επίσημη ελληνική αντιπροσωπεία» που θα αποστείλει το ΥΠ.ΠΟ; Στη γερμανική, την αγγλική, τη γαλλική ή την ιταλική γλώσσα; —αποδεκτές γλώσσες του Συνεδρίου, σύμφωνα με τις εγκυκλίους και το οριστικό τυπωμένο πρόγραμμά του.

Λέγεται πως μια ενδεχομένη διαμαρτυρία του Συλλό-

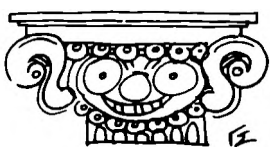


Νομός Θεσπρωτίας. Ουζντινα: ο μεσαιωνικός οικισμός.

γου Ελλήνων Αρχαιολόγων θα μπορούσε να δημιουργήσει διπλωματικό θέμα (!). Μα τι σαχλαμάρες είναι τούτες... Και εν τέλει: είναι ή δεν είναι η ελληνική μια από τις γλώσσες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων; Τουλάχιστον αυτό, πέρα από οποιαδήποτε άλλη σκέψη.

Καταστροφολογίες

Έργα και ημέρες των Δημοσίων Υπηρεσιών και της μυθοποιημένης Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Στην Κω, μετά την Καρδάμαινα, όπου το ιερό του Αλασαρνίτη Απόλλωνα καταστράφηκε για να κτιστεί ξενοδοχειακό συγκρότημα, οι Υπηρεσίες του Γ.Ε.Ν., του Λιμεναρχείου και του Δήμου συνενώθηκαν για να συμβάλουν στην καταστροφή των νεωρίων της αρχαίας πόλης, που έφεραν σε φως οι ανασκαφικές έρευνες της ΚΒ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων (βλ.



στο «Έθνος» της 25 και 26.1.1988). Τρίτο κρούσμα, το γνωστό και από παλαιότερα δημοσιεύματα: η καταστροφή ενός σημαντικού μυκηναϊκού οικισμού, μέσα στην πόλη, και η μετατροπή του σε σταθμό αυτοκινητών. Άλλη βαρβαρότητα, επίσης γνωστή: η καταστροφή ενός αρχαιολογικού χώρου, επίσης μέσα στην πόλη, προκειμένου να επεκταθεί το νοσοκομείο (ΑΝΤΙ, τχ. 316, 9.5.1986).

Αυτόν τον βανδαλισμό μας υπενθυμίζει μια είδηση της ροδίτικης «Προόδου» (6 Μαΐου 1988): την καταδίκη από το Τριμελές Εφετείο σε δέκα μήνες φυλάκιση του Δημάρχου, του Αντιδημάρχου, του Προέδρου του Δ.Σ. του Νοσοκομείου Κω και των αναπόφευκτων: του πολιτικού μηχανικού και του εργολάβου. Οι καταδικασθέντες άσκησαν έφεση και θα δικασθούν από το Πενταμελές Εφετείο. Μάλιστα. Σε τέτοιες περιπτώσεις, εμείς είμαστε υπέρ της σύστασης ειδικών Κακουργιοδικείων...

Οπωσδήποτε, οι αρχές της Κω μας έχουν κουφάνει με την αρχαιοφιλία τους. Πάντως στο νησί απομένουν ακόμη και άλλες αρχαιότητες: ας μην ανησυχούν οι ευαίσθητες αρχές, υπάρχει πεδίο δράσης για το ορατό μέλλον.

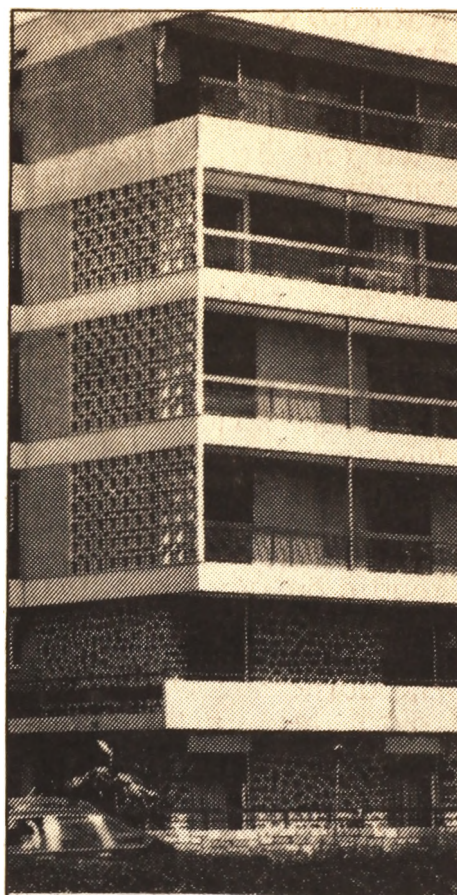
Λήδα Μόσχου



Σώστε τα έπιπλα

Σε πρόσφατη συνέντευξη του, ο γνωστός πολεοδόμος Γ. Κανδύλης χαρακτήρισε τον Τσίλλερ «bon pour l'orient αρχιτέκτονα» (ΕΝΑ 18/88) και αμφισβήτησε την αξία των νεοκλασικών που σήμερα προσπαθούμε —τουλάχιστον αυτό πιστεύει το ΥΠ.ΠΟ.— να σώσουμε. Και άλλοτε ακούστηκαν ανάλογες απόψεις, αν όχι τόσο ξεκάθαρα αρνητικές, τουλάχιστον στο ίδιο πνεύμα. Μάλιστα ο Α. Κωνσταντινίδης συνεχώς διακήρυσσε ότι ο νεοκλασικισμός κατέστρεψε τη συνέχεια της τοπικής παράδοσης. Τίποτε από αυτά δεν θα πρέπει να μας πτοήσει: οι δάσκαλοι παίζουν. Νομίζω όμως ότι χρειάζεται να κατανοήσουμε τα αίτια τέτοιων ξεσπασμάτων, για να αποφύγουμε τις παρεξηγήσεις. Αν ο Α. Κωνσταντινίδης επαναστατεί ως γνήσιος απόγονος της μοντέρνας αρχιτεκτονικής του 1920, ο Γ. Κανδύλης (σαν πιο ρεαλιστής) αναγνωρίζει ως προσόν μόνο τη μικρή κλίμακα εκείνης της αρχιτεκτονικής. Ας είναι, το ζήτημα έτσι κι αλλιώς έχει τέτοιες ιδεολογικές καταβολές ώστε να μην ξεμπλέκουμε με μια απλή εξήγηση. Γιατί στα νεοκλασικά ορισμένοι εθνικά υπερήφανοι αναγνωρίζουν το αποτύπωμα της αποικιοκρατίας που θα πρέπει να εξαλειφθεί, ενώ άλλοι μυρίζονται το ύποπτο χνώτο του συντηρητισμού. Έλα όμως που ό,τι και να ισχυρίζεται ο Γ. Κανδύλης, τα κτίσματα αυτά είναι «ωραία»; Εκεί σκαλώνουν όλοι, και μπλέκουν τα λόγια τους: μπορεί ένα να μην λένε πολλά πράγματα, αλλά αποτελούν «σύνολα», και τα μόνα αντίστοιχα που έχουμε να δείξουμε από μεταγενέστερες περιόδους είναι οι ατέλειωτες σειρές με πολυκατοικίες στην Πατησίων, στη Βασ. Σοφίας κτλ. Μήπως άραγε θα έπρεπε να τις προετοιμάζουμε σιωπηρά για την επόμενη φάση αναγνώρισης της πολυτιμής μας

ταυτότητας; Οι πολυκατοικίες του '30, οι τόσο άστοχα ονομαζόμενες «μπάουχάους», είναι πιθανότατα ο επόμενος υποψήφιος διατήρησης. Ας ετοιμαστούμε λοιπόν για μια δεύτερη ζώνη ιστορικού κέντρου στην Αθήνα, οπότε δεν είμαστε διόλου μακριά από τις πολυκατοικίες ρετρό του '50. Το πρόβλημα όμως είναι, μετά τι κάνουμε: ως που θα τραβήξει αυτή η υπόθεση; Μια λύση, βέβαια, θα ήταν να διατηρήσουμε τα κτίρια αντι-



Πολυκατοικία του '60, Φάληρο.

παροχής ως εθνική κατηγορία. Αυτό μάλιστα, προβλέπει και τις μελλοντικές τάσεις προστασίας!

Δημήτρης Φιλίππιδης



Χέρια πάνω από την πόλη

Η χειμωνιάτικη θεατρική σαιζόν, έληξε φέτος, μέσα στο Μάη. Και δεν έληξε άδοξα. Κάθε άλλο θα 'λεγα. Με έναν Ζουβέ («Ελβίρα - Ζουβέ») στην

άκρη της, με τόσους Στρίντμπεργκ στην καρδιά της, με Φασσμπίντερ, με Βιτράκ, με Πίντερ στη περιφέρειά της. Τώρα, λοιπόν, που η χειμωνιάτικη αυτή γονιμότητα έληξε, τώρα που μοιράστηκαν οι φεστιβαλικές συμμετοχές κι οργανώνονται ήδη οι εκδηλώσεις σε αμφιθέατρα, ωδεία, κάστρα, φρούρια, νταμάρια, ρεματιές, βράχους και οροπέδια, εδώ στην Αθήνα. τι περιμένουμε; Ποιος θα γεμίσει το κενό τόσων Στρίντμπεργκ, Πίντερ και Φασσμπίντερ; Κι εννοώ καθημερινό γέμισμα, νύχτα μπαίνει - νύχτα βγαίνει, στα μαγαζιά αυτής της θεατρούπολης; Ποιοι θα γεμίσουν το ψυχαγωγικό κενό που μας περιμένει, όταν δεν πάμε στα φεστιβάλ, στις θεατρικές συναντήσεις, στις έκτακτες εμφανίσεις; Μα, βέβαια, οι γνωστοί περιβολάρηδες της επιθεώρησης θα γεμίσουν το κενό και τις τσέπες τους. Αυτοί, που περιμένουν πως και πως την άνευ όρων παράδοση της Αθήνας στα χέρια τους. Στα χέρια τους τα επιθεωρησιακά με τη νέα έννοια του όρου. Χέρια μεγάλα, χυδαία, χωρίς μυαλό, χωρίς ταλέντο, χωρίς γνώσεις του είδους που διακινούν, χέρια που έχουν προ πολλού στραγγαλίσει την επιθεώρηση, έχουν πλυθεί προσεκτικά στις βρώμικες τουαλέτες των ανοιχτών ή ημιανοιχτών θεάτρων τους κι επιδίδονται πια, μόνο στο μέτρημα των χρημάτων. Σε τίποτε άλλο. Το γράψιμο των κειμένων, το έχουν αναθέσει σε κάτι άλλα χέρια, παραπλήσια.

Τα χρήματα βέβαια, τα δίνουμε σε αυτά τα θεατρικά χέρια, εμείς. Συχνά χειροκροτάμε κι από πάνω με τα ίδια μας τα χέρια, τις ουρές, τις σχηματίζουμε πάλι εμείς. Τα χιλιάρικά για μπαξίσια και πουρμπουάρ, δικό μας έργο είναι κι αυτό.

Κι ύστερα από όλη αυτή την τελετουργία, πόσοι από κείνους που μπαίνουν ευτυχώς στο θερινό αυτό παζάρι της βλακειάς, της χυδαιότητας, της φτήνειας, της αντιγραφής και της επανάληψης, πόσοι λέω, βγαίνουν και ευτυχώς; Τότε γιατί πάνε; Γιατί, πού αλλού να πάνε; Εκεί ξέρουν, εκεί έμαθαν πως πέφτει γέλοιο, εκεί κατέχουν τα μυστικά του ταμείου, της ταξιδείας εκεί τους περιμένουν τα γνωστά τους ονόματα.

Ραντεβού στις απαστράπτουσες ουρές των επιθεωρήσεων λοιπόν και φέτος. Εδώ στην Αθήνα, στην ανοχύρωτη πόλη. Η πρώτη πρό-

σκληση έφθασε κι όλα με το ταχυδρομείο: ΠΩΣ ΤΗ ΛΕΝ ΤΗ ΒΑΖΕΛΙΝΗ ΣΤΑ ΤΟΥΡΚΙΚΑ;

Κανείς Στρίντμπεργκ, Φασσμπίντερ, Ζουβέ ή Πίντερ, δεν θα μας βοηθήσει να βρούμε ποτέ την καυτή απάντηση, στο οθωμανικό αυτό ερώτημα.

Α.Θ.Κ.

● Τη μνήμη της **Κυβέλης**, μιας από τις μεγαλύτερες «κυρίες» του νεοελληνικού θεάτρου, τιμά η Ελληνοαμερικάνικη Ένωση τη Δευτέρα 23 Μαΐου. Στην εκδήλωση θα μιλήσουν κριτικοί θεάτρου (**Μάριος Πλωρίτης**, **Στάθης Σπηλιωτόπουλος**,



Νέστορας Μάτσας) και ηθοποιοί (**Αλίκη Βουγιουκλάκη**, **Δημήτρης Μυράτ**, **Άννα Συνοδινού** και **Δημήτρης Χορν**). Εξάλλου, την Τετάρτη 25 Μαΐου θα προβληθεί η ταινία του Ορ. Λάσκου «**Η Άγνωστος**» (1956), όπου πρωταγωνιστούσε η Κυβέλη.

Και οι δύο εκδηλώσεις θα γίνουν στο θέατρο της Ελληνοαμερικανικής Ένωσης στις 8.00 μ.μ.

οποίας περιέγραψε ο ίδιος ο διωκόμενος συγγραφέας στο προηγούμενο τεύχος του **ΑΝΤΙ**, προκάλεσε, συν τοις άλλοις, τη **διαμαρτυρία του Δημήτρη Μαρωνίτη**, ο οποίος μας έστειλε την ακόλουθη επιστολή:

Από το περιοδικό σας και από αλλού πληροφορήθηκα την απίστευτη ιστορία για τη δικαστική δίωξη του Χριστόφορου Κάσδαγλη, που μας πηγαίνει πολλά χρόνια πίσω και θυμίζει αλήστου μνήμης στενοκεφαλιά και ιδεολογικό στραβισμό. Ο Χριστόφορος Κάσδαγλης παραπέμπεται στο Τριμελές Πλημμελειοδικείο Αθηνών την 31 Μαΐου, γιατί κάποια λογοτεχνικά κείμενά του, δημοσιευμένα καταρχήν στο περιοδικό «**Παρά Πέντε**» και συμμαζεμένα αργότερα στον τόμο **Απολύομαι και τρελαίνομαι** υπό το ψευδώνυμο Χρήστος Καστανάς, προκαλούν δήθεν τον «εξερεθισμό των στρατιωτών προς διάπραξη κακουργημάτων», συνεπάγονται «βλάβην στρατιωτικών πραγμάτων» και δηλώνουν «ανυπακοή και βιαιοπραγία κατά ανωτέρου». Ανήκουστα δηλαδή πράγματα.

Προφανώς οι εμπνευστές και οι υποστηρικτές της δίωξης αυτής αγνοούν, ή καμώνονται πως αγνοούν, στοιχειώδη συστατικά της λογοτεχνίας και της τέχνης. Προπαντός το δικαίωμα και το καθήκον της λογοτεχνίας να αφορμάται από κάθε προβληματική πραγματικότητα και να τη σατιρίζει εφεξής, παραμορφώνοντάς την. Τα σχετικά παραδείγματα, δικά μας και ξένα, είναι τόσο πολλά, που περιττεύει η απαρίθμησή τους.

Είναι τοις πάσι γνωστόν ότι η στρατιωτική ζωή, εν πολέμω και εν ειρήνῃ, αποτέλεσε σατιρικό στόχο της λογοτεχνίας πολλές φορές στον τόπο μας, δίχως τούτο να σημαίνει ότι οι συγγραφείς των σατιρικών αυτών κειμένων κακουρούν εις βάρος της εθνικής μας ασφάλειας απλώς την υπερασπίζονται με άλλα μέσα από ό,τι οι милитаристές ηθικολόγοι.

Και, κάτι ακόμη, για να τελειώνω: ένα λογοτεχνικό κείμενο κρίνεται στο σύνολό του, και δεν κατασπαράσσεται προς απομόνωση «επιλήψιμων φράσεων». Αν θεωρηθεί αυτή η τελευταία μέθοδος νόμιμη, τότε ποιος λογοτέχνης άξιος του ονόματός του θα μπορούσε να γλιτώσει από την αρπάγη του εισαγγελέα;

Παρακαλώ να δημοσιεύσετε την επιστολή μου αυτή, ως διαμαρτυρία ενός πανεπιστη-

μιακού δασκάλου, που πριν από όλα αισθάνεται το χρέος πως οφείλει να υπερασπίζεται την ελευθερία του λόγου, τουλάχιστον στο χώρο της λογοτεχνίας και της τέχνης γενικότερα.

Δ. Μαρωνίτης

Ελληνο-γαλλικά μεταφραστικά

● Πριν από δύο χρόνια περίπου ιδρύθηκε, στο Γαλλικό Ινστιτούτο Αθηνών, το Ελληνο-γαλλικό Κέντρο Λογοτεχνικής Μετάφρασης, με σκοπό να υπάρχει ένας τόπος συναντήσεων και ανταλλαγών ανάμεσα στους δυο πολιτισμούς, καθώς και ένας χώρος όπου θα ευνοείται ο διάλογος των δυο γλωσσών. Αν και το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε είναι μικρό, η προσφορά του Κέντρου θεωρείται σημαντική και, ως αποτέλεσμα, έχει ήδη γίνει γνωστό και α-



ναγνωρισμένο στην Ευρώπη, από τους ειδικούς φορείς στο χώρο της λογοτεχνικής μετάφρασης, καθώς είναι υπεύθυνο για τη διοργάνωση ενός πλήθους εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων.

Τελευταία δραστηριότητα του Ελληνογαλλικού Κέντρου Λογοτεχνικής Μετάφρασης είναι η έκδοση δυο τακτικών δελτίων, ένα στα ελληνικά και ένα στα γαλλικά τα οποία περιέχουν ειδήσεις για τη δραστηριότητα του Κέντρου, πληροφορίες για θέματα μετάφρασης, που αφορούν τις δυο γλώσσες, παρουσίαση σημαντικών εκπροσώπων των δυο εθνικών λογοτεχνιών και έκδοση δυο βιβλιογραφικών δελτίων, εκ των οποίων το πρώτο θα αναφέρεται στους Γάλλους συγγραφείς που έχουν μεταφραστεί στα ελληνικά ενώ το άλλο θα αποπειράται να συγκεντρώνει, όσο το δυνατόν πληρέστερα, τα γαλλικά βιβλία που έχουν θέμα την Ελλάδα και τον ελληνικό πολιτισμό.

Με άλλα λόγια, Ελλάς - Γαλλία, μια σημαντική συνεργασία που επικεντρώνεται στην ανάδειξη και τη συνάφεια της πολιτιστικής κληρονομιάς των δυο χωρών.



Ιδιωτικές σχολές χορού: Στα βήματα του Ζαλόγγου;

Όταν αποφασίσει κανείς να ασχοληθεί με την τέχνη του χορού στη σύγχρονη Ελλάδα και τον προβληματισμό που την περιβάλλει αναπόφευκτα και αναγκαία θα σκοντάψει στην εκπαίδευση.

Ορισμένες πτυχές της, μας αποκάλυψε στο προηγούμενο τεύχος η Ντόρα Τσάτσου, σαν διευθύντρια της Κρατικής Σχολής Χορού και καθηγήτρια μαθητών που προορίζονται για τον επαγγελματικό χορό. Οι μαθητές αυτοί όμως αποτελούν μια μειοψηφία.

Οι άλλοι ενδιαφερόμενοι και ίσως λιγότερο ταλαντούχοι είναι αναγκασμένοι να προσεγγίσουν την τέχνη του χορού αποκλειστικά μέσα από τις ιδιωτικές σχολές. Αν αναλογισθεί κανείς ότι πολλοί από αυτούς σχηματίζουν αργότερα το μελλοντικό κοινό, η εξέλιξη του χορού στην Ελλάδα, καθορίζεται άμεσα και από την ιδιωτική εκπαίδευση.

Τι είδους καλλιτεχνική παιδεία μεταδίδεται όμως στους χώρους αυτούς και προς ποια κατεύθυνση οδηγούν το χορό και τις χιλιάδες των νεοελλήνων που προσέρχονται καθημερινά στους κόλπους τους με τη συγκατάθεση και συχνά προτροπή των ιδίων των γονιών που πληρώνουν τα υψηλά διδάκτρα;

Μια πρώτη ματιά αφήνει να συμπεράνουμε τα εξής:

● Κέντρο βάρους του εκπαιδευτικού προγράμματος στις περισσότερες από τις ιδιωτικές σχολές χορού, με ορισμένες μόνον φωτεινές εξαιρέσεις, παραμένει ακόμα και σήμερα η διδασκαλία του κλασικού μπαλέτου.

● Στην πλειοψηφία τους οι γονείς που διαθέτουν τα οικονομικά μέσα για να στείλουν τα παιδιά τους στις ιδιωτικές σχολές χορού, ενδιαφέρονται πρωτίστως για μια ορισμένη «αισθητική» παρά για την ίδια την τέχνη του χορού.



Υπεράσπιση της ελευθερίας του λόγου

Η δικαστική δίωξη του Χριστόφορου Κάσδαγλη για το βιβλίο του «**Απολύομαι και τρελαίνομαι**», το ιστορικό της

Μοιραία λοιπόν οι τάξεις α-παρτίζονται στην πλειοψηφία τους από «μαθητευόμενους» θηλυκού γένους, με προορισμό την παρακολούθηση ανάλογων παραστάσεων στα πρώτα καθίσματα του Θεάτρου του Ηρώδου του Αττικού. (Οι λιγοστοί εκπρόσωποι του αρσενικού γένους δυσφημούνται αυτομάτως με την έναρξη της ενασχόλησής τους με το χορό!).

Αν εξετάσουμε βαθύτερα το χώρο της ιδιωτικής εκπαίδευσης χορού θα διακρίνουμε το επακόλουθο μιας αβασάνιστα χαραγμένης πορείας που μάλλον χαλιναγωγεί την εξέλιξη του χορού στη χώρα μας:

- Το κλασικό μπαλέτο είναι από τη δομή του ένα είδος χορού που βασίζεται περισσότερο στην άριστη τεχνική παρά στη δημιουργικότητα. Η ανάγκη για ελεύθερη έκφραση περιορίζεται αναγκαστικά σε μια ορισμένη κατεύθυνση.

- Το κλασικό μπαλέτο είναι μια μορφή χορού ξένη προς τα ελληνικά δεδομένα και τον πολιτισμό μας. Ενώ όμως στην Ευρώπη μιλάμε σήμερα για τα μπαλέτα του Μπεζάρ ή της Πίνα Μπάους, στην Ελλάδα ο σύγχρονος χορός στερείται ταυτότητας. Η εκμάθησή του αποπροσανατολίζει εμποδίζοντας τη δημιουργική αναζήτηση. Εδώ πρέπει να σημειωθεί, ότι ήδη τα τελευταία χρόνια έχει γίνει ένα «άνοιγμα» των ιδιωτικών σχολών χορού και προς άλλες μορφές του είδους αυτού της τέχνης.

Όμως η έλλειψη μιας γενικότερης καλλιέργειας σχετικά με την ιστορία του χορού και το θέατρο που θα έπρεπε να διδάσκεται στα σχολεία και η ταύτισή του με ένα ορισμένο κοινωνικό status που καθορίζεται από τα διδάκτρα και συνεπάγεται κατ' ανάγκην τη διαμόρφωση του χορού από τις ίδιες τις σχολές σύμφωνα με τις απαιτήσεις του πελάτη, αποτελούν εμπόδια που ίσως μόνον η δημιουργία νέων κρατικών φυτωρίων θα μπορούσε να απομακρύνει.

Λήδα Καζαντζάκη



Λευκάδα: Προτεραιότητα στο περιβάλλον

Η πρόταση για ένα διήμερο στη Λευκάδα από το δήμαρχο της πόλης ήταν πολύ ελκυστική. Γνωρίζοντας το νησί από μια σύντομη επίσκεψη πριν από μερικά χρόνια και από περιγραφές φίλων ξέραμε περίπου τι θα δούμε.

Η Λευκάδα, ένα καταπράσι-



νο νησί, δεν έχει κατακλυσθεί από το τουριστικό κύμα που έχει καταλάβει τα άλλα νησιά των Επτανήσων. Κρατάει την ομορφιά του με τις ορεινές, διαδρομές και τις δυσπρόσιτες (και ίσως γι' αυτό πανέμορφες) παραλίες του. Τις παραλίες αυτές τις ανακάλυψαν εδώ και πολλά χρόνια εταιρείες ενοικίασης ιστιοπλοϊκών σκαφών και βλέπει κανείς ελλιμενισμένα σκάφη σε μικρά παραλιακά χωριουδάκια, να περιμένουν τους ενοικιαστές τους.

Οι ερημικές αμμουδιές δεν ήταν δυνατόν να μην προσελκύσουν άτομα που έσπευσαν να τις χωρίσουν σε οικόπεδα και να περιμένουν τους αγοραστές. Αυτό που αναβάλλει τις πωλήσεις είναι η έλλειψη

δρόμων, που όσοι έχουν συμφέροντα, πιέζουν να γίνουν. Οι τοπικές δημοτικές αρχές προσπαθούν να μην ενδώσουν επειδή δεν υπάρχει κανένας σχεδιασμός στην κατάκτηση και σε συνέπεια η περιοχή θα γίνει Λούτσα.

Επίσης λόγω της ασυλλόγιστης μεταφοράς άμμου από ορισμένες παραλίες σε άλλες για την καλύτερη τους και την προσέλκυση τουρισμού, εμφανίστηκαν πλάκες, που είχαν να εμφανιστούν πενήντα χρόνια.

Για φέτος η μεταφορά αυτή θα σταματήσει αλλά οι πιέσεις που ασκούνται είναι πολλές. Νομίζουμε ότι χωρίς μελέτη από ειδικούς επιστήμονες δεν πρέπει να ξαναρχίσει η μεταφορά αυτή.

Το φαινόμενο που παρουσιάζουν οι ελληνικές πόλεις λόγω της κατάληξης του κεντρικού αποχετευτικού αγωγού κοντά στη ν. ακτή, υπάρχει και στη Λευκάδα. Η λειτουργία όμως, φέτος, συστήματος

βιολογικού καθαρισμού, έργο πρότυπο και για τις άλλες πόλεις θα λύσει το πρόβλημα.

Η προσπάθεια που γίνεται για την ανάπτυξη του τουρισμού, δεν πρέπει να έχει σαν αποτέλεσμα την καταστροφή του περιβάλλοντος. Αν όλες οι κινήσεις γίνουν με σεβασμό στο χώρο και στο χρώμα του νησιού, τότε θα υπάρχει κέρδος και ως προς την ανάπτυξη αλλά και ως προς το περιβάλλον της Λευκάδας.

Η παρουσία των ανθρώπων που γνωρίσαμε και πραγματικά πονάνε τον τόπο τους μας κάνει να ελπίζουμε ότι και στο μέλλον θα υπάρχει η Λευκάδα που γνωρίσαμε φέτος. Εμείς πάντως είμαστε στο πλευρό τους.

Τάσος Μπάρλας

Κουίζ

Στο προηγούμενο τεύχος δημοσιεύτηκε το άρθρο «Ανάπτυξη και Περιβάλλον» του συνεργάτη μας Λεωνίδα Λουλούδη. Ατυχώς όμως γι' αυτόν και τους αναγνώστες μας ο δαίμων της σελιδοποίησης έδρασε πολλαπλά, τόσο που ακόμα και ο ίδιος ο συγγραφέας τρόμαξε να το ξεμπερδέψει.

Ζητώντας συγγνώμη λοιπόν, δημοσιεύουμε για τους υπομονετικούς αναγνώστες τη σωστή σειρά των παραγράφων του άρθρου:

- Παρ. 1:** Προς τα τέλη... άγριας στέψης.
Παρ. 2: Από την άχαρη... και τούτο για δυο λόγους.
Παρ. 3: Ο πρώτος... ανθρώπου με τη φύση.
Παρ. 4: Ο δεύτερος... την επιβίωσή τους.
Παρ. 5: Σήμερα ένα σχέδιο... ή της άλλης πλευράς.
Παρ. 6: Σημασία έχει... ισχυρότερου εξ' αυτών.
Παρ. 7: Με δεδομένο... διαθέσιμα.
Παρ. 8: Μίλησα για μια δεύτερη... αναποτελεσματικής νομολογίας.
Παρ. 9: Είναι χαρακτηριστικό... νομικίστικο σχολαστικισμό.
Παρ. 10: Αν οι νόμοι... κοινωνικής ερμηνείας.
Παρ. 11: Όσο η ανάλυση... ή διαθέσιμα.
Παρ. 12: Είναι χαρακτηριστικό... ρύπανση του περιβάλλοντος.
Παρ. 13: Μόλις στα 1977... υγιείς περιβάλλον.
Παρ. 14: Θα είμαι σύντομος... και το «περιβάλλον».
Παρ. 15: Με αυτές... διλημματικότητα χαρακτήρα.

Καλό διάβασμα!

● Όσοι είναι διατεθειμένοι να περάσουν το καλοκαίρι τους δουλεύοντας και άνευ πληρωμής «για την προώθηση της ειρήνης, την αποδοχή, συμβίωση και επικοινωνία ατόμων που προέρχονται από διαφορετικές χώρες και κοινωνικές ομάδες», ας επικοινωνήσουν με την *Κίνηση Εθελοντών για τη Διεθνή Συνεργασία και την Κοινωνική Αλληλεγγύη*.

Η οργάνωση αυτή είναι το ελληνικό παρακλάδι της Service Civil International, μιας παγκόσμιας οργάνωσης που αυτοπροσδιορίζεται ως «ειρηνιστική, αδέσμευτη, μη κερδοσκοπική, μη θρησκευτική, μη κυβερνητική».

Από τον Ιούλιο και κατά τη διάρκεια όλου του καλοκαιριού, διοργανώνονται διεθνείς κατασκηνώσεις εργασίας. Στους εθελοντές προσφέρονται στέγη και τροφή δωρεάν, ενώ οι ίδιοι καλύπτουν τα έξοδα του ταξιδιού τους.

Για όσους ενδιαφέρονται να συμμετάσχουν σε κάποια από τις κατασκηνώσεις στη χώρα μας (Καρδίτσα, Φέρες, Ζαγόρι) ή στο εξωτερικό, είναι χρήσιμη η διεύθυνση της Κ.Ε.Δ.Σ.Κ.Α. Καλλιστράτου 69, 15 771 ΖΩΓΡΑΦΟΥ.

μουσική δίσκοι

Η αφύπνιση του «Τρίτου»

Ξεφυλλίζοντας κανείς εφημερίδες, περιοδικά κλπ., παρατηρεί ότι το **Τρίτο** Πρόγραμμα ολοένα και πιο συχνά «λάμπει» δια της απουσίας του από τις λίστες προτιμήσεων των «διανοούμενων» και μη της δημοσιογραφίας μας. Μένει λοιπόν με την εντύπωση πως αυτό, το πιο «εσωστρεφές» μέτωπο της κρατικής ραδιοφωνίας, όχι μόνο δεν πασχίζει να αναρριχηθεί «πάση θυσία» στο τοπ-δημοτικότητα, καταλαμβάνοντας κάποια θέση κύρους (παρά κέρδους) στην εμποροπανήγυρη των μέσων μαζικής ενημέρωσης, αλλά όσο περνάει ο καιρός απογοητεύει και απωθεί ακόμη και τους «ειδικούς»... Βέβαια το πόσο ευσυνειδητές και έγκυρες είναι οι διάφορες «ραδιο-επιλογές» εξαρτάται από την ευσυνειδησία και το γενικότερο «επίπεδο» του γράφοντος, καθώς και από την εγκυρότητα του περιοδικού ή της εφημερίδας στα οποία εργάζεται. Και το κατά πόσο υπάρχουν στο **Τρίτο** εκπομπές ικανές να προσελκύσουν το ενδιαφέρον «ειδικευμένων» ακροατηρίων ή να *ψυχαγωγήσουν* (και άρα να καλλιεργήσουν κι όχι απλώς να «διασκεδάσουν») έτσι ανώδυνα και ανούσια — μα

«με το αζημίωτο» βεβαίως) ένα ευρύτερο ακροατήριο, το αφήνουμε στην κρίση του κάθε προσεκτικού ακροατή και φυσικά στην ευαισθησία του απέναντι στη μουσική και στο ενδιαφέρον του για πολύπλευρη και εμπεριστατωμένη ενημέρωση.

Τη διογκούμενη ωστόσο εντύπωση ότι το «**Τρίτο**», με έναν επιθανάτιο μορφασμό αταρέσκειας «κλείνεται στο καβούκι του», δεν μπορούμε παρά να τη θέσουμε υπό αμφισβήτηση. Να υπενθυμίσουμε κατ' αρχήν την πληθώρα συναυλιών («μουσικής δωματίου» κυρίως) που αναλαμβάνει και διεκπεραιώνει με υπευθυνότητα. Και να τονίσουμε ακόμη, πως δεν διστάζει να αναλάβει αρκετά τολμηρές και δαπανηρές πρωτοβουλίες σαν την πολύ πρόσφατη «έξοδό του στην περιφέρεια».

Από τις 23 ως τις 29 Απριλίου, μετέφερε, τις πολιτιστικές πρωτοβουλίες του στη Βόρεια Ελλάδα, οργανώνοντας μουσικές εκδηλώσεις στα Ιωάννινα, στις Σέρρες και στο Κιλκίς, σε συνεργασία με τοπικούς φορείς. Στόχος των εκδηλώσεων ήταν να δραστηριοποιηθεί η περιφέρεια και να αξιοποιηθεί το δικό της δυναμικό που δεν έχει γίνει ευρύτερα γνωστό. Να έρθει το κοινό σε επαφή με σύγχρονες μουσικές ιδέες που δεν χωρούν εύκολα σε κλισιαρισμένες «ετικέτες» ή που απέχουν ως «ανένταχτες» από κάθε κατηγοριοποίηση. Και φυσικά να δοθεί στην τοπική σκηνή η δυνατότητα ηχογράφησης από το **Τρίτο** Πρόγραμμα και παρουσίασής της στο ραδιόφωνο. Εισηγητής και συντονιστής αυτού του προγράμματος συναυλιών ήταν ο *Σάκης Παπαδημητρίου*. Συμμετείχαν τα συγκροτήματα: "*A Priori*", "*Noise Promotion*

Company", "*Μωρά στη Φωτιά*", "*Blues Wire*", "*Ρεκτιφιέ*", "*Νώε*" και οι μουσικοί (σε διάφορα σχήματα): *Λευτέρης Αγγουριδάκης*, *Θανάσης Ζλατάνος*, *Θόδωρος Καπηλίδης*, *Νίκος Καπηλίδης*, *Παναγιώτης Κιουρτζόγλου*, *Μαίρη Κωνσταντινίδου*, *Φίλιππος Λαμπαδάριος*, *Κώστας Μπόκας*, *Βασίλης Τσαμπρόπουλος*, *Κώστας Χάνης* *Κώστας Χασιώτης*, και *Τάκης Πολύζος* (σολαίντς).

Ο διευθυντής του **Τρίτου** Προγράμματος *Κυριάκος Σφέτσας* έδειξε να λαμβάνει σοβαρά υπόψη του την προοπτική τέτοιων «περιφερειακών» εκδηλώσεων, υποσχόμενος τη «συνέχειά» τους.

Ένα «Ρόδο» για τους Pere ÜBÜ

Σχετικά με το πρόσφατο «κύμα» συναυλιών ξένων συνόλων (από το χώρο κυρίως του ροκ και της ποπ) και τις ιδιαιτερότητες του «κυκλώματος» που τις οργανώνει, είχαμε γράψει από τις στήλες αυτές. Και είχαμε τονίσει ότι η νεοσύστατη «κάστα» των μέσα από το ροκ και *περί* της μουσικής ροκ (και ποπ) ενασχολούμενων, επιχειρηματιών, διαθέτει την τόλμη να πληρώνει από την τσέπη της το τίμημα των επιλογών της. Των «επιλογών», που κατά κανόνα εκφράζουν προσωπικά τους *ιδιους*, σαν άτομα με πιστεύω και ιδιαίτερες αισθητικές προτιμήσεις... Και δεν σας λέγαμε «ψέματα», ούτε αραδιάζαμε αστήριχτες υποθέσεις για κάποιο, ίσως και λιγάκι υποπτο, παιχνίδι εντυπώσεων. Να, που τα γεγονότα μας επιβεβαίωσαν. Το «ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΔΙΑΒΑΣΗΣ» είχε αναγγείλει την «επιστροφή ενός θρύλου» και την αυτοπαρουσίασή του στη σκηνή του club «ΡΟΔΟΝ» στις 7 και στις 8 Μαΐου. Ανασυγ-

κροτημένοι και ως ένα βαθμό αναδομημένοι οι *Pere Übü* θα μας μετέφεραν για δυο ολόκληρες βραδιές σε μερικά από τα πλέον «ραδιενεργά» και «παραισθησιακά» τοπία του αμερικάνικου μουσικού underground! Να όμως που μια στραβή διαχείριση του θέματος από τους ευρωπαίους μάνατζερ του γκρουπ, κι ένας ασύμφορος προγραμματισμός πτήσης της *British Airways* ακυρώνει την πρώτη βραδιά και με λίγη ακόμη καθυστέρηση θα ακύρωνε και τη δεύτερη. Εν τω μεταξύ τα εισιτήρια που προπωλήθηκαν για την πρώτη μέρα πάνε στράφι. Οι *Pere Übü* φτάνουν κυριολεκτικά «με την ψυχή στο στόμα» στο χώρο της συναυλίας. Μόλις που προλαβαίνουν να τσεκάρουν τον ήχο τους, και βγαίνουν στη σκηνή για την μεταμεσονύχτια συναυλία τους (ήταν βλέπετε και ο κυριακάτικος ΑΓΩΝΑΣ στη μέση) ξέροντας πως στις 8.00 το πρωί τους περίμενε η πτήση της επιστροφής. Κι όμως: η εμφάνισή τους ήταν σαρωτική και οι συναρπαστικοί *David Thomas* και *Allen Ravenstine*, θα μείνουν σαν οι χαρακτηριστικότερες ίσως φιγούρες που πέρασαν ποτέ από ντόπια σκηνή συναυλιών, ηλεκτρίζοντας την ατμόσφαιρα με την παρουσία τους και μόνο.

Αλλά για τους *Pere Übü* που ήταν και που (εν μέρει) είναι —κατά τη δικσογραφική τους εικόνα— κάτι παραπάνω από ένα προικισμένο σύνολο «πειραματικής» ποπ-άρτ μουσικής με αρχέτυπες «γκαραζ» αφετηρίες, θα τα πούμε αναλυτικότερα εν όψει και των αναμενόμενων κυκλοφοριών δυο τουλάχιστον δίσκων τους στη χώρα μας: του "*Modern Dance*" (1978) και του "*The Tenement Year*" (1988).

Χρήστος Τσανάκας

Στο χωριό της καταγωγής του, στ' Ασφέντου της επαρχίας Σφακιών της Κρήτης, λένε —όπως και σε όλα τα γύρω χωριά της επαρχίας— ότι ο καλός Σφακιανός τελειώνει τη ζωή του «ή από βόλι ή από τσούρισμα». Βόλι είναι βέβαια η δολοφονική σφαίρα και «τσούρισμα» ένα τυχαίο ατύχημα στις «απορρώγες» πλαγιές. Ο παπα-Γιώργης Πυρουνάκης τέλειωσε με ένα ατύχημα που μάλλον προσομοιάζει μ' αυτό. Όλη τη ζωή του την προγραμμάτιζε αλλιώς. Κοινωνικός, εξωστρεφής, με την υπερηφάνεια της ομορφιάς

του, παραξένευε και προκαλούσε. Πεισματικά επέμενε στον τίτλο του απλού εφημέριου. Κι όμως υπήρχε εκεί, στη δικτατορία, παράτολμος, στη μεταπολίτευση αιρετικός και τα πρόσφατα χρόνια αμήχανος. Ο παπα-Γιώργης ήταν σε όλα αυτά τα χρόνια μια ενεργητική παρουσία με τις αντιφάσεις του κοσμικού του λαϊκού ανθρώπου αλλά και την καρτερία του λειτουργού της εκκλησίας του Χριστού.

Αδικήθηκε έτσι όπως τέλειωσε τη ζωή του χωρίς το δολοφονικό «βόλι» που τον καταδίωκε.



α
ΤΙΤΛΟ

ΠΩΣ ΜΕΤΕΦΕΡΘΗ ΤΟ ΠΡΟΣΟΠΙΚΟΝ ΜΟΥ ΜΗΝΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ κ. ΖΙΦΚΩΦ

Ἐπειδὴ πολλοὶ λασπολόγοι κέ πιθανόν πολλοὶ ἀναγνόμεναι τοῦ ἈΝΤΙ νά ἀναρωτήθησαν διὰ ποῖον λόγον Πασχαλιάτικα πῆγα στήν Βουλγαρίαν, τοὺς πληροφορῶ ὅτι ἤμουν ὑποχρεωμένος νά πάω διότι ἔπρεπε νά μεταφέρω προσωπικόν μήνημα πρὸς τόν προθυπουργόν τῆς Χώρας κ. Ζίφκωφ. Ὁρκίζομαι εἰς τὰ κόκκαλα τῶν γονέων Μου ὅτι ἀφτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια. Ἄλλωστε ἡ μεταφορά μηνυμάτων ἀπὸ μὴ εἰδικούς εἶναι σήμερον ἐν κρήσει ἀπὸ τὴν μυστικὴν διπλωματίαν. Δέν πρέπει νά μᾶς διαφέβῃ τὸ γεγονός ὅτι καὶ ὁ Τσάρος Πασῶν τῶν Ρωσιῶν ἐπεφόρτησεν νά κάνῃ χρέη ταχυδρόμου καὶ τόν Μιχαὴλ Στρογκώφ παρόλον πού οὗτος ἦτο ἀπλοῦς ἀξιωματικός καὶ δέν ἀνῆκεν εἰς τόν διπλωματικόν κλάδον. Κέ ἀφόσον ἕνας ὁλόκληρος Στρογκώφ ἐδέχθη νά μεταφέρῃ ἓνα μῆ-

Εντυπώσεις
ἀπὸ τὴν
γείτονα
Βουλγαρίαν
τοῦ
ἀπεσταλμένου μας
Κυρίου
ΜΠΟΣΤ

Μποστ.

νημα πρὸς τοὺς Τατάρους, ποῖος ἦμουν ἐγὼ πού θά ἡρνούμην τὴν μεταφορὰν ἐνὸς φακέλου πρὸς τοὺς Βουλγάρους μὲ τοὺς ὁποίους Μᾶς συνδέουν τόσοι κοινοὶ ἀγόνες διὰ τὴν Ἑλευθερίαν, Ἀνεξαρτησίαν, Δημοκρατίαν καὶ ἐδαφικὴν ἀκερεότητα τῆς Ἑλλάδος; Εἶμαι εἰλικρινής.

Ποῖον ἦτο τὸ περιεχόμενον τοῦ μηνήματος, δὲν ἤμπορὸ νά ἀποκαλήψω, διότι τὸ μήνημα ἦτο προσοπικόν κι ἔχω παγίαν τακτικὴν νά μὴν σχολιάζω κυβερνητικὰ κείμενα. Τίποτε ἄλλο δὲν ἤμπορῶ νά πῶ. Ἀρκεστῆτε εἰς ἄφτά πού εἶπα.

ΚΕΦΑΛΕΟΝ ΠΡΟΤΟΝ: Ἡ ἀναχώρησις

Τὴν προῖαν τοῦ Μεγάλου Σαβάτου καὶ ὦραν 9 ἀκριβῶς, ἀνεχώρησεν τὸ Πούλμαν κάπου ἀπὸ τὸ τέρμα Πατησίων μὲ κατέφθυσιν τὴν Βουλγαρίαν μεταφέρον 43 ἐπιβάτας μὲ 43 βαλίτσας. Ἀπὸ τοὺς 43 ἐπιβάτας ἐγνώριζα προσοπικῶς μόνον τοὺς τρεῖς. Αὐτοὶ ἦσαν ἡ σήζηγός Μου, ἡ ἀδελφή της καὶ ὁ σήζηγος ἀφτῆς (τοῦ γαμβροῦ Μου ἰδέα ἦταν νά πᾶμε στὴ Βουλγαρία, ἀφοῦ τὰ ἴδια λεφτά θά τρώγαμε ὅπως εἶπε ἂν μέναμε πασχαλιάτικα στὴν Ἑλλάδα). Τοὺς ἄλλους 40 ἐπιβάτας πού δὲν ἐγνόριζα τοὺς ἐχαιρέτησα ὄχι πολὺ θερμὰ ἀλλὰ οὔτε καὶ πολὺ ψυχρά. Ἡ συμπεριφορὰ Μου εἶχε μίαν Δημοκρατικὴ ἀπλότητα καὶ ποτὲ δὲν Μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸν νοῦν νά τοὺς πῶ νά πάρουν ἄλλο λεοφορῖον. Μὲ ἀφτούς πού πῆγα, μὲ ἀφτούς ἐπέστρεψα.

Μόλις τὸ ἀφτοκίνητον εἰσήλθεν εἰς τὴν Ἑθνικὴν ὁδὸν ὁ νεαρὸς ὁδηγὸς τοῦ Πούλμαν πού ἐκαλεῖτο Τάκης ἔβαλε εἰς τὴν κασέταν τὸ τραγοῦδι «Πᾶμε διὰ τρέλες, στίς Σεῦχέλλες». Πολλοὶ ἡλικιωμένοι δυσανασχέτησαν, ἀλλὰ ἐγὼ δὲν ἐδυσφόρησα. Καλύτερα, ἐσκέφθην, νά νομίζουν οἱ διερχόμενοι ἐθνικόφρονες ὅτι τὸ Πούλμαν πηγένει εἰς τὰς Σεῦχέλλες παρά ὅτι πηγένομεν διὰ τρέλες εἰς τὴν Βουλγαρίαν ἀπ' ὅπου πάντα ἐλλοχεῖ ὁ ἀπὸ Βορᾶν κίνδυνος καὶ ὅπου αἱ μνήμαι εἶναι ἀκόμα νωπαί. Ἡ ἀναμόχλευσις τῶν παθῶν, δὲν ὁδηγεῖ εἰς τὴν σήσφιξιν τῶν Λαῶν. Ἀφτὸ ἐδίδασκεν καὶ ὁ Σοφοκλῆς.

Μόλις αἱ Σεῦχέλλαι ἐσταμάτησαν, τὸ κασετόφωνον εἶπεν τὸ ρόκ τραγοῦδι «ἡ θεία Λόλα» καὶ ἐν συνεχείᾳ τὸ «Μπιρίμπα» τοῦ ὁποίου τοὺς στίχους δὲν ἐγνώριζα, ἀλλὰ μὲ τὴν συνεχῇ ἐπανάληψιν μέχρι Σιδηροκάστρου τοὺς ἔμαθα ἀπέξω, διότι ὡς γνωστὸν ἡ ἐπανάληψις εἶναι ἡ μήτηρ τῆς μαθήσεως. Τὴν ὥραν πού μετεδίδετο τὸ «ἡ ὅλα ἡ τίποτα» τὸ Πούλμαν ἀνέκοψε ταχύτητα καὶ ἐσταμάτησεν εἰς τὸ Σχηματάρι. Ἐκεῖ ὁ ὁδηγὸς ἐπλήρωσεν διόδια. Ἀναχωρήσαντες ἀπὸ ἐκεῖ ἱλιγγιοδῶς, τὸ Πούλμαν ἐσταμάτησεν εἰς τὴν Πελασγίαν, ὅπου ὁ ὁδηγὸς ἐπλήρωσεν διόδια. Μετὰ τὴν Πελασγίαν ὁ ὁδηγὸς ἐστάθμεψεν εἰς τὰ Τέμπη διὰ νά πληρώσῃ διόδια. Μετ' ὀλίγον τὸ Πούλμαν ἀφοῦ ἀνεχώρησεν, ἐσταμάτησεν εἰς

τὴν Κατερίνην καὶ ἱλιγγιοδῶς ἀνεχώρησεν ἀφοῦ ἐπλήρωσε διόδια. Ἐξωθὶ τῆς Θεσσαλονίκης ἐκοιμήθην ἐλαφρῶς, καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι εἰς ποῖον ἄλλο σημεῖον ἐσταθμέψαμε διὰ διόδια. Πάντως ὅταν ἐσταθμέψαμε εἰς τὸ Σιδηροκάστρον περὶ τὴν ἐβδόμην ἐσπερινήν, δὲν μᾶς ἐζητήθησαν διόδια ἀλλὰ νά βγάλουμε ὅλοι τίς βαλίτσες καὶ νά ἀνεβοῦμε εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἀπ' ὅπου θά ἀναχωρούσαμε τὴν ἐπομένην μὲ μεγάλην ταχύτητα διὰ Βουλγαρίαν. Ἐτσι σαραντατρεῖς ἐπιβάται μὲ 43 βαλίτσας εἰσήλθον εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον καὶ ἐτακτοποιήθησαν εἰς ἰσάριθμα δωμάτια.

Ἐγὼ ἐξῆλθα γιὰ νά περιγηθῶ τὸ Σιδηροκάστρον. Ἐξωθὶ τοῦ ξενοδοχείου ἐντύποσιν μοῦ ἔκαμε μία προτομὴ ἐπὶ βάθρου πού ἔγραφεν ΠΟΛΥΖΩΙΔΗΣ δικαστικός. Φαίνεται ὅτι ἦτο ἀπὸ ἐκεῖ. Ἐπρόκειτο διὰ τὸν σχολαστικὸν ἐκεῖνον δικαστικὸν πού ἀκολουθῶν πιστῶς τὸ γράμμα τοῦ Νόμου, ἡρνήθη, μὲ Μακεδονικὸν πείσμα νά ὑπογράψῃ τὴν καταδίκην τοῦ Κολοκοτρώνη ἀναγορευθεὶς ἐν τῇ ἀγνοίᾳ τοῦ Πρώτος ἀντιστασιακὸς καὶ ἐλθὼν εἰς ρῆξιν καὶ ψυχρότητα μὲ τὸν τότε πρωθυπουργέοντα εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλει ἐβγνομοσύνην διότι ἀφτὸς τὸν εἶχεν διορίσει μαζὴ μὲ τὸν Τερτσέτην εἰς τὴν ἐπιζηλον ἀφτῆν θέσιν. «Δὲν ὑπογράφω, ἔλεγεν. Ἐλᾶτε νά Μὲ φωτογραφήσετε τὸ ἔτος 1842. Πρέπει νά μείνω ἄλλην μίαν πενταετίαν διὰ νά ὀλοκληρώσω τὸ ἔργον Μου».

Ἀφτά συμβένουν μὲ τοὺς σχολαστικούς τυπολάτρες δικαστικούς ὅταν τυχαίνει νά εἶναι καὶ ἰδιότροποι.

Ὅταν μετέβην εἰς τὸ ξενοδοχεῖον καὶ ἀνέφερα τὰ διατρέξαντα εἰς τὴν σήζηγόν Μου, ἀφτὴ Μοῦ εἶπεν νά ξηρισθῶ καὶ νά ἐτοιμασθῶ διότι θά πηγαίναμε εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Σιδηροκάστρου διὰ τὴν Ἀνάστασιν καὶ ἀκολουθῶς θά τρώγαμε μαγειρίτσαν καὶ ἄλλα φαγητὰ εἰς τὸ Ξενοδοχεῖον. Πράγματι εἰς τὰς 12 παρά πέντε ἦμουν ἔτοιμος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν μαζί μὲ ἄλλους ἐκκλησιαζομένους, ἀναμένων μὲ ἀγωνίαν τὴν ποθητὴν Ἀνάστασιν καὶ ὅταν ὁ Μητροπολίτης Σιδηροκάστρου ἀνήγγειλε εἰς ἐμέ καὶ εἰς τοὺς παρευρισκομένους μὲ μεγάλην στολὴν ἀξιοματικῶς τοῦ ἐκεῖ τάγματος, τὴν χαρμόσουν εἶδῃσιν τῆς Ἀναστάσεως, εἰς ὧν τὰ πρόσωπα διεκρίνετο μία εὐχάριστος κατὰστασις.

Δυστυχῶς τὸ δικό Μου πρόσωπον ἐσκίαζεν μία εὐδιάκριτος μελαγχολία καὶ μόλις καὶ μετὰ βίας ἔφαγα τὸ δέφτερον πιᾶτο τοῦ ἀρνιοῦ μὲ μακαρόνια. Τὸ μυαλό Μου ἔτρεχε εἰς τὸν Πολυζωῖδην καὶ δὲν ἤμποροῦσα νά ἔβρω μίαν ἐξήγησιν διὰ τὴν ἀπρεπὴ Του συμπεριφορὰν καὶ τὴν ἀνάρμοστον ἀχαριστίαν Του.

Τέλος πάντων διὰ νά μὴν μεταδῶσιν τὴν ἀπαισιοδοξίαν Μου εἰς τοὺς ἄλλους καὶ σεβόμενος τοὺς Θεσμούς τῆς Ἀναστάσεως, ἀπεχώρησα εἰς τὸ δωμάτιόν Μου καὶ ἐκοιμήθην μέχρι ἀφυπνίσεως,

παρὰ τοὺς φοβεροὺς κρότους τῶν ἀπηγορευμένων κροτῖδων.

ΚΕΦΑΛΕΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ: Εἰς τὰ σύνορα

Εἰς τὰς 9 τὸ πρωῒ τοῦ Πάσχα εἰσήλθον εἰς τὸ λεοφορεῖον 43 ἐπιβάται μὲ τίς 43 βαλίτσες τίς ὁποῖες ὁ ὁδηγὸς Τάκης μὲ μεγάλην προσοχὴν ἐτοποθέτησε στὸν χώρον ἀποσκευῶν, καὶ ἐντὸς ὀλίγου τὸ Πούλμαν ἐσταμάτησε στὰ σύνορα. Θά ἦτο περίπου 9 καὶ τέταρτο. Τότε ἐδόθη διαταγὴ ἀπὸ ἑναυ Τελωνιακὸν πού ἐφχήθη Χριστὸς Ἀνέστη, νά κατέβουν ὅλοι οἱ ἐπιβάται καὶ νά βγοῦν οἱ 43 βαλίτσες γιὰ νά γίνῃ ἐλεγχος. Ὁ ὁδηγὸς Τάκης ἔβγαλε τίς 43 βαλίτσες μὲ μεγάλην προθυμίαν ἀφοῦ ἀντεφχήθη Ἀληθῶς Ἀνέστη καὶ τίς παρέταξε εἰς τὸ πεζοδρόμιον τοῦ Τελωνείου. Ἀφοῦ τὸ περιεχόμενον ὧν τῶν βαλιτσῶν, παλτῶν καὶ πουλόβερ ἐκρίθη ἱκανοποιητικόν, ὁ Τελωνιακὸς πῆρε μίαν σκάλα καὶ ἐξερεύνησε τὴν κορυφὴν τοῦ λεοφορείου καὶ ἀφοῦ καὶ ἡ ὀροφὴ ἐκρίθη τελωνιακῶς ἄψογος καὶ διατηρητέα, ἔδωσεν ἐντολὴν νά ξαναμποῦν οἱ ταλαίπωροι ἐπιβάται μὲ τὰ διαβατήριά των καὶ τὰς 43 βαλίτσας νά τὰς τοποθετήσῃ ὁ Τάκης εἰς τὸν χώρον ἀποσκευῶν, πρᾶγμα πού ὁ Τάκης ἔκανε μὲ μεγάλην εὐχαρίστησιν καὶ προθυμίαν.

Τότε τὸ Πούλμαν ἀνεχώρησε μὲ ἱλιγγιώδη ταχύτητα πρὸς τὴν Βουλγαρίαν καὶ μετὰ 100 περίπου μέτρα ἐσταμάτησεν ἀποτόμως εἰς τὸ Βουλγαρικὸν φυλάκιον διὰ τὸν ἐλεγχον τῶν 43 Ἑλλήνων ἐκδρομῶν πού ἤθελον νά γνωρίσουν τὴν Βουλγαρίαν. Εἰσήλθε τότε ἐντὸς τοῦ Λεοφορείου Βούλγαρος ὀρθόδοξος τελωνειακὸς πού ἀφοῦ εὐγενῶς ἐφχήθηκε καὶ ἀφτὸς Χριστὸς Ἀνέστη (ἔχουμε τὴν ἀφτὴν θρησκείαν μὲ τοὺς ἀθέους δυστυχῶς ἀφτούς γείτονας) ἐξέτασε κι αὐτὸς τὰ διαβατήριά μας, ἔλεγε τὰ δολάρεια κι ἀφοῦ μᾶς εὐχήθη καλὸ ταξίδι κατῆλθε. Μόλις κατῆλθε ἀφτὸς ἀνῆλθε καὶ ἐκάθησε στὴ θέσιν τοῦ συνοδηγοῦ ἡ Ἑλληνικῆς καταγωγῆς ξεναγὸς καὶ χαριτωμένη κυρία ὀνόματι ΗΛΕΚΤΡΑ. Εἶχε γεννηθῇ εἰς τὴν Ἀλβανίαν, διέμενε εἰς τὴν Σόφιαν καὶ εἶχε παντρευθῇ νεαρὸν καὶ καλόκαρδον Βούλγαρον πού ἀργότερα γνωρίσαμε. Καθ' ὅλην τὴν διαδρομὴν μᾶς ἐξήγησεν ἐνδιαφέροντα πράγματα γιὰ τὴν χώρα πού ἐπρόκειτο νά ἐπισκεφθοῦμε. Ἦταν ἀριστα καταρτισμένη, πολυμαθὴς, ἐγνώριζε ἀπ' ἔξω κι ἀνακατωτὰ χρονολογίες, πληθυσμούς πόλεων, ἀσχολίες κατοίκων τῶν διαφόρων περιοχῶν καὶ τονίζοντας περίεργα τίς διαφορὰς Ἑλληνικὲς λέξεις. Πολλὰς φορές τὰ διάφορα μνημεῖα πεσόντων τὰ ἔλεγε, «Μνημεῖα γιὰ τοὺς πέσοντες» ἢ ἔλεγε «εἰς τὸν δεξιὸν πλευρὸν πού βλέπονται αὐτὴ ἡ πόλις λέγεται...» ἐνῶ ἡ πόλις ἦταν ἀριστερὰ καὶ εἰς τὴν δεξιὰ ἦταν τὸ ποτάμι ὁ Στρυμὼν. Εἶχε φαίνεται δυσχέρεια προσανατολισμοῦ. Ἐτσι, συνεχῶς ὅταν ἀνέ-

φερε, κυττάξετε ἀριστερά ὅλοι αὐτομάτως στρέψαμε δεξιά κι ὅταν μᾶς παρότρυνε νά κυτάξουμε δεξιά στρέψαμε ἀριστερά.

Δέν θά εἶχαμε κἀνη οὔτε χίλια μέτρα ἀπό τό Βουλγάρικο Τελωνεῖο, ὅταν κορνάροντας δυνατά μᾶς προσπέρασε ἕνα αὐτοκίνητο μέ τήν ἐνδειξη ΤΑΚΣΙ μ' ἕναν ὁδηγό κι ἕναν ἐπιβάτη πού ἄρχισε νά προπορεύεται. Κι ἄρχισε ὁ ἐπιβάτης ἀπό τό πίσω κάθισμα νά μᾶς κἀνη νοήματα ὑψώνοντας τά τρία του δάχτυλα. 'Ο ὁδηγός Τάκης ἀνταπέδωσε τόν χαιρετισμό ὑψώνοντας τά τέσσερά του δάχτυλα. 'Ο Βούλγαρος ἐπιβάτης κούνησε ἀρνητικά τό κεφάλι του καί ἐπέμενε στά τρία δάχτυλα. "Ἦταν οἱ λεγόμενοι «κυνηγοί δολλαρίων» πού ἄλλαζαν τό δολλάριο πρὸς τρία Λέβα. "Ὅταν ὁ 'Ελληνο-Βουλγαρικός αὐτός σιωπηλὸς διάλογος, ἐναυάγησε, τό ΤΑΚΣΙ ἀνέπτυξε ταχύτητα κι ἐξαφανίστηκε. Τήν θέση τοῦ ἐξαφανισθέντος πῆρε ἄλλο ΤΑΚΣΙ πού μᾶς προσπέρασε κι ἀφτό μέ πανηγυρικό καί χαρούμενο Πασχαλιάτικο κορνάρισμα. 'Ο ἐπιβάτης ὅμως αὐτός ἦταν πιό χουβαρδᾶς.

Προσέφερε τρισήμισυ δολλάρεια. 'Ο Τάκης ὕψωσε τά 4 του δάχτυλα μέ σταθερότητα. 'Ο ἐπιβάτης ὅμως ἦταν ἀνένδοτος. Δέν ἔδινε παραπάνω ἀπό τά τρισήμισυ. "Ἔτσι ἐξαφανίστηκε κι αὐτός στό βάθος τοῦ ὁρίζοντος.

Σ' ὅλην αὐτήν τήν διαδικασίαν μέ τούς Τραπεζίτας τοῦ δρόμου ἡ ξεναγός ἔκανε ὅτι δέν τήν ἀφορᾶ καί κύτταζε κάτι σημειώσεις πού κρατοῦσε. 'Εγὼ ὅμως ἤμουν πολύ εὐτυχής πού εἶχα γνωρίση σέ τόσο λίγο χρονικό διάστημα δύο ἐξέχοντες χρηματιστάς τῆς Βουλγαρίας πού ἀπό τήν ἐν γένει ἐμφάνισή των ἔδειχναν ἄνθρωποι ἀπλοί καί Δημοκρατικοί. Γενικῶς, ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἰς τήν Βουλγαρίαν πού ἐγνώρισα μετά, ἦσαν καλοί. Θά μοῦ πῆτε, καλά, δέν ὑπάρχουν κακοί ἄνθρωποι εἰς τήν Βουλγαρίαν. Αὐτοί πού διέπρατταν τὰς ὁμότητας εἰς τήν Μακεδονείαν Μας τί ἦσαν; Καλοί; Νά σᾶς ἀπαντήσω: "Ἦσαν φασίσται, πού ὅλοι εὐτυχῶς ἔχουν πεθάνη. "Ὅπως ἔχουν πεθάνη ὅλοι οἱ κακοί Ναζί πού ἔζων πρὸ 45 ἐτῶν εἰς τήν Γερμανίαν. Τό ἴδιο συνέβη καί εἰς τήν 'Ελλάδα ὅπου ἐκ τῶν 20.000 τῆς ΕΣΑ καί τῶν ἑκατοντάδων βασανιστῶν, οὐδεῖς πλέον κακὸς ὑπάρχει λόγῳ τῆς συμβάσεως πολυκαιρίας. Σήμερον εἰς ὅλας τὰς χώρας κυριαρχοῦν οἱ καλοί. Φασίσται, Ναζί, βασανισταί, μοναρχικοί, ἀντιδραστικοί καί ἱμπεριαλισταί, ἔχουν σαρωθῇ ἀπὸ ἕνα πρωτοφανές κύμα εὐγενῶν καί Σοσιαλιστῶν ἀνθρώπων.

ΚΕΦΑΛΕΟΝ ΤΡΙΤΟΝ: 'Η Ξενάγησις

Εἰς ἕν διάλειμα τοῦ κασετοφώνου, ἡ ξεναγός κυρία 'Ηλέκτρα, ἄρχισε νά μᾶς ἀφηγεῖται τήν πονεμένην ἱστορείαν τῆς φίλης Βουλγαρίας. "Ἀρχισε ἀπὸ τήν Ρωμαϊκὴν ἐποχὴν, μᾶς εἶπε διὰ τὰ πάθη της

κατὰ τήν Βυζαντινὴν περίοδον, μᾶς ἐξιστόρησε μέ γλαφυρά χρώματα τι τράβηξαν οἱ δυστυχεῖς κάτοικοι ἀπὸ τούς ἀπαισίους φεουδάρχας καί τούς κακοὺς Βασιλεῖς καί διὰ τό πόσον σήμερα μέ τόν θρίαμβον τοῦ Σοσιαλισμοῦ ὅλοι ἔχουν ἕνα σταθερόν εἰσόδημα 300 λέβα τόν μήνα. Μέ κάποιον ἐλαφρόν παράπονον μᾶς εἶπε ὅμως ὅτι οἱ ἀγρόται πέρνουν περισσότερα ἐν σχέσει μέ τούς ἐπιστήμονας καί διανοομένους. Θέλησα νά τήν διακόψω καί νά τῆς πῶ ὅτι τά ἴδια παράπονα μέ τούς ἀγρότας ἔχουμε κι ἐμεῖς οἱ διανοούμενοι, ἀλλά διὰ λόγους εὐγενείας τήν ἄφησα νά συνεχίσῃ ἀπερίσπαστος. Δέν πειράζει εἶπα μέσα Μου. "Ἀς ἔχουν οἱ ἀγρόται δύο καί τρία αὐτοκίνητα καί φορολογικὰς ἐλαφρύνσεις. Μέ τήν σταθεροποίησιν τοῦ νέου πενταετοῦς προγράμματος τῆς χώρας Μας, θά λείψῃ τό ἀνοιγμα τῆς ψαλίδος καί θα ἀρθοῦν αἱ ἀνισότητες μεταξύ ἀγρότων καί καλλιτεχνῶν. *Θάρθῃ ἄσπρη μέρα καί γιὰ μᾶς*, ὅπως προηγουμένως εἶπε τό ἀκούραστον κασετόφωνον.

'Ακολουθῶς ἡ κυρία 'Ηλέκτρα μᾶς εἶπεν ὅτι μεγάλα βήματα ἔχουν γίνη εἰς τό ζήτημα τῆς ἱατρικῆς διὰ τόν Λαόν καί ὅτι τὰ ἐνοίκια γιὰ ἕνα δυάρι εἶναι γύρω στά 20 Λέβα τό μήνα, μέ πληρωμένο τό φῶς καί τό νερό. 'Εκεῖ δέν τήν διέκοψα, διότι καί τὰ δικά μας ἐνοίκια σ' αὐτά τά ἐπίπεδα κυμαίνονται. Μέ 2.100 τό μήνα (τόσο κάνουν τά 20 Λέβα) βρίσκεις στήν 'Αθήνα ὅσα δυάρια θέλῃς καί μάλιστα στίς καλύτερες περιοχές. "Ἄν δέ κοιμηθῇς καί ὁνειρευθῇς μετά ἀπὸ ἕνα καλὸ γεῦμα, ἤμπορεῖς νά βρῇς καί τεσσάρι στὸν ὕπνο Σου μέ 40 Λέβα. Στὸν ξύπνο σου ἀρχίζουν οἱ δυσκολίες.

"Ὅπως εἶπα προηγουμένως, ἀριστερά μας εἶχαμε τόν Στρυμῶνα καί δεξιά τίς πόλεις πού προσπερνούσαμε. Σέ μιά στιγμὴ περνώντας ἀπὸ μιά πόλη, εἶδα νά ὑψώνεται πάνω σέ ἕνα βάθρο ἕνα χάλκινο ἄγαλμα 10 μέτρων περίπου ὕψος. Γνωρίζοντας τήν πάθησιν τῆς ξεναγοῦ μας, καί κυττάζοντας ἀριστερά στὸν Στρυμῶνα, τῆς εἶπα: *«Κυρία 'Ηλέκτρα ποῖό εἶναι αὐτό τό ἄγαλμα ἀριστερά μας;»*.

Καί ἡ Κυρία 'Ηλέκτρα στρεφόμενη δεξιά ἀπάντησε ἥρεμα.

— *Εἶναι ἀριστερά ὅπως βλέπουμε τό ἄγαλμα τοῦ Σπάρτακου, τοῦ δούλου ἀπὸ τῆς Θράκης, πού ξεσήκωσε τούς ἄλλους δούλους καί σκοτώθηκε γιὰ τήν 'Ελευθερίαν*.

'Αφήσαμε πίσω τό φουκαρᾶ τόν Σπάρτακο πού ὑψωνόταν τεράστιο σύμβολο τῆς αἰώνιας καταπίεσης καί ἀδικίας. Τὰ χαρακτηριστικά του μοῦ φάνηκαν θλιμμένα παρ' ὅλη τήν ἡρωϊκὴ του στάση. Καί πῶς νά μὴν ἦτανε... 120.000 δούλους ἔφθασε νά ἔχη ὑπὸ τὰς διαταγὰς του ὅταν ἔφθασε ἔξω ἀπὸ τῆς Ρώμης καί τόν ἔφαγαν Λάχανο, εὐρεθεῖς, πρὸ ὑπερτέρων δυνάμεων, ὅπως λένε. Ποιὸς ξέρει ὅμως καί τί ἀνόητες δηλώσεις θά ἔκανε στό ἀερο-

δρόμιο τῆς Ρώμης φθάνοντας ἀπὸ τῆς Θράκης πού ἀπογοήτευσαν τούς δούλους πού τὸν ἀκολουθοῦσαν καί οἱ ὅποιοι μετὰ τίς πρῶτες ὑπεροπτικές καί ὑπερφίαλες κουβέντες του καί τήν ἀπαίτησιν νά ἀλλάξῃ ὑπουργοὺς ἄρχισαν νά λιποτακτοῦν καί νά διααρρέουν κρίνοντας ὅτι μέ τέτοιον ἀνώτατο ἄρχοντα δέν πρόκειται νά δοῦνε προκοπή. "Ἔτσι πῆγε τζάμπα καί βερεσέ ὁ ἄνθρωπος στὸν τρίτο χρόνον τῆς ἐξουσίας του. Γι' αὐτό πρέπει νά εἴμεθα πολὺ προσεκτικοί ὅταν κάνομεν δηλώσεις ἐπιστρέφοντες ἀπὸ ξένα κράτη.

ΚΕΦΑΛΕΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ: 'Η Ρίλα

Τό Πούλμαν τώρα ἀγκομαχόν, λόγῳ πετρελαιοκινήσεως καί μέ μέσην ταχύτητα 30 χιλιομέτρων, ἀνέβαινε βουνά μέ κατεύθυνση τό Μοναστήρι τῆς Ρίλας.

'Ορμητικὰ νερά καί παταγῶδη πάφλαζαν παντοῦ ἀνάμεσα ἀπὸ πυκνά πλατάνια καί πλούσια βλάστηση. "Ἄλλα ἀπ' αὐτὰ τροφοδοτοῦσαν τόν Στρυμῶνα κι ἄλλα ἐνίσχυαν τόν "Εβρον πού ἐκεῖ τὸν λένε Μαρίτσα. 'Ἀνά 100 ἢ 200 μέτρα καθισμένοι ἐρασιτέχνες ψαράδες, ψάρεβαν πέστροφες. 'Ο στενὸς δρόμος, γινόταν ἀκόμα στενότερος μέ τὰ παρκαρισμένα ἑκατοντάδες αὐτοκίνητα τῶν προσκυνητῶν. Τέλος σέ ὑψόμετρο 1.800 μέτρων, ὁ ὁδηγὸς βρῆκε κάποιον ἄνθρωπον νά παρκάρῃ καί ἀποβιβαστήκαμε ἔξω ἀπὸ τό Μοναστήρι μέ τό μεγάλο τεῖχος. 'Η θέα καί τό μεγαλεῖο του, ἀνώτερον πάσης περιγραφῆς. Τέτοιος εἰκονογραφικός πλοῦτος δέν περιγράφεται. 'Η κεντρικὴ ἐκκλησίαν φαντάζει σάν πολύχρωμο λουλούδι καί προκαλεῖ κατάπληξη. Καλοδιατηρημένες οἱ τοιχογραφίες ἐξωτερικά, δίνουν τήν ἐντύπωση ὅτι τώρα μόλις τήν τέλιωσαν οἱ ἀγιογράφοι καί πᾶνε δίπλα νά κολατίσουν ἢ νά προμηθευθοῦν αὐγά καί νά τ' ἀνακατώσουν μέ τίς σκόνες τῶν χρωμάτων γιὰ νά συνεχίσουν τήν ὠογραφίαν.

Παρόλο πού ζωγραφίστηκε σέ διαφορετικές ἐποχές (πρᾶγμα πού φαίνεται ἀπὸ τίς ἡμερομηνίες ἐκτελέσεως) ὅλο τό σύνολο εἶναι ἐνιαῖο. Τό Βυζαντινὸ μέ τό Λαϊκὸτροπο, καί τό Μπαρόκ μέ τήν Λαϊκὴ Βουλγαρικὴ Τέχνη, δένουν ὠραῖα, προσφέροντας χαρὰ καί ξεκούρασιν στό μάτι. Μεγάλοι τεχνίτες ἔχουν περάσῃ ἀπὸ δῶ. Μέ γνήσιο λαϊκὸ αἰσθητήριον. Μερακλῆδες οἱ ζωγράφοι, μερακλῆδες οἱ πελεκάνοι, ἀριστοτέχνες οἱ χρυσοκοί κι οἱ καλφάδες καί οἱ ξυλουργοί. Καί βγάζῃς αὐτόματα τό συμπέρασμα πῶς μέγας μερακλῆς καί καλλιεργημένος πρέπει νά ταν καί ὁ ἀρχιηγούμενος αὐτοῦ τοῦ Μοναστηρίου καί οἱ μετέπειτα ἡγούμενοι πού ἤξεραν νά διαλέγουν τούς ἀριστεῖς τοῦ εἴδους. Χωρὶς μεράκι καί χωρὶς ἐμφυτη καλαισθησίαν τίποτε τό ὠραῖον δέν ἠμπορεῖ νά γίνη εἰς αὐτόν τόν μάταιον κόσμον...

Τίς πρωτότυπες καί φιλοσοφικές αὐ-

τές σκέψεις, μās τίς διέκοψε ή 'Ηλέκτρα καί ό όδηγός Τάκης πού μās άναζητούσε άνάμεσα στά κελλιά όπου είχαμε χαθή περιδιαβάζοντας καί χαζεύοντας λειψανοθήκες άγίων, άσημένα κιβώτια πρόσφορων καί κουτάλες μεταλήψεων. Μās είχε έτοιμασθή γεύμα εις ένα έξοχικόν «σαλέ» κοντά εις τήν Μονή. Τό μέγα «Σαλέ» ήτο πολυτελοός κατασκευής καί λόγω του Πάσχα τό γεύμα ήτο πλούσιον. Τό πρώτο πιάτο ήτο σαλάτα μέ ντομάτα καί ψιλοκομμένο άγγούρι μ' ένα κομμάτι Βουλγαρικής φέτας. Το ψωμί δυστυχώς λόγω Πάσχα, έλαφρώς μπαγιάτικο. Μετά έσερβιρίσθη σούπα φακή μέ άφθονον ρίγανη μέσα καί κατόπιν σνίτσελ χοιρινό.

Ένδιαμέσως μεταξύ σνίτσελ καί γλυκίσματος τό γκαρσόνι μέ έρώτησε άν θέλω νά χαλάσω δολλάρεια πρός 4. (Δέν γνωρίζω Βουλγαρικά αλλά τό νόημα τώπιασα). Είπα άμέσως «Γιές». Κι άμέσως καί τό γκαρσόνι έπιασε τά Έλληνικά μου καί μέ τρόπον μου έδωσε 80 λέβα γιατί του έδωσα νά καταλάβη ότι μόνον 20 δολλάρια έπρόκειτο νά χαλάσω πρός τό παρόν. Έτσι έξω από τήν Μονήν της Ρίλας έκανα τήν πρώτη Μου άσεβή χρηματιστική πράξη, καταπατώντας Πασχαλιάτικα πάντα Θεϊον καί ανθρώπινον Νόμον. Καί τό χειρότερον όλων ήταν ότι δέν έννοιωθα καθόλου τύψεις.

ΚΕΦΑΛΕΟΝ ΠΕΜΠΤΟΝ: ΦΙΛΙΠΟΥΠΟΛΙΣ

Μετά τό Μοναστήρι, διασχίσαμε πολ- λούς κάμπους καί βουνά καί πήραμε κατεύθυνση διά τό Πλόβντικ (έτσι λέγεται ή Φιλιπούπολις). Μέχρις έδω είχε φθάση ό πατέρας του 'Αλέξανδρου, ό Φίλιππος της Μακεδονίας, άφτό τό θηρίον πού είχε παντρευθή τήν άκόμη πιό θηριώδη 'Ολυμπιάδα. Πώς έφθασε έδω κουβαλώντας μαζί του καί τόσους στρατιότες παραμένει μυστήριο άνεξήγητον. Έμείς για νά φθάσουμε έως έδω 43 άνθρωποι έταλειπορήθημεν επί αυτοκινήτου επί 6 ώρας, χωρίς ευτυχώς νά κουβαλούμε επ' ώμου τās άποσκευās μας. Πρέπει νά ήσαν πολύ ισχυρότεροι οί Μακεδόνες της εποχής εκείνης καί νά είχαν πολλαπλάσιως πολλήν άντοχήν για νά μεταφέρουν έν μέσω τόσων μακροσκελών πεδιάδων τά βαρέα των όπλα καί τās βαρυτίμους άσπίδας. Σήμερα ή Φιλιπούπολις σφύζει από ζωήν, αλλά τήν εποχήν εκείνην, άσφαλώς δέν θά υπήρχον τά πολλαπλάσιως περισσότερα ξενοδοχεία πού υπάρχουν σήμερα. Πού κατασκήνωνεν ό Φίλιππος καί πού κατέφευγεν όταν έφνιδίως έπιανεν βροχή; 'Ιδού μερικά έρωτήματα πού αναφύονται αυτομάτως εις πάντα επισκέπτην επί τη θέα αυτής της μεγαλουπόλεως καί ζητούν άμεσον άπάντησιν. Διά ποιόν λόγον έφθασεν ό Φίλιππος έως έδω; Του έλειπαν αί γαίτοι; 'Αλλά ό Φίλιππος τήν άρχέαν εποχήν ήτο πανίσχυρος. Ήτο ταφτοχρόνως άφτοκράτωρ, πρωθυπουργός καί Πρόεδρος Δη-

μοκρατίας. Ήρα άνά πāsαν στιγμήν είχε τήν δύναμιν νά πειθαναγκάση πάντα ιεράρχην νά του παραχωρήση άρκετήν μοναστηριακήν περιουσίαν για νά τήν μοιράση εις τούς άκτήμονας. Λυπούμαι πού τό λέγω, αλλά τό σωστόν πρέπει νά λέγεται. Χρειάζεται διάφανεια. 'Ο Φίλιππος δέν είχε καμμίαν δουλειά εις τήν Βουλγαρία. Διότι δέν ήμπορούμε νά λέγομεν «Τί ζητούν οί Βούλγαροι στην Μακεδονία» όταν έμείς οί Μακεδόνες εισερχόμεθα εις ένα έδάφη, καί εγκατιστάμεθα έκεϊ κτίζοντες θέατρα καί ύδραγωγεία ώσάν νά εύρισκόμεθα εις τό σπίτι μας.

Άλλά χάριν της Έλληνο-Βουλγαρικής φιλίας άς τά λησμονήσωμεν όλα άφτά καί άς κυττάξομεν τό μέλλον. Σήμερα ή Φιλιπούπολις είναι μία θαυμασία πόλις καί αριθμεί 300.000 κατοίκους. ('Οποιος άναγνώστης επιθυμεί νά μάθη λεπτομερώς καί τά όνόματα των 300.000 κατοίκων άς Μου ύποβάλη Γραπτώς τήν έρώτησιν καί θά άπαντήσω συνολικώς. Μεμονομένως δέν άπαντώ).

Τό Ξενοδοχείον όπου καταλύσαμε ήτο πολυτελές καί έλέγετο ΛΕΝΙΝΓΚΡΑΔ. Είχεν 22 όρόφους καί μίαν τεράστια σάλλα φαγητού όπου άμέσως έστρώθημεν διά τό δείπνον. Χιλιάδες τουρίσται έτρωγαν έκεϊ. 'Η αίθουσα ήτο ένα είδος συνεδρίου τρωγόντων. Τό γεύμα ήτο καί έδω πλούσιον. Τό πρώτο πιάτο ήτο ντομάτα, ψιλοκομμένο άγγούρι καί μία φέτα Βουλγαρίας άκουμπισμένη μέ χάριν εις τό άκρον του πιάτου. Λάδι δέν είχεν ή σαλάτα, αλλά εάν ήθελες, τό γκαρσόνι μετά έν τέταρτον σου τό έφερνε. Τό ψωμί λόγω Πάσχα ήτο έλαφρώς ξερό. Μετά υπήρχεν καί σνίτσελ καί γλυκό. Γενικά υπήρχεν φαντασία εις τό δείπνον καί τό φαγητόν δέν ήτο τυποποιημένο όπως της Ρίλας. Μου έφάνη πρός στιγμήν ότι τό γκαρσόνι τήν ώρα πού μου έφερε τό γλυκό ότι μου έψιθύρυσεν «χαλάει - χαλάει» αλλά τό απέδωσα εις τήν βαρηκοΐαν Μου καί εις τήν μεγάλην μου φαντασία πού λόγω των συγκινήσεων της ήμέρας ήτο άφξημένη. Ούτε έσκέφθην νά τόν ρωτήσω μέ πόσο «χαλάει - χαλάει». Κι έτσι, ως άκατάδεχτος Τραπεζίτης καί κρατών τήν άξιοπρέπειά Μου, άνέβηκα εις τό βον πάτωμα μέ τήν βαλίτσα Μου για νά κοιμηθώ. Έκοιμήθηκα μόνον μέ τό σεντόνι διότι ό κλιματισμός είχε χαλάση εις τό πολυτελές ξενοδοχίο καί τό δωμάτιο είχε θερμοκρασία 40 βαθμών μέχρι πρωΐας. Θά μου πητε. Καί δέν άνοιγες τό παράθυρο Χριστιανέ μου νά δροσιστής; Τό σκέφτηκα, αλλά έλησμόνησα νά σās πώ ότι έδοκίμασα νά τό άνοίξω αλλά ήτο σφηνομένο διότι είχε χαλάση. Καί τό άσχημον ήτο πού δέν ήξερα Βουλγάρικα διά νά διαμαρτυρηθώ από τηλεφόνου. Τό δωμάτιον εφτυχώς είχε τηλεφόνον. Ήτο μία μεγάλη παρηγοριά για περίπτωσιν πυρκαϊάς.

Στό επόμενο:
ΣΟΦΙΑ καί ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ

ΣΤΙΓΜΗ

έκδόσεις - τυπογραφείο

ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 91-93
ΑΘΗΝΑ 114 73 - ΤΗΛ. 36.44.064

•

ΑΣΥΝΗΘΙΣΤΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

έπιλογή - επιμέλεια

Έ. Α. Γουατάς

✱

1. Δημήτριος Βικέλας
ΤΑ ΔΥΟ ΑΔΕΛΦΙΑ
2. Μιχαήλ Μητσάκης
ΛΥΤΟΧΕΙΡ
3. 'Αλεξάνδρα Παπαδοπούλου
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
4. Χρήστος Χρηστοβασίλης
Ο ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ
ΣΤΑ ΓΙΑΝΝΙΝΑ
5. Α. Γρ. Καμπούρογλου
Ο ΤΡΕΛΟΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ
καί άλλα διηγήματα
6. 'Εμμανουήλ Στ. Ανκούδης
Η ΚΩΜΟΠΟΛΙΣ ΦΘΕΙΡΙΑ
7. 'Ιωάννης Κονδυλάκης
Ο ΜΑΤΡΟΣ ΓΑΤΟΣ
καί άλλα διηγήματα
8. 'Ιωάννης Μ. Δαμβέγγης
ΟΜΟΓΑΛΑΚΤΟΣ
ΑΔΕΛΦΟΣ ΤΗΣ
καί άλλα διηγήματα
9. 'Αθανάσιος Θ. Γκράβαλης
ΤΗΣ ΜΑΤΖΟΥΡΑΝΕΝΑΣ
ΤΟ ΧΑΛΑΣΜΑ
καί άλλα άφηγήματα

Η ΠΛΕΙΣΤΟΚΑΙΝΟΣ ΠΕΡΙΟΔΟΣ

Η ανακάλυψη, το 1960, στη σπηλιά Πετραλώνων Χαλκιδικής ενός ανθρώπινου κρανίου που υποστηρίχτηκε ότι είναι το αρχαιότερο που έχει βρεθεί στον ευρωπαϊκό χώρο και η ανάληψη της συστηματικής ανασκαφικής έρευνας του χώρου από τον Άρη Πουλιανό και την Ανθρωπολογική Εταιρεία που ίδρυσε ο ίδιος, δεν υπήρξε χωρίς προβλήματα. Ενώ, αρχικά ο ΕΟΤ στήριζε την ερευνητική ομάδα στις προσπάθειές της, από το 1983, αλλάζει η στάση του, αφαιρείται η δυνατότητα οικονομικής διαχείρισης από τον ανθρωπολόγο, γίνονται αιτιάσεις για οικονομικές ατασθαλίες και υποβάλλεται μήνυση. Βέβαια από το 1960 ως το 1988 έχουν σημειωθεί πλήθος από πολιτικές αλλαγές που και αυτές έχουν διαδραματίσει κάποιο ρόλο στην περιπέτεια του «αρχανθρώπου». Είναι όμως αυτό, μια άλλη ιστορία, σπαρακτική και σπαρταριστή...

Η μεταστροφή του ΕΟΤ φαίνεται ότι δεν ήταν τυχαία —έτσι τουλάχιστον υποστηρίζεται από πλευράς Ανθρωπολογικής Εταιρείας. Στην «Καθημερινή» (28-10-1980 και 16-11-1980) ο πρόεδρος και ο γραμματέας της Ελληνικής Σπηλαιολογικής Εταιρείας Νίκος Συμεωνίδης και Γρ. Παπαδόπουλος (ο πρώτος καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, ο δεύτερος υπάλληλος του ΕΟΤ) καταγγέλλουν την «προνομιακή χρηματοδότηση της Ανθρωπολογικής» και την εγκαλούν διότι, όπως υποστηρίζουν, η προσφορά της δεν είναι ανιδιοτελής. Προτείνουν μάλιστα «προσωρινό κλείσιμο του σπηλαιού μέχρι να ρυθμιστεί οριστικά η από το δημόσιο διαχείρισή του και η από τους αρμόδιους κρατικούς φορείς έρευνα και μελέτη του...».

Είκοσι οχτώ χρόνια επιστημονικού θρίλερ είναι κόκκος άμμου στον αμμόλοφο του χρόνου που σκέπαζε τον «αρχάνθρωπο» του σπηλαιού των Πετραλώνων. Αξίζει όμως να περιηγηθούμε αυτό το σύντομο χρονικό διάστημα...

Η Ανθρωπολογική αντιδρά. Μια απαντητική επιστολή στην εφημερίδα («Καθημερινή», 24-11-1980) αντιτείνει ότι στην όλη αξιοποίηση των Πετραλώνων το κράτος είχε λόγο, ο κρατικός έλεγχος υπήρχε ανά πάσα στιγμή και, τέλος, καταγγέλλει ότι όσα υποστηρίζονταν από τα μέλη της Σπηλαιολογικής ήσαν «περιφρονητέα λασπολογία, με απώτερο στόχο την κλοπή υλικού και πνευματικού έργου».

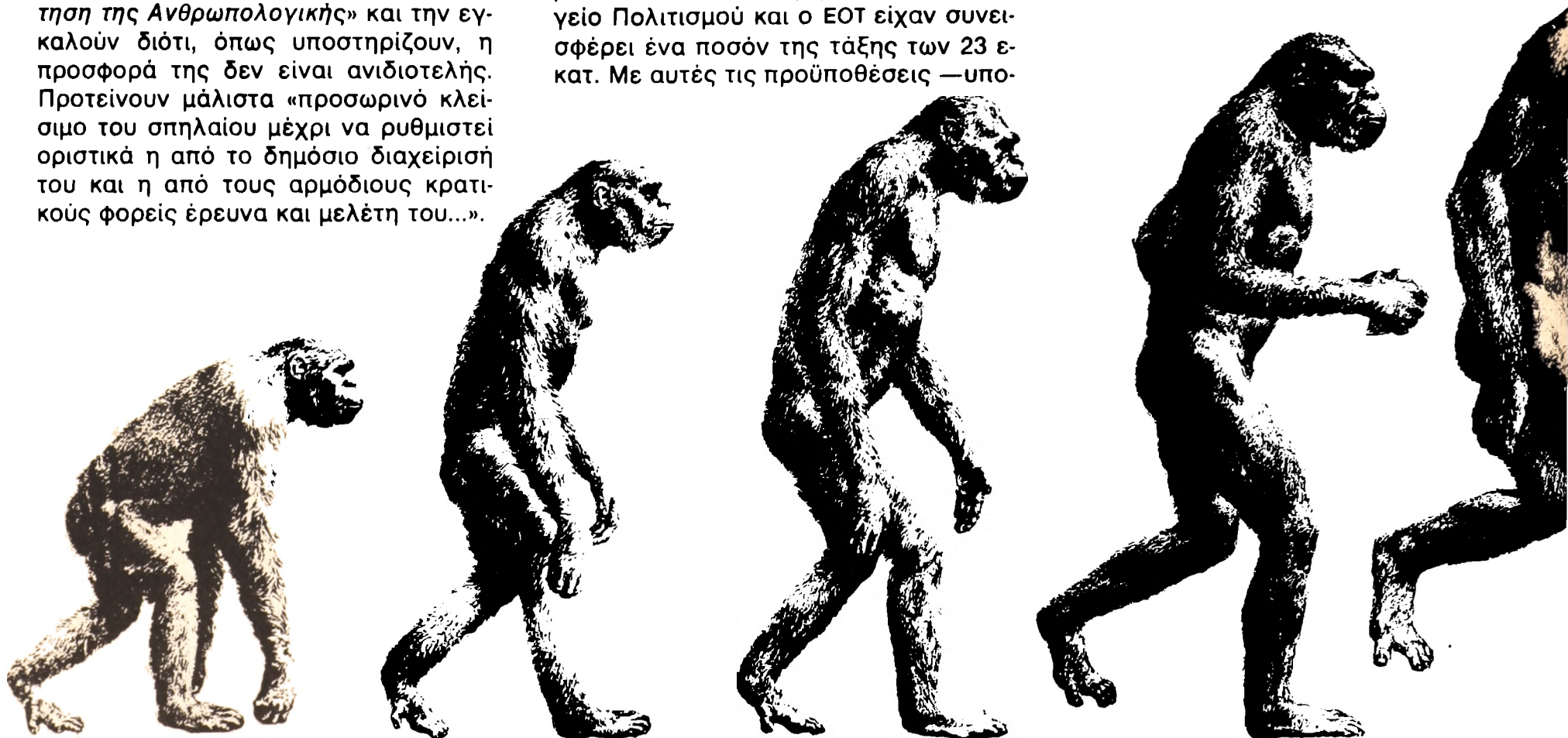
Αποτέλεσμα, ωστόσο, αυτής της διαμάχης, ήταν, όπως προαναφέρθηκε, η αποβολή της Ανθρωπολογικής από το σπήλαιο Πετραλώνων. Την ίδια στιγμή ο πρόεδρος της Άρης Πουλιανός, «διερρήγνυε τα ιμάτιά του» ότι είχε δαπανηθεί ως τότε ένα ποσό που υπερέβαινε τα 100 εκατ. δρχ., ενώ το υπουργείο Πολιτισμού και ο ΕΟΤ είχαν συνεισφέρει ένα ποσόν της τάξης των 23 εκατ. Με αυτές τις προϋποθέσεις —υπο-

στήριζε— δεν στοιχειοθετείται κατηγορία κακοδιαχείρισης ή, χειρότερα, οικονομικών ατασθαλιών. Θέση που, τελεσίδικα, δικάωσε το ανώτατο δικαστήριο του Αρείου Πάγου, με απόφασή του, που ελήφθη στις 24-2-1987.

Στο διάστημα αυτό (1983-1987), πρέπει να τονισθεί ότι τα έξοδα του σπηλαιού πολλαπλασιάζονται, ενώ αντίστροφως ανάλογο είναι το επιστημονικό έργο που επιτελείται. Οι ανασκαφές παγώνουν, το ερευνητικό έργο αναστέλλεται, οι ενδιαφερόμενοι επιστήμονες ξεκόβονται από το ενδιαφέρον τους. Παράλληλα, καταγγέλλονται φθορές στο σπήλαιο και απώλειες ευρημάτων.

Και ενώ η απόφαση του Αρείου Πάγου έδειχνε ότι «θα μπει το νερό στο αυλάκι» προς την πλευρά της επανέναρξης των ανασκαφών στον χώρο, το Σεπτέμβριο 1987 το ΥΠΠΟ αποφασίζει το σχηματισμό ενδεκαμελούς επιτροπής (Εποπτική - Συντονιστική Επιτροπή Σπηλαιού Πετραλώνων), υπεύθυνης πλέον για τους περαιτέρω χειρισμούς του θέματος των Πετραλώνων. Η επιτροπή χρηματοδοτείται με 105 εκατ. δρχ.

Έχει ενδιαφέρον σε αυτό το σημείο, να δούμε τους ανθρώπους που απαρτίζουν την επιτροπή αυτή. Πρώτα βλέπουμε τους γνωστούς Ν. Συμεωνίδη και Γρ. Παπαδόπουλο (ο Άρης Πουλιανός,



ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ

μάλιστα, τους καταλογίζει υστεροβουλία, όταν πρώτοι έθεταν θέμα σπηλαιίου Πετραλώνων). Συνυπάρχουν ένας βοηθός του πρώτου, ο Γ. Τζεδάκις, μέλος του δ.σ. του ΕΟΤ (κι αυτός είχε προσυπογράψει τις κατηγορίες κατά της Ανθρωπολογικής Εταιρείας), ο πρόεδρος της κοινότητας Πετραλώνων Χαλκιδικής (ο οποίος στις 28-4-1987, καταδικάστηκε πρωτόδικα, σε δίκη στη Θεσσαλονίκη, για εξύβριση του Πουλιανού), τέσσερις κλασικοί αρχαιολόγοι του ΥΠΠΟ και ένας γεωλόγος του ΙΓΜΕ. Σύμφωνα με πληροφορίες, οι πέντε τελευταίοι επιστήμονες εκτελούν διατεταγμένη υπηρεσία, χωρίς να έχουν καν ερωτηθεί αν επιθυμούν να αναλάβουν ένα τόσο σοβαρό τομέα ευθυνών.

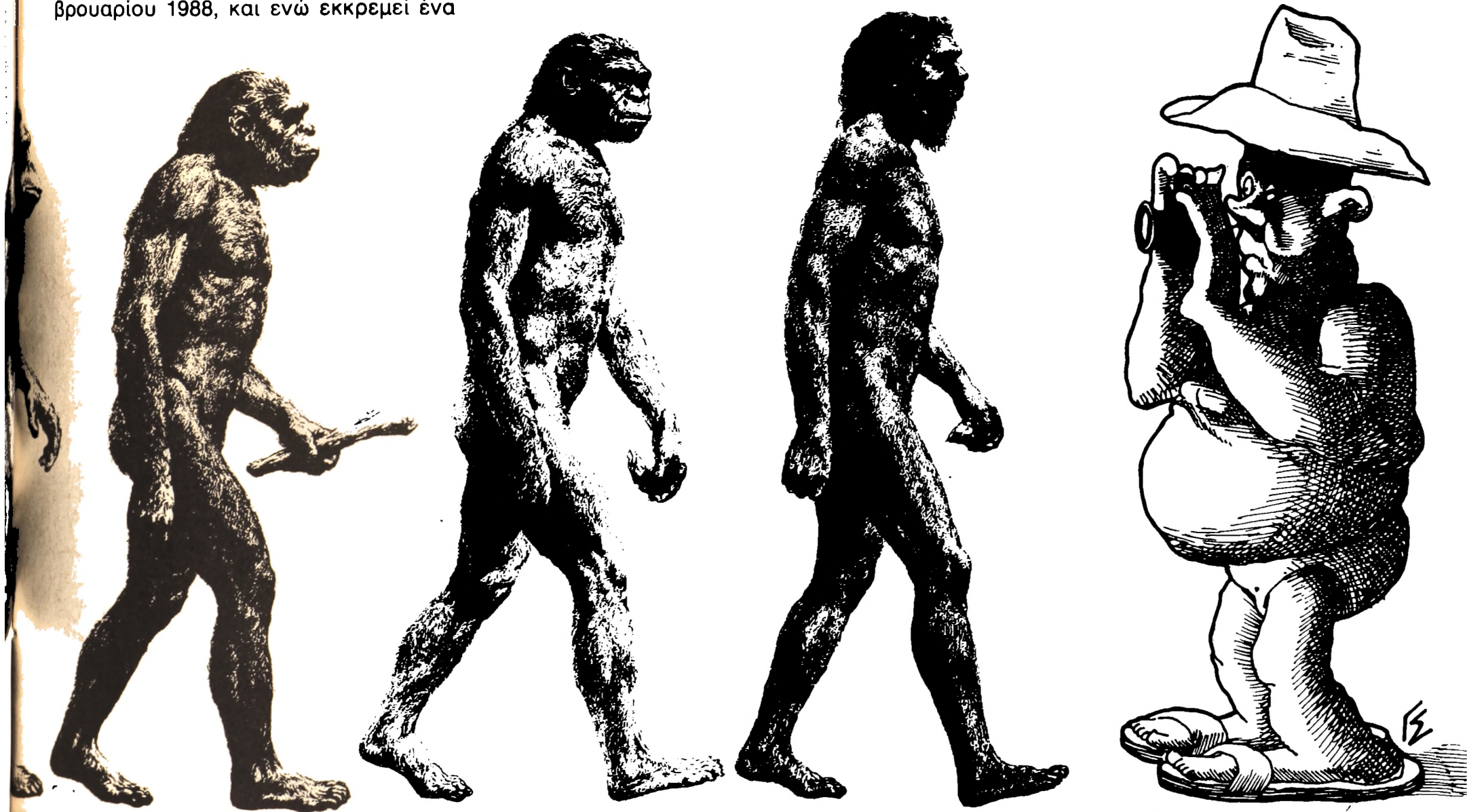
Εκείνο, πάντως, που πρέπει ιδιαίτερα να τονισθεί είναι το γεγονός ότι κανένα μέλος της επιτροπής αυτής δεν έχει ασχοληθεί με παλαιoανθρωπολογικές ανασκαφές ή μελέτες της Κάτω και Μέσου Πλειστόκαινου περιόδου — στην οποία αφορούν τα ευρήματα των Πετραλώνων. Σε επίρρωση, μάλιστα, της αναρμοδιότητάς τους προστρέχει και η δραστηριότητά τους. Μέχρι τις 18 Φεβρουαρίου 1988, και ενώ εκκρεμεί ένα

πλήθος ενεργειών για την επαναλειτουργία του Μουσείου Πετραλώνων, την καταγραφή των ευρημάτων, την εξέταση βάσιμων καταγγελιών ότι έχουν γίνει κλοπές κάποιων απ' αυτά, την αποσαφήνιση ή τη διευκρίνιση θέσεων ή απόψεων που αφορούν στη χρονολόγηση των ευρημάτων και των διαπιστώσεων που προκύπτουν, τον προγραμματισμό επαναλειτουργίας των εγκαταστάσεων των Πετραλώνων κλπ., η επιτροπή έχει εκδώσει μόλις τέσσερα (!) έγγραφα, σημάδι της δυσκινησίας που επικρατεί. Η αυτοφυής ερώτηση αν πραγματικά υπάρχει βούληση και επιθυμία να μην παραμείνει αναξιοποίητος ένας χώρος, για τον οποίο η ανθρωπολογική επιστήμη έχει ακόμα πολλά να πει, αιωρείται επικίνδυνα.

Το γεγονός ότι για μια ακόμη φορά παρακάμπτεται η Ανθρωπολογική Εταιρεία, για να ανατεθεί η υπόθεση σπηλαιίου Πετραλώνων σε μίαν, αμφιβόλου κύρους και αποτελεσματικότητας «Εποπτική Επιτροπή» από μόνο του είναι αρκετό να ευνοήσει τη διαιώνιση του χάους στην υπόθεση. Ο Άρης Πουλιανός

ήδη από τον περασμένο Δεκέμβριο, που πληροφορήθηκε την ύπαρξή της, έστειλε σε όλα τα μέλη της — αλλά και στην αρμόδια υπουργό Πολιτισμού — εξώδικο, όπου, ανάμεσα στ' άλλα του επιχειρήματα, υποστηρίζει ότι ό,τι γίνεται αποτελεί «παράβαση γραπτών και άγραφων νόμων για τα δικαιώματα του ανασκαφέα». Πράξη που, μολονότι δεν απαντήθηκε ως τώρα, είναι σίγουρο ότι θα οδηγήσει σε μια καινούρια, μακρόχρονη, δικαστική έριδα. Είναι όμως τα δικαστήρια αρμόδια να επιδικάσουν σε μια διαμάχη που, όσο κι αν έχει πάρει πολλές και ποικίλες διαστάσεις, στη βάση της υπάρχει η επιστημονική μέθοδος;

Όπως και να έχει το πράγμα σημασία έχει το γεγονός της βαθιάς πίστης σε ένα έργο. Αν πραγματικά υπάρχει ενδιαφέρον για την ανασκαφική έρευνα οι επιστήμονες έχουν ευκαιρίες να ασχοληθούν. Υπάρχουν εκατοντάδες χώροι στην Ελλάδα που συγκεντρώνουν τέτοιου είδους ενδιαφέρον. ■



ΠΟΤΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΟΠΟΥΛΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΝΔΡΕΟΥ

ΤΑ ΔΡΑΜΑΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ 1961-1967



ΚΥΚΛΟΦΟΡΗΣΕ

ΦΥΤΡΑΚΗΣ / Ο ΤΥΠΟΣ Α.Ε.
ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Κυκλοφόρησε ο νέος

ΘΟΥΡΙΟΣ

40 σελίδες αφιέρωμα στο Γαλλικό Μάη

Ἡ πεζογραφική μας παράδοση

ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ

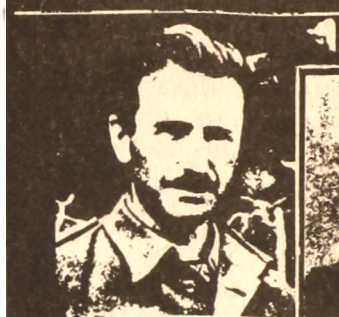
Κ. ΧΡΗΣΤΟΜΑΝΟΣ *Τό βιβλίο τῆς αὐτοκρατείας*
Ἐλισάβετ, Κ. ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΣ *Φθινόπωρο*,
 Π. ΚΑΛΛΙΓΑΣ *Θάναος Βλέκας*, Α. ΜΩΡΑΪΤΙΔΗΣ *Τό*
Τάξιμον, ΨΥΧΑΡΗΣ *Τό Ταξίδι μου*,
 Ι. ΚΟΝΔΥΛΑΚΗΣ *Πρώτη ἀγάπη*, *Ὅταν ἦμουν δάσκαλος*,
 Π. ΡΟΔΟΚΑΝΑΚΗΣ *Τό βυσσινί τριαντάφυλλο*,
 Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ *Διηγήματα Α'*, *Διηγήματα Β'*,
 Μ. ΜΗΤΣΑΚΗΣ *Ἀφηγήματα*, Π. ΝΙΡΒΑΝΑΣ
Τό πέρασμα τοῦ Θεοῦ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ
Οἱ νεκροί τῆς ζωῆς

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟ



3η ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΗ
ΤΟΥ ΚΚΕ
10-14/10/1950



Τα άγνωστα πρακτικά
μιας σκηνοθετημένης
δίκης εναντίον των
πρώτων κομμουνιστών
της αμφισβήτησης



Εκδόσεις Γλάρος



Τα άγνωστα πρακτικά μιας φοβερής σκηνοθετημένης δίκης εναντίον των πρώτων κομμουνιστών της αμφισβήτησης.

Βάναυση γλώσσα από ανώτατα κομματικά στελέχη και ανατριχιαστικές συκοφαντίες για δοκιμασμένους αγωνιστές.

Γιατί κυνηγήθηκαν με τόση αγριότητα από το κόμμα τους ο Μάρκος Βαφειάδης, ο Κώστας Καραγιώργης, ο Λευτέρης Αποστόλου και χιλιάδες άλλοι τίμιοι αγωνιστές.

Ποιοί μίλησαν στην 3η Συνδιάσκεψη και τι είπαν. Ποιοί ξεπέρασαν σε διωκτικό ζήλο τον Νίκο Ζαχαριάδη. Ποιοί ζουν ακόμα και σιωπούν.

Ένα μέγιστο ντοκουμέντο από την ιστορία του ελληνικού επαναστατικού κινήματος που δεν θ' αφήσει ήσυχη τη συνείδηση των κομμουνιστών, όσο τα θύματα της σταλινικής περιόδου του ΚΚΕ θα περιμένουν ν' αποκατασταθεί η αγωνιστική τους τιμή και αξιοπρέπεια.



Εκδόσεις Γλάρος

ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ 31 • ΑΘΗΝΑ • ΤΗΛ. 36.18.457

δια λογος

Ο ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ

● Ο Απ. Γιαννόπουλος, μέλος της ΕΑΡ, και ένας εκ των 15 δημοτικών συμβούλων που διαχώρισαν τη θέση τους από το δήμαρχο Περιστερίου Δ. Φωλόπουλο μας έστειλε την ακόλουθη επιστολή:

Αγαπητό Αντί

«Με αφορμή το σχόλιο σου στο τ. 370 για τα γεγονότα στο Δήμο Περιστερίου και όντας ένας εκ των 15 που διαχώρισαν τη θέση τους από το δήμαρχο έχω νομίζω υποχρέωση να αποσαφηνίσω ορισμένα σημεία που αναφέρονται στο σχόλιο αυτό. Πολύ περισσότερο που η εμβέλεια των γεγονότων υπερβαίνει τα κάθε άλλο παρά στενά όρια του Δήμου Περιστερίου (τέταρτου σε μέγεθος στη χώρα) και απλώνεται στην επικράτεια δημιουργώντας μια δυσάρεστη εικόνα για το θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης γενικότερα. Αλλά και επειδή τα συμβαίνοντα στο Περιστερί διαστρεβλώθηκαν σε μεγάλο βαθμό συνειδητά ή όχι τόσο από το συμπολιτευόμενο όσο

και από τον αντιπολιτευόμενο Τύπο με πρωτοστάτη το «κίτρινο» συγκρότημα του Ταύρου, που ανέλαβε εργολαβικά την υπεράσπιση του δημάρχου.

1. Δεν είμαστε και οι 15 σύμβουλοι, στελέχη του ΚΚΕ. Οι πέντε —μεταξύ τους και ο γράφων— είμαστε συνεργαζόμενοι στα πλαίσια μιας ευρύτερης αριστερής συμπράταξης. Δυο ανήκουν στην Σ.Σ.Ε.Κ., δυο είναι ανένταχτοι και εγώ μέλος της Ελληνικής Αριστεράς εδώ κι ένα χρόνο. 2. Η πραγματική αιτία για αυτή τη ρήξη υπήρξε αφ' ενός η τακτική του δημάρχου σε θέματα διαφάνειας και ηθικής εξυγιάνσης, θέματα πρώτης γραμμής για το συνδυασμό της ΔΑΕΣ, σύμφωνα με το προεκλογικό πρόγραμμα και αφ' ετέρου ο αυταρχικός, συγκεντρωτικός τρόπος λειτουργίας του δημάρχου που «πάτησε», είναι αλήθεια, και σε ένα εντελώς ξεπερασμένο για την εποχή μας θεσμικό πλαίσιο (κώδικας δήμων και κοινοτήτων) που δίνει υπερεξουσίες στον τοπικό άρχοντα. Έχοντας σαν παράταξη διαφορετική αντίληψη για τον τρόπο άσκησης της δημοτικής εξουσίας, αντίληψη που εμείς τουλάχιστον οι συνεργαζόμενοι προεκλογικά θεωρήσαμε σαν βασική και μη διαπραγματεύσιμη προϋπόθεση για την ύπαρξη του συνδυασμού, συγκρουστήκαμε με το δήμαρχο κ. Φωλόπουλο με αποτέλεσμα την παραίτηση του αντιδημάρχου και τη γνωστή δήλωση των 15. Προσπαθήσαμε

βέβαια για αρκετό χρονικό διάστημα την κρίση να την περιορίσουμε και να την εκτονώσουμε στα όρια της παράταξης, αναλογιζόμενοι τις συνέπειες της σύγκρουσης για όλο το Δήμο. Όμως αυτό στάθηκε αδύνατο με σχεδόν αποκλειστική ευθύνη του δημάρχου.

Θέλω να αναφέρω ότι οι τέτοιες αντιλήψεις και γενικά η όλη λειτουργία του δημάρχου ήταν γνωστές από περασμένες τετραετίες. Γι' αυτό μεγάλες είναι οι ευθύνες του κομματικού φορέα του κ. Φωλόπουλου, δηλ. του ΚΚΕ, που επί τόσα χρόνια συγκάλυπτε το πρόβλημα πίσω από ένα «μύθο» που είχε κατασκευάσει, πίσω από ένα «είδωλο» του «καταξιωμένου» δημάρχου, που τώρα, —κάτω από την πίεση και των συνεργαζόμενων— έρχεται να αποκαθλωσει. Θα ήταν ίσως τολμηρό να ισχυριζόμουν ότι αυτό είναι αποτέλεσμα μιας ανανεωτικής γκορμπατσοφικής νοοτροπίας που άρχισε να διαπερνά το ΚΚΕ, το γεγονός όμως θα πρέπει να εγγραφεί σαν θετικό βήμα από μεριάς του, το ότι αποδέχτηκε δηλαδή να βγει η σύγκρουση αυτή στην επιφάνεια, αναλαμβάνοντας και το όντως μεγάλο πολιτικό κόστος.

3. Όσο για τη ρήξη δημάρχου - αντιδημάρχου δεν ήταν ποτέ το πρωτεύον σε όλη αυτή την ιστορία, ίσως όμως υπήρξε η αφορμή για την έκρηξη των γεγονότων. Κι αυτό γιατί έγιναν λανθασμένοι χειρισμοί α-

πό πλευράς ΚΚΕ προεκλογικά, στο ζήτημα μιας πιθανής υποψηφιότητας του κ. Κερασούνη για τη θέση του δημάρχου· γεγονός που εκμεταλλεύτηκε με προβοκατόρικο πολλές φορές τρόπο η αντιπολίτευση και στην προεκλογική περίοδο και μετά και με τον κ. δήμαρχο να «σιγοντάρει». Ορισμένες αν θέλετε «πρωτοβουλίες» του αντιδημάρχου όξυναν περισσότερο την κατάσταση. Όμως αυτά τα στοιχεία, το επαναλαμβάνω, δεν υπήρξαν η ουσία του προβλήματος. Εξάλλου το ζήτημα αυτό πολύ γρήγορα διευκρινίστηκε από πλευράς Δ.Α.Ε.Σ., τόσο μέσα στην ίδια την παράταξη μας όσο και με δήλωση ενώπιον του Δημοτικού Συμβουλίου, ότι δηλ. θέμα δημάρχου για μας δεν υπάρχει, αντίθετα υπάρχει εκλεγμένος δήμαρχος για μια τετραετία. Παρ' όλα αυτά ο κ. Φωλόπουλος με πρόσχημα πάντα την «προσωπική σύγκρουση» με τον αντιδήμαρχο, εξακολουθούσε να αγνοεί τη παράταξη και να σαμποτάρει αρκετές φορές τις προσπάθειες για μια αλλοιώτικη πορεία. Έτσι, εμείς οι 15 σύμβουλοι αναγκαστήκαμε να διαχωρίσουμε τη θέση μας από την τακτική του δημάρχου, παίρνοντας σοβαρά υπ' όψη τις συνέπειες μιας τέτοιας πράξης αλλά διαπιστώνοντας ταυτόχρονα το αδιέξοδο στο οποίο οδηγούμαστε εγκλωβισμένοι στη λογική των συμβιβασμών, συμπορευόμενοι με αντιπολιτευόμενο δήμαρχο. 4. Το καυτό αλλά και λογικό ε-

ΕΝΑ ΣΥΓΚΛΟΝΙΣΤΙΚΟ ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

NORMAN ΜΑΙΗΛΕΡ

Οί σκληροί δέν χορεύουν

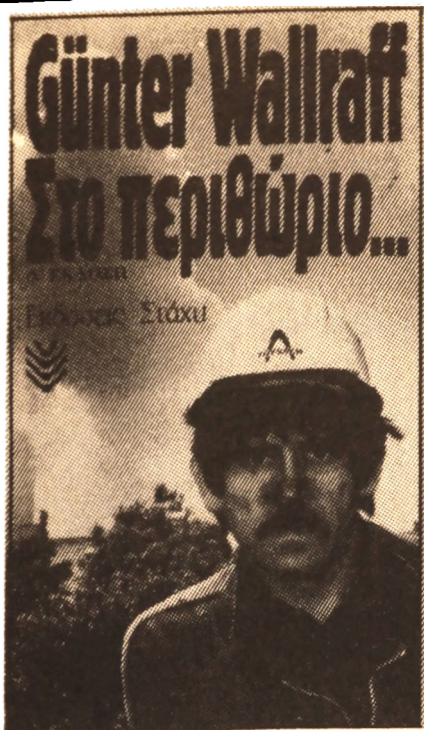
Με άριστουργηματική τεχνική, ο Νόρμαν Μαίηλερ αναμοχλεύει τόν άρρωστο ψυχισμό τής σύγχρονης 'Αμερικής, τīs έπιπτώσεις τής Βιετναμικής τραγωδίας, τό άδιέξοδο τής άνδροκρατικής ήθικης, τīs ρωγμές πού δημιούργησε στό σύστημα ή περίοδος τής 'Αμφισβήτησης...

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΝΕΦΕΛΗ

10.000.000 αντίτυπα σέ έξι μήνες, στίς ΗΠΑ

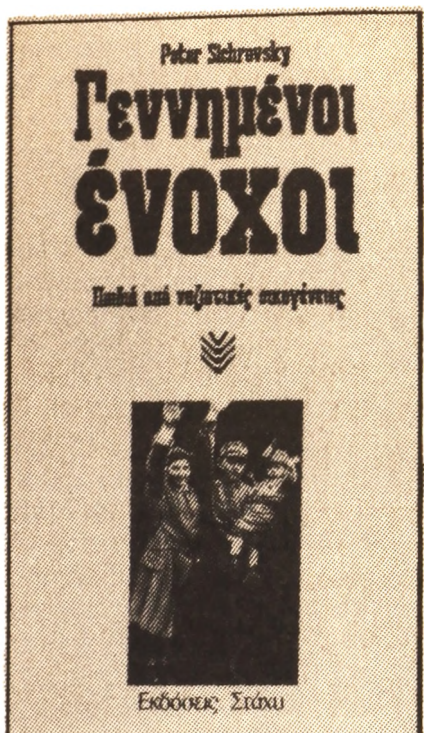


ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΕΙΑ



Εκδόσεις Στάχυ

Ο Wallraff «έδρασε» για μιαν ακόμα φορά. Τη φορά αυτή «στο περιθώριο»... Εκεί που η αγορά εργασίας απέχει ένα μόνο βήμα από το σκλαβοπάζαρο, εκεί που η δουλειά μπορεί να σημαίνει θάνατο και ο άνθρωπος παύει να είναι συνάνθρωπος.



Τι μετέδωσε η γενιά των εγκληματιών πολέμου στα παιδιά της; Με τι αλήθειες τα όπλισε για να μπορέσουν να ζήσουν στη μεταπολεμική ΟΔΓ; Τι προσπάθειες έκανε για να απαλλάξει η ίδια και ν' απαλλάξει τους απογόνους της από τα εσωτερικά ερείπια που άφησε μέσα τους ένας παράλογα εγκληματικός πόλεμος;



Ντόπινγκ και ποδόσφαιρο, είναι δυνατό κάτι τέτοιο; Και στο ποδόσφαιρο υπάρχει ντόπινγκ —φυσικά το αποσιωπούν, είναι ένα μυστικό... Οι μετέπειτα επιπτώσεις είναι φοβερές... Για μεγάλο χρονικό διάστημα αυτός που χρησιμοποιεί καταναλώνει το βιολογικό του απόθεμα χωρίς κανένα έλεγχο, χωρίς το γνωστό σήμα που εκπέμπει ο οργανισμός».

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

«ΠΡΟΟΔΟΣ»

Α. ΚΩΣΤΑΜΠΑΡΗΣ ΚΑΙ ΣΙΑ Ο.Ε.

ΖΑΛΟΓΓΟΥ 6

Τηλέφ.: 36.21.001 - 36.30.889

ρώτημα αυτή τη στιγμή είναι πώς μπορεί να λειτουργήσει η διοίκηση του Δήμου με επισημοποιημένη πια τη ρήξη ανάμεσα στο δήμαρχο και την πλειοψηφία της Δ.Α.Ε.Σ. Η αγωνία των χιλιάδων δημοτών είναι πώς θα βγει ο δήμος από το σημερινό τέλμα, πώς θα λυθούν τα χρόνια οξυμένα προβλήματα του Περιστερίου, πέρα από τις περιστασιακές ομαδοποιήσεις και τα αποπροσανατολιστικά διλήμματα του τύπου «Φωλόπουλος ή Κερασσουνλής».

Πιστεύω ότι αυτό θα εξαρτηθεί σε μεγάλο βαθμό και από τον ίδιο το δήμαρχο (υπάρχει πάντα καιρός για παραίτηση), τον κομματικό του χώρο (ο δήμαρχος παραμένει μέλος του ΚΚΕ!) και ακόμα από τις άλλες παρατάξεις, που όψιμα και εντελώς ξεφνικά έγιναν όψιμοι υπερασπιστές του «τίμιου» και «αγωνιστή» δημάρχου, αν πραγματικά θέλουν να προχωρήσει ο Δήμος. Το πρόβλημα δεν μπορεί και δεν πρέπει να αντιμετωπιστεί σαν ενδοπαραταξιακό ή στενό πρόβλημα Περιστερίου. Είναι πρόβλημα που αφορά, όπως προανέφερα, το θεσμό της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και, σε τελευταία ανάλυση, τη φερεγγυότητα και το ήθος της

Αριστεράς. Εμείς οι 15 σύμβουλοι αναλάβαμε την ευθύνη να τραβήξουμε το δρόμο που αρχίσαμε μέχρι το τέλος, όχι για να φέρουμε βέβαια την άνοιξη στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, αλλά για να δώσουμε μια άλλη εικόνα, ένα άλλο δείγμα ήθους εξουσίας. Πιστεύουμε ότι οι ελπίδες μας δεν θα διαψευστούν.

Φιλικά

Απόστολος Γιαννόπουλος

Σ.Σ: Πράγματι οι σύμβουλοι, που διαχώρισαν τη θέση τους από το δήμαρχο δεν είναι όλοι στελέχη του ΚΚΕ, όπως από τη διατύπωση του σχολίου του ΑΝΤΙ μπορούσε να καταλάβει ο αναγνώστης. Όμως, τα όσα γράφει ο Απ. Γιαννόπουλος δεν αναιρούν το σχόλιο του ΑΝΤΙ. Όλα αυτά για τον Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων, τις αντιθέσεις δημάρχου και αντιδημάρχου είναι γνωστά. Και ούτε βέβαια αντιμετώπιση είναι αντιθέσεις σε ένα κοινωνικό χώρο να «μετατίθενται» στο ΚΚΕ, μέλη του οποίου είναι και ο κ. Φωλόπουλος και ο κ. Κερασσουνλής, και να πρέπει να λυθούν «ενδοπαραταξιακά» και όχι στα πλαίσια του κόμματος, αλλά της παράταξης. Αυτό είναι που δίνει άλλοθι σε μια ενιαία λογική, που μια εκδοχή της είναι αυτή του κ. Φωλόπουλου μια ή των μελών του ΚΚΕ δημοτικών συμβούλων και μια αυτή που παρουσιάζει στην επιστολή του ο κ. Γιαννόπουλος. Αυτή η ενιαία логи-



Μετάφραση: ΑΝΔΡΕΑ ΛΕΝΤΑΚΗ

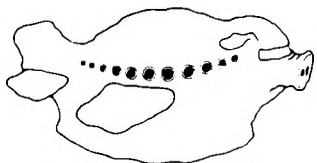
Η Παλατινή Ανθολογία είναι η μεγαλύτερη δεξαμενή της αρχαιοελληνικής επιγραμματικής ποίησης. Περιλαμβάνει 3.700 ποιήματα, γύρω στους 23.000 στίχους και καλύπτει ποίηση 17 αιώνων. Η μετάφραση του Ανδρέα Λεντάκη είναι η εκτενέστερη που έχει γίνει ως τώρα, με μοντέρνα γραφή, κατατοπιστικά σχόλια, εκτεταμένη εισαγωγή και σε μια θαυμάσια καλλιτεχνική έκδοση. Ένα δείγμα το ποίημα του Στράτωνα που παραθέτουμε και είναι το πρότυπο για το ποίημα του Καβάφη «Ρωτούσε για την ποιότητα».

Έτσι καθώς περνούσ' από τ' ανθοπωλεία,
είδα ένα αγόρι πούπλεκε στεφάνι για μαλλιά.
Δεν πέρασα ασυγκίνητος. Στάθηκα δίπλα του
και με φωνή συγκρατημένη ρώτησα: «Πόσο μου δίνεις
το στεφάνι σου;» Απ' τα λουλούδια πιο πολύ κοκκίνισε
και σκύβοντας ψιθύρισε: «Απομακρύνσου γρήγορα
μήπως σε δει ο πατέρας μου». Αγόρασα λίγα στεφάνια,
έτσι για πρόφαση, και τους θεούς στεφάνωσα
σαν γύρισα στο σπίτι, ζητώντας να μου τον χαρίσουν.

ΔΩΡΙΚΟΣ Μαυρομιχάλη 64, τηλ. 36.29.675

κή υπάρχει και στη δημοτική πολιτική που θα έπρεπε ως Αριστερά να αντιστρατεύονται ή να μην την ακολουθούν ούτε ο κ. Φωλόπουλος ούτε οι «15», ανεξάρτητα των διαφορετικών εκδοχών που παρουσιάζει ο καθένας.

Η φερεγγυότητα και το ήθος της Αριστεράς θα έπρεπε να υπάρχει, όπως το επιθυμεί και το θέλει ο κ. Γιαννόπουλος και λένε οι «15», ο κ. Φωλόπουλος και όλοι μας να ανατρέπει ακριβώς αυτή την πολιτική που εδραιώνει και αναπαράγει σχέσεις και λειτουργίες της δημοτικής - τοπικής εξουσίας, οι οποίες οδηγούν στις «περιπτώσεις Περιστερίου» ή Φωλόπουλου ή Κερασούνη, αν προτιμά ο φίλος αναγνώστης μας. Αυτήν ακριβώς την πολιτική και το «μικρόκοσμο» της πολιτικής του ΚΚΕ, με αφορμή το Περιστέρι, έθιξε και μόνον το σχόλιο του ΑΝΤΙ.



ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ

● Αναφερόμενος στο άρθρο του προηγούμενου τεύχους για την «Ολυμπιακή» και τις μεταβολές στο διευθυντικό προσωπικό, ο κ. Γ. Βαμβακάς, μας γράφει:

Κύριε Διευθυντά,
1. Δεν απομακρύνθηκα όπως αναφέρεται στο δημοσίευσμά σας αλλά απλά παραιτήθηκα. Άλλωστε μια απλή ανάγνωση

της Εγκυκλίου μεταβολών της Ο.Α. θα το αποδείξει.

2. Δεν «αναγκάστηκα» από κανέναν και για κανένα λόγο να επιβεβαιώσω εκ των υστέρων στοιχεία βαρών κλπ. που προετοιμάζαν άλλοι συνάδελφοι για τον απλούστατο λόγο ότι σαν Διευθυντής τους και βάσει των διαδικασιών που ισχύουν για να μπορούν να υποβληθούν οπουδήποτε έπρεπε να τα έχω προηγούμενα εγκρίνει. Ο αναφερόμενος συνάδελφος κ. Μιχαηλίδης δεν συμμετείχε σε καμία προετοιμασία στοιχείων για Α/Φ διότι βρίσκεται σε χώρο εργασίας που το αντικείμενό της δεν έχει σχέση με αυτά που το δημοσίευσμά σας υπονοεί.

Ο υπεύθυνος των στοιχείων ήταν ο κ. Σταθάτος με τον οποίο ποτέ δεν διαφώνισα. Απλά τα στοιχεία που πέρανε από τους κατασκευαστές ήταν πολλές φορές συγκεχυμένα και αναγκάζομασταν να επανερχόμαστε ώστε να κάνουμε μετά τις αναγκαίες διορθώσεις. Καμία επιτροπή δεν ήταν αρμόδια και δεν είχε προετοιμάσει τέτοια στοιχεία, ώστε να ανατραπούν από τα δικά μας.

3. Δεν γνωρίζω τις προθέσεις της Διοίκησης για τη μετακίνηση του κ. Καραλή αλλά εάν

είχατε διαθέσει λίγο περισσότερο χρόνο ερευνώντας την ιστορία μου στην Ο.Α. και τα επαγγελματικά μου προσόντα θα καταλαβαίνατε ότι δεν είχα ανάγκη βοήθειας για μια «ευπρεπή θέση». Η συγγένειά μου με οποιοδήποτε άτομο της κυβέρνησης δεν έπαιξε ούτε χρειάζεται να παίξει ρόλο στην επαγγελματική μου καριέρα μέσα στην Ο.Α. Εν πάση περιπτώσει κ. Διευθυντά σας διαβεβαιώνω ότι με την κ. Σαρτζετάκη δεν έχω συγγένεια αλλά δυστυχώς δεν έχω ούτε τη χαρά να τη γνωρίζω προσωπικά.

Την επιστολή μου αυτή θα ήθελα να τη δημοσιεύσετε στο έγκριτο περιοδικό σας του οποίου είμαι αναγνώστης από το πρώτο σας τεύχος, ώστε να αρθούν οι όποιες παρερμηνείες για την επαγγελματική μου αξιοπρέπεια αλλά και την ανάμιξη προσώπων που και η απλή αναφορά των ονομάτων τους πιστεύω ότι θα πρέπει να γίνεται από τα μέσα ενημέρωσης με μεγάλη προσοχή.

Με τιμή
Γ. Βαμβακάς
Διευθυντής Ο.Α.

Σ.Σ. Και μια απλή ανάγνωση της εγκυκλίου με την οποία γνω-

στοποιήθηκαν οι τελευταίες αλλαγές διευθυντών στην Ο.Α. —η οποία «σκέπασε» το σάλο γύρω από την αγορά των νέων αεροσκαφών— μας πείθει ότι μάλλον ο κ. Βαμβακάς αναγκάστηκε να παραιτηθεί από την προηγούμενη θέση του.

Άλλωστε, είναι πολύ περιεργή, η τοποθέτηση του κ. Βαμβακά, αμέσως μετά την «παραιτήσή του» από τη θέση του Τεχνικού Διευθυντή στη θέση του επικεφαλής άλλης διεύθυνσης, της οποίας ο προηγούμενος διευθυντής, δεν είχε προλάβει να καθήσει καλά στη θέση του.

Εξάλλου, ένας διευθυντής με τα προσόντα και τις ικανότητες που ο ίδιος ο κ. Βαμβακάς εκτιμά πως έχει, ποτέ δεν παραιτείται, έτσι απλά.

Όσον αφορά τις «συγκεχυμένες απαντήσεις» των εταιρειών, αυτές μάλλον οφείλονται στις συγκεχυμένες και ασαφείς ερωτήσεις που είχε υποβάλλει ο κ. Βαμβακάς, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί σύγχυση για τον αριθμό επιβατών τα βάρη, τις πιστοποιήσεις και άλλα στοιχεία των υποψηφίων αεροσκαφών.

Βέβαια, στην αρχή ο κ. Βαμβακάς χρησιμοποίησε αυτά τα συγκεχυμένα στοιχεία σαν βασικά κριτήρια αξιολόγησης και τη γενικότερη σύγχυση σαν τη βασική αιτία της καθυστέρησης στην επιλογή του νέου αεροσκάφους.

Και κάτι άλλο: Ο κ. Ακριβάκης έλαβε γνώση της επιστολής του κ. Βαμβακά και την ενέκρινε πριν σταλεί στο ΑΝΤΙ;

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ ΚΥΡΙΑΙ ΔΟΞΑΙ



Οι βασικές αρχές της φιλοσοφίας
του Επίκουρου

ΕΠΙΚΟΥΡΟΣ

28
ΧΡΟΝΙΑ ΚΟΝΤΑ ΣΑΣ

Ο Μανώλης
Μπαρμπουνάκης
και οι συνεργάτες του
σας περιμένουν στα 4 μεγάλα βιβλιοπωλεία

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΠΑΙΧΝΙΔΙΑ ΓΙΑ
COMPUTERS

1 ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 4. ΤΗΛ. 228 682

2 ΕΓΝΑΤΙΑ 150. ΤΗΛ. 235 916

3 ΤΟ ΚΑΤΩΙ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ 6. ΤΗΛ. 271 853

4 ΤΟ ΣΠΙΤΑΚΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ
ΚΑΡΟΛΟΥ ΝΤΗΛ 3. ΤΗΛ. 239 746
το μοναδικό παιδικό βιβλιοπωλείο

ΤΩΡΑ

ΚΑΙ ΣΧΟΛΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ
ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ
(Αγγλικά - Γερμανικά - Ιταλικά - Γαλλικά)

Βιβλία, χιλιάδες βιβλία για σας και
τα παιδιά σας από 30 δρχ.
Εγκυκλοπαιδείες, παιδικές και μεγάλες
με τις καλύτερες τιμές.

ΜΑΝΩΛΗΣ ΜΠΑΡΜΠΟΥΝΑΚΗΣ
ΙΣΤΟΡΙΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ



ΜΕΣΣΑ ΟΤΗΝ ΕΝΗΜΕ ΡΩΣΗ

Ο δήμαρχος Καλαμαριάς στη Θεσσαλονίκη **Θρ. Λαζαρίδης** (παλιός Λαμπράκης και στέλεχος του ΠΑΣΟΚ από το 1974, εκλεγμένος για δεύτερη τετραετία και θεωρούμενος από τους πλέον πετυχημένους δημάρχους) και μαζί του δεκατέσσερεις δημοτικοί σύμβουλοι παραιτήθηκαν. Τα προβλήματα που προβάλλονται από τον ίδιο ως σημαντικά και τα οποία οδήγησαν στην παραιτήση είναι δυο: Πρώτον ότι ο ΕΟΤ δεν δίνει το κέντρο «Ρεμέντζο» που βρίσκεται στη παραλία της Κρήνης στον Δήμο για να γίνει δημοτική επιχείρηση, αλλά το εκμισθώνει σε ιδιώτη. Δεύτερο ότι δεν λύνονται πολεοδομικά προβλήματα από τη Νομαρχία, αναγκαία για την πολεοδομική ανασυγκρότηση περιοχών, που ανήκουν στο Δήμο.

Πίσω όμως από αυτά, ο βαρύτερος λόγος, λέγεται ότι είναι η διάθεση του δημάρχου να προεδρεύσει στο Δ.Σ. του διαδημοτικού ραδιοφωνικού σταθμού. Ας σημειωθεί ότι ο **Θρ. Λαζαρίδης** είναι και πρόεδρος της ΤΕΔΚ. Λέγεται λοιπόν ότι ο **Άκης Τσοχατζόπουλος** με τον οποίο έχει καλές σχέσεις ο δήμαρχος του υποσχέθηκε την προεδρία στο σταθμό. (Πως τώρα ο κ. Τσοχατζόπουλος μοιράζει πόστα και σε διαδημοτικούς σταθμούς δεν είναι και τόσο περίεργο με δεδομένες τις σχέσεις του με τη Θεσσαλονίκη). Σε σχέση με το σταθμό όμως ο δήμαρχος παραγκωνίστηκε και το πρόσωπο που αναλαμβάνει τις διαπραγματεύσεις είναι ο **Γ. Μαγκριώτης** στέλεχος της Ν.Ε. του ΠΑΣΟΚ που πρόσκειται στον **Κ. Λαλιώτη**. Έτσι, λοιπόν, ισχυρίζονται ορισμένοι, ο δήμαρχος «χολώθηκε» ενώ πίσω από την παραιτήση βρίσκεται και η διαμάχη μεταξύ των Τσοχατζόπουλου -Λαλιώτη ή των «φίλα προσκειμένων» στους δυο.

Ας ελπίσουμε ότι η παραιτήση του δημάρχου —που δεν είναι μια απλή πράξη— γίνεται για ουσιαστικούς λόγους που αφορούν την Τοπική Αυτοδιοίκηση και όχι για μια προεδρία στο Διαδημοτι-

κό κατόπιν υποσχέσεως υπουργού ή για μια ενδοπασοκική διαμάχη με αντικείμενο ποια μερίδα του ΠΑΣΟΚ θα ελέγχει τα πόστα της εξουσίας - έστω και αν αυτά δεν περιορίζονται σε ένα σταθμό.

● Η Επιτροπή για τη χορήγηση αδειών στους ραδιοφωνικούς σταθμούς κατέταξε από ό,τι φαίνεται σε κατηγορίες τις αιτήσεις. Πρώτα οι Δήμοι, ύστερα οι εκδότες εφημερίδων, στη συνέχεια οι «κοινωνικές οργανισμοί» μετά οι υπόλοιποι. Λογικά οι Δήμοι είχαν την πρωτοκαθεδρία. Για τους υπόλοιπους όμως ποια κριτήρια αποδέχθηκε η Επιτροπή για την κατάταξή τους; Ο εφοπλιστής Κυριακού π.χ. γιατί προηγήθηκε από κάποιον ερασιτέχνη και γιατί η αίτηση του Κοσκωτά εξετάστηκε μαζί ή πριν από αυτή της ΔΕΘ; Δεν θα έπρεπε η Επιτροπή να δώσει κάποιες εξηγήσεις;

● Δυο και όχι μια συνεδρίασεις της Επιτροπής θα χρειασθούν ακόμη για την ολοκλήρωση των εργασιών της. Το «Ράδιο - αντιλαλος» αναμένει.

● Στον αέρα και ο «TOP FM» του Συγκροτήματος Λαμπράκη. Η ομοιομορφία στα ερτζιανά δεν είναι το μόνο μειονέκτημα. Αντιγράφουμε από την «Αυγή» (11/5) για το πρόγραμμά του: «Κάποιοι πήραν τοις μετρητοίς και τη ρήση του Μακλούαν, που έλεγε ότι το ραδιόφωνο είναι το ταμ-ταμ της φυλής. Μα δεν το εννοούσε έτσι κυριολεκτικά το ταμ-ταμ ο άνθρωπος!».

● Το τι μουσική παίζει ο Top FM είναι γνωστό και οι αντιδράσεις ανάλογες. Πώς διαλέγεται όμως η μουσική αυτή; Οι μουσικοί επιμελητές διαλέγουν το 70% του προγράμματος τους από μια λίστα (Play List) που συντάσσει ο **Βαγγ. Γιαννόπουλος**, και μόνο το υπόλοιπο είναι στην απόλυτη επιλογή τους. Η παράδοση του προγράμματος γίνεται μια βδομάδα πριν βγει στον αέρα για έγκριση.

Όλα αυτά βέβαια έχουν σχέση με τις συμφωνίες που έκανε ο σταθμός με διακογραφικές εταιρείες (βλέπε ΜΙΝΩΣ, CBS) και δημοσιοποιήθηκαν με την αναγγελία του AIR PLAY κατά την πρώτη βδομάδα λειτουργίας του.

● Προβλήματα αντιμετωπίζει στον «9 85 FM» ο διευθυντής του **Γιάννης Τζανετάκος**. Ορισμένοι θεωρούν ότι βρίσκεται «εκτός κλίματος» της ΝΔ και εργάζονται για την απομάκρυνσή του, επειδή δεν μπορεί και δεν θέλει να υπερασπισθεί ή να ταυτισθεί με

την «παράταξη». Ως διάδοχη λύση προβάλλουν το γνωστό πολιτικό συντάκτη **Πάνο Λουκάκο**.

● Τα στοιχεία είναι από έρευνα της ICAP. Έγινε σε όλη την Ελλάδα μεταξύ 10 και 30 Μαρτίου. Να πόσοι Έλληνες δεν διαβάζουν εφημερίδες και περιοδικά: Το 46% δεν διάβασε καμιά εφημερίδα χθες. Το 31% δεν διάβασε καμιά εφημερίδα τις τελευταίες 7 μέρες, και μόνο το 43% διάβασε κάποιο περιοδικό στις τελευταίες 4 εβδομάδες. Χρόνος μέτρησης εννοείται ότι είναι η ημέρα της έρευνας.

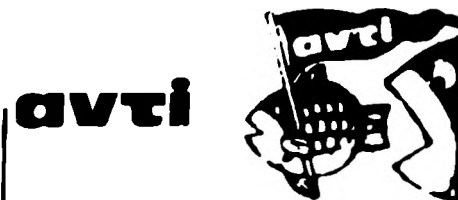
● Στην ίδια έρευνα τα στοιχεία λένε ότι τα νοικοκυριά που έχουν συσκευές χρωματιστής τηλεόρασης στη Μακεδονία και Θράκη είναι το 60% ενώ στην Πελοπόννησο μόνο 32%. Ακόμη ότι το 45% των Ελλήνων δεν πηγαίνει ποτέ στον κινηματογράφο.

● Στο 15ο τεύχος του «ΧΡΟΝΟΥ» που κυκλοφόρησε χθες αναγγέλλεται η διακοπή της έκδοσής του. Η κυκλοφορία ήταν χαμηλή και φαίνεται ότι παρά την αλλαγή που έγινε στο 13ο τεύχος εκτιμήθηκε ότι δεν συμφέρει το ρίσκο μιας προσπάθειας που δεν θα είχε την κυκλοφοριακή επιτυχία των άλλων εκδόσεων του Γ. Μπόμπολα, όπως το «Έθνος» και οι «Εικόνες». Ο χρόνος δεν έδειξε για το «ΧΡΟΝΟ» ούτε όταν το «Έθνος» τον πήρε στα χέρια του.

● Με την αύξηση της τιμής από 20 σε 30 δραχμές ο «Δημοκρατικός Λόγος» έχασε 2.000 φύλλα περίπου, αν και πρόσθεσε 8 σελίδες.

● Παρά την αλλαγή της η «Καθημερινή» —σχήμα, σελιδοποίηση και ύλη— ενώ πήρε φύλλα, φαίνεται να επανέρχεται στα προηγούμενα. Η βελτίωση της ωστόσο είναι μια ελπίδα για τον πρωινό Τύπο. Ο «δρ» Γ. Κοσκωτάς πάντως χάνει 1,5 με 2 εκατ. δρχ. την ημέρα από τις εκδοτικές του δραστηριότητες γεγονός, που εξηγεί και τη διαμάχη που μαίνεται για το ποιος από τους επιτελείς της «Γραμμής ΑΕ» θα είναι ο «αποδιοπομπαίος τράγος». Για την ώρα ο «δρ» έχει τραβήξει την καρέκλα του νομικού του συμβούλου κ. Γ. Μαντζουράνη, ο οποίος είχε υποσχεθεί ότι θα κέρδιζε τη δίκη με το «Έθνος» αλλά κατέληξε όμως στην ήττα του Γ. Κοσκωτά.

● Υπάρχουν κάποιες ενδείξεις, οι οποίες όμως δεν έχουν συγκεκριμενοποιηθεί, ότι η «Αυγή» μπορεί να πάρει αποζημίωση για το κλείσιμό της από τη δικτατορία.



ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΗ
ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ
Δημοχάρους 60
115 21 Αθήνα
Τηλ. 72.32.713 — 72.32.819
72.49.300 — 72.48.240

- Συντακτική επιτροπή:
ΒΑΣΙΛΗΣ ΖΗΣΗΣ
ΤΑΚΗΣ ΚΑΦΕΤΖΗΣ
ΧΡ. ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΦΛΩΡΟΣ
- Εκδότης:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δεινοκράτους 131
115 21 Αθήνα
- Σύμβουλος έκδοσης:
ΔΗΜ. ΚΑΚΑΒΕΛΑΚΗΣ
- Διαφημίσεις:
ΑΛΕΚΑ ΣΗΜΑΝΤΗΡΑ
- Γραμματεία-Λογιστήριο:
ΤΑΣΙΑ ΡΟΥΜΠΟΥ
- Σελιδοποίηση, Μοντάζ:
ΤΑΣΙΑ ΛΕΒΟΝ
ΜΑΡΙΑ ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΥ
- Φωτοστοιχειοθεσία —
Αναπαραγωγή φιλμ:
«ΠΟΛΥΤΥΠΟ»
Δεινοκράτους 131
Τηλ. 72.49.300
- Εκτύπωση:
«ΝΕΟΣ ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ» Α.Ε.
Μπουμπουλίνας 16
Τηλ. 27.94.550

- Κάθε ενυπόγραφο άρθρο εκφράζει την προσωπική άποψη του συγγραφέα του.
- Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Εσωτερικού

Εξάμ. 1.650 δρχ. - Ετήσια 3.300
Ετήσια Οργανισμών,
Τραπεζών, κτλ.: 10.000 δρχ.
Φοιτητική ετήσια: 2.800

Εξωτερικού

Ευρώπη - Μεσογ. χώρες:
εξάμηνη: δολ. 20
ετήσια: δολ. 40
Η.Π.Α. - Καναδάς - Αφ. Ασία -
Αυστραλία - Ωκεανία:
εξάμηνη: δολ. 25
ετήσια: δολ. 50

- Εμβάσματα, επιταγές:
ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΟΥΤΣΑΚΗΣ
Δημοχάρους 60
115 21 ΑΘΗΝΑ

- ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ: δρχ. 150
- ΠΑΛΙΑ ΤΕΥΧΗ: δρχ. 250

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ

- Για τα βιβλιοπωλεία της Αθήνας:
Περιοδικό «ΑΝΤΙ»
Δημοχάρους 60
τηλ.: 72.32.713 - 72.32.819
- Για τα βιβλιοπωλεία Β. Ελλάδας: Βιβλιοπωλείο Μ. Κοτζιά και Σία Ο.Ε.
Τσιμισκή 78, τηλ. (031) 279.720
546 22 Θεσσαλονίκη

ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΠΩΝ ΜΟΥ (ΠΑΙΖΩ ΚΑΙ ΜΑΘΑΙΝΩ)

Για χαρούμενες και δημιουργικές διακοπές



Δώστε την ευκαιρία στο παιδί σας να παίξει αλλά και να μην ξεχάσει αυτά που με τόσο κόπο έμαθε. Σε κάθε βιβλίο θα βρει λογοτεχνικά κείμενα, παιχνίδια, πειράματα, ασκήσεις γραμματικής και αριθμητικής πάνω στην ύλη των σχολικών του βιβλίων.



ΜΑΝΩΣ ΚΟΝΤΟΛΙΩΝ
ΑΝΝΑ ΜΕΛΕΤΟΥ-ΡΕΤΣΑΝΝΗ
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΠΩΝ ΜΟΥ
(ΠΑΙΖΩ ΚΑΙ ΜΑΘΑΙΝΩ)

Γ' ΤΑΞΗ

Εκδόσεις Καστανιώτη

ΜΑΝΩΣ ΚΟΝΤΟΛΙΩΝ
ΑΝΝΑ ΜΕΛΕΤΟΥ-ΡΕΤΣΑΝΝΗ
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΠΩΝ ΜΟΥ
(ΠΑΙΖΩ ΚΑΙ ΜΑΘΑΙΝΩ)

Β' ΤΑΞΗ

Εκδόσεις Καστανιώτη

ΜΑΝΩΣ ΚΟΝΤΟΛΙΩΝ
ΑΝΝΑ ΜΕΛΕΤΟΥ-ΡΕΤΣΑΝΝΗ
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΠΩΝ ΜΟΥ
(ΠΑΙΖΩ ΚΑΙ ΜΑΘΑΙΝΩ)

Γ' ΤΑΞΗ

Εκδόσεις Καστανιώτη

ΜΑΝΩΣ ΚΟΝΤΟΛΙΩΝ
ΑΝΝΑ ΜΕΛΕΤΟΥ-ΡΕΤΣΑΝΝΗ
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΠΩΝ ΜΟΥ
(ΠΑΙΖΩ ΚΑΙ ΜΑΘΑΙΝΩ)

Γ' ΤΑΞΗ

Εκδόσεις Καστανιώτη

ΜΑΝΩΣ ΚΟΝΤΟΛΙΩΝ
ΑΝΝΑ ΜΕΛΕΤΟΥ-ΡΕΤΣΑΝΝΗ
ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΩΝ ΔΙΑΚΟΠΩΝ ΜΟΥ
(ΠΑΙΖΩ ΚΑΙ ΜΑΘΑΙΝΩ)

Γ' ΤΑΞΗ

Εκδόσεις Καστανιώτη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ

Τα πιο σύγχρονα βιβλία για τις διακοπές
με τη φροντίδα των Εκδόσεων Καστανιώτη

Αλέξανδρος Τζένου
Μεταφράσεις

Προβατικές επιστολές
και
δικαστικά γράμματα
για την εξουσία



Εκδόσεις Τροχαλία

Αλέξανδρου Τζένου
Προβατικές επιστολές
και
δικαστικά γράμματα
για την εξουσία

«Η αγνότερη φωνή που ακού-
στηκε στην Ελλάδα κατά τις
τελευταίες δεκαετίες»
Παν. Κανελλόπουλος
Βουλή — 1/4/1983

Μια επίκαιρη κατάθεση για τα κοινωνικά και πολιτικά μας
προβλήματα στην οποία περιέχονται και:

- «Το γράμμα-υπόμνημα προς τον κ. Α.Γ. Παπανδρέου, αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης
ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ — 11 έως 16/2/1980
- «Διαλογισμοί ενώπιον της κοινότητας του 48% — ένα ρέκ-
βιμ για την Αλλαγή»
ΠΡΩΤΗ 21 και 22/7/1986

ΕΚΔΟΣΕΙΣ τροχαλία ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ
Γριβαίων 5 (πάροδος Σκουφά 64)
106 80 Αθήνα — Τηλ. 36 46 426

Ισπανικά

Εταιρεία Ισπανικών Σπουδών
- ΜΙΓΚΕΛ ΝΤΕ ΘΕΡΒΑΝΤΕΣ -

Καποδιστρίου 2, Τηλ. 3628880



Θερινά εντατικά
τμήματα

(Ιουνίου - Ιουλίου)

Διδάσκουν Ισπανοί καθηγητές
πτυχιούχοι ισπανικών πανεπιστημίων

Πληροφορίες - εγγραφές:
πρωί: Τετάρτη & Παρασκευή 10-1
απόγευμα: Κάθε μέρα 4.30 - 9.30



20



PLAYER'S
FINEST VIRGINIA CIGARETTES

JOHN PLAYER & SONS NOTTINGHAM ENGLAND